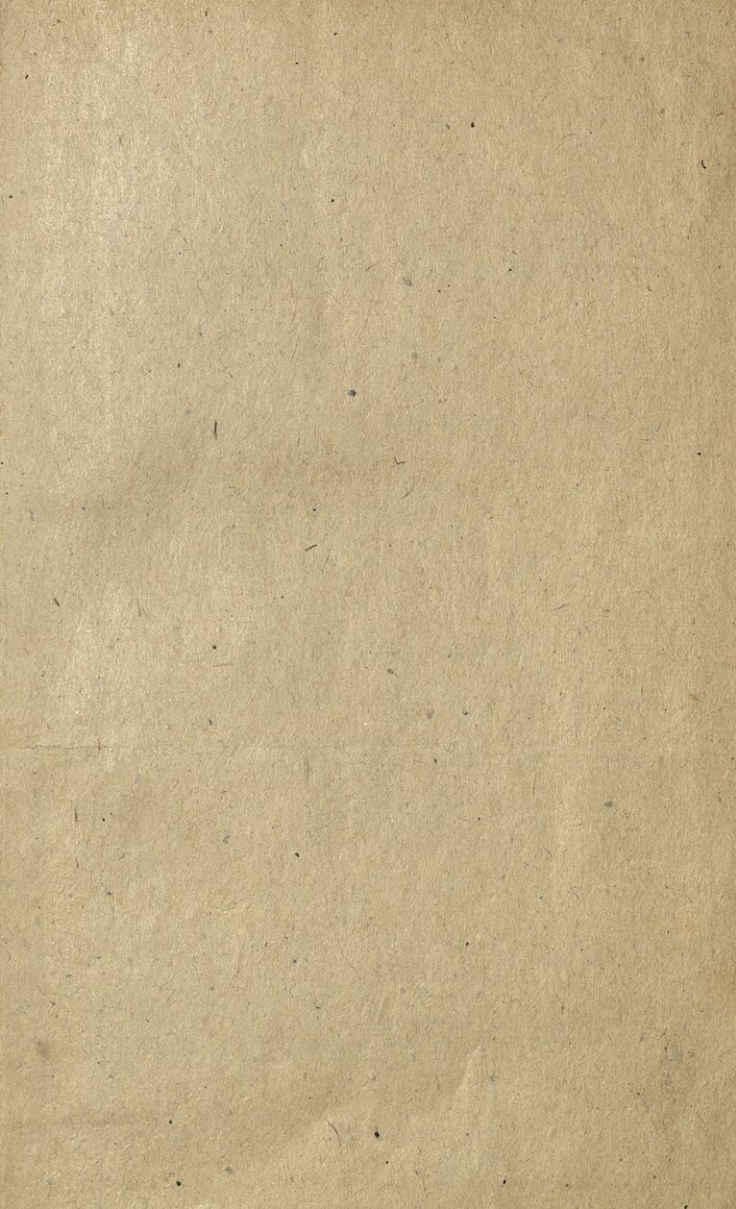
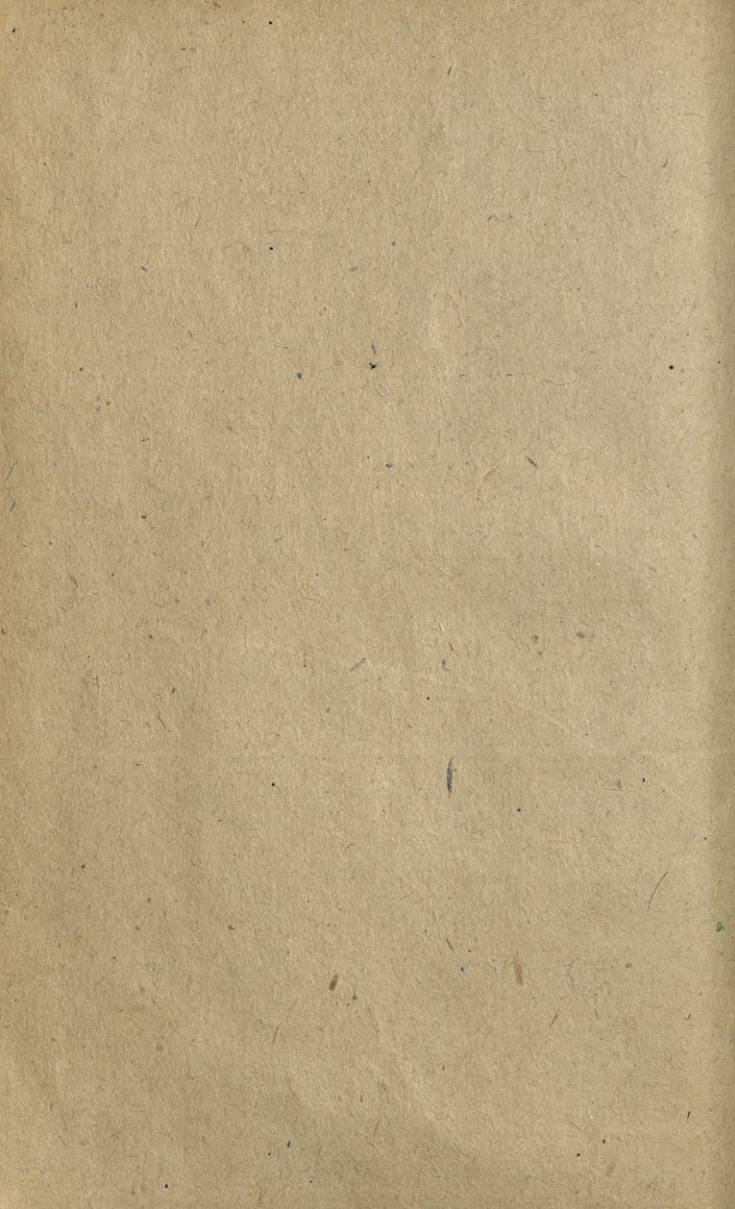

Narodna i univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

III *M* 39584 *h*
(a)

FRANCIS
SLOVAK
PROVI
DUAL

39584, III, M, h

SHERLOCK HOLMESovi DOŽIVLJAJI I. DEL

Spisal

Sir Arthur Conan Doyle.

Iz angleščine prevel J. M.

V Ljubljani 1912.

030041623

Natisnila in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg.

ŠKANDAL NA ČEŠKEM.

I.

Sherlocku Holmesu je ona vedno ta ženska. Redkokdaj sem ga slišal, da bi jo omenil s katerimkoli drugim imenom. V njegovih očeh zatemneva in prekaša vse ostale svojega spola. S tem pa nočem reči, da je občutil do Irene Adlerjeve kakršnosibodi duševno razvnetje, ki bi bilo podobno ljubezni. Vsa duševna razvnetja, zlasti pa tako, so bila temu hladnemu, vestnemu, toda čudovito ravnodušnemu duhu zoprna. Po moji sodbi je bil najpopolnejši opazujoči in sklepajoči stroj, kar jih je svet videl, kot ljubimec pa ne bi bil na pravem mestu. O nežnejših strasteh ni nikoli govoril drugače kakor porogljivo in posmehljivo. Te strasti so bile krasne stvari za opazujočega človeka — izvrstne za razkrivanje človeških nagibov in dejanj. Ako bi pa izkušen mislec pripustil, da bi se kaj takega vrnilo v njegovo fino in dobro uravnano nrav, bi s tem vpeljal moteč faktor, ki bi vrgel senco dvoma na vse njegove duševne uspehe. Pesek v kakem občutljivem inštrumentu ali razpoka v enem njegovih velemogočnih povečevalnih stekel bi ne bila bolj moteča nego močno duševno razvnetje

v naravi, kakršna je bila njegova. In vendar je bila zanj samo ena ženska na svetu, in ta ženska je bila pobožna Irena Adlerjeva, ženska dvomljivega in sumljivega spomina.

Zadnje čase sem le malo videval Holmesa. Moja ženitev je naju odtujila drugega drugemu. Moja lastna popolna sreča in vsi oni na dom obrnjeni interesi, ki se pojavijo okoli moža, ki postane prvič v svojem življenju gospodar svoje lastne domačije, vse je zadostovalo, da je prevzelo vso mojo pozornost. Holmes pa, ki mu ju mrzela vsaka vrsta družbe v dno njegove bohemske duše, je ostal še nadalje v najinem stanovanju v Baker Streetu, se zakopal med svoje stare knjige in se zibal od tedna do tedna med kokainom in častihlepjem, med opojnostjo strupa in silovito eneržijo svoje silne narave. Vendar se je še nadalje globoko zanimal za proučevanje zločinov in uporabljal svoje neizmerne zmožnosti in svoje izredne opazovalne moči v to, da je zasledoval one sledove in razjasnjeval one skrivnostne dogodke, ki jih je uradna policija opustila kot brezupne. Od časa do časa sem slišal kako nejasno govorico o njegovih dejanjih: Kako je bil glede Trepovega umora poklican v Odeso, kako je razjasnil čudno tragedijo bratov Atkinson v Trincomalee in končno o misiji, ki jo je tako delikatno in uspešno dovršil za vladajočo rodovino na Holandskem. Razen teh pojavov njegove delavnosti, ki sem jih samo delil z vsemi

čitatelji dnevnih časnikov, sem pa le malo izvedel o svojem prejšnjem prijatelju in tovarišu.

Nekega večera — bilo je dne 20. marca leta 1888. — sem se ravno vračal z nekega bolniškega obiska (sedaj sem se namreč zopet oprijel svoje zdravniške prakse), ko me je pot pripeljala na Baker Street. Ko sem stopal mimo dobro znanih vrat, ki me bodo vedno spominjale na mojo ženitev in temne dogodke „Študije o škrlatu“, me je obšla silna želja, da bi obiskal Holmesa in da bi videl, kako sedaj uporablja svoje izredne zmožnosti. Njegove sobe so bile sijajno razsvetljene in ko sem se kvišku ozrl, sem videl senco njegove visoke postave dvakrat iti preko zastora. Hitro in živahno je hodil po sobi; glavo je imel povešeno, roke pa sklenjene na hrbtu. Meni, ki sem poznal vse njegove navade in običaje, je to njegovo obnašanje pravilo, da je zopet pri delu. Povzdignil se je iz svojih sanj, ki so mu jih vzbujali njegovi strupi, in zopet se je vneto pečal z nekim problemom. Pozvonil sem in kmalu nato sem bil v sobi, ki je bila prejšnje čase deloma tudi moja.

Njegovo vedenje ni bilo prekipevajoče. Bilo je redkokdaj; vseeno pa je bil, mislim, vesel, da me zopet vidi. Izpregovoril ni skoro ničesar, pač pa mi je s prijaznim očesom namignil, da naj sedem ter mi potisnil preko mize svojo škatlo smotk. Nato se je vstopil pred kamin in me začel po svoji pozorni navadi motriti.

„Zakonski stan ti prija“, je rekel, „zdi se mi, Watson, da si se zredil za sedem in pol funtov, odkar sem te zadnjikrat videl.“

„Za sedem“, sem odgovoril.

„Veš kaj, mislil bi, da nekoliko več. Samo malo več, Watson, se mi zdi. In zopet v praksi, kakor vidim. Tega mi pa nisi bil povedal, da se nameravaš zopet oprijeti svojega poklica.“

„Kako pa potem to veš?“

„Jaz vidim to, sklepam. Dalje pa tudi vem, da si se zadnje čase večkrat precej premočil in da imaš zelo nerodno in nemarno deklo, ali ni res?“

„Moj dragi Holmes,“ sem rekel, „to je pa malo preveč. Tebe bi gotovo na grmadi sežgali, ako bi bil živel pred nekaj stoletji. Resnica pa je, da sem moral v četrtek na deželo in da sem močno premočen prišel domov; ker pa sem se preoblekel, ne vem, kako moreš kaj takega sklepati? Kar se tiče moje dekle Mary Jane, moram priznati, da je nepopoljšljiva in moja žena ji je že odpovedala službo; toda tukaj zopet ne vidim, kako pridiš do tega sklepa.“

Smehljal se je sam pri sebi ter si mel svoje dolge, nervozne roke.

„Stvar je čisto enostavna“, je rekel; „moje oči mi pravijo, da se nahaja na tvojem levem črevlju na znotranji strani na usnju šest skoro vzporednih črt. Jasno je, da jih je naredil nekdo, ki je zelo površno drgnil s krtačo ob

robu podplata, da odstrani strjeno blato z nje-
ga. Odtod, vidiš, prihaja moj dvojni sklep: da
si bil v slabem vremenu z doma in da imaš
posebno slabo londonsko deklo, ki ti snaži črev-
lje. Glede tvoje prakse pa naj omenim tole:
ako pride kak človek v mojo sobo ter vonja po
jodoformu, ima na svojem desnem kazalcu črno
liso srebrnega nitrata, ob strani svojega klo-
buka pa izbočeno mesto, ki kaže, kje je skril
svoj stetoskop, bi moral biti v resnici neumen,
ako ne bi dejal, da je to človek, ki izvršuje
svoj zdravniški poklic.“

Nisem si mogel kaj, da se ne bi nasmejal
lahkoti, s katero je razlagal svoje sklepanje.
„Kadar te slišim navajati svoje vzroke“, sem
dejal, „se mi vidi vsa stvar tako smešno pre-
prosta, da bi jo sam lahko izvršil, akoravno sem
pri vsaki naslednji primeri nanovo v zadregi,
dokler mi ne pojasniš svojega postopanja pri
sklepanju. In vendar sem prepričan, da so
moje oči ravno tako dobre kakor tvoje.“

„Res je tako,“ je odgovoril, si prižgal cigareto
ter se vrgel na naslanjač. „Ti gledaš, toda ne
opazuješ. Razloček je jasen. Gotovo si na pri-
mer pogostoma videl stopnice, ki vodijo z veže
do te sobe.“

„Pogostokrat.“

„Kolikokrat?“

„No, več stokrat.“

„Povej mi torej, koliko jih je?“

„Koliko? Tega pa ne vem.“

„Res je tako! Ti nisi opazoval. In vendar si gledal. Jaz pa vem, da jih je sedemnajst, kajti jaz sem gledal in opazoval. Mimogrede rečeno, ker se zanimaš za te male probleme in ker si tako dober, da si zapisuješ eno ali drugo mojih malenkostnih izkušenj, te bo morda tudi tole zanimalo.“ In vrgel mi je preko mize pismo iz debelega bledordečega papirja, ki je ležalo odprto na mizi. „Prišlo je s poslednjo pošto,“ je rekel. „Čitaj ga glasno.“

Pismo je bilo brez datuma in tudi brez podpisa in naslova.

„Danes zvečer ob tri četrta na osem,“ se je glasilo, „vas obišče nek gospod, ki vas želi v zelo važni zadevi za svet vprašati. Usluge, ki ste jih storili nedavno eni izmed evropskih vladarskih hiš, so pokazale, da ste človek, ki se mu more zaupati stvari tolike važnosti, ki jo skoro ni mogoče povečati. Podobno sporočilo o vas smo od vseh strani prejeli. Bodite torej ob tej uri na svojem stanovanju in ne štejte v zlo, ako bi vaš obiskovalec nosil krinko.“

„V resnici skrivnostna zadeva,“ sem dejal. „Kaj pa misliš, da to pomeni?“

„Doslej še nimam nikakih podatkov. Največja napaka je, ako človek teorizira, preden ima podatke. Nehote začne človek zvijati dejstva, da prijajo njegovim teorijam, namesto da bi se teorije prilagodile dejstvu. Toda pismo samoposebi. Kaj sklepaš iz njega samega?“

Skrbno sem si ogledal pisavo in papir, na katerem je bila pisana.

„Človek, ki ga je pisal, je brez dvoma premožen,“ sem rekel in skušal posnemati prijateljev način sklepanja. „Takega papirja ni dobiti izpod pol krone (= 3 K) za zavoje. Posebno močen in trd je.“

„Posebno — to je prava beseda,“ je rekel Holmes. „To sploh ni angleški papir. Drži ga proti luči.“

Storil sem tako in opazil, da so bile v papir vtisnjene velika črka E, za njo pa majhna črka g, veliki P, dalje veliki G z majhnim t zadaj.

„Kaj pa praviš k temu?“ je vprašal Holmes.

„Brez dvoma je to ime izdelovalca ali pravzaprav njegov monogram.“

„Nikakor ne. G z majhnim t stoji namesto vse besede Gesellschaft, to je družba, kompanija. To je običajna okrajšava ravno tako kakor je Co. za kompanijo. P pomeni seveda papir. Sedaj pa Eg. Poglejmo v naš kontinentalni geografični leksikon.“ In vzel je s police težko rjavo knjigo. „Eglow, Eglonitz — tukaj jo imamo Egrča. Leži v nemškem delu Češke ne daleč od Karlovih varov. Kraj je znamenit radi tega, ker je tukaj umrl Wallenstein, in radi številnih tovarov za steklo in papir. Ha, ha, moj dragi, kaj pa praviš k temu?“ Oči so se mu svetile in puhnil je velik, zmagoslaven oblak dima iz svoje cigarete v zrak.

„Ta papir je bil narejen na Češkem,“ sem rekel.

„Tako je. In človek, ki je napisal to pismo, je Nemec. Poglej čudno konštrukcijo stavka: ‚Podobno sporočilo o vas smo od vseh strani prejeli.‘ Francoz ali Rus bi kaj takega ne mogla napisati. Samo Nemci so tako neusmiljeni s svojimi glagoli. Radi tega nam preostaja samo še to, da doženemo, česa želi ta Nemec, ki piše na češki papir in nosi raje krinko, namesto da bi pokazal svoj obraz. Je že tukaj, ako se ne motim, da prežene vse naše dvome.“

Pri teh besedah je bilo slišati glasno peketanje konjskih kopit, drsanje koles ob zavoro, za tem pa je nekdo močno potegnil naš zvonec. Holmes je zažvižgal.

„Dva sta, soditi po glasu,“ je rekel. „Da“, je nadaljeval ter pogledal skozi okno. „Ličen majhen brougham in dvoje lepih živali. Stoinpetdeset guinej (gini) vsak. Denar bo v tem slučaju, Watson, ako ničesar drugega ne bo.“

„Mislim, da bi bilo najbolje, ako grem, Holmes.“

„Nikakor ne, doktor. Ostani kjer si. Brez svojega Boswella sem skoro izgubljen. Tole pa obeta biti zelo zanimivo. Prav žal bi mi bilo, ako bi tebe ne bilo poleg.“

„Toda tvoj klient. —“

„Ne oziraj se nanj. Morda potrebujem jaz tvoje pomoči in ravno tako tudi on. Tukaj je. Vsedi se v tale naslanjač, Watson, in pozorno poslušaj obadva.“

Počasni in težki koraki, ki so se bili čuli s stopnic in veže, so se ustavili tik pred vrati. Nato je sledilo glasno in avtoritativno trkanje. „Naprej!“ je rekel Holmes.

In vstopil je človek, ki je težko meril manj nego šest črevljev v visokost, njegove prsi in udje pa so bili herkulski. Njegova oprava je bila bogata, tako bogata, da bi jo na Angleškem smatrali, da izvira iz slabega okusa. Težki trakovi iz astrahana so bili nameščeni preko rokavov in na dvojnoprsovitem plašču, temnomodra suknja je bila obrobljena z ognjenordečo svilo, pod vratom pa zapeta s pomočjo naprsne zapone, ki je sestojala iz enega samega svetlega berila. Nosil je škornje, ki so mu segali preko meč in ki so bili zgoraj obrobljeni z bogato rdečo kožuhovino; vsa njegova zunanost je vobče delala vtis barbarskega bogastva. V roki je držal klobuk s širokimi okraji, preko gornjega dela svojega obraza pa je nosil črno krinko, ki mu je segala preko ličnih kosti in ki jo je očitvidno ravno šele nataknil, kajti ob svojem vstopu je še vedno držal roko pri njej. Po spodnjem delu obraza soditi je bil človek močnega značaja; imel je debele, viseče ustnice in podolgasto ravno brado, ki je pričala o odločnosti, ki je segala notri do trmoglavosti.

„Ali ste prejeli moje pismo?“ je vprašal z debelim in osornim glasom ter močno izrazitim nemškim naglasom. „Pisal sem vam, da pridem.“ In oziral se je od enega do drugega iz-

med naju, kakor da ne bi vedel, koga naj nagovori.

„Prosim, sedite,“ je rekel Holmes. „To je moj prijatelj in tovariš dr. Watson, ki je tuptam tako dober, da mi pomaga pri mojih slučajih. S kom pa imam čast govoriti?“

„Nazivljate me lahko grof von Kramm, češki plemič. Nadejam se, da je ta gentleman, ta vaš prijatelj, možak časti in diskrecije, ki mu lahko zaupam stvar največje važnosti. Ako ne, bi pa najraje govoril z vami samimi.“

Vstal sem, da bi odšel, Holmes pa me je ujel za roko ter me potisnil nazaj na stol. „Obadva ali nobeden,“ je rekel. „Pred tem gentlemanom poveste lahko vse, karkoli bi povedali meni samemu.“

Grof je zmajal s svojimi širokimi ramami. „Potemtakem moram začeti,“ je rekel, „s tem, da mi obadva obljubita popolno tajnost za dve leti; po preteku tega časa ne bo imela zadeva nobenega pomena več. Za sedaj pa ni preveč, ako rečem toliko, da je stvar tako tehtna, da utegne imeti vpliv na evropsko zgodovino.“

„Obljubljam,“ je dejal Holmes.

„In jaz tudi.“

„Oprostite mi to masko,“ je nadaljeval naš čudni obiskovalec. „Vzvišena oseba, ki sem v njeni službi, želi, da ostane njen posredovalec sam neznan, in jaz takoj priznam, da naslov, ki sem si ga ravnokar pridejal, ni popolnoma moj.“

„Se mi je zdelo,“ je dejal Holmes hladno.

„Okolnosti so zelo delikatne in storiti je treba vse varnostne korake, da se potlači stvar, ki utegne vzrasti v neizmeren škandal, in resno kompromitirati eno evropskih vladarskih hiš. Da govorim naravnost, vsa zadeva se tiče velike hiše Ormsteinske, dednih kraljev Češke.“

„Tudi to se mi je zdelo,“ je zamrmral Holmes, se uravnal v svojem naslanjaču in zaprl svoje oči.

Naš obiskovalec pa je začudeno pogledal utrujeno, sključeno postavo moža, ki so mu ga opisali kot najbistroumnejšega misleca in najbolj energičnega agenta v Evropi. Holmes pa je počasi odprl svoje oči in nepotrpežljivo pogledal svojega orjaškega klijenta.

„Ako bi se vaše veličanstvo toliko ponižalo“ je dejal, „da bi mi popisalo svoj slučaj, bi mi bilo bolj mogoče svetovati vam.“

Obiskovalec je planil s svojega stola in začel hoditi ves razburjen po sobi gori in doli. Nato pa si je z obupno gesto strgal krinko s svojega obraza ter jo zagnal na tla. „Prav imate,“ je vzkliknil, „jaz sam sem kralj. Čemu bi poskušal to prikrivati?“

„Zares, čemu?“ je zagodrnjal Holmes. „Vaše veličanstvo še ni izpregovorilo, in že sem vedel, da je možak, s katerim govorim, Wilhelm Gottsreich Sigismond von Ormstein, veliki vojvoda Cassel-Felstein in dedni kralj češki.“

„Vendar to si lahko mislite,“ je dejal naš čudni obiskovalec, se zopet usedel in segel s svojo roko preko svojega visokega, belega čela, „lahko si mislite, da nimam navade, da bi osebno izvrševal take posle. Toda vsa stvar je tako delikatna, da je nisem mogel zaupati nobenemu posredovalcu; ne da bi se mu izročil v njegovo oblast. Prišel sem incognito notri iz Prage, da vas vprašam za svet.“

„Prosim, vprašajte,“ je dejal Holmes in zopet zaprl svoje oči.

„Dejstva so na kratko tale: Pred nekako petimi leti sem se za časa svojega bolj dolgega bivanja v Varšavi seznanil z dobro znano pustolovkinjo Ireno Adlerjevo. Ime vam je brez dvoma znano.“

„Bodi tako prijazen, doktor, in poglej v moj zapisnik,“ je dejal Holmes, ne da bi odprl svojih oči. Mnogo let sem je imel namreč navado zbirati vse podatke o raznih ljudeh in zadevah, tako da je bilo težko imenovati kake stvari ali osebe, da ne bi takoj podal potrebne informacije. V tem slučaju sem našel njen životopis med življenjepisom nekega hebrejskega rabinca in onim nekega štabnega poveljnika, ki je napisal neko monografijo o globokomorskih ribah.

„Daj, da vidim,“ je rekel Holmes. „Hm! Rojena je v New Jerseyu l. 1858. Kontraaltistinja — hm! La Scala — hm! Primadona carske opere v Varšavi — da! Zapustila oder

— ha! Živi v Londonu — res je tako! Zdi se mi, da se je vaše veličanstvo zapletlo s to mlado osebo, ji pisalo nekoliko kompromitujočih pisem ter želi sedaj dobiti ta pisma zopet nazaj.“

„Popolnoma tako je. Toda kako pa —“

„Ali se je vršila kaka skrivna poroka?“

„Ne.“

„Ali ni nobenih postavnih listin ali uradnih pötrdil?“

„Nobenih.“

„Potem ne morem razumeti vašega veličanstva. Ako bi hotela ta oseba uporabiti svoja pisma za izsiljevanje ali v druge namene, kako naj dokaže njihovo avtentičnost?“

„Pisava!“

„Pah, pah! Ponarejena!“

„Moj zasebni pisemski papir.“

„Ukraden!“

„Moj lastni pečat.“

„Ponarejen!“

„Moja fotografija.“

„Kupljena!“

„Na fotografiji sva obadva naslikana.“

„Moj Bog! To je zelo hudo! Vaše veličanstvo je v resnici zakrivilo indiskrecijo.“

„Bil sem nor — blazen!“

„Zelo resno ste se kompromitirali.“

„Takrat sem bil šele samo prestolonaslednik. Bil sem mlad. Sedaj imam samo trideset let.“

„Dobiti jo moramo nazaj.“

„Poskusili smo že, pa se nam ni posrečilo.“

„Vaše veličanstvo mora plačati. Kupiti jo je treba.“

„Ona je noče prodati.“

„Tedaj jo je treba ukrasti.“

„Že pet poizkusov se je izvršilo. Dvakrat so od mene plačani tatovi ulomili v njeno hišo. Enkrat smo dobili njeno prtljago v roko, ko je potovala. Dvakrat so prežali nanjo in jo napadli. Toda vedno brez uspeha.“

„Nobenega sledu o sliki?“

„Popolnoma nobenega.“

Holmes se je nasmejal. „To je v resnici čisto lep majhen problemček,“ je rekel.

„Toda zame zelo resen,“ je odvrnil kralj očitajoče.

„Zelo, zares. Kaj pa hoče narediti s to fotografijo?“

„Uničiti me!“

„Kako pa?“

„V kratkem se oženim.“

„Čul sem o tem.“

„S Klotildo Lothmann von Sachsen-Meiningen, drugo hčerjo skandinavskega kralja. Mor-da so vam stroga načela njene rodovine znana. Ona sama je nad vse nežna duša. Samo senca dvoma glede mojega obnašanja naredi vsemu konec.“

„In Irena Adlerjeva?“

„Grozi, da jim pošlje to fotografijo. In ona bo to tudi storila. Dobro vem, da bo. Vi je ne poznate, toda ona ima srce iz kamena. Ona

ima obraz najlepše ženske in duh najbolj odločnega moža. Prej bi se poslužila vsakega sredstva — prav vsakega, kakor pa da bi pustila, da bi se jaz poročil z drugo žensko.“

„Ali ste prepričani, da je doslej še ni doposlala?“

„Prepričan sem.“

„Zakaj pa?“

„Ker mi je rekla, da jo dpošlje onega dne, ko bo zaroka javno proglašena. In to se zgodi prihodnji ponedeljek.“

„O, potem imano še tri dni,“ je rekel Holmes in zazeval. „To je velika sreča, ker imam ravno opravila z eno ali dvema drugima važnima zadevama. Vaše veličanstvo ostane seveda za sedaj tukaj v Londonu ali ne?“

„Gotovo. Najdete me v hotelu Langham pod imenom grof von Kramm.“

„Potem vam že napišem kako vrstico, da vas obvestim, kako napredujemo.“

„Prosim, storite to. Napeto bom pričakoval.“

„Kako pa glede denarja?“

„Vi imate carte blanche.“

„Popolnoma?“

„Povem vam, da bi dal eno celo deželo svojega kraljestva, samo da bi dobil ono fotografijo nazaj.“

„In za sedanje stroške?“

Kralj je vzel izpod svojega plašča težko mošnjo iz kože divje koze ter jo položil na mizo.

„Tukaj je tristo funtov v zlatu, sedemsto pa v bankovcih,“ je rekel.

Holmes je hitro napisal na list iz svojega zapisnika pobotnico in mu jo izročil.

„In naslov te mademoiselle?“ je vprašal.

„Briony Lodge, Serpentine Avenue, St. John's Wood.“

Holmes si je naslov zapisal. „Še eno vprašanje,“ je rekel. „Ali je bila fotografija kabinete oblike?“

„Da.“

„Potem pa lahko noč, veličanstvo, nadejam se, da bom kmalu imel kako ugodno novico za vas. Sedaj pa lahko noč, Watson,“ je pristavil, ko so kolesa kraljevskega broughama oddrdrala po ulici. „Ako bi bil tako prijazen in se jutri popoldan ob treh zopet oglasil tukaj, bi jako rad govoril o tej zadevi s teboj.“

II.

Točno ob treh sem bil v Baker Streetu, toda Holmes se še ni povrnil. Gospodinja mi je povedala, da je kmalu po osmi uri odšel od doma. Vsedel sem se h kaminu z namenom, da ga počakam, najsi še tako dolgo izostane. Mene je stvar že močno zanimala, kajti akoravno ni imela na sebi onih čudnih in silovitih znakov, kakor ona dva zločina, o katerih sem že na drugem mestu poročal, je bila vsa narava tega slučaja in vzvišena osebnost njegovega klijenta

vseeno nekaj posebnega. Ne glede na naravo preiskovanja, ki ga je vodil moj prijatelj, je bilo vseeno v njegovem mojstrskem obvladanju situacije in njegovem bistrem in jasnem sklepanju nekaj, kar je naredilo, da sem naravnost z veseljem proučeval sistem njegovega dela in sledil hitrim in finim metodam, ki je z njihovo pomočjo razvozljaj najbolj zamotane skrivnostne zadeve. In sčasoma sem se tako zelo privadil njegovih uspehov, da mi niti na misel ni prišlo, da bi se mu stvar ne mogla posrečiti.

Skoro štiri je že bila ura, ko so se odprla vrata in v sobo je stopil nekak hlapec, ki je bil videti pijan, nepočesan, razvnetega obraza in v umazani obleki. Akoravno sem poznal presenetljive zmožnosti svojega prijatelja v preoblačenju, sem ga moral vseeno trikrat dobro pogledati, predno sem se prepričal, da je bil v resnici on. Pokimal mi je in izginil v svojo sobo, iz katere se je kmalu zopet prikazal v svoji stari zunanosti. Utaknil je svoje roke v žep, iztegnil svoje noge proti kaminu in se nekoliko časa presrčno smejal.

„Veš kaj, imenitno!“ je zavpil; vendar ni mogel dalje, kajti začel se je zopet tako zelo smejati, da se je moral kar vznak vleči v stolu.

„Kaj pa je?“

„Kar preveč smešno je. Prepričan sem, da nikoli ne uganeš, kako sem prebil to jutro in kaj sem dognal.“

„Niti misliti si ne morem. Zdi se mi pa, da si opazoval navade in morda vso hišo miss Irene Adlerjeve.“

„Res je tako, toda uspeh je bil precej ne-navaden. Vseeno ti pa povem vse. Zjutraj sem okoli osme ure odšel od doma, in sicer preoblečen kot hlapec, ki nima dela. Med vozniki vlada čudovito prijateljstvo in prostozidarstvo. Bodi eden izmed njih in takoj izveš vse, kar se le da izvedeti. Kmalu sem našel Briony Lodge. To je majhna, dvonadstropna vila z vrtom zadaj, vendar pa sega spredaj tik do ceste. Vrata s ključavnico, ki ji pravimo chubb. Na desni strani velika dobro opravljena družabna soba z visokimi okni, ki segajo skoro do tal in z onimi neslanimi angleškimi okenskimi pritrjevalci, ki jih more vsak otrok odpreti. Razen tega ni bilo nič znamenitega izvzemši to, da se je moglo do okna v hodniku priti s strehe kolarnice. Nato sem se podal okoli hiše in vse pozorno opazoval, vendar nisem nič drugega zanimivega opazil.“

Nato sem postajal po ulici in kmalu našel — kakor sem pričakoval — da se nahaja tudi hlev ob poti, ki je peljala ob nekem vrtnem zidu. Ponudil sem se hlapcem, da jim pomagam konje česati in za to delo sem dobil dva penija, kozarec pijače, za dve pipi tobaka in toliko informacije o miss Adlerjevi, kolikor sem jo le želel, da ne rečem ničesar o informacijah o kakega pol tucata drugih ljudeh, ki stanujejo

tođ okoli, za katere se nisem sicer niti najmanje zanimal, pa sem moral vseeno poslušati njihove življenjepise.“

„No, in kaj je z Ireno Adlerjevo?“ sem vprašal.

„Ta ženska je vsem moškim tistega dela mesta zmešala glave. Najnežnejša stvarica je, kar jih hodi na tej zemlji pod ženskim klobukom. Tako pravijo kočijaži in vozniki tam doli neki do zadnjega moža. Ona živi mirno sama zase, poje pri koncertih, se pelje vsak dan ob petih na izprehod in se vrača točno ob sedmih k večerji. Ob drugih časih gre redkokdaj iz doma, izvzemši tedaj, kadar poje. Ima pa samo enega moškega obiskovalca, toda ta je vedno pri njej. Lep, črnolas, živahen človek je to; nikdar je ne obišče manj kakor enkrat vsak dan, pogostoma pa tudi dvakrat. Ime mu je mr. Godfrey Norton iz Inner Tempła. Sedaj vidiš, kako dobro je, ako ima človek kočijaže in voznike kot zaupnike. Deset in desetkrat so ga že peljali domov in vedo vse o njem. Ko sem izvedel od njih vse, kar so vedeli povedati, sem začel zopet hoditi okoli Briony Lodge ter razmišljati o svojem bojnem načrtu.“

Ta Godfrey Norton je očitvidno važen činitelj v vsej zadevi. Pravni zastopnik je. To se sliši pomenljivo. Kakšno je razmerje med njima in kaj je namen njegovih ponovnih obiskov? Ali je ona njegova klijentinja ali prijateljica ali ljubimka? Ako je prvo, potem je gotovo

njemu izročila fotografijo v varstvo. Ako pa je poslednje, je stvar manj verjetna. Od odgovora na to vprašanje je bilo odvisno, ali naj nadaljujem svoje delo pri Briony Lodge ali pa naj obrnem svojo pozornost do stanovanja tega človeka v Templu. Stvar je bila kočljiva in je razširila polje mojega preiskovanja. Bojim se, da te mučim s temi podrobnostmi, vendar ti moram razložiti svoje majhne težkoče, ako hočeš vso situvacijo razumeti.“

„Pozorno ti sledim,“ sem odgovoril.

„Še vedno sem razmišljeval o vsej zadevi, ko se je naenkrat pripeljala do Briony Lodge lična kočija, iz katere je skočil nek gospod. Bil je v resnici lep človek, temnega obraza, z orlovskim nosom in brkami — očitvidno oni človek, o katerem sem slišal govoriti. Videti je bilo, da se mu zelo mudi; zaklical je kočijažu, da naj počaka, ter pohitel mimo hišine, ki mu je odprla vrata, kakor človek, ki je popolnoma domač v hiši.

V hiši je ostal kake pol ure in včasih sem ga pri oknih družabne sobe videl, kako je hodil gori in doli, govoril razburjeno in mahal z rokami. Nje same pa nisem mogel videti. Kmalu zatem pa je prišel zopet iz hiše ter je bil videti celo še bolj razburjen kakor poprej. Ko je stopil v voz, je potegnil iz žepa zlato uro in resno zrl nanjo. „Vozi kot zlodej!“ je zaklical, „najprej do tvrdeke Gross & Hankey v Regent Streetu, nato pa v cerkev sv. Monike na

Edgware Roadu. Pol guineje dobiš, ako dospesh tja v dvajsetih minutah!

In oddrdrala sta dalje; jaz pa sem ravno ugi-bal, ali ne bi kazalo, da bi šel za njim, ko se je po poti prikazal majhen in ličen landaver, kojega voznik je imel svoj plašč samo na pol zapet in ovratnico pod ušesom, medtem ko so bile skoro vse zapone konjske oprave odpete. Komaj se je ustavil, je ona planila iz vežnih vrat in skočila v voz. Samo za trenutek sem jo videl, vendar je tako ljubka ženska in takega obraza, da bi človek kar umrl zanj.

„V cerkev sv. Monike, John“, je zavpila, „in pol sovereigna dobiš, ako dospesh tja v dvajsetih minutah.“

Tega pa nisem smel zamuditi, Watson. Ravno sem preudarjal, ali naj tečem za vozom ali naj se obesim nanj, ko se prikaže na ulici izvošček. Dvakrat me je pogledal, ker sem bil tako slabo oblečen; jaz pa sem skočil v voz, predno je mogel kaj ugovarjati. „Do cerkve sv. Monike“, sem dejal, „in pol sovereigna, ako dospete tja v dvajsetih minutah.“ Petindvajset minut je manjkalo do dvanajstih in z ozirom na to mi je bilo naravno jasno, za kaj da je šlo.

Moj voznik je hitro vozil. Ne verujem, da bi se kdaj vozil hitreje, toda onadva sta bila pred menoj. Ko sem dospel do cerkve, sta stala tamkaj landaver in kočija, pred njima pa konji, iz katerih se je kar kadilo. Plačal sem vozniku in pohitel v cerkev. Notri ni bilo žive duše razen

onih dveh in duhovnika v koretlju, ki je očitno resno govoril ž njima. Vsi trije so stali v eni skupini pred oltarjem. Počasi sem stopal po stranski cerkveni ladji, kakor vsak drug človek, ki bi slučajno zašel v cerkev. Naenkrat pa so se v veliko moje začudenje vsi trije ozrli proti meni in Godfrey Norton je pritekel k meni, kolikor je le mogel naglo.

„Hvala Bogu!“ je vzkliknil. „Vi boste zadostovali. Pridite! Pridite!“

„Kaj pa je?“ sem vprašal.

„Pojdite, človek, pojdite, samo še tri minute je časa, drugače ne bo postavno veljavno.“

Skoro vlekel me je k oltarju in predno sem vedel, kje da sem se nahajal, sem že godrnjal odgovore, ki so mi jih šepetali v moja ušesa in pričal o stvareh, o katerih nisem ničesar vedel, in bil sploh priča zveze device Irene Adlerjeve in samca Godfreya Nortona. Vse se je zgodilo kakor bi trenil; na eni strani se mi je zahvaljeval on, na drugi pa ona, duhovnik pa je radostnega obraza stal pred menoj. To je bil najbolj čuden položaj, kar sem se v njih znašel v vsem svojem življenju in misel na vse to je bila vzrok, da sem se ravnokar tako smejal. Zdi se mi, da njuno dovoljenje ni bilo povsem v redu in da ju duhovnik nikakor ni hotel poročiti brez kakršnegakoli svedoka in da je samo moj srečni prihod rešil ženina, da mu ni bilo treba pohiteti na ulico iskat priče in druga. Nevesta mi je dala en sovereign in jaz imam namen

nositi ga na svoji urni verižici kot spomin na to priliko.“

„To je v resnici nepričakovan preobrat vse zadeve,“ sem rekel; „kaj pa potem?“

„No, spoznal sem, da so prišli moji načrti v resno nevarnost. Videti je bilo, kakor da je dvojica nameravala takoj odpotovati, tako da bi bil jaz primoran storiti prav hitre in energične korake. Pri cerkvenih vratih pa sta se zopet ločila; on se je odpeljal nazaj v Temple, ona pa v svojo hišo. ‚Ob petih se odpeljem kakor po navadi v Park na izprehod,‘ je rekla pri odhodu. D drugega nisem slišal. Odpeljala sta se vsak na drugo stran, jaz pa sem šel dalje, da uredim svoje korake.“

„In ti so?“

„Malo mrzlega mesa in kozarec piva,“ je rekel ter pozvonil. „Imel sem preveč opravila, da bi mogel misliti na jed, in zvečer bom najbrže imel še več dela. Sicer pa veš kaj, doktor, potreboval bom tvoje pomoči.“

„Naravnost veselilo me bo.“

„Postave ne nameravaš prelomiti, kaj neda?“

„Niti najmanj.“

„Niti se podati v nevarnost, da naju pri-
mejo?“

„Ne, razen v dobri stvari.“

„O, stvar je izvrstna!“

„Potem sem tvoj.“

„Prepričan sem bil, da se smem nate za-
nesti.“

„Česa pa želiš?“

„Ko prinese mrs. Turnerjeva naročeno, potem ti vso stvar pojasnim. Sedaj pa,“ je rekel, ko se je lotil preprostega kosila, ki mu ga je prinesla naša gospodinja, „moram med jedjo govoriti, kajti nimam mnogo časa. Kmalu bo ura pet. V dveh urah moramo biti na kraju dejanja. Miss Irene ali sedaj pravzaprav madame se povrne ob sedmih iz izprehoda. Tedaj morava biti pri Briony Lodge, da jo srečava.“

„In kaj potem?“

„To moraš meni prepustiti. Jaz sem že vse uredil, kaj se ima zgoditi. Pri vsem tem pa je samo ena stvar, katere te moram nujno prositi, Ti se ne smeš vmešavati, naj pride karkoli hoče. Ali razumeš?“

„Torej naj bom brez dela?“

„Ničesar nimaš opraviti. Morebiti se zgodi nekaj malega neprijetnega. Ne pojdi zraven. Vse to se konča s tem, da poneso mene v hišo. Čez kake štiri ali pet minut se bo odprlo okno v družabni sobi. Tedaj se postavi ti blizu tega okna.“

„Da.“

„In tamkaj me moraš opazovati, kajti videl me boš lahko.“

„Da.“

„In kadar vzdignem svojo roko — takole — vrzi v sobo, kar ti bom dal v ta namen, obenem pa boš začel vpiti, da gori. Ali si me dobro razumel?“

„Popolnoma.“

„Ničesar posebno strašnega ni,“ je rekel in vzel podolgovat zvitek v podobi smotke iz žepa. „To ni nič drugega kakor čisto navadna raketa, ki razširja dim, kakor jo rabijo napeljevalci plinovih in drugih cevi; na vsakem koncu ima razstrelno kapico, da se more sama od sebe vžgati. To je vsa tvoja naloga. Ko boš začel vpiti, da gori, bodo začeli tudi drugi ljudje isto vpiti. Tedaj se pa podaj do konca ulice, kjer se ti tekom desetih minut jaz pridružim. Na-dejam se, da sem ti vse čisto razločno povedal, ali ne?“

„Jaz moram tedaj stati tamkaj brez opravila, se zatem približati onemu oknu, opazovati tebe in zagnati na dano znamenje tole stvar v sobo; nato pa moram začeti vpiti, da gori ter te počakati na cestnem vogalu.“

„Tako je.“

„Potem se lahko povsem zanesesh name.“

„To je izvrstno. Sedaj pa mislim, da je skoro čas, da se pripravim za novo ulogo, ki jo moram igrati.“

Izginil je v svojo spalnico in se čez nekoliko minut povrnil preoblečen kot prijazen in preprost nonkonformistiški duhovnik. Njegov široki, črni klobuk, njegove nabuhle hlače, njegova bela ovratnica, njegov prijazni nasmeh in njegov dobrodušni, radovedni pogled, vse je bilo tako, kakor bi edino mr. John Hale mogel

kaj enakega narediti. Holmes pa ni izpremenil samo svoje oprave. Izraz njegovega obraza, njegovo obnašanje, da, vsa njegova duša je bila videti kakor da se sklada z vsako novo ulogo, ki jo je navzel. Gledišče je izgubilo izvrstnega igralca, ravno tako kakor je znanost izgubila ostroumnega misleca, ko je postal strokovnjak v kriminalnih stvareh.

Četrta na sedem je bilo, ko sva odšla iz Baker Streeta in manjkalo je še deset minut do sedmih, ko sva dospela do Serpentine Avenue. Mračilo se je že in luči so že prižigali, ko sva korakala pred Briony Lodge gori in doli ter čakala prihoda stanovalke te vile. Hiša je bila prav taka, kakor sem si jo predstavljal po Sherlock Holmesovem popisu, samo okolica se mi je zdela manj tiha kakor sem pričakoval. Ravno nasprotno, za tako majhno ulico in z ozirom na tiho okolico je bila zelo živahna. Na nekem vogalu je stala skupina slabo oblečenih možakov, ki so kadili in se smejali, dalje brusač britev s svojim kolesom, dva stražnika, ki sta dvorila neki pestunji, in nekoliko dobro oblečenih mladih ljudi, ki so s smotkami v ustih hodili semintja.

„Kakor vidiš,“ je rekel Holmes, ko sva stopala pred hišo gori in doli, „naredi ta poroka vso zadevo pravzaprav bolj enostavno. Fotografija postane sedaj dvorezen nož. Lahko se more trditi, da bo ona ravno tako gledala na to, da je ne vidi mr. Godfrey Norton, kakor

skrbi naš klijent, da ne pride njegovi princezinji pred oči. Vprašanje pa je sedaj: Kje bi mi mogli najti to fotografijo?"

„Da, zares, kje?"

„Prav neverjetno je, da jo nosi s seboj. Slika je kabinetne oblike. Prevelika, da bi jo bilo mogoče z lahkoto skriti v ženski obleki. Ona dobro ve, da je kralj zmožen povzročiti, da jo na ulici napadejo in preiščejo. Dva podobna poizkusa sta se že prigodila. Radi tega smemo smatrati kot gotovo, da je ne nosi s seboj.“

„Kje pa potem?"

„Morda jo ima njen bankir ali pa njen pravni zastopnik. To dvoje bi bilo mogoče. Jaz bi pa dejal, da ni niti eno niti drugo. Ženske so že po naravi skrivnostne in rade same izvršujejo svoje skrivnosti. Čemu bi ona dala sliko kaki drugi osebi? Lahko jo je zaupala svojemu lastnemu varstvu, vendar ni mogla reči, kakšen indirektnen ali političen vpliv bi naredila z njo na človeka, ki se peča s trgovino in kupčijo. Poleg tega se spomni, da je sklenila uporabiti jo tekom malo dni. Radi tega se mora nahajati nekje, kjer jo ima takoj pri roki. Nahajati se mora torej v njeni hiši.“

„V to so pa že dvakrat vlomili.“

„Pah! Vendar niso znali iskati.“

„Kako boš pa ti iskal?"

„Jaz sploh ne bom iskal.“

„Kaj pa?"

„Njo samo pripravim, da mi jo pokaže.“

„Ona ne bo hotela tega storiti.“

„To ji ne bo mogoče. Toda že čujem ropot koles. Njena kočija je. Sedaj pa glej, da do pičice natančno izpolniš moje naročilo.“

Pri teh besedah so se izza cestnega ovinka prikazale luči voza. Bil je ličen majhen landaver, ki je drdral proti Briony Lodge. Ko se je voz ustavil, je eden pohajkovalcev z vogala skočil, da odpre vrata in dobi tako majhen dar, v tem trenutku ga pa sune na stran drug pohajkovalec, ki je prihitel z istim namenom. Nastal je velik prepir, ki sta ga povečala onadva stražnika, ki sta se zavzela za enega izmed pohajkovalcev, in brusač, ki se je z enako vnemo zavzel za drugega. Naenkrat je padel udarec in kakor bi trenil, se je nahajala ženska, ki je stopila iz svojega voza, na sredi majhne gruče razvnetih ljudi, ki so divje tolkli s svojimi pestmi in palicami drug po drugem. Holmes je planil v gnečo, da ščiti žensko; toda ravno ko je došel do nje, je glasno zavpil ter se zgrudil na tla; po obrazu mu je tekla kri. Spričo njegovega padca sta stražnika zbežala vsa v eno smer, pohajkovalci pa v drugo, samo nekoliko bolje oblečenih ljudi, ki so opazovali pretep, ne da bi se ga udeležili, je ostalo na licu mesta in ti so pristopili bliže, da pomagajo ženski in ranjencu. Irena Adlerjeva — kakor jo hočem še vedno imenovati — je odhitela po stopnicah navzgor. Na vrhu pa se je ustavila ter se ozrla na ulico nazaj.

„Ali je ubogi gospod močno ranjen?“ je vprašala.

„Mrtev je,“ je zavpilo nekaj glasov.

„Ne, ne, še je življenje v njem,“ so vpili drugi. Toda izdahnili bo, predno ga prepeljete v bolnico.“

„Vrl človek je to,“ je rekla neka ženska. „Denarnico in uro bi mu bili ukradli, ako bi njega ne bilo. Roparska tolpa je to in prav predrzna. Oh, sedaj zopet diha.“

„Tukaj na ulici ne more ležati. Ali ga lahko ponesemo v hišo, gospa?“

„Gotovo. Nesite ga v družabno sobo. Tamkaj se nahaja udoben divan. Semkaj, prosim.“

Počasi in svečano so ga nesli v Briony Lodge ter ga položili v glavno sobo, jaz pa sem še vedno opazoval ves dogodek s svojega mesta pri oknu. V hiši so prižgali svetiljke, vendar še niso potegnili zastorov doli, tako da sem lahko videl Holmesa, ko je ležal na divanu. Ne vem sicer, ali ga je morda začela vest peči radi uloge, ki jo je igral, vem pa, da mene ni bilo nikoli v svojem življenju bolj sram samega sebe, kakor tedaj, ko sem videl krasno bitje, proti kateri sem se udeležil zarote, in njeno nežnost in prijaznost, s katero je stregla ranjencu. In vendar bi bilo največje izdajstvo, ako bi sedaj popustil svojo ulogo, ki mi jo je zaupal. Ojunačil sem se ter vzel izpod svojega plašča raketo. Navsezadnje, sem si dejal, ne

bomo vendar njej nič hudega storili. Samo preprečiti hočemo, da bi ona komu drugemu škodovala.

Holmes se je na divanu usedel in videl sem ga, kako je dajal z roko znamenja, kakor človek, ki mu pomanjkuje zraka. Hišina je pohitela k oknu in ga odprla. V istem trenutku sem ga videl vzdigniti roko in na to znamenje sem zagnal svojo raketo v sobo ter zavpil: gori! Komaj sem izgovoril to besedo, je začela vsa množica gledalcev dobro in slabo oblečenih, gospoda, hlapci in služabnice, na ves glas vpiti: gori! Gosti oblaki dima so se valili po sobi in skozi odprto okno. Videl sem hiteti semintja postave, trenutek pozneje pa sem slišal Holmesov glas, ki je vpil, da klic o ognju ni bil resničen. Tedaj sem se splazil skozi vpijočo množico ter odšel proti cestnemu vogalu in čez deset minut sem naenkrat začutil prijateljevo roko v svoji ter odhajal s prizorišča vpitja in hrupa. Holmes je stopal nekoliko minut hitro in molče, dokler ni zavil v eno onih mirnih ulic, ki vodijo proti Edgware Roadu.

„Prav dobro si izvršil svojo nalogo, doktor,“ je rekel. „Bolje ne bi mogel storiti. Vse je v redu.“

„Torej imaš fotografijo?“

„Vem, kje da se nahaja.“

„In kako si to izvedel?“

„Ona mi je pokazala, kakor sem ti rekel, da bo.“

„Še vedno mi stvar ni jasna.“

„Jaz nočem imeti nobenih skrivnosti,“ je rekel in se nasmejal. „Vsa zadeva je bila čisto enostavna. Gotovo si opazil, da so bili oni, kar jih je bilo na ulici, naši zavezniki. Vsi so bili najeti za ta večer.“

„Sem si mislil.“

„Ko je nastal pretep, sem si dal nekoliko mokre rdeče barve na roko. Planil sem naprej, padel, se udaril z roko po obrazu ter postal na ta način ves krvav. Stara zvijača je to.“

„Tudi to sem uganil.“

„Zatem so me nesli v sobo. Ona je bila dolžna vzprejeti me. Kaj je mogla drugega storiti? Nesli so me pa ravno v njeno družabno sobo, ki je bila prav ona soba, v kateri sem sumil, da se nahaja fotografija. Položili so me na divan, kjer sem jim dal z roko znamenje, da bi rad malo več zraka; radi tega so bili primorani odpreti okno in tako se ti je ponudila zaželjena prilika.“

„Kako pa ti je bilo to v pomoč?“

„To je bilo važno nad vse. Kadar ženska misli, da njena hiša gori, je njena prva misel rešiti ono, kar ji je najdražje. Ta misel, ta nagon je jako mogočen in več kakor enkrat sem se že okoristil z njim. Koristil mi je pri darlingtonskem škandalu in tudi v oni zadevi v Arnsworth Castlu. Omožena ženska zgrabi svojega otroka — neomožena svoje dragulje. Meni je bilo jasno, da naša današnja dama ni

imela nič bolj dragocenega v svoji hiši nego stvar, ki jo iščemo. Brez dvoma bi urno pohitela, da jo reši. Klič, da gori, je bil čudovito izvršen. Dim in vpitje je zadostovalo, da pretrese jeklene živce. Ona se mu je naravnost krasno odzvala. Fotografija se nahaja v nekakem skrivališču zadaj za premičnim obojem ravno nad zvoncem. Kot bi trenil, je bila pri njem in jaz sem za trenutek videl sliko, ko jo je napol potegnila iz skrivališča. Ko sem začel vpiti, da ne gori, jo je dala nazaj na prejšnje mesto, pogledala raketo, planila iz sobe in od tedaj je nisem več videl. Vstal sem, se opravičil ter odšel iz hiše. Obotavljal sem se nekoliko in ugibal, ali ne bi bilo dobro, ako bi na mestu poizkusil prisvojiti si fotografijo. Ker pa je prišel v sobo kočijaž in me pozorno gledal, se mi je zdelo bolj varno, ako še nekoliko počakam. Majhna prenačljivenost bi utegnila vse uničiti.“

„In zdaj?“ sem vprašal.

„Naša naloga je pravzaprav rešena. Jutri se oglasim pri kralju, in sicer s teboj, ako hočeš iti z menoj, in potem se podamo vsi trije k njej. Popeljejo nas v družabno sobo, da tamkaj počakamo našo lady, vendar je verjetno, da ne najde pri svojem prihodu niti nas niti fotografije. Morda bo njegovo veličanstvo posebno zadovoljno, ako si jo s svojimi lastnimi rokami pridobi nazaj.“

„In kdaj nameravaš iti tja?“

„Ob osmih zjutraj. Takrat še ne bo vstala, tako da bomo imeli lahko delo. Poleg tega pa moramo biti urni, kajti ta poroka utegne izpremeniti njeno življenje in navade. Brez odloga moram brzojaviti kralju.“

Dospela sva do Baker Streeta ter se ustavila pred njegovimi vrati. Ko je iskal ključ po svojem žepu, je nekdo mimoidočih zaklical:

„Lahko noč, mr. Sherlock Holmes.“

Na hodniku je bilo več ljudi, toda zdelo se je, da je prihajal pozdrav od nekega velikega mladeniča, ki je hitro mimo šel.

„Ta glas sem že slišal,“ je rekel Holmes ter zrl po ulici doli. „Rad bi vedel, kdo je vendar bil.“

III.

Tisto noč sem spal v Baker Streetu in zjutraj sva bila ravno pri kavi, ko je kralj prihitel v sobo.

„Torej jo v resnici imate!“ je zavpil, prijel Sherlocka Holmesa za obe rami in mu razburjeno gledal v obraz.

„Še ne.“

„Vendar imate upanje, ali ne?“

„Da, imam upanje.“

„Potem pojdimo. Jaz kar ne morem pričakati odhoda.“

„Najeti si moramo voz.“

„Ni treba, moj brougham čaka zunaj.“

„Potem je stvar lažja.“ Odšli smo doli in se še enkrat podali proti Briony Lodge.

„Irena Adlerjeva se je poročila,“ je dejal Holmes.

„Poročila! Kdaj pa?“

„Včeraj.“

„S kom pa?“

„Z nekim angleškim pravnim zastopnikom z imenom Norton.“

„Ona ga vendar ni mogla ljubiti.“

„Nadejam se, da ga ljubi.“

„Zakaj pa se nadejate?“

„Ker bi to vašemu veličanstvu prihranilo vsak strah pred nadaljnjimi neprijetnostmi. Ako ta lady ljubi svojega moža, potem ne ljubi vašega veličanstva. Ako pa ne ljubi vašega veličanstva, potem nima nobenega vzroka, čemu bi se vmešavala v zadeve vašega veličanstva.“

„Res je to. In vendar —! No! Rad bi, da bi bila mojega stanu! Kakšna kraljica bi to bila!“ In obmolknil je ter molčal, dokler nismo zavili v Serpentine Avenue.

Vrata v vili Briony Lodge so bila odprta in na stopnicah je stala neka postarna ženska. Porogljivo nas je gledala, ko smo stopali iz broughama.

„Mr. Sherlock Holmes, kaj ne?“ je rekla.

„Jaz sem Mr. Holmes,“ je odgovoril moj tovariš ter jo vprašujoče ali pravzaprav presenečeno pogledal.

„Ali res! Moja gospodinja mi je povedala, da je zelo mogoče, da se oglasite. Odpotovala je s svojim soprogom danes zjutraj ob 5. uri 15 minut iz Charing Crossa proti Evropi.“

„Kaj!“ Sherlock Holmes je ves bled od jeze in presenečenja stopil nazaj. „Ali hočete reči, da je zapustila Angleško?“

„Da in se nikoli ne povrne.“

„In listine?“ je vprašal kralj hripavo. „Vse je izgubljeno.“

„Bomo videli.“ Potisnil je služabnico na stran ter planil v družabno sobo, kralj in jaz pa za njim. Pohištvo je bilo v velikem neredu, kakor da bi ga bila v naglici oplenila pred svojim begom. Holmes je planil k zvoncu, odstranil premična vratca, segel z roko v prostor za njimi ter privlekel iz njega fotografijo in pismo. Fotografija je kazala Ireno Adlerjevo samo v večerni obleki, pismo pa je nosilo naslov: „Sherlock Holmes, Esq. Poste restante.“ Moj prijatelj ga je hitro odprl in vsi trije smo ga obenem čitali. Datirano je bilo o polnoči minule noči in se glasilo takole:

„Dragi moj mr. Sherlock Holmes!

V resnici ste jo dobro pogodili. Popolnoma ste me prevarili. Prav do klica, da gori, nisem ničesar niti najmanj sumila. Ko pa sem spoznala, kako sem sama sebe izdala, sem začela misliti. Že pred meseci so me svarili pred vami.

Dejali so mi, da bo kralj, ako najame kakega agenta, brez dvoma najel vas. Dali so mi tudi vaš naslov. Toda navzlic vsemu temu ste dosegli, da sem vam razkrila, kar ste želeli vedeti. Celo potem, ko sem začela sumiti, mi je bilo težko kaj slabega misliti o tako prijaznem starem duhovniku. Znano vam je, da sem se učila tudi kot igralka. Moški kostumi mi niso nič novega. Jaz se sama pogostoma okoristim s prostostjo, ki jo daje. Takoj sem poslala svojega kočijaža Johna v sobo, da vas opazuje, sama pa sem pohitela gori v hišo, si oblekla svojo izprehodno obleko, kakor ji pravim, ter prišla zopet doli, prav ko ste odhajali.

No, sledila sem vam do vaših vrat in se tako prepričala, da sem bila v resnici jaz, ki se je za njo zanimal sloviti mr. Sherlock Holmes. Tedaj sem bila nekoliko neprevidna ter vam želela lahko noč, nato sem se pa podala v Temple, da obiščem svojega soproga.

Obadva sva bila edina v tem, da je najbolje, če ubeživa odtod, ko naju zasleduje tako moččen nasprotnik. Ko se jutri zjutraj oglasite, boste radi tega našli gnezdo prazno. Kar se tiče fotografije, naj bo vaš klient popolnoma pomirjen. Jaz ljubim in sem ljubljena od boljšega moža nego je on. Kralj naj stori, karkoli hoče; pri tem ga ne bo ovirala ona, ki ji je storil toliko žalega. Fotografijo obdržim samo kot nekako varstvo, da si ohranim orožje, s katerim se v bodoče zavarujem pred vsemi koraki, ki

jih utegne kralj storiti: Poleg teh vrstic puščam fotografijo, ki jo morda obdrži. Vas, dragi mr. Sherlock Holmes pa pozdravlja vdana

Irena Nortonova, roj. Adler.“

„Kakšna ženska — oh, kakšna ženska!“ je vzkliknil kralj češki, ko smo vsi trije prebrali pismo. „Ali vam nisem povedal, kako je bistroumna in odločna? Ali ne bi bila krasna kraljica? Ali ni škoda, da ni meni enaka?“

„Po tem, kar sem videl o tej lady, se mi zdi, da je v resnici zelo neenaka vašemu veličanstvu,“ je rekel Holmes hladno. „Žal mi je samo, da mi ni bilo mogoče bolj uspešno izvršiti naročila vašega veličanstva.“

„Ravno nasprotno, moj dragi gospod,“ je zaklical kralj. „Nič bi ne moglo biti bolj uspešno. Jaz vem, da je njena beseda nepreklicljiva. Fotografija je sedaj tako na varnem, kakor da bi bila v ognju.“

„Veseli me, da slišim vaše veličanstvo izreči te besede.“

„Neizmerno hvalo sem vam dolžan. Prosim vas, povejte mi, na kak način vas morem nagraditi. Ta prstan —“ in snel je kači podoben prstan s smaragdi s prsta ter mu ga ponudil na dlani svoje roke.

„Vaše veličanstvo ima nekaj, kar bi celo še višje cenil,“ je rekel Holmes.

„Samo povejte mi, kaj?“

„Tole fotografijo.“

Kralj ga je začuden pogledal.

„Irenino fotografijo!“ je vzkliknil. „Gotovo, ako jo želite.“

„Hvala vam, veličanstvo. Potem smo z našo zadevo pri kraju. Sedaj pa imam čast, da vam voščim prav dobro jutro.“ Priklonil se je in obrnil v stran, ne da bi opazil roko, ki mu jo je podal kralj, ter odšel v moji družbi proti svojemu stanovanju.

Tako se je končal veliki škandal, ki je pretil kraljestvu češkemu in tako je ženska bistro-umnost preprečila najboljše Holmesove načrte. Prej sem ga večkrat čul norčevati se iz razumnosti žensk, od tedaj pa ga nisem več slišal. In kadar govori o Ireni Adlerjevi ali kadar omenja njeno fotografijo, jo omenja vedno s častnim naslovom: ta ženska.

LIGA RDEČELASCEV.

Nekega jesenskega dne lanskega leta sem se oglasil pri svojem prijatelju mr. Sherlocku Holmesu in ga našel v resnem razgovoru z nekim jako krepkim, rdečeličnim, postarnim gospodom z ognjenordečimi lasmi. Zaprošil sem oproščenja za svojo vsiljivost in se hotel umakniti, ko me je Holmes siloma potegnil v sobo ter zaprl vrata za menoj.

„O bolj primernem času bi v resnici ne mogel priti, moj dragi Watson,“ je rekel presrčno.

„Bal sem se, da imaš opravila.“

„Seveda ga imam. In celo zelo veliko.“

„Potemtakem lahko počakam v sosednji sobi.“

„Nikakor ne. Ta gospod, mr. Wilson, je bil moj tovariš in pomočnik v mnogih mojih najbolj uspešnih slučajih; radi tega sem prepričan, da mi bo tudi v vašem v največjo korist.“

Čvrsti gospod je napol vstal s svojega stola, me na kratko pozdravil ter me s svojimi drobnimi očmi pozorno pogledal.

„Usedi se,“ je rekel Holmes, sedel v svoj naslanjač ter položil konce svojih prstov skupaj,

kakor je bila njegova navada, kadar je imel kako stvar presojudati. „Dobro vem, moj dragi Watson, da deliš z menoj ljubezen do vsega, kar je bizarno in izven konvencionalnosti in dolgočasnega tega vsakdanjega življenja. Pokazal si svoje dopadajenje nad tem z navdušenjem, ki te je zapeljalo, da si objavil in — oprosti mi, ako rečem — nekoliko olepšal toliko mojih majhnih doživljajev.“

„Tvoji slučajji so v resnici vzbudili veliko zanimanje v meni,“ sem pripomnil.

„Gotovo se še spominjaš, ko sem se pred kratkim izrazil — ravno preden sem se lotil zelo enostavnega problema miss Mary Sutherlandove — da se je treba podati v življenje samo, ako hočeš najti čudnih in izvanrednih kombinacij, kajti življenje je vedno mnogo bolj drzovito kakor najbujnejša domišljija.“

„Trditev, glede katere sem bil tako prost, da sem dvomil o njej.“

„Res je tako, doktor, toda navzlic temu moraš pritrditi mojemu mnenju, kajti sicer ti nagradim toliko dejstev, da se tvoja pamet vda pod njihovo težo, ter priznaš, da imam prav. Ta mr. Jabez Wilson je bil tako prijazen, da se je danes zjutraj oglasil pri meni ter mi začel pripovedovati zgodbo, ki obeta biti ena najbolj čudnih, kar sem jih slišal v zadnjem času. Čul si, da sem se izrazil, da so najbolj čudne in posebne stvari zelo pogosto v zvezi ne z večjimi, marveč z manjšimi zločini, dostikrat s slučajji,

ko se sme popolnoma opravičeno dvomiti, ali se je sploh zgodil kak zločin. Kolikor sem doslej slišal, še ne morem reči, ali imamo v tem slučaju kak zločin pred seboj ali ne, toda vsa vrsta dogodkov je na vsak način tako čudovita, kakor sem jih še malo slišal. Morda ste tako prijazni, mr. Wilson, in začnete še enkrat od začetka. Tega vas prosim ne samo radi tega, ker moj prijatelj dr. Watson ni slišal začetka, marveč tudi radi tega, ker sem spričo čudne narave te zgodbe tako radoveden, da bi rad slišal vsako mogočo podrobnost iz vaših ust. Navadno mi je že potem, ko sem slišal kratek začetek dogodkov, mogoče pomagati si s tisočermi podobnimi slučajji, ki mi pridejo na spomin. V tem slučaju pa sem primoran priznati, da so dejstva, kolikor je meni znano, edina svoje vrste.“

Naš postavni klijent je napel svoje prsi, kakor da bi bil nekoliko ponosen, ter izvlekel iz notranjega žepa svojega površnika umazan in zmečkan časnik. Ko je iskal po oglasih ter imel pri tem svojo glavo naprej iztegnjeno, časnik pa razgrnjen po svojih kolenih, sem si dobro ogledal tega človeka ter skušal po zgledu svojega prijatelja povzeti vse podatke, ki bi jih utegnila nuditi njegova obleka in zunanost.

Pri tem svojem ogledovanju pa nisem nič posebnega pridobil. Naš obiskovalec je imel na sebi vse znake povprečnega navadnega angle-

škega trgovca; bil je debel, pompozen in počasen. Nosil je široke sive hlače, ne preveč snažno suknjo, ki ni bila zapeta, in rumenkastorjav telovnik s težko medenasto verižico, na kateri je visel štirioglat, na sredi preluknjan kos neke kovine kot okrasek. Na stolu poleg njega je ležal nekoliko obnošen rjav površnik z nagubanim žametastim ovratnikom in obdrgnjen visok klobuk. Vobče ni bilo na njem nič znamenitega, najsi sem ga še tako gledal, izvzemši njegove ognjenordeče lase in izraz največje nejevolje in nezadovoljnosti na njegovem obrazu.

Sherlock Holmesovo bistro oko je kmalu opazilo, s čim sem se pečal, in ko je opazil moje vprašujoče poglede, je zmajal z glavo ter se nasmejalo. „Izvzemši to, da je ta gospod nekoč delal s svojo roko, da njuha, da je prostozidar, da je bil na Kitajskem in da je zadnje čase precej pisal, ne morem nič drugega sklepati.“

Mr. Jabez Wilson se je zganil v svojem stolu; kazalec mu je ostal na časniku, svoje oči pa je uprl v mojega tovariša.

„Za Božjo voljo, kako vam je vse to znano, mr. Holmes?“ je vprašal. „Kako n. pr. veste, da sem delal s svojo roko. To je tako resnično kakor evangelij, kajti začel sem kot ladjin tesar.“

„Vaše roke mi pričajo o tem. Vaša desna dlan je mnogo večja nego leva. Z njo ste delali in mišice so bolj razvite.“

„Dobro, kako pa z njuhanjem in prostozidarstvom?“

„Nočem žaliti vaše inteligence s tem, da vam povem, kako sem to dognal, posebno ker nosite proti izrecnim pravilom svojega reda naprsno iglo z lokom in kompasom.“

„Oh, seveda, na to sem popolnoma pozabil. Kako pa je s pisanjem?“

„Kaj drugega more značiti dejstvo, da se vaš desni rokav mnogo bolj sveti, na levem pa se nahaja blizu komolca, kjer ga upirate na mizo, gladka lisa.“

„No, in Kitajsko?“

„Ribo, ki jo imate vtetovirano ravno nad svojim desnim zapestjem, so mogli narediti samo na Kitajskem. Jaz sem se nekoliko bavil s študijem znakov tetoviranja in sem celo nekoliko prispeval k literaturi o tem predmetu. Ta navada, barvati ribje luske s svetlordečo barvo, je samo na Kitajskem doma. Vrhutega pa vidim še kitajski denar viseti na vaši urni veržici, tako je stvar še bolj jasna.“

Mr. Jabez Wilson se je na vso moč nasmejal. „Veste, kaj tacega pa še nikoli nisem slišal!“ je dejal. „Izprva sem si mislil, da ste nekaj imenitnega izvršili, sedaj pa vidim, da na vsej stvari ni prav ničesar.“

„Meni prihaja na misel, Watson“, je rekel, „da delam napake pri pojasnjevanju. ‚Omne ignotum pro magnifico‘, to veš in moj majhni dobri glas pojde rakom žvižgat, kolikor ga je,

ako bom tako odkritosrčen in pošten. Ali ne morete najti oglasa, mr. Wilson?"

„Da, sedaj ga že imam,“ je odgovoril in položil svoj debeli, rdeči prst skoro črez pol stolpca. Tukajle je. S tem se je pričelo vse skupaj. Prosim, kar preberite ga, gospod.“

Vzel sem mu časnik iz roke in čital sledeče:

„Ligi rdečelascev! — Z ozirom na volilo rajnkega Ezekije Hopkinsa iz Lebanona, Pa., U. S. A., je sedaj izpraznjeno mesto, ki daje enemu članu lige pravico do plače štirih funtov na teden za same imenske usluge. Voljen biti za to mesto ima pravico vsak rdečelas človek, ki je zdrav na duši in telesu. Oglasite se osebno v ponedeljek ob enajstih dopoldne pri Duncanu Rossu v uradih liginih števil 7 Pope's Court, Fleet Street.“

„Kaj more vendar to pomeniti?“ sem vzkliknil, ko sem še enkrat prečital ta izvanredni oglas.

Holmes se je začel hehetati in zvijati na svojem stolu, kakor je bila njegova navada, ako je bil posebno dobre volje. „Tole pa leži nekoliko izven izhojene poti, ali ne?“ je rekel. „Sedaj, mr. Wilson, pa nam pokažite, kakšen možak da ste, ter nam sploh vse povejte, kar se tiče vaše osebe, vašega opravila in učinka, ki ga je imel ta oglas na vaše prilike. Ti, doktor, pa si še zapomni ime časnika in njegov datum.“

„The Morning Chronicle je od dne 27. aprila 1890.“

„Jako dobro. Sedaj pa le, mr. Wilson.“

„Ravno tako je, kakor sem povedal vam, mr. Sherlock Holmes,“ je rekel Jabez Wilson ter si brisal potno čelo. „Jaz imam majhno zastavljalnico na Coburg Squaru blizu notranjega mesta. Stvar ni zelo velika in mi je zadnja leta nesla samo toliko, da sem mogel pošteno živeti. Prejšnje čase sem imel dva pomočnika, sedaj pa imam samo enega, in še s tem bi mi šla trda, ako ne bi bil voljan delati za polovično plačo, da se priuči kupčiji.“

„Kako pa je temu uslužnemu mladeniču ime?“ je vprašal Sherlock Holmes.

„Ime mu je Vincenc Spaulding, vendar ni več tako zelo mlad. Težko je povedati, koliko je pravzaprav star. Boljšega pomočnika pa bi si ne mogel želeči, mr. Holmes; dobro vem, da bi mogel še boljši postati in dvakrat toliko zaslužiti, kolikor mu jaz morem plačati. Toda navsezadnjè, ako je on zadovoljen, čemu bi ga jaz navdajal z drugimi mislimi?“

„V resnici, čemu pač? Zdi se mi, da imate posebno srečo, ko ste dobili uslužbenca, ki vam pride delat za polovico navadne plače. Kaj takega se dandanes delodajalcem ne pripeti vsak dan. Sicer pa mi ni znano, ali je vaš pomočnik ravno tako znamenit kakor vaš oglas.“

„O, naravno je, da ima tudi svoje napake,“ je rekel mr. Wilson. „Nikoli še nisem videl člo-

veka, ki bi bil tako nor na fotografiranje. Medtem ko bi si moral malo razvedriti svojega duha, pa gre fotografirat, nato pa se zagrebe v klet kakor kunec v svojo luknjo, da razvija svoje slike. To je njegova poglobitna slaba lastnost; vobče pa moram reči, da je dober delavec. Nobene grehote ni na njem.“

„On je še vedno pri vas, kaj ne da?“

„Da, gospod. On in neko štirinajstletno dekle, ki oskrbuje preprosto kuhinjo in snaži moje prostore — to je vse, kar imam v svoji hiši; vdovec sem namreč in nisem nikoli imel družine. Prav mirno živimo, gospod, mi trije, in skrbimo za streho nad svojimi glavami ter plačujemo svoje dolgove, ako ničesar drugega ne delamo.

„Prva stvar, ki nas je vrgla iz tira, je bil ta oglas. Spaulding pride ravno pred osmimi tedni s prav tem časnikom v roki k meni ter pravi:

„Dal Bog, mr. Wilson, da bi jaz imel rdeče lase.“

„Čemu pa?“ ga vprašam.

„Veste“, pravi, „tukajle je zopet prazno mesto v ligi rdečelascev. Za tistega, ki ga dobi, pomeni to naravnost majhno premoženje, in ker se nahaja, kakor čujem, več praznih mest kakor je rdečelasih ljudi, so zaupniki v veliki zadregi, ker ne vedo, kaj naj bi počeli z denarjem. Ako bi moji lasje hoteli vsaj malo izpremeniti svojo barvo, bi takoj stopil k tem majhnim pa prav lepim jaslim.“

„No, kaj pa je na tem?“ sem vprašal. „Veste, mr. Holmes, jaz sem človek, ki se vedno doma drži in ker je bila moja kupčija taka, da je ona k meni prihajala in ne jaz k njej, je pogostokrat preteklo kar več tednov, ne da bi prestopil hišni prag. Na ta način nisem mnogo vedel, kaj se godi po svetu in radi tega sem bil vedno vesel, ako sem slišal kako novico.“

„Ali niste nikoli čuli o rdečelasi ligi?“ je vprašal in široko odprl svoje oči.

„Nikoli.“

„Veste, čudim se temu, kajti tudi vi se morete poganjati za izpraznjeno mesto.“

„Koliko pa nese?“ sem vprašal.

„Oh, samo nekaj stotakov na leto, toda opravilo je lahko, tako, da druga opravila človeka nič ne ovirajo pri tem.“

No, lahko si mislite, da me je kar šegetalo po ušesih, kajti moja kupčija že nekaj let sem ni posebno dobro šla in postranski zaslužek nekoliko stotakov bi mi prav dobro došel.

„Povejte mi vse, kar veste o tej stvari,“ sem rekel.

„No“, je dejal ter mi pokazal oglas, „iz tega lahko sami spoznate, da je v ligi prazno mesto in tukaj že tudi napisan naslov, kje se vam je treba oglasiti. Kolikor morem jaz povzeti iz vsega, je to ligo ustanovil nek ameriški milijonar Ezekija Hopkins po imenu, ki je bil precej velik čudak. On sam je imel rdeče lase

in je imel veliko simpatijo do vseh rdečelasih ljudi. No, in ko je umrl, so našli, da je zapustil svoje velikansko premoženje v ta namen, da se obresti uporabljajo za priboljšek takim ljudem, ki imajo rdeče lase kakor on. Po vsem, kolikor sem čul, je plača naravnost sijajna, opravilo pa jako majhno.

„Na svetu je vendar,“ sem dejal, „na milijone rdečelasih ljudi, ki se gotovo oglase.“

„Ne tolako, kakor si mislite,“ je odgovoril. „Kakor vidite, je ustanova omejena na London in na odraščene. Ta Američan je živel v svojih mladih letih v Londonu in radi tega se je hotel na svoja stara leta izkazati hvaležnega temu mestu. Vrhutega sem slišal, da nima nobenega pomena, ako se oglasi človek, čigar lasje so svetlo- ali temnordeči ali kaj podobnega, marveč žarko-, ognjenordeči morajo biti. Ako bi se vi, mr. Wilson, hoteli oglasiti, vam je treba samo za trenutek tja stopiti. Sicer pa morda v resnici ni vredno tratiti časa, da bi se morebiti na ta način dobilo nekaj stotakov.“

Resnica pa je, gospoda, da so moji lasje — kakor lahko sami vidite — zelo lepo rdeči, tako da se mi je zdelo, da imam vseeno precej upanja, ako je v resnici kako tako mesto prazno. Kar se tiče Vincenca Spauldinga, se mi je zdelo, da ve tolako o tej stvari, da bi ga bilo dobro vzeti s seboj; radi tega sem mu naročil, da naj kar zapre oknice in gre z menoj. Bil je prav zadovoljen s tem, da bi imel prost

dan in tako sva zaprla trgovino ter se skupaj napotila na naslov, ki je bil omenjen v oglasu.

Mislim, da ne bom nikoli več kaj takega videl, mr. Holmes. Z ozirom na ta oglas je prišel vsak človek iz severa in juga, vzhoda in zahoda v notranje mesto, ki je imel le količkaj rdeče lase. Na Fleet Streetu je bilo natlačeno polno rdečelasih ljudi, Popés Court pa je bil videti kakor da bi bil posejan s pomarančami. Ne bi se bil mislil, da je toliko rdečelascev v deželi, kakor se jih je odzvalo temu oglasu. Videli ste vsako vrsto rdeče barve — slamnate, citronaste, pomarančaste, ilovnate, jetrne, opekaste; malo jih je pa bilo, kakor je rekel Spaulding, ki so imeli pravo ognjenordečo barvo. Ko sem videl, kolika množina jih je bila, sem hotel obupan oditi, Spaulding pa ni hotel ničesar slišati o tem. Kako se mu je posrečilo priti naprej, v resnici sam ne vem, vendar suval je in vlekel in se prerival skozi množico, dokler me ni pripeljal skozi to gnječo in po stopnicah naravnost do pisarne. Na stopnicah se je pretakal dvojni tok: eni so hodili navzgor v nadi, drugi pa stopali zopet nizdol odklonjeni. Tudi midva sva pritiskala dalje, kakor je pač šlo in sva kmalu bila v pisarni.“

„Vaši doživljaji so bili v resnici jako zabavni,“ je rekel Holmes, ko je njegov klient prenehal in z mogočnim ščepcem njuhalnega tobaka osvežil svoj spomin. „Prosim vas, nadaljujte svojo zelo zanimivo poročilo.“

„V uradu ni bilo ničesar drugega, kakor nekaj lesenih stolov in miza, za katero je sedel nek majhen človek, ki je imel še malo bolj rdeče lase kakor so bili moji. Izpregovoril je nekoliko besed z vsakim kandidatom, ki je prišel do njega, in vedno našel kako napako, ki ga je diskvalificirala. Bilo je videti, da ni bilo posebno lahko dobiti tako izpraznjeno mesto. Ko pa sva midva prišla na vrsto, je bil ta mali človek nasproti meni bolj prijazen kakor do ostalih; pri najinem vstopu je zaprl vrata, da bi mogel nemoteno izpregovoriti nekoliko besed z nama.

„Tole je mr. Jabez Wilson,“ je dejal moj pomočnik, „ki je pripravljen zavzeti izpraznjeno mesto v ligi.“

„In on je naravnost čudovito primeren zanjo,“ je odgovoril oni drugi. „On ustreza vsem zahtevam. Ne morem se spominjati, da bi bil kdaj videl tako krasne lase.“ Stopil je korak na stran, vzdignil svojo glavo pokonci ter si ogledoval moje lase, da me je bilo kar sram. Nato je naenkrat stopil naprej, me prijel za roko ter mi presrčno čestital na mojem uspehu.

„Krivico bi vam naredil, ako bi še nadalje čakal,“ je dejal. „Prepričan pa sem, da mi odpustite, da se malo bolj natančno prepričam o pristnosti vaših las.“ S temi besedami me je z obema rokama zgrabil za lase ter tako močno vlekel, da sem kar vpil od prevelikih bolečin. „Solze so vam prišle v oči,“ je rekel, ko me je izpustil. „Sedaj sem prepričan, da je vse tako,

kakor mora biti. Naravno je, da moramo biti previdni, kajti dvakrat so nas že prevarili z lasuljami, enkrat pa z barvanimi lasmi.‘ Stopil je k oknu ter na ves glas zavpil skozi okno, da je izpraznjeno mesto oddano. Glasno razočarano mrmranje nam je zadonelo na ušesa in ljudje so se kmalu razkropili na vse strani, tako da ni bilo nikogar več z rdečimi lasmi kakor jaz in ravnatelj.

„Moje ime,“ je rekel, „je mr. Duncan Ross in jaz sam sem eden tistih, ki vlečejo penzijo iz zaklada, ki ga je zapustil plemeniti dobrotnik. Ali ste oženjeni, mr. Wilson? Ali imate družino?“

Odgovoril sem mu, da ne.

Pri teh besedah se mu je obraz omračil.

„Moj Bog!“ je rekel resno, „to pa je v resnici jako važno. Prav žal mi je, da moram kaj takega slišati. Zaklad je namreč namenjen v svrhu razširjanja rdečelascev kakor tudi za njihove potomce. Velikanska nesreča je, da ste samec.“

„Namrdnil sem se pri teh besedah, mr. Holmes, kajti že sem mislil, da ne dobim izpraznjenega mesta; po nekolikem pomišljanju pa je dejal, da je vse v redu.“

„V kakem drugem slučaju,“ je rekel, „bi bila ta ovira usodepolna, toda nasproti možaku s tako glavo, kakor je vaša, moramo biti malo prizanesljivi. Kdaj vam pa bo mogoče nastopiti novo službo?“

„Veste, to je malo nerodno, ker že imam svojo trgovino,“ sem rekel.

„Oh, nič zato, mr. Wilson!“ je rekel Vincenc Spaulding. „Za ta čas vas bom lahko jaz nadomestoval.“

„Ob katerih urah pa bi moral biti tukaj?“ sem vprašal.

„Od desetih do dveh.“

„V zastavljalnici, veste, je največ prometa zvečer, mr. Holmes, posebno ob četrtnih in petkih zvečer, namreč ravno pred plačilnim dnevom; radi tega bi bilo prav pripravno zame, ako bi si tudi dopoldne kaj prislužil. Poleg tega sem vedel, da je bil moj pomočnik dober človek in da bo gledal na to, da bo vse v redu.“

„To bi mi bilo prav pripravno,“ sem rekel. „In plačilo?“

„Znaša štiri funte na teden.“

„In delo?“

„Je čisto imensko.“

„Kaj pa imenujete čisto imensko?“

„No, vaša dolžnost je, da ste ves čas v uradu ali vsaj v hiši. Ako odidete, za vedno izgubite svoje mesto. Oporoka je v tem pogledu jako natančna. Danih pogojev ne izpolnite, ako se v tem času ganete iz pisarne.“

„Samo štiri ure na dan so, radi tega ne bom mislil na odhod,“ sem odgovoril.

„Nobeno opravičenje ne bo veljalo,“ je rekel mr. Duncan Ross, „niti bolezen, niti kupčija niti kaj drugega. Ostati morate tamkaj, ali pa izgubite svoje mesto.“

„In delo?“

„Delo obstoja v tem, da izpisujete iz velikega dela „Encyclopaedia Britannica“. Sedaj se ravno tiska prvi zvezek. Preskrbeti se morate s črnim, peresi, pivnikom, mi vam pa damo na razpolago tole mizo in ta stol. Ali boste že jutri pripravljeni?“

„Gotovo“, sem odgovoril.

„Potem pa z Bogom, mr. Jabez Wilson, in dovolite mi, da vam še enkrat čestitam, da ste bili tako srečni in dobili to važno mesto.“ Odpuštil me je, jaz pa sem odšel s svojim pomočnikom domov tako srečen in zadovoljen, da skoro nisem vedel, kaj naj storim ali rečem.“

„No, doma sem ves dan premišljal o tej zadevi in zvečer sem bil zopet slabe volje; prišel sem namreč do prepričanja, da mora biti vsa zadeva ali kakšna velika šala ali pa zločin, ako ravno si nisem mogel misliti, kaj je utegnil biti njen namen. Meni na noben način ni hotelo iti v glavo, da bi bil mogel kak človek tako oporoko zapustiti ali da bi kdo plačeval toliko vsoto samo za prepisovanje dela „Encyclopaedia Britannica“. Vincenc Spaulding se je sicer na vso moč trudil, da bi me obdržal pri dobri volji, ko pa je prišel čas, da bi šel k počitku, sem si vso zadevo izbil iz glave. Naslednjega jutra sem pa sklenil, da si vseeno ogledam vso stvar; kupil sem si črnilo, gosje pero in sedem pol papirja ter odšel proti Popés Courtu.

No, v moje veliko presenečenje in veselje je bilo pa tamkaj vse v redu. Miza je že bila pripravljena zame in tudi mr. Duncan Ross je bil tamkaj, da bi bil priča mojega začetka. Naročil mi je, da naj začnem kar s črko a, nato pa je odšel. Vendar je večkrat prišel pogledat, ali je vse v redu. Ob dveh me je odslovil, mi čestital na mojem delu, nato pa zaklenil vrata pisarne za menoj.

Tako je šlo dan za dnevom, mr. Holmes, v soboto pa je prišel vodja ter mi dal štiri zlate sovereigne za moje delo. Isto se je zgodilo naslednji teden in prav tako teden pozneje. Prihajal sem vsako jutro ob desetih in odhajal popoldne ob dveh. Sčasoma je prihajal mr. Duncan Ross samo enkrat dopoldne, čez nekoliko časa pa se sploh ni prikazal. Navzlic temu pa se nisem upal niti za trenutek zapustiti pisarne, kajti nikoli nisem mogel biti varen pred njegovim prihodom; na drugi strani pa je bil ta zaslužek dober in se mi je tako dobro prilegal, da nisem hotel riskirati, da bi ga izgubil.

Tako je minulo osem tednov in marljivo sem prepisaval črko a in upal, da kmalu dospem do črke b. Precej sem bil že izdal za papir in s pisanjem pokrila vso polico. Kar naenkrat pa je bilo konec vse stvari.“

„Konec?“

„Da, gospod. In sicer ravno danes zjutraj. Prišel sem na delo ob desetih kakor po navadi, toda vrata so bila zaprta in zaklenjena, na sredi

vrat pa je bil pribit štirioglat kos papirja. Tukajle ga imam, da ga lahko sami prečitata.“

In pokazal je kos belega papirja v velikosti navadnega pisemskega papirja. Na njem pa je bilo čitati:

Liga rdečelascev se je razšla.

Dne 9. oktobra 1890.

Holmes in jaz sva nekoliko časa gledala to kratko oznanilo in žalostni obraz za njim, nato pa je naju smešnost vse zadeve tako popolnoma premagala, da sva se začela na ves glas smejati.

„Jaz ne vidim, da bi bilo na vsi stvari kaj tako zelo smešnega,“ je zaklical naš klijent in zardel notri do svojih ognjenordečih las. „Ako ne znate ničesar drugega kakor meni se smejati, grem raje drugam.“

„Ne, ne,“ je vzkliknil Holmes ter ga povabil, da naj se zopet usede na svoj stol, s katerega je že napol vstal. „Za ves svet ne bi hotel izgubiti tega slučaja. Nad vse nenavaden je. Oprostite mi pa, ako rečem, da je na vsi stvari v resnici nekaj smešnega. Povejte mi, prosim, kakšne korake ste storili potem, ko ste našli to oznanilo na vratih.“

„Bil sem osupnjen, gospod. Sam nisem vedel, kaj mi je storiti. Nato sem povprašal po sosednih pisarnah, toda nikdo ni vedel ničesar o tem. Končno sem se podal k hišnemu gospodarju, ki je knjigovodja in stanuje v prvem nadstropju, ter ga vprašal, ali bi nič ne mogel po-

vedati, kaj da se je zgodilo z ligo rdečelascev. Ta mi je pa odgovoril, da ni še nikoli slišal o takem društvu. Nato sem ga vprašal, kdo da je mr. Duncan Ross. Odgovoril mi je, da mu je to ime čisto novo.“

„No,‘ sem dejal, „oni gospod na štev. 4.“

„Kako, oni z rdečimi lasmi?“

„Da.“

„Oh,‘ je rekel, „temu je ime William Morris. Pravni zastopnik je ter je uporabljal mojo sobo samo za toliko časa, dokler ne bi bila njegova nova pisarna urejena. Včeraj se je izselil.“

„Kje bi ga pa mogel najti?“

„Oh, v njegovem novem uradu. Tudi naslov mi je povedal. Da, štev. 17 King Edward Street, blizu katedrale sv. Pavla.““

„Odšel sem, mr. Holmes, ko pa sem dospel do označenega naslova, sem spoznal, da se je na oni številki nahajala neka tovarna in da tamkaj nikdo ni nikoli slišal niti o Williamu Morrisu niti o mr. Duncanu Rossu.“

„In kaj ste potem ukrenili?“ je vprašal Holmes.

„Šel sem domov na Saxe Coburg Square ter prosil svojega pomočnika, da naj mi svetuje, kaj mi je storiti. On mi pa ni mogel v nobenem oziru pomagati. Rekel mi je samo, da me že po pošti obvestijo, ako je kaj resnice na tem. To pa seveda meni ni bilo dovolj, mr. Holmes. Brez boja se nisem hotel odpovedati taki službi

in ker sem slišal, da ste vi tako dobri ter dajete svet tudi revežem, ki so ga potrebni, sem prišel naravnost k vam.“

„In prav modro ste storili, da ste prišli,“ je rekel Holmes. „Vaš slučaj je izredno znamenit in jaz si ga bom z veseljem ogledal. Z ozirom na to, kar ste mi povedali, je moje mnenje, da se razvijejo iz tega bolj resne stvari, kakor bi si človek na prvi pogled domneval.“

„V resnici so resne,“ je rekel mr. Jabez Wilson. „Vsaj sem že izgubil svoje štiri funte na teden!“

„Kolikor gre pri tej stvari za vašo osebo,“ je rekel Holmes, „ne uvidim, da bi se morali srditi na to izredno ligo. Ravno nasprotno, vi ste pri tem celo obogateli za svojih trideset funtov, da ne omenim natančnega znanja, ki ste si ga pridobili o vsaki stvari, ki spada pod črko a. Vi nimate nobene izgube pri vsem tem.“

„Ne, gospod. Toda jaz hočem dognati, kdo da so ti ljudje in kakšen namen so imeli pri tem, da so me tako za nos vodili. To je bila zanje prav draga šala, kajti velja jih dvaintrideset funtov.“

„Mi se že potrudimo, da te okoliščine za vas razjasnimo. Pred vsem mi pa dovolite eno ali dve vprašanji, mr. Wilson. Tale vaš pomočnik, ki je najprvo obrnil vašo pozornost na oglas — koliko časa pa je že pri vas?“

„Kake tri mesece.“

„Kako pa je prišel k vam?“

„Odzval se je oglasu.“

„Ali je bil on edini, ki se je oglasil?“

„Ne, bilo jih je ves tucat.“

„Zakaj pa ste ravno njega izbrali?“

„Ker je bil zelo spreten videti in je bil pripravljen za manjšo plačo delati.“

„Kaj ne da, za pol plače je hotel delati?“

„Da.“

„Kakšen pa je ta Vincenc Spaulding?“

„Majhen, čvrst, jako uren, brez brk in brade, akoravno ima že kakih trideset let. Na čelu pa ima belo lepotilo.“

Holmes se je jako razburjen vzravnal v svojem stolu. „Sem si mislil,“ je rekel. „Ali ste kdaj opazili, da ima v ušesih luknjice za uhane?“

„Da, gospod. Dejal mi je, da mu jih je neka ciganka prebodla, ko je bil še majhen deček.“

„Hm!“ je rekel Holmes in se globoko zamislil. „Ali je še vedno pri vas?“

„O, da, gospod. Ravnokar sem ga pustil doma.“

„In ali vas je on nadomeščal v trgovini, ko ste bil z doma?“

„Glede tega se ne morem pritoževati, gospod. Dopoldne ni nikoli mnogo opravila.“

„To bo zadostovalo, mr. Wilson. Zelo me bo veselilo, da vam bom tekom enega ali dveh dni podal svoje mnenje o tej zadevi. Danes je sobota; nadejam se, da bo v ponedeljek stvar v redu.“

„No, Watson,“ je rekel Holmes, ko je obiskovalec odšel, „kaj pa ti praviš k temu?“

„Tega si ne znam razlagati,“ sem odgovoril odkritosrčno. „Stvar je zelo skrivnostna.“

„Navadno pa se izkaže,“ je rekel Holmes, „da je stvar toliko manj skrivnostna, čim bolj je čudovita. Ravno tisti vsakdanji zločini, ki nimajo nobene značilne poteze, so v resnici zagonetni, ravno tako kakor je jako težko spoznati vsakdanji obraz. Toda jaz se moram točno lotiti te zadeve.“

„Kaj pa nameravaš storiti?“ sem vprašal.

„Kaditi,“ je odgovoril. „Tole je problem za cele tri pipe in jaz te prosim, da ne bi petdeset minut izpregovoril besedice.“ In usedel se je sključeno na svoj stol, tako da so mu njegova drobna kolena segala skoro do brade, njegova črna lončena pipa pa mu je štrlela iz ust kakor kljun kake čudne ptice. Prišel sem do zaključka, da je zaspal; v resnici pa sem jaz sam kimal, ko je naenkrat skočil kakor človek, ki si je ustvaril svojo sodbo, ter je položil svojo pipo na kaminov okrajec.

„Danes popoldne igra Sarasate v St. James's Hall,“ je dejal. „Kaj praviš, Watson? Ali bi te tvoji bolniki mogli nekoliko ur pogrešati?“

„Danes nimam nič več opraviti. Moja praksa mi nikoli ne jemlje posebno veliko časa.“

„Potem pa klobuk na glavo in hodi. Najprej pojdeva skoz City in med potjo lahko kje obedujeva. Zdi se mi, da je precej nemške godbe

na programu, ki je bolj po mojem okusu kakor italijanska ali francoska. Pojdi torej!"

S podulično železnico sva se peljala do Aldersgata in po kratkem izprehodu sva prišla do Saxe Coburg Squara, do prizorišča čudne zgodbe, ki sva jo zjutraj slišala. Bil je to majhen, ozek, umazano-fin trg, na katerem so bile štiri vrste umazanih dvonadstropnih hiš, obrnjene na majhen ograjen prostor, na katerem je rastla trava polna plevela in nekoliko grmičev ovenele lovorike, ki so se naporno borili z dima polnim in neprijaznim ozračjem. Tri pozlačene krogle in rjava tabla z belim napisom „Jabez Wilson“ na neki hiši na vogalu so oznanjali mesto, kjer je imel naš rdečelas znanec svojo trgovino. Sherlock Holmes se je ustavil pred njo ter si jo natanko ogledal. Nato je šel počasi po cesti naprej in potem zopet nazaj do vogala in še vedno pozorno motril hiše. Naposled se je vrnil do hiše, v kateri se je nahajala zastavljalnica, udaril dva-, trikrat s palico močno po tlaku, stopil k vratam ter potrkal. Odprl jih je vesel in obrt mlad človek, ki ga je povabil, da naj vstopi.

„Hvala vam“, je rekel Holmes, „hotel sem vas samo vprašati, kako bi najhitreje prišel do Stranda.“

„Tretja na desni, in četrta na levi strani,“ je odgovoril pomočnik in zopet zaprl vrata.

„Imeniten dečko tole,“ je rekel Holmes, ko sva odšla dalje. „Po moji sodbi je on četrti naj-

bolj pretkani človek v Londonu in kar se tiče držnosti, ne vem, ako nima pravice zahtevati, da je tretji. Marsikaj mi je že znanega o njem.“

„Jasno je,“ sem dejal, „da je mr. Wilsonov pomočnik precej udeležen pri tej skrivnostni ligi rdečelascev. Prepričan sem, da si vprašal po poti samo radi tega, da bi ga videl.“

„Ne njega.“

„Kaj pa potem?“

„Kolena njegovih hlač.“

„No, in kaj si videl?“

„Kar sem se nadejal.“

„Zakaj pa si udaril po tlaku?“

„Moj dragi doktor, sedaj je čas za opazovanje in ne za govorjenje. Midva sva ogleduha v so-vražnikovi deželi. Sedaj že nekoliko poznavata ta Saxe Coburg Square. Poglejva še, kaj leži zadaj.“

Ulica, v katero sva prišla, ko sva zavila okoli vogala, je tvorila ravno tako nasprotje s Saxe Coburg Sqarom kakor prednja stran slike z ozadjem. Bila je ena glavnih žil, ki izprevajajo promet notranjega mesta proti severu in zapadu. Po cesti se je pretakal neizmeren tok trgovine v dvojnem pritoku in odtoku, v mesto in iz njega, na hodnikih pa je bilo vse črno pešcev. Naravnost težko je bilo vpričo pogleda na krasne prodajalne in velike trgovine predstavljati si, da se zadaj za njimi nahaja umazani in tihi trg, ki sva ga ravnokar zapustila.

„Čakaj, da vidim,“ je rekel Holmes, se ustavil na vogalu ter si ogledoval dolgo vrsto hiš, „jaz bi samo rad videl, v kaki vrsti stoje hiše tukaj. Vedno si prizadevam, da bi natanko poznal London. Tukaj je tobakarna Mortinor, majhna prodajalnica časnikov, koburška filijalka od City in Suburbon Bank, vegetarijski restavrant in Mc Farlanova delavnica in zaloga voz. Od tod pa prideva že do drugega oddela hiš. Sedaj, doktor, je najino delo končano in radi tega že tudi čas, da se malo pokrepčava. Malo obloženega kruha in čaša kave ne bo škodilo, potem pa dalje v deželo godbe, kjer vlada sama nežnost, sladkost in harmonija in kjer ni rdečelasih klientov, ki bi naju mučili s svojimi izmišljotinami.“

Moj prijatelj je bil navdušen godbenik; ni znal samo zelo dobro igrati na razna godbena orodja, marveč je bil tudi nenavadno zmožen skladatelj. Ves popoldan je sedel prav srečen v svojem parketnem sedežu, premikal svoje dolge, drobne prste v taktu z godbo, medtem ko so bile njegov prijazno se smejoči obraz in njegove sanjarske oči povsem nepodobne onim neutrudnega, bistrumnega in urnega zasledovalca zločinov. V njegovem posebnem značaju se je dvojna narava druga za drugo pojavljala in njegova velikanska točnost in ostroumnost je predstavljala, kakor sem si pogostoma mislil, reakcijo proti poetičnemu in zamišljenemu razpoloženju, ki je včasih prevladovalo v njem.

Njegov naravni nagon ga je ponesel od skrajne utrujenosti do vnete energije; in on ni bil nikoli bolj strašan kakor takrat, ko je presedel vse dneve v svojem stolu sredi svojih fantazij in svojih starogotskih knjig. In tedaj se je zgodilo, da se ga je naenkrat polastilo veselje do lova in da so se njegove zmožnosti sklepanja povzdignile tako visoko, da so ga ljudje, ki ga niso poznali, začudeni gledali, kakor človeka, čigar znanje je drugačno od drugih umrjočih. Ko sem ga tisto popoldne videl tako zatopljenega v godbo, sem vedel, da pridejo slabi časi za ljudi, ki jih je šel lovit.

„Ti bi šel že rad domov, kaj ne da, doktor?“ je rekel, ko sva prišla zopet na prosto.

„Da, prav dobro bi bilo.“

„Jaz pa imam še nekaj opravila, ki mi bo vzelo nekoliko ur časa. Tale stvar tam na Co-burg Squaru je resna.“

„Zakaj pa resna?“

„Velik zločin nameravajo izvršiti. Vendar imam vse vzroke misliti, da ga še pravočasno preprečimo. Ker pa je danes sobota, je stvar še bolj zamotana. Danes zvečer bi rad imel tvojo pomoč.“

„Ob kateri uri?“

„Ob desetih bo dovolj zgodaj.“

„Torej bom točno ob desetih v Baker Streetu.“

„Jako dobro. In veš kaj, doktor, ker utegne biti nekoliko malo nevarnosti, bodi tako pri-

jazen ter vtakni svoj revolver v žep.“ Namignil mi je z roko, se obrnil in izginil med množico kakor bi trenil.

Prepričan sem, da nisem bolj nespameten nego moji bližnji, vendar pa me je vedno težilo neko čustvo abotnosti v občevanju s Sherlock Holmesom. Tukaj sem bil slišal, kar je on slišal, videl, kar je on videl in vendar je bilo iz njegovih besed očitno, da je videl ne samo to, kar se je bilo zgodilo, temveč tudi to, kar se je imelo zgoditi, meni pa se je vsa stvar še vedno zdela zmedena in čudovita. Ko sem se vozil proti svojemu domu v Kensingtonu, sem razmišljal o vsej zadevi, počenši od izredne zgodbe rdečelasega prepisovalca enciklopedije pa do obiska na Saxe Coburg Squaru in do pomenljivih besed, s katerimi se je pri meni poslovil. Kakšen je bil ta njegov nočni pohod in zakaj naj bi jaz prišel oborožen? Kam pojdemo in kaj bomo morali storiti? Holmes mi je namignil, da je ta golobradi pomočnik zastavničarjev strahovit človek — človek, ki morda igra nevarno igro. Skušal sem jo razrešiti, vendar sem naposled obupal ter odložil vso zadevo, dokler ne bi noč prinesla razjasnitve.

Četrta na deset je bila ura, ko sem odšel z doma ter šel skozi Park in odtod zkozi Oxford Street do Baker Streeta. Pred vrati sta stali dve kočiji, in ko sem stopil v vežo, sem slišal zgoraj razne glasove. Vstopivši v sobo sem

našel Holmesa v živahnem razgovoru z dvema možakoma, izmed katerih sem v enem spoznal Petra Jonesa, agenta uradne policije; drugi pa je bil velik, tenak človek otožnega obraza z zelo svetlim klobukom in jako dostojno suknjo.

„Ha, naša družba je popolna,“ je rekel Holmes, zapel svoj jopič ter vzel svojo težko palico s stojala. „Watson, mislim, da poznaš mr. Jonesa iz Scotland Jarda, ali ne? Dovolj, da te predstavim mr. Merryweathru, ki bo naš tovariš pri našem današnjem pohodu.“

„Kakor vidite, doktor, gremo zopet po dva in dva na lov,“ je rekel Jones po svoji bahaški navadi. „Ta naš prijatelj je krasen človek za tak lov. Pri tem pa potrebuje samo kakega starega psa za pomoč.“

„Nadejam se, da na koncu lova ne ujamemo kake divje gosi,“ je dejal mr. Merryweather.

„Na mr. Holmesa se smete precej zanesti, gospod,“ je dejal policijski agent ošabno. „On ima svoje majhne metode, ki so, akoravno tega noče povedati, malo preveč teoretične in fantastične, vseeno pa ima glavo za detektiva. Ni preveč, ako rečem, da je imel enkrat ali dvakrat, kakor n. pr. v oni zadevi Sholtovega umora in Agraškega zaklada, skoro bolj prav kakor uradna policija.“

„Ako vi to rečete, mr. Jones, potem bo že res!“ je rekel tujec spoštljivo. „Vseeno pa pri-

znam, da še vedno pogrešam svoj whist. Danes je tekom sedemindvajset let prva sobotna noč, ko nisem igral svojega whista.“

„Po mojih mislih boste spoznali“, je rekel Sherlock Holmes, „da boste danes igrali za večjo vlogo nego kdaj poprej in da bo igra mnogo bolj vznemirljiva. Za vas, mr. Merryweather, bo znašala vloga kakih tridesettisoč funtov, za vas, Jones, pa bo to človek, ki bi ga že dolgo radi dobili v svoje roke.“

„To je John Clay, morilec, tat, izdajalec ponarejenega denarja in ponarejevalec. Mlad je še, mr. Merryweather, navzlic temu pa je prvi izmed onih svojega poklica in jaz bi mu raje nataknil lisice na roke, kakor kateremukoli zločincu v Londonu. Znamenit človek je to, tale John Clay. Njegov stari oče je bil nek kraljevi vojvoda in on sam je bil vzgojen v Etonu in Oxfordu. Njegova glava je tako zvita kakor so spretni njegovi prsti, in akoravno smo povsod našli sledove o njem, vseeno nismo nikoli mogli njega samega najti. En dan bo izvršil kako tatvino na Škotskem, drugi dan pa nabiral denar za zidanje sirotišnice v Cornwallu. Dolga leta sem mu že za petami, vendar ga še nikoli nisem dobil pred oči.“

„Nadejam se, da mi ga vam bo mogoče danes predstaviti. Tudi jaz sem imel enega ali dva majhna opravka z mr. Johnom Clayom in se skladam z vami, da je prvi v svojem poklicu.

Sedaj pa je že deset proč in zadnji čas, da od-
rinemo. Vidva vzameta prvo kočijo, Watson
in jaz pa drugo.“

Sherlock Holmes ni dosti govoril tekom
dolge vožnje, pač pa je slonel na svojem sedežu
in tiho žvižgal melodije, ki jih je čul popoldne.
Vozili smo se po brezkončnem labirintu s pli-
nom razsvetljenih ulic, dokler nismo dospeli
do Farringdon Streeta.

„Sedaj smo že čisto blizu,“ je dejal moj pri-
jatelj. „Ta človek Merryweather je bančni rav-
natelj in osebno interesiran pri vsi zadevi. Tudi
Jonesa se mi je zdelo primerno s seboj vzeti.
Ni ravno napačen človek, akoravno je v svojem
poklicu popoln bebec. Eno dobro lastnost pa
ima. Pogumen je kakor kak buldog in vztrajen
kakor jastog, kadar položi svoje kremplje na
akega zločinca. Tukaj smo in onadva naju že
čakata.“

Dospeli smo do one živahne ceste, kjer sva
bila že dopoldne. Odpustili smo vozove ter sto-
pali pod vodstvom mr. Merryweatherja po
ozkem hodniku in skozi neka stranska vrata,
ki nam jih je odprl. Zadaž za njimi se je na-
hajal majhen mostovž, ki se je končeval pri
zelo močnih železnih vratih. Odprl je tudi te in
nas peljal po vijugastih kamenitih stopnicah
navzdol, ki so se zopet končevale pri drugih
mogočnih vratih. Mr. Merryweather se je usta-
vil in prižgal svetiljko, nato pa nas je peljal po
temnem, po zemlji vonjajočem hodniku dalje

do tretjih vrat in skozi te v velik obokan prostor ali klet, v kateri je bilo nakopičeno zabojev in masivnih skrinj.

„Od zgoraj vam ni mogoče priti do živega,“ je rekel Holmes, ko je vzdignil svojo svetiljko ter gledal okoli sebe.

„In od spodaj tudi ne,“ je rekel mr. Merryweather ter udaril s svojo palico po kamenitih pločah, ki so pokrivala tla. „O, moj Bog, tu pa zveni votlo!“ je pripomnil ter se osupel ozrl kvišku.

„Nujno vas moram prositi, da bi bili malo bolj tihi,“ je rekel Holmes resno. „Pripravili ste že v nevarnost ves uspeh našega današnjega pohoda. Ali vas smem prositi, da bi bili tako dobri ter sedli na eno teh skrinj in se ne vmešavali?“

Svečani mr. Merryweather se je precej razžaljen usedel na enega izmed zabojev, Holmes pa je pokleknil in začel s svojim povečevalnim steklom pregledovati razpoke med kamenitimi pločami. Čez nekoliko sekund je zadovoljen skočil zopet pokonci ter spravil svoje steklo.

„Najmanj eno uro časa imamo še,“ je dejal, „kajti onadva ne moreta ničesar ukreniti, preden dobri zastavničar ne zaspi. Zatem pa ne bosta izgubljala niti minute, kajti čim prej dovršita svoje delo, tem več časa imata za beg. Sedaj se nahajamo, doktor — kakor ste gotovo že uganili — v kleti filijalke ene glavnih londonskih bank. Mr. Merryweather je predsednik

ravnateljstva in on ti pojasni, zakaj se ti drzni zločinci tako zelo zanimajo za to klet.“

„To je naše francosko zlato,“ je zašepetal ravnatelj. „Opozorili so nas že, da ga poizkusi kdo ukrasti.“

„Vaše francosko zlato?“

„Da. Pred nekoliko meseci smo imeli priliko, pomnožiti naša sredstva in v ta namen smo si izposodili pri francoski banki trideset tisoč funtov. Izvedelo pa se je v javnosti, da nismo imeli prilike, da bi izložili ta denar in da še vedno leži v naši kleti. Zaboje, na katerim sedim, obsega dva tisoč napoleondorov, ki so zloženi med svinčenimi pločami. Naša rezerva nekovanega zlata je sedaj mnogo večja kakor jo navadno ima ena sama podružnica, in ravnatelj je radi tega že močno skrbelo.“

„Kar je zelo opravičeno,“ je dejal Holmes. „Sedaj pa je čas, da uredimo svoj načrt. Po mojih mislih se stvar začne čez eno uro. Med tem pa moramo zaklopiti svetiljko.“

„In sedeti v temi?“

„Bojim se, da. Prinesel sem sicer s seboj karte, ker sem mislil, da bi morda vseeno hoteli igrati svoj whist, ko smo ravno štirje. Sedaj pa vidim, da so nasprotnikove priprave tako napredovale, da se ne smemo drzniti imeti luč. Pred vsem si moramo sedaj izbrati svoje pozicije. Tadv a človeka sta drzovita in akoravno je nas več, nam utegneta vseeno kaj žalega storiti, ako ne bomo oprezni in previdni. Jaz

bom stal za tem zabojem, vi pa se poskrite za onimi. In kadar ju iznenada razsvetlim, padite hitro po njih. Ako bi streljala, Watson, streljaj tudi ti brezobzirno.“

Položil sem svoj napeti revolver na leseni zaboj, za katerim sem čepel, Holmes pa je zaprl svetilnično zaklopnico, tako da nas je naenkrat obdala črna tema — taka popolna tema, kakor je doslej še nisem doživel. Duh razgrete kovine nam je pričal, da v svetilnici še gori luč, ki je pripravljena, da se posveti, kakor hitro bi bilo treba. Ker so bili moji živci vsled pozornega pričakovanja močno napeti, sta ta nenadna tema in hladni, vlažni zrak kleti učinkovala name precej deprimujoče.

„Samo po eni poti se lahko umakneta,“ je dejal Holmes. „In to je nazaj skozi hišo na Saxe Coburg Square. Nadejam se, da ste izvršili, kar sem vas zaprosil, Jones?“

„Spreдай pri vratih stoje en nadzornik in dva stražnika.“

„Potem smo zamašili vse luknje. Sedaj pa moramo biti tihi in čakati.“

Kako dolg se mi je zdel ta čas! Pozneje smo dognali, da je čakanje trajalo samo eno uro in eno četrtno, meni pa se je zdelo, kakor da mora biti že konec noči in da se mora že daniti. Moji udje so bili utrujeni in trdi, kajti bal sem se izpremeniti svojo pozicijo, toda moji živci so bili kar najbolj mogoče napeti in moj posluh

je bil tako oster, da nisem samo čul tihega dihanja svojih tovarišev, marveč sem tudi mogel razločevati globlje in močnejše vdihavanje močnega Jonesa od tankega vzdihujočega glasu bančnega ravnatelja. S svojega stališča sem mogel videti preko zaboja proti tlom. Naenkrat so moje oči ugledale svit neke luči.

Izpočetka je bila samo nekaka pol svetla iskra na kamenitem tlaku. Nato se je podaljšala v rumeno črto, zatem pa se je zdelo, kakor da se je brez vsakega glasu odprla nekaka odprtina, iz katere se je prikazala neka roka, bela, skoro ženska roka, ki je sredi majhnega razsvetljenega prostora tipala okoli. Eno celo minuto ali še dalj je molela ta roka izpod tal. Nato pa je naenkrat tako hitro izginila kakor se je prikazala in zopet je bilo vse temno, samo ono na pol svetlo iskro je bilo videti, ki je značila razpoko med kamni.

Izginila pa je samo za kratek čas. Hreščeče se je vzdignila ena kamenitih plošč in prikazala se je široka, štirioglata odprtina, skozi katero se je razvalila svetloba neke svetiljke. Izza roba pa se je prikazal gladko obrit, dečaški obraz, ki se je pozorno oziral naokoli; nato se je tat uprl z rokami ob rob ter lezel počasi kvišku, dokler ni eno koleno počivalo na robu. V naslednjem trenutku pa je že stal pokonci in vlekel za seboj tovariša, ki je bil ravno tako majhne in gibčne postave kakor prvi ter imel bled obraz in močno rdeče lase.

„Pot je prosta,“ je zašepetal. „Ali imaš dleto in vrečo?“ Za Boga, skoči, Archil, skoči, jaz bom visel radi tega!“

Sherlock Holmes je skočil izza svojega skrivališča ter zgrabil vlomilca za ovratnik. Drugi je zopet izginil v luknjo in slišal sem glas trga-joče se obleke, ko ga je Jones držal zanj. Luč je posvetila na revolver, toda Holmesova palica je zadela možaka na roko, da je zletel revolver po kamenitih tleh.

„Nobenega pomena nima, John Clay,“ je rekel Holmes prijazno, „prav nobenega upanja nimate.“

„To vidim,“ je odgovoril ta hladnokrvno. „Nadejam pa se, da je moj tovariš na varnem, akoravno vidim, da ste dobili njegov ovratnik.“

„Trije možje ga čakajo zunaj pred vrati,“ je rekel Holmes.

„O, ali res. Zdi se, da ste temeljito izvršili svojo nalogo. Čestitati vam moram.“

„Jaz pa vam,“ je odgovoril Holmes. „Vaša rdečelasa ideja je bila čisto nova in učinkovita.“

„Tako j zopet vidite svojega tovariša,“ je rekel Jones. „On zna hitreje plezati po luknjah doli kakor jaz. Iztegnite svoje roke, da vam nataknem lisice.“

„Prosim, da se me ne dotikate s svojimi umazanimi rokami,“ je dejal naš ujetnik, ko so mu lisice rožljale na členkih. „Morda vam ni znano, da se pretaka kraljevska kri po mojih žilah.“

Bodite tudi tako dobri, da vedno rabite „gospod“ in „prosim“, kadar govorite z menoj.“

„Že dobro,“ je rekel Jones, ga začudeno pogledal in se nasmejal. „No, gospod, bodite tako prijazni ter pojdite z nami po stopnicah navzgor, kjer moremo dobiti kočijo, da popeljemo vašo visokost na policijsko postajo.“

„To je že bolje,“ je rekel John Clay dostojanstveno. Priklonil se je nam trem in mirno odšel pod detektivovim varstvom.

„V resnici, mr. Holmes,“ je rekel mr. Merryweather, ko smo šli za njima iz kleti, „ne vem, kako vas more banka primerno zahvaliti ali poplačati. Nobenega dvoma ni, da ste na kar najbolj dovršen način odkrili in preprečili enega najbolj drznih poizkusov bančnega rop, kar jih jaz poznam.“

„Moral sem tudi za svojo osebo obračunati z mr. Johnom Clayom,“ je rekel Holmes. „Z ozirom na to zadevo sem imel nekaj majhnih stroškov, o katerih se nadejam, da mi jih banka povrne, drugače sem pa obilno poplačan s tem, ker sem si zadobil izkušnjo, ki je v mnogih ozirih edina svoje vrste in ker sem čul jako znamenito povest o ligi rdečelascev.“

„Veš, Watson,“ je dejal naslednjega jutra, ko sva sedela v Baker Streetu pri kozarcu whiskyja s sodovico, „že takoj izpočetka je bilo jasno, da mora biti edini mogoči namen te precej fantastične zadeve z ligičnim oglasom in prepisovanjem enciklopedije ta, da se spravi

ta ne posebno bistrourni zastavničar za nekaj ur na dan iz pota. To sta dosegla na čuden način, toda bilo bi v resnici težko nasvetovati kaj boljšega. To metodo si je brez dvoma izmislila iznajdljiva Clayeva glava z ozirom na barvo las svojega tovariša. Štiri funti na teden, to je bila vada, ki je morala vleči, in kaj je bila ta vsota njima, ki sta igrala za tisoče? Objavita oglas; en lopov najame začasno pisarno, drugi pa izpodbudi tega človeka, da naprosi za mesto in skupno se jima posreči zagotoviti si njegovo odsotnost za nekaj tednov. Kakor hitro sem slišal, da je novi pomočnik stopil za polovično plačo v službo, mi je bilo jasno, da je imel za to poseben vzrok.“

„Kako pa si mogel uganiti, kakšen je bil ta vzrok?“

„Ako bi bile ženske v hiši, bi si mislil, da gre samo za kako navadno intrigo. Toda za to ni šlo. Trgovina tega človeka je bila majhna in v njegovi hiši ni bilo ničesar, kar bi opravičevalo tako skrbne priprave in tolike izdatke. Torej je moralo biti nekaj izven hiše. Kaj pa je to moglo biti? Spomnil sem se navdušenja pomočnikovega za fotografijo in njegovi zvijači, da je izginil v klet. Klet! Tukaj je bil konec tega zamotanega sledu. Nato sem pozvedoval o osebi tega misterijoznega pomočnika in dognal sem, da sem imel opraviti z enim najbolj hladnokrvnih in najbolj drzovitih zločincev v Londonu. Delal je nekaj v kleti —

nekaj, za kar je porabil več mesecev po nekoliko ur na dan. Kaj je moglo to biti? Drugega si nisem mogel misliti, kakor da dela predor do kakega drugega poslopja.

Do tukaj sem prišel, ko sva šla obiskat prizorišče dejanja. Iznenadil sem te, ko sem udaril s palico ob tlak. Tedaj sem se hotel prepričati, ali se razprostira klet pred ali za hišo. Pred njo se ni. Nato sem pozvonil in pomočnik se je odzval, prav kakor sem pričakoval. Imela sva že nekoliko prask med seboj, toda še nikoli nisva videla drug drugega. V obraz ga skoro nisem pogledal. Njegova kolena sem hotel videti. Ti sam si moral opaziti, kako obrabljena, nagubana in zamazana so bila. Pričala so, da je v teh urah kopal. Edino, kar je preostalo dognati, je bilo to, čemu in v katero smer kopljeta. Šel sem okoli vogala, videl, da je City in Suburbon Banka mejila na hišo našega prijatelja in tedaj sem vedel, da sem problem razrešil. Ko si se po koncertu odpeljal domov, sem se jaz oglasil na Scotland Yardu in pri predsedniku ravnateljstva, uspeh vsega tega si pa videl.“

„Kako pa si mogel uganiti, da bosta ravno v tej noči poizkusila vlomiti?“ sem vprašal.

„No, ko sta zaprla pisarno svoje lige, je bilo to znamenje, da jima navzočnost mr. Jabeza Wilsona ni več na potu, ali z drugimi besedami, da sta dovršila svoj predor. Neobhodno potrebno pa je bilo, da se ga prav kmalu poslu-

žita, ker bi se kaj lahko prigodilo, da bi ga kdo našel ali da bi nekovano zlato drugam prenesli. Sobota jima je bila bolj pripravna nego katerikoli drugi dan, ker bi imela dva dni časa za svoj beg. Z ozirom na vse te vzroke sem pričakoval, da prideta v današnji noči.“

„Krasno si vse dognal,“ sem vzkliknil z odkritosrčnim občudovanjem. „Vsa veriga dogodkov je tako dolga in vendar je vsak člen pravi.“

„S tem sem se rešil dolgočasje,“ je odgovoril in zazeval. „Oh, sedaj čutim, da se me že zopet loteva. Vse moje življenje je samo en dolgotrajen poizkus ubežati vsakdanjostim življenja. In ti mali problemi so mi pri tem v pomoč.“

„In ti si dobrotnik človeškega rodu,“ sem rekel.

On pa je zmajal z ramami. „No, morda navsezadnje v resnici malo koristi,“ je dejal. „L'homme, c'est rien — l'oeuvre, c'est tout“ (Človek ni nič, delo je vse), tako je Gustave Flaubert pisal Georgesu Sand.“

20

SLUČAJ ISTOVETNOSTI.

„Moj dragi“, je rekel Sherlock Holmes, ko sva sedela nekoč ob kaminu na njegovem stanovanju v Baker Streetu, „življenje je neskončno bolj čudno nego vse, karkoli iznajde človeški duh. Ako bi mogla z roko v roki poleteti skozi onole okno, plavati nad tem velikim mestom, počasi odstraniti strehe ter gledati čudovite stvari, ki se gode, čudna naključja, načrte in protinačrte, čudovite vrste dogodkov, ki se vrše tekom vseh rodov ter vodijo do najbolj čudnih koncev, bi se nam zdeli vsi romani in vse povesti s svojimi navadami in že naprej določljivimi zaključki nad vse nepotrebni in prazni“.

„In vendar nisem prepričan o tem,“ sem odgovoril. „Ti slučajji, ki pridejo potem časnikov na dan, so redno zelo borni in prostaški. V poročilih naše policije se nahaja do skrajnosti tiran realizem in vendar se mora priznati, da ni uspeh niti zanimiv niti umetniški.“

„Pri doseganju realističnega pota se mora uporabljati neka gotova diskrecija in izbira,“ je pripomnil Holmes. „Tega pa ni najti v po-

licijskih poročilih, kjer se morda polaga več važnosti na razne opazke, ki so brez vsakega pomena, nego na podrobnosti, ki nudijo pazljivemu opazovalcu bistvo vse zadeve. Bodi prepričan, da ni nič tako nenaravnega kakor vsakdanjost.“

Nasmejal sem se in zmajal z glavo. „Prav dobro te razumem, ako tako misliš,“ sem rekel. „Seveda v tvojem položaju kot neuradni svetovalec in pomočnik vseh, ki se na treh kontinentih nahajajo v zadregi, prideš v dotiko z vsem, kr je čudno in bizarno. Tukaj pa,“ — in vzel sem jutranji list v roke — „dajva vso stvar praktično preizkusiti. Tukajle se nahajajo prve naslovne vrstice notice: ‚Soprogova okrutnost proti svoji ženi.‘ Kar pol stolpca je tiska, toda jaz vem, da mi je vse popolnoma znano, ne da bi to prečital. Tu imamo seveda neko drugo žensko, pijačo, prepire, udarce, praske in sočutno sestro ali hišno gospodinjo. Najbolj nezreli izmed vseh pisateljev bi si ne mogel kaj bolj neprebavljivega izmisliti.“

„Veš kaj, tvoja primera je za tvoj dokaz kaj nesrečno izbrana,“ je rekel Holmes, vzel časnik v roke ter pogledal vanj. „Tukaj gre za ločitev zakona Dundasov in naključje je naneslo, da sem bil pri tem udeležen ter pojasnil nekoliko majhnih okoliščin, ki so bile v zvezi s tem. Mož je bil popoln abstinent, nobene druge ženske ni bilo poleg in krivda je obsto-

jala v tem, da je soprog vsako jed dokončal s tem, da si je vzel umetne zobe iz ust ter jih zagnal za svojo ženo; priznati moraš, da je to dejanje, kakršno povprečnemu pripovedovalcu povesti ne pride tako kmalu na misel. Vzemi ščepec njuhalnega tobaka, doktor, ter priznaj, da sem te s tvojo lastno primero premagal.“

Podal mi je svojo tobačnico iz starega zlata in z velikim ametistom sredi pokrova. Ta blesk je bil v tolikem nasprotju z njegovimi preprostimi navadami, da si nisem mogel kaj, da je ne bi vzel v misel.

„Oh,“ je dejal, „pozabil sem skoraj, da te že nekaj tednov nisem videl. To je majhen spomin od češkega kralja v zahvalo za mojo pomoč v slučaju pisem Irene Adlerjeve.“

„In prstan?“ sem vprašal ter pogledal znameniti briljant, ki se mu je svetil na prstu.

„Tega pa imam od vladarske rodovine holandske; ali zadeva, v kateri sem ji bil na uslugo, je tako delikatna, da je ne morem niti tebi zaupati, ki si bil tako dober, da si objavil nekatere moje manjše probleme.“

„Ali se baviš sedajle zopet s kakim slučajem?“ sem ga vprašal z zanimanjem.

„S kakimi desetimi ali dvanajstimi, vendar z nobenim, ki bi bil količkaj zanimiv. Važni so, o tem bodi prepričan, a niso nič kaj zanimivi. Prišel sem do spoznanja, da nudijo navadno ravno nevažni slučaji širno polje za opazovanje

in za hitro analizo vzroka in učinka, ki dela preiskavo mikavno. Večji zločini so navadno tudi bolj enostavni, kajti čim večji je zločin, toliko bolj očitni so navadno tudi nagibi. V teh slučajih se ne nahaja ničesar, kar bi nudilo kake zanimive poteze, izvzamem samo ono precej zapleteno zadevo, ki sem ti jo poročal iz Marseille. Mogoče pa je, da bom imel kaj boljšega predno preteče nekoliko minut, kajti ako se ne motim, je tole eden mojih klijentov.

Vstal je s svojega stola, stopil k zastoru, ga odgrnil in pogledal dol v dolgočasno brezbarvno londonsko ulico. Ko sem mu pogledal črez ramo, sem opazil, da je na nasprotnem hodniku stala velika ženska s težko kožuho-vinasto boo okoli vratu in z velikim zakrivljenim rdečim peresom na klobuku s širokimi okraji, ki ga je imela koketno potisnjenega preko svojih ušes. Izpod te velike zgradbe je zrla nervozno in neodločno proti našim oknom, zibala svoje telo naprej in nazaj in se nekam razvneto igrala z rokavičnimi gumbi. Naenkrat pa je skokoma, slično plavaču, ko zapusti breg, pohitela preko ulice in takoj zatem se je začulo glasno zvonjenje našega zvonca.

„Take pojave sem že videl,“ je rekel Holmes in vrgel svojo cigareto v ogenj. „Zibanje na tlaku vedno pomenja neko affaire de coeur. Rada bi imela moj svet, vendar ni gotova, ali ni zadeva vseeno preveč kočljiva, da bi jo komu zaupala. In vendar moremo tudi tukaj

narediti razloček. Zakonski mož, ki je storil svoji ženi resno krivico, se ne ziblje več, in običajni pojav je potem pretrgana vrstica za zvonec. V tem slučaju smemo biti prepričani, da gre za ljubezensko zadevo, da pa ta devica ni tako razjarjena, marveč preplašena in zmešana ali pa žalostna. Sicer pa prihaja tukaj sama, da nama prežene dvome.“

Pri teh besedah se je začulo trkanje na vratih in vstopil je naš dečko ter oznanil miss Mary Sutherland, dama sama pa se je vzdigovala nad njegovo majhno temno postavo kakor kupčijska ladja z razvitimi jadri zadaj za majhnim pilotskim čolnom. Holmes jo je pozdravil z ono neprisiljeno priljudnostjo, radi katere je slovel, nato pa je zaprl vrata, ji namignil, da sede v naslanjač, ter jo ogledoval po oni pozorni in vendar razmišljeni navadi, ki mu je bila lastna.

„Ali ne uvidite,“ je rekel, „da je spričo vaše kratkovidnosti nekoliko težavno toliko pisati na pisalnem stroju?“

„Izpočetka je bilo v resnici,“ je odgovorila, „sedaj pa vem, kje se nahajajo črke, ne da bi pogledala tja.“ — Nato pa je nenadoma spoznala popolni pomen njegovih besedi, se močno zganila ter se z začudenjem in s strahom ozrla nanj. „Gotovo ste že čuli o meni, mr. Holmes,“ je zavpila, „drugače bi ne mogli vsega tega vedeti.“

„Nič za to,“ je rekel Holmes in se nasmejal, „moje opravilo je, da vem razne stvari. Morda sem z vajo dosegel, da vidim marsikaj, kar drugi ljudje prezro. Ako ne, čemu pa me potem prihajate vprašat za svet?“

„Prišla sem k vam, gospod, ker mi je o vas pravila mrs. Etheregova, ki ste ji tako lahko našli njenega moža, dasiravno so že policija in vsi drugi obupali, češ da je mrtev. Oh, mr. Holmes, rada bi, da bi tudi zame toliko storili. Nisem bogata, vseeno pa imam sto funtov na leto, s katerimi lahko prosto razpolagam, poleg onega malega, kar si prislužim s strojem, in jaz bi dala vse, samo da bi izvedela, kaj se je zgodilo z mr. Hosmerjem Angelom.“

„Zakaj ste v toliki naglici prišli semkaj po svet?“ je vprašal Holmes, sklenil svoje prste ter gledal proti stropu.

Zopet se je prikazalo iznenadenje na nekoliko neizrazitem obrazu miss Mary Sutherlandove. „Da, v resnici sem v naglici odhitela z doma,“ je dejala, „kajti razkačilo me je, ko sem videla, kako malo se je za vso stvar zavzel mr. Windibank — moj oče. Ni hotel na policijo, ni hotel k vam, in radi tega, ker se sploh nikamor ni hotel ganiti in ker je venomer trdil, da se ni zgodila nobena škoda, me je tako razkačilo, da sem se hitro opravila ter prišla naravnost k vam.“

„Vaš oče?“ je rekel Holmes, „gotovo vaš očim, ker je ime različno.“

„Da, moj očim. Imenujem ga očeta, akoravno se smešno sliši, ker je samo pet let in dva meseca starši od mene.“

„In vaša mati še živi?“

„O da, mati je še živa in zdrava. Ni mi ravno posebno ugajalo, mr. Holmes, ko se je tako kmalu po očetovi smrti drugič poročila in to z možem, ki je bil skoraj celih petnajst let mlajši od nje. Oče je bil napeljevalec plinovih in vodovodnih cevi na Tottenham Court Roadu in je zapustil čedno obrt, ki jo je moja mati s pomočjo prvega pomočnika mr. Hardyja po njegovi smrti dalje vodila; ko pa se je prikazal mr. Windibank, jo je pregovoril, da je svojo obrt prodala, kajti njegov poklic je bil mnogo boljši; bil je namreč vinski potnik. Dobila sta štiri tisoč sedemsto funtov zanj, niti polovica tega, kar bi dobil oče, ako bi bil še živel.“

Pričakoval sem, da postane Sherlock Holmes vsled tega obširnega in nekonsekventnega pripovedovanja nepotrpežljiv, opazil pa sem ravno nasprotno, da jo je poslušal z najpozornejšim zanimanjem.

„In vaši majhni dohodki“, je dejal, „prihajajo odtod, ali ne?“

„Oh ne, gospod. To je popolnoma drug denar, ki mi ga je zapustil moj stric Ned v Aucklandu. Naložen je v novozelandskih akci-

jah po $4\frac{1}{2}$ odstotka. Vsa vsota znaša dva tisoč petsto funtov, vendar se smem samo obresti dotakniti.“

„Vi me močno zanimате,“ je rekel Holmes. „In ker imate celih sto funtov na leto poleg tega, kar zaslužite, ne dvomim, da malo potujete in si marsikaj privoščite. Po mojih mislih more samska ženska s kakimi šestdeset funti prav lepo izhajati.“

„Izhajala bi še z mnogo manjšo vsoto, mr. Holmes, vendar vedite, da jim nočem biti doma v nadlogo, dokler živim pri njih, in radi tega smejo razpolagati z mojim denarjem, dokler sem pri njih. Seveda je to samo začasno. Mr. Windibank dvigne vsako četrletje moje obresti ter jih plača materi, jaz sama pa prav dobro izhajam z onim, kar si zaslužim s pisalnim strojem. Za vsako polo dobim dva penyja in pogosto napišem petnajst do dvajset pol na dan.“

„Prav nãdrobno ste mi razložili svoje razmere,“ je dejal mr. Holmes. „Ta gospod je moj prijatelj dr. Watson, ki morete vpričo njega ravno tako prosto govoriti kakor pred menoj samim. Sedaj pa bodite tako prijazni ter nam povejte vse, kar se tiče vašega razmerja do mr. Hosmerja Angela.“

Rahla rdečica se je prikazala na obrazu miss Sutherlandove, ki je začela nervozno pukati rese svojega jopiča. „Seznanila sem se ž njim na plesu napeljevalcev plinovih cevi,“ je de-

jala. „Ko je bil še oče živ, so nam pošiljali vstopnice, po njegovi smrti so se nas pa zopet spomnili ter jih poslali moji materi. Mr. Windibank ni želel, da bi šle na ta ples. Nikdar ni rad videl, da bi šle kamorkoli. Močno se je razsrdil, ako sem se hotela udeležiti samo zabave v nedeljski šoli. Toda to pot sem sklenila, da grem; na vsak način sem hotela iti na ples, kajti kakšno pravico je imel zabraniti zabavo? Ko sem mu dejala, da pridejo vsi prijatelji mojega očeta tja, je rekel, da ti ljudje niso vredni, da bi jih mi poznali. Dalje je trdil, da nimam primerne obleke za ples in vendar sem imela svojo rdečo plišasto obleko, ki je skoraj še iz omare nisem vzela. In končno, ko vse to ni nič pomagalo, je odpotoval po opravkih svoje tvrdke na Francosko, mati in jaz sva pa šle z mr. Hardyjem, ki je bil naš prvi pomočnik, na ples in tamkaj sem se seznanila z mr. Hosmerjem Angelom.“

„Mislim“, je rekel Holmes, „da je bil mr. Windibank zelo nejevoljen, ker ste šli na ples, ko se je povrnil s Francoskega.“

„O, zelo dober je bil glede tega. Spominjam se, da se je smejal in zmajeval z ramami, češ da nima nobenega pomena odrekati ženski kako stvar, kajti ona hoče vedno imeti, da obvelja njena.“

„Razumem. Torej na onem plesu ste se, kajneda, seznanili z nekim gospodom po imenu mr. Hosmer Angel.“

„Da, gospod. V oni noči sem se seznanila ž njim in naslednjega dne se je oglasil pri nas z vprašanjem, ako smo srečno domov prišli; in pozneje smo se sešli z njim — to se pravi, mr. Holmes, — jaz sem se sešla ž njim dvakrat za kratek izprehod, zatem pa se je povrnil oče in mr. Hosmer Angel ni mogel več v hišo.“

„Ne?“

„No, veste, očetu kaj takega nikakor ni bilo prav. Ni rad videval obiskovalcev v hiši in je vedno trdil, da mora biti ženska samo v svojem domačem krogu srečna.“

„Kaj pa mr. Hosmer Angel? Ali se vam nikoli ni skušal približati?“

„No, oče je nameraval čez teden dni zopet odpotovati na Francosko in Hosmer mi je pisal, da bi bilo najvarnejše in najboljše, ako se snideva šele po njegovem odhodu. Med tem časom si lahko dopisujeva in on mi je v resnici vsaki dan pisal. Ker sem zjutraj jaz prejemala pisma, se ni moglo zgoditi, da bi oče zanje izvedel.“

„Ali ste bili v tem času že zaročeni s tem gospodom?“

„O da, mr. Holmes. Zaročila sva se po prvem izprehodu. Hosmer — mr. Angel — je bil blagajnik v nekem uradu v Leadenhall Streetu — in —“

„Kakšnem uradu?“

„Najhujše na vsej stvari je, mr. Holmes, da tega ne vem.“

„Kje pa je stanoval?“

„Imel je meblirano sobo najeto.“

„Ali ne veste njegovega naslova?“

„Ne — samo toliko, da je stanoval na Leadenhall Streetu.“

„Na kateri naslov ste mu pa pošiljali svoja pisma?“

„Na pošto v Leadenhall Streetu, poste restante. Dejal mi je, da bi se ostali uradniki norčevali iz njega, ako bi pošiljala pisma v urad; ponudila sem se, da mu pišem pisma s pisalnim strojem, kakor je on svoja; tega pa ni hotel imeti; dejal je, da se mu je zdelo, kakor da prihajajo pisma v resnici od mene, ako sem mu jih pisala lastnoročno, ako pa sem jih pisala s pomočjo pisalnega stroja, je vedno čutil, kakor da je stopil stroj med naju. To naj vam služi v dokaz, mr. Holmes, kako rad da me je imel in na kako malenkostne stvari je mislil.“

„To je bilo jako duhovito,“ je rekel Holmes. „Že dolgo imam tudi jaz načelo, da so majhne stvari neskončno bolj važne. Ali se morete spomniti še drugih malenkosti glede mr. Hosmerja Angela?“

„Bil je zelo boječ človek, mr. Holmes. Z menoj je hodil raje zvečer nego podnevi; dejal je namreč, da nima rad, ako bi ga vsi ljudje videli. Bil je tudi zelo skromen, boječ in olikan. Celo njegov glas je bil mil. Povedal mi je, da je imel bezgavke, ko je bil še mlad, in da ima

vsled tega slabo grlo in počasen, šepetajoč način govorjenja. Bil je vedno dobro, jako čedno in preprosto oblečen, toda oči je imel slabe kakor jaz in radi tega je nosil barvaste naočnike, da se mu ne bi preveč bleščalo.“

„No, in kaj se je zgodilo, ko se je vaš očim mr. Windibank zopet povrnil s Francoskega?“

„Mr. Hosmer Angel je prišel še enkrat v hišo ter mi nasvetoval, da bi se poročila, predno pride oče nazaj. Bil je strašansko resen ter me je pregovoril, da sem mu z roko na svetem pismu prisegla, da mu ostanem vedno zvesta, in naj se zgodi karkoli hoče. Mati je dejala, da ima popolnoma prav, da me primora do take prisege, in da je to znamenje velike ljubezni. Mati mu je bila prav od prvega početka zelo naklonjena in celo bolj nego jaz. In ko sta začela nato govoriti, da bi se tekom enega tedna poročila, sem začela povpraševati, kaj poreče oče k temu. Obadva sta mi odgovorila, da se na očeta ni treba ozirati, marveč da se mu pozneje vse pove; mati je dejala, da bo že ona vso zadevo z njim uravnala. To mi ni bilo popolnoma všeč, mr. Holmes. Zdelo se mi je smešno, da bi ga prosila dovoljenja, ker je bil samo nekoliko let starši od mene. Jaz pa nisem hotela ničesar na skrivnem storiti in tako sem pisala očetu v Bordeaux, kjer ima tvrdka svoje francoske pisarne, toda moje pismo je prišlo ravno v jutro poročnega dne nazaj.“

„Torej mu ni prišlo v roke?“

„Ne, gospod, kajti odpotoval je nazaj na Angleško, ravno ko je pismo dospelo tja.“

„Ha! To je bila nesreča. Svojo poroko ste torej določili za petek. Ali se je imela vršiti v cerkvi?“

„Da, gospod, toda brez vsakega šuma. Vršiti se je imela v cerkvi sv. Odrešenika blizu King's crossa, po poroki pa se je imel vršiti zajtrk v hotelu St. Pankras. Hosmer je prišel po naju v kočiji; ker pa sva bili dve, je svojo prepustil nama, sam pa je stopil v neko drugo kočijo, ki je bila slučajno edina druga kočija na ulici. Medve sva prvi prišli do cerkve in ko se je ona druga kočija pripeljala za nama, smo zaman čakali, da stopi iz nje; ko je kočijaž stopil dol in pogledal v voz, ni bilo nikogar v njem! Kočijaž je rekel, da si nikakor ne more misliti, kaj da se je zgodilo z njim, zakaj videl ga je na svoje oči, da je vstopil. To se je zgodilo minuli petek, mr. Holmes, od tedaj pa nisem niti videla niti čula ničesar o njem, kar bi mi moglo pojasniti, kaj se je zgodilo z njim.“

„Zdi se mi, da je z vami sramotno ravnal,“ je rekel Holmes.

„Oh ne, gospod! Bil je predober in prepri-jazen, da bi me na tak način pustil. Saj mi je vse jutro govoril, da mu moram biti zvesta, naj se zgodi, karkoli hoče, in ako bi se kaj popolnoma nepričakovanega zgodilo, kar bi naju ločilo, naj se vedno spominjam, da sem mu pri-

segla ostati zvesta in da bo prej ali slej zahteval od mene, da mu izpolnim dano obljubo. Čudno je bilo to govorjenje za jutro pred poroko, toda te njegove besede zadobe svoj pomen šele po tem, kar se je od tedaj zgodilo.“

„Najbrže. Vaše mnenje je torej, da se mu je pripetila kaka nepričakovana nesreča, ali ne?“

„Da, gospod. Moje mnenje je, da je slutil kako nevarnost, kajti sicer ne bi na tak način govoril. In potem, mislim, se je v resnici zgodilo, kar je slutil.“

„Ali ničesar ne slutite, kaj bi se mu pripetilo?“

„Nikakor.“

„Še eno vprašanje. Kako se je radi tega vedla vaša mati?“

„Močno se je jezila ter mi rekla, da ji ne smem nikoli več omeniti te zadeve.“

„In vaš oče? Ali ste mu to povedali?“

„Da, in zdelo se je, da je istih misli kakor jaz, da se je nekaj prigodilo in da bom gotovo zopet videla Hosmerja. Kakšno korist, je rekel, more imeti človek od tega, da me pripelje do cerkvenih vrat, potem pa me zapusti? Ako bi si izposodil od mene denarja ali ako bi se poročil z menoj ter bi mu izročila svoj denar, potem bi bila stvar bolj umljiva; toda Hosmer je bil v denarnem oziru zelo neodvisen in ni nikoli hotel niti pogledati nobenega mojega šilinga. In vendar, kaj se je moglo prigoditi?

Zakaj ni ničesar pisal? Oh, kar v glavi se mi začenja mešati, kadar se spomnim na to! In ponoči ne morem niti za trenutek zaspati!“ Vzela je iz svojega mufa robec in začela močno ihteti.

„Si bom že ogledal vaš slučaj“, je rekel Holmes in vstal, „in ne dvomim, da dosežemo določen uspeh. Dovolite, da bo odslej vsa teža te zadeve slonela na mojih ramah in ne pri-pustite, da bi se vaš duh še nadalje pečal ž njo. Pred vsem pa poizkusite pregnati mr. Hosmerja Angela iz svojega spomina, ravno tako kakor je izginil iz vašega življenja.“

„Torej mislite, da ga ne vidim več?“

„Bojim se, da ne.“

„Kaj se mu je pa zgodilo?“

„Prepustite to vprašanje meni. Rad bi, da bi mi podali natančen popis njegove osebe in mi dali vsa ona pisma, ki jih morete pogrešati.“

„Iskala sem ga potem časnika in dala minulo soboto oglas v Chronicle,“ je rekla. „Tukaj je dotični izrezek in štiri njegova pisma.“

„Hvala vam. In vaš naslov?“

„Št. 31 Lyon-place, Camberwell.“

„Naslova mr. Angela niste, kajneda, nikoli imeli. Kje pa se nahaja tvrdka vašega očeta?“

„On potuje za veliko tvrdko Westhouse in Marbank, ki uvaža rdeča vina in ima svoje prostore v Fenchchurch Streetu.“

„Hvala vam. Vaše poročilo je jako natančno. Pustite pisma tukaj in spominjajte se nasveta,

ki sem vam ga dal. Delajte na to, da ostane ves dogodek zapečaten knjiga in ne pripustite, da bi vplival na vaše življenje.“

„Zelo prijazni ste, mr. Holmes, vendar tega ne morem storiti. Jaz ostanem Hosmerju zvesta. On me najde vedno pripravljeno izpolniti dano obljubo, kadarkoli se povrne.“

Navzlic njenemu neizrazitemu obrazu in nerodnemu klobuku je bilo vseeno nekaj plemenitega v preprosti zvestobi naše obiskovalke, da sva jo morala spoštovati. Položila je majhen zavitek pisem na mizo ter odšla z obljubo, da se takoj oglasi, kakor hitro bi jo morda poklical.

Sherlock Holmes je molče sedel nekoliko minut na svojem stolu; še vedno je imel konce svojih prstov skupaj stisnjene, noge iztegnjene pred se, svoj pogled pa uprt v strop. Nato je vzel s police svojo staro, oljnato lončeno pipo, ki mu je bila nekaka svetovalka; prižgal jo je, se naslonil nazaj na svoj stol in začel spuščati modre kolobarje dima v zrak.

„Jako zanimiva študija, to dekle,“ je dejal. „Zdi se mi bolj zanimiva nego njen mali problem, ki je — mimogrede povedano — čisto vsakdanji. Ako pogledaš v moj zapisnik, najdeš podobne slučaje v Andoverju že leta 1877, in ravno tako se je zgodilo lani v Haagu nekaj podobnega. Akoravno je ideja že stara, so mi bile tukaj nekatere podrobnosti popolnoma nove. Toda dekle samo je bilo zelo poučno.“

„Zdi se, da si čital mnogo na njej, kar je bilo meni nevidno,“ sem dejal.

„Ne nevidno, marveč neopaženo, Watson. Ti nisi vedel, kam je treba pogledati in tako ti je ušlo vse, kar je bilo važnega. Nikoli te ne morem pripraviti do tega, da bi spoznal važnost rokavov, pomenljivost nohtov na palcu ali pa velike posledice, ki utegnejo biti odvisne od vrvice na črevlju. Kaj pa si ti spoznal iz zunanosti te ženske?“

„No, imela je klobuk skriljaste barve in s širokimi okraji, na njem pa opekastordeče pero. Njen jopič je bil črn z belimi pikami in majhnimi črnimi resami. Njena obleka je bila rjava, nekoliko bolj temne barve kakor kavine, ob vratu in na rokavih pa je imela majhen rdeč pliš. Njene rokavice so bile sivkaste in na desnem kazalcu odrgnjene. Dalje je imela majhne, okrogle, viseče uhane, in je sploh naredila vtis, da se nahaja v dobrih razmerah.“

Sherlock Holmes je rahlo tlesknil z rokami in se hehetal.

„Na mojo besedo, Watson, ti čudovito napreduješ. Prav dobro si povedal. Sicer si zgrešil vse, kar je važnega, toda metodo si že uganil in vrhutega imaš zelo bistro oko za barve. Povem ti pa, dečko, nikar ne zaupaj splošnemu vtisu, marveč osredotoči svojo pozornost na podrobnosti. Moj prvi pogled velja vedno ženskemu rokavu. Pri moškemu je morda bolje ogledati si najprej kolena njegovih hlač. Kakor

si opazil, je imela ta ženska na rokavih pliš, na katerem se razni sledovi prav hitro poznajo. Ona dvojna proga malo nad členki, kjer se strojepiska dotakne mize, je bila lepo videti. Šivalni stroj povzroča enaka znamenja, toda samo na levi roki in na strani, ki je obrnjena od palca, in se ne nahaja ravno preko najširšega dela, kakor tukaj. Nato sem si ogledal njen obraz ter opazil vtisk naočnikov na vsaki strani njenega nosu; z ozirom na to sem se drznil izreči opazko o kratkovidnosti in pisalnem stroju, kar jo je očitvidno osupnilo.“

„Tudi mene je iznenadilo.“

„Toda stvar je bila jako jasna. Močno sem se potem začudil, ko sem pogledal njene črevlje ter opazil, da črevlja sicer nista bila nepodobna, da pa vseeno nista spadala k istemu paru, ker je eden imel preprosto kapico, drugi pa nobene. Na enem sta bila zapeta samo dva dolenja gumba izmed petih, na drugem pa prvi, tretji in peti. Ako pa ti vidiš, da je šla mlada dama, ki je sicer čedno oblečena, od doma v neenakih črevljih, ki so bili le deloma zapeti, potem sklep ni bogvekakoli velik, ako se reče, da je v veliki naglici odšla z doma.“

„Še kaj drugega?“ sem vprašal z velikim zanimanjem.

„Mimogrede sem opazil, da je pred odhodom z doma napisala pismo, toda šele potem, ko je že bila popolnoma oblečena. Opazil si, da je bila njena desna rokavica na kazalcu raztrgana,

očividno pa nisi opazil, da sta bila rokavica in prst zamazana z modrim črnilom. Pisala je v naglici in pregloboko pomočila svoje pero. To se je moralo zgoditi danes zjutraj, sicer bi se madež na prstu ne mogel tako močno videti. Vse to je jako zabavno, akoprav precej elementarno, toda vrniti se moram k stvari, Watson. Ali mi hočeš prečitati popis mr. Hosmerja Angela, kakor se nahaja v oglasu?“

Obrnil sem mali izrezek proti luči. „Pogreša se“ — tako se glasi oglas — „od dne 14. t. m. dopoldne neki gospod po imenu Hosmer Angel. Velikost kakih pet črevljev sedem palcev, močne postave, blede barve, črnih las, malo plešast sredi glave; ima gosto, črno stransko brado in brke, barvaste naočnike in govori nekoliko slabotno. Ko so ga zadnjič videli, je nosil črno s svilo obrobljeno suknjo, črn telovnik, zlato verižico znamke ‚Albert‘, sive hlače in rjave gamaše nad črevlji z elastičnimi stranmi. Znano je, da je bil uslužben v nekem uradu v Leadenhall Streetu. Kdor bi kaj vedel“ itd. itd.

„To bo zadostovalo,“ je rekel Holmes. „Kar se tiče pisem,“ je nadaljeval ter si jih ogledal, „so čisto navadna. V njih ni prav nikake opore glede mr. Angela, razen da enkrat navaja Balzaca. Neko znamenito lastnost pa imajo, ki si jo brez dvoma opazil.“

„Pisana so s pisalnim strojem,“ sem dejal.

„Ne samo to, marveč tudi podpis je pisan s pisalnim strojem. Poglej, kako lepo se bere ‚Hosmer Angel‘ tam spodaj. Kakor vidiš, je pač tam datum, pa nobenega naslova razen Leadenhall Street, ki pa je precej negotov. Ta okoliščina glede podpisa je jako pomenljiva — da, lahko rečemo, da je odločilna.“

„Glede česa?“

„Moj dragi človek, ali je mogoče, da ne uvidiš, kako velikega pomena je to?“

„Ne morem reči, da uvidim, razen ako je mogoče skušal zatajiti svoj podpis, ako bi prišlo do kake tožbe zaradi neizpolnitve zaroče.“

„Ne, za to ni šlo. Vseeno pa napišem dve pismi, ki doženeta vso zadevo. Enega pošljem neki tvrdki v mestu, drugega pa mr. Windibanku, očimu mlade dame, v katerem ga prosim, da naju obišče tukaj jutri zvečer ob šestih, ako mu je mogoče. Povsem umestno je, da stopimo z moškimi sorodniki v zvezo. Sedaj, doktor, pa ne moreva ukreniti ničesar, dokler ne pride odgovor na te dve pismi; radi tega lahko spravimo ta naš mali problem za ta čas na polico.“

Imel sem toliko vzrokov zanesti se na izredne zmožnosti svojega prijatelja in izvanredno eneržijo v dejanju, da sem čutil, da mora imeti kako bolj gotovo podlago za svoje sigurno in neprisiljeno vedenje, s katerim je obravnaval to čudno skrivnostno zadevo, ki

mu je bila predložena v razrešitev. Samo enkrat vem, da ni imel uspeha, in sicer v slučaju Irene Adlerjeve; ko pa sem se ozrl nazaj na čudovito zadevo v „Znamenju Štirih“ in na izvanredne okoliščine, ki so bile v zvezi s „Študijo v škrlatu“, sem spoznal, da bi morala biti v resnici močno zamotana ona stvar, ki bi je ne mogel razvozljati.

Zapustil sem ga torej pri njegovi lončeni pipi v prepričanju, da bo imel naslednjega večera, ko se zopet oglasim, v svojih rokah vse pomočke, s katerimi pojasni istovetnost izginulega ženina miss Mary Sutherlandove.

Tisti čas je neki zelo resni slučaj boleznih zahteval vso mojo pozornost in ves naslednji dan sem imel dela ob postelji svojega bolnika. Šele tik pred šesto uro sem bil zopet prost in mogel skočiti v kočijo ter se odpeljati v Baker Street; bal sem se že skoraj, da pridem prepozno k razrešitvi te male skrivnosti. Našel sem pa Sherlocka Holmesa samega; kakor zvit je ležal na svojem prostornem naslanjaču in skoraj spal. Mogočna vrsta steklenic in poizkusnih cevi ter ostri duh hidrokloridske kisline so mi pričali, da se je ves dan pečal s kemičnimi preiskavami, ki so mu bile tolikanj drage.

„No, ali si jo že razrešil?“ sem vprašal, ko sem vstopil.

„Da. Bil je baritov bisulfat.“

„Ne, ne, ono skrivnostno zadevo!“ sem zaklical.

„O, to! Mislil sem, da sol, ki sem jo ravno-
kar preiskoval. Na tej zadevi ni bilo nič skriv-
nostnega, akoravno so nekatere okolnosti zani-
mive, kakor sem že včeraj rekel. Edina škoda
je ta, da ni nobenega zakona, po katerem bi se
lopov mogel kaznovati.“

„Kdo pa je ta in kakšen namen je imel pri
tem, da je zapustil miss Mary Sutherlandovo?“

Komaj sem izgovoril to vprašanje in predno
je Holmes mogel odgovoriti, sva začula glas
težkih korakov na hodniku in takoj zatem tr-
kanje na vratih.

„To je dekletov očim mr. James Windibank,“
je rekel Holmes. „Odpisal mi je, da bo ob šestih
tukaj. Naprej!“

Mož, ki je stopil v sobo, je bil krepak člo-
vek srednje postave, kakih trideset let star,
gladko obrit in bledega obraza, prijetnega in
prikupljivega vedenja in čudovito bistrih ter
prodirljivih oči. Vprašajoče je naju pogledal,
položil svoj svetli klobuk na stransko mizo, se
nekoliko priklonil ter sedel na najbližji stol.

„Dober večer, mr. James Windibank,“ je
rekel Holmes. „Kaj ne, tole s pisalnim strojem
pisano pismo, v katerem obljubljate priti ob
šestih, je vaše.“

„Da, gospod. Bojim se, da sem se malo za-
kesnil, ali jaz nisem popolnoma sam svoj
gospodar, saj veste. Žal mi je, da vas je miss

Mary Sutherlandova nadlegovala s svojo malenkostno zadevo, kajti moje mnenje je, da se takega umazanega perila ne pere javno. Zgodilo se je popolnoma proti moji volji, da je prišla semkaj, toda ona je jako razburljivo in strastno dekle, kakor ste morda sami opazili, in se ne da tako lahko voditi, ako se je odločila za kako stvar. Seveda me radi vas ni toliko skrbelo, ker niste v nikaki zvezi z uradno policijo, toda vseeno ni prijetno, ako se raznašajo podobne družinske nezgode okoli. Vrhutega so to nepotrebni stroški, kajti kako bi bilo mogoče, da najdete tega Hosmerja Angela?"

„Ravno nasprotno,“ je rekel Holmes mirno, „jaz imam vse vzroke misliti, da se mi posreči najti mr. Hosmerja Angela.“

Mr. Windibank se je močno zganil, tako da so mu rokavice padle na tla. „Zelo me veseli, da to slišim,“ je rekel.

„Čudno je“, je pripomnil Holmes, „da ima pisalni stroj v resnici ravno toliko individualnosti kakor pisava kakega človeka. Ako niso popolnoma novi, ne pišeta niti dva enako. Nekatere črke se bolj obrabijo nego druge, in nekatere se obrabijo zopet samo na eni strani. Opazili boste, mr. Windibank, da so v tem vašem pismu črke e nekoliko zamazane zgoraj v zanki in da je rep črke r nekoliko pokvarjen. Dalje se nahaja še štirinajst podobnih znakov, toda navedeni so najbolj jasni.“

„V našem uradu izvršujemo vse svoje dopisovanje s pomočjo tega stroja in črke so v resnici nekoliko obrabljene,“ je odgovoril naš obiskovalec ter pozorno pogledal Holmesa.

„Sedaj vam pa pokažem neko v resnici zanimivo študijo, mr. Windibank,“ je nadaljeval Holmes. „V mislih imam namreč neko drugo s pisalnim strojem pisano pisanje in njegovo zvezo z zločinom. To je predmet, s katerim sem se že nekoliko pečal. Tu imam štiri pisma, ki prihajajo baje od pogrešanega. Vsa so pisana s pomočjo pisalnega stroja. V vseh ni samo črka e zamazana in črka r brez repa, marveč boste tudi opazili, ako vam je drago poslužiti se mojega povečalnega stekla, da se nahaja v njih tudi onih drugih štirinajst znakov, ki sem jih omenil v vašem pismu.“

Mr. Windibank je skočil pokonci ter zgrabil svoj klobuk. „Veste, za tako fantastično govorjenje imam premalo časa, mr. Holmes,“ je rekel. „Ako morete tega človeka prijeti, ga primite, in kadar se to zgodi, me pa o tem obvestite.“

„Gotovo,“ je rekel Holmes, stopil k vratam in jih zaklenil. „Jaz vam torej povem, da sem ga že ujel!“

„Kaj! Kje pa?“ je zavpil mr. Windibank, ki je prebledel kakor zid ter se oziral okoli sebe kakor miš v pasti.

„O, tako pa ne pojde — v resnici ne pojde,“ je rekel Holmes prijazno. „Tukaj mi ne morete

uiti, mr. Windibank. Stvar je preveč jasna in v resnici slab poklon ste mi naredili, ko ste se izrazili, da mi ne bo mogoče razrešiti tako enostavnega vprašanja. Tako je prav! Le sedite, da se pogovorimo o vsej stvari.“

Naš obiskovalec se je zgrudil na stol; bil je bled kakor smrt, na čelu pa se mu je svetil pot. „To — to ni kaznivo,“ je zajeceljal.

„Prav zelo se bojim, da v resnici ni. Toda med nami rečeno, mr. Windibank, ta vaša zvižajača je bila tako okrutna, sebična, brezčutna in malenkostna, kakor je še nisem doživel. Sedaj mi pa dovolite, da hitro preletim vso vrsto dogodkov; kjer se bom zmotil, mi pa povejte.“

Naš obiskovalec je sedel sključen na svojem stolu in glava se mu je povsila na prsi, kakor človeku, ki je popolnoma uničen. Holmes je uprl svoje noge v kaminov rob, vtaknil roke v žep, se naslonil nazaj in začel govoriti, kakor se nam je zdelo, bolj sam s seboj kakor pa z nami.

„Ta človek se je poročil z žensko, ki je bila mnogo starejša od njega, in sicer radi njenega denarja,“ je dejal, „in vrhutega je uporabljal hčerini denar toliko časa, dokler je ona živela pri njih. Vsota je bila za ljudi njegove vrste precej velika, ako bi pa ta denar izgubil, bi bil razloček precej občuten. Radi tega je bilo vredno potruditi se, da si ga ohrani. Hči je bila dobrega, ljubeznivega značaja, toda dobrovoljna in nežnočutna, tako da je bilo očito,

da z ozirom na njeno lepo zunanost in majhne dohodke ne bo dolgo sama ostala. Njena omožitev bi seve pomenila izgubo sto funtov na leto; kaj je storil radi tega očim, da bi preprečil kaj takega? Najprej jo je skušal obdržati doma in ji prepovedal iskati si enako stare družbe. Kmalu je pa spoznal, da to ne bo vedno držalo. Ona je postala uporna, je obstojala pri svojih pravicah in končno odločno izjavila, da pojde na vsak način na neki ples. In kaj stori zatem njen bistrourni očim? Izmisli si idejo, ki je bolj vredna njegove glave nego njegovega srca. Sporazumno in s pomočjo svoje žene si je izpremenil svojo zunanost, pokril te bistre oči z barvastimi očali, si nataknil na obraz umetne brke in gosto obstransko brado, izpremenil ta jasni glas v prijazno šepetanje, in tako se varen vsled kratkovidnosti dekleta prikaže kot mr. Hosmer Angel ter odvrča druge ljubimce s tem, da se sam zanjo poganja.“

„V početku je bila to zgolj šala,“ je stokal naš obiskovalec. „Niti na misel nam ni prišlo, da bi jo to tako zelo prevzelo.“

„Verujem. Bodi temu kakor hoče, čisto gotovo je, da je to mlado damo močno prevzelo in ker je bila popolnoma prepričana, da se nahaja njen očim na Francoskem, ji nikoli niti za trenutek ni prišlo na misel, da bi kaj sumila. Pozornosti tega gospoda so ji dobro dele in učinek vsega tega je povečavalo glasno občudovanje njene matere. Nato je začel mr.

Angel zahajati v hišo, kajti jasno je bilo, da se je treba požuriti, ako so hoteli doseči kak uspeh. Temu so sledili sestanki in zaroka, ki je imela končno preprečiti, da bi se dekletova ljubezen ne obrnila do koga drugega. Toda ta prevara se ni dala vedno vzdržati. Ta izmišljena potovanja na Francosko so bila nekoliko nerodna. Jasno je torej bilo, da je bilo treba vso zadevo na tak dramatičen način zaključiti, da bi naredil trajen vtis na dekletovo dušo ter na ta način za dogleden čas onemogočil, da bi se ozrla po kakem drugem snubcu. Odtod te obljube in prisega zvestobe na sveto pismo in odtod vsa namigavanja, da bi se moglo še v jutro pred poroko kaj prigoditi. James Windibank je želel, da bi bila miss Sutherlandova navezana na Hosmerja Angela in da bi bila tako zelo na nejasnem glede njegove usode, da bi na vsak način najmanj deset let ne poslušala nobenega drugega moškega. Pripeljal jo je prav do cerkvenih vrat, in ker ni mogel še dalje iti, je lepo izginil in se pri tem poslužil stare zvijače, da je stopil pri enih vratih v kočijo, pri drugih pa iz nje. Tako, mislim, se je vršila vsa zadeva, mr. Windibank!“

Naš obiskovalec je postal med Holmesovim govorjenjem nekoliko bolj pogumen; vstal je s svojega stola, na njegovem obrazu pa se mu je prikazal hladnokrven posmeh.

„Morda je tako, morda pa tudi ne, mr. Holmes“, je rekel, „ako ste pa v resnici tako bistro-

umni, bi morali tudi toliko vedeti, da ste vi tisti, ki je ravno sedaj prelomil postavo in ne jaz. Prav od prvega početka nisem storil nič kaznivega; toda dokler imate vi svoja vrata zaklenjena, zaslužite da vas tožim radi dejanskega razžaljenja in omejitve osebne svobode.“

„Postava vam ne more ničesar storiti, kakor pravite“, je rekel Holmes, odklenil in odprl vrata na stežaj, „toda nikoli ni bilo človeka, ki bi bolj zaslužil kazni. Ako ima ta mlada dama kekega brata ali pa prijatelja, bi vas moral z bičem ošvrkati po hrbtu. Pri Bogu!“ je nadaljeval ter spričo zaničljivega nasmeha na njegovem obrazu zardel, „to sicer ni moja dolžnost napram moji klijentinji, toda tukaj imam ravno svojo palico pri roki in mislim, da se je smem prav lahko poslužiti —“ Urno je stopil po svojo palico, ali predno jo je mogel prijeti, se je začul na stopnicah glasen ropot, težka vežna vrata so zaloputnila in skozi okno smo videli mr. Jamesa Windibanka, kako je tekel po ulici, kolikor je le mogel.

„Hladnokrven lopov to,“ je rekel Holmes in se nasmejal, ko se je zopet vrgel na svoj stol. „Ta človek bo stopal od zločina do zločina, dokler ne bo storil kaj posebno hudega ter končal na vislicah. Ta slučaj ni bil brez vsake zanimivosti v gotovih ozirih.“

„Jaz pa še vedno ne morem videti vseh stopinj tvojega sklepanja,“ sem dejal.

„No, že takoj izpočetka je bilo jasno, da je moral ta mr. Hosmer Angel imeti s svojim obnašanjem poseben namen, in ravno tako očito je bilo, da je bil edini človek, ki je mogel imeti korist od tega dogodka, samo ta očim. Dalje je dalo misliti dejstvo, da ta dva človeka nikdar nista bila skupaj, marveč da se je eden vedno prikazal, kadar drugega ni bilo doma. Ravno tako so bila pomenljiva barvasta očala in čudni glas; iz tega se je dalo sklepati na izpremembro zunanosti, ravno tako kakor iz goste obstranske brade. Vse moje sumnje pa so dobile trdno oporo v tem, ker je tudi svoj podpis napravil s pisalnim strojem; iz tega se je naravno lahko sklepalo, da je bila njegova pisava njej tako zelo znana, da bi jo celo pri najmanjšem vzorcu lahko spoznala. Kakor vidiš, so kazala vsa ta posamezna dejstva skupno z mnogimi drugimi v eno in isto smer.“

„In kako si dognal, da je vse to resnica?“

„Potem ko sem dognal, kdo je krivec, mi je bilo lahko potrditi svoje domneve. Tvrdba, za katero je bil ta človek delal, mi je bila znana. Ko sem prečital tiskani popis, sem izločil iz njega vse, karkoli je mogla biti posledica izpremembe — obstransko brado, očala, glas, ter sem ga poslal oni tvrdki s prošnjo, da naj me obvesti, ako odgovarja ta popis kateremukoli njenih potnikov. Obenem sem že opazil posebnosti pisalnega stroja in sem pisal

temu človeku samemu ter ga prosil, da naj me obišče tukaj. Njegov odgovor je bil pisan s pisalnim strojem, kakor sem pričakoval, ter mi je pokazal iste malenkostne, toda značilne hibe. Z isto pošto sem prejel tudi pismo od tvrdke Westhouse in Marbank iz Fenchurch Streeta s sporočilom, da se oni popis v vsakem oziru ujema z zunanostjo njihovega uslužbenca Jamesa Windibanka. Voilà tout!“

„In miss Sutherlandova?“

„Ako ji povem resnico, mi ne bo hotela verjeti. Gotovo se spominjaš starega perzijskega pregovora, ki pravi: ‚V nevarnost se podaja oni, ki vzame tigru mladiča, in ravno tako se podaja v nevarnost človek, ki vzame ženski domišljijo.‘ V Hafizu se nahaja ravno toliko zmisli kakor v Horacu in ravno toliko poznavanja sveta.“

SKRIVNOSTNI DOGODEK V BOSCOMBE VALLEY.

Nekega jutra sem sedel s svojo ženo pri zajutreku, ko mi je strežnica prinesla brzojavko. Bila je od Sherlocka Holmesa in se je glasila takole:

„Ali imaš nekoliko dni časa? Pravkar so brzojavili po mene iz zapadne Angleške radi neke žaloigre v Boscombe Valley. Zelo bi me veselilo, ako bi šel z menoj. Zrak in scenerija krasna. Odhajam s postaje Paddington ob 11.15.“

„Kaj praviš k temu, dragi?“ je rekla moja žena ter se ozrla proti meni. „Ali pojdeš?“

„V resnici ne vem, kaj bi dejal. Sedaj imam ravno precej bolnikov.“

„Oh, Anstruther rad opravi tvoje delo. V zadnjem času si nekam bled. Mislim, da ti bo izpremembra dobro dela in vrhutega se že od nekdanj tako močno zanimaš za slučaje mr. Sherlocka Holmesa.“

„Nehvaležno bi bilo od mene, ako bi se ne, ko vidim, kaj sem pridobil z enim izmed njih,“ sem odgovoril. „Ako pa grem, se moram takoj pripraviti, kajti samo pol ure imam še časa.“

Moje življenje po afganistanskih taboriščih je imelo vsaj ta uspeh, da je naredilo iz mene točnega in vedno pripravljenega popotnika. Moje potrebe so bile maloštevilne in preproste in tako še ni preteklo pol ure, ko sem sedel s svojim kovčgom v kočiji ter drdral proti postaji Paddington. Sherlock Holmes je hodil po peronu gori in doli; njegov dolgi sivi popotni plašč in tesno se prilagajoča čepica sta delala njegovo visoko, suho postavo celo še večjo in bolj suho.

„V resnici je jako lepo od tebe, da greš z menoj, Watson,“ je rekel. „Zame je velikega pomena, da imam poleg sebe človeka, na katerega se morem popolnoma zanesti. Krajevna pomoč je vedno ali brez vrednosti ali pa pristranska. Ako pa zavzameš ona dva sedeža v kotu, kupim med tem vozne listke.

V kupeju sva bila čisto sama; razen naju se je nahajal v njem samo še velikansk kup časnikov, ki jih je Holmes prinesel s seboj. Med temi je brskal, jih čital, si tuptam kaj zapisal in premišljal, dokler nismo imeli Readinga za seboj. Nato je iz vseh skupaj naredil orjaško kroglo ter jo vrgel na polico.

„Ali si že kaj čul o tem slučaju?“ je vprašal.

„Niti besedice. Že nekaj dni nisem videl časnika.“

„V londonskih časnikih ni posebno natančnih poročil. Ravno kar sem pregledal vse najnovejše liste, da bi izvedel podrobnosti. Iz

tega, kar povzemam iz njih, se mi vidi, da je to eden onih preprostih slučajev, ki so tako neznanstvo težavni.

„To se nekam čudno sliši.“

„Vendar je popolnoma resnično. Posebnost je skoro v vsakem slučaju neko oporišče. Tem manj izrazovit in bolj navaden je zločin, toliko težje ga je razjasniti. V tem slučaju pa gre za jako resno obtožbo proti sinu umorjenega.“

„Torej imamo umor pred seboj, kaj ne?“

„No, sodi se, da je nekaj takega. Ne smatram ničesar za gotovo, dokler nimam prilike, da si osebno ogledam celo zadevo. Sedaj ti pa hočem na kratko povedati, kaj se je zgodilo, kolikor sem mogel posneti iz časnikov.“

Boscombe Valley je selska pokrajina ne daleč od Rossa v Herefordshiru. Največji zemljiščni posestnik v onem kraju je neki mr. John Turner, ki si je v Avstraliji pridobil denarja in se pred nekoliko leti povrnil v svojo staro domovino. Eno njegovih farm, in sicer ono po imenu Hatherley, je imel v najemu mr. Charles Mc Carthy, ki je bil tudi nekdanj v Avstraliji. Ta dva sta se že od tam poznala in radi tega ni bilo nič nenaravnega, da sta skušala ostati kolikor mogoče blizu skupaj, ko sta se prišla semkaj naselit. Turner je bil očitvidno bogatejši, in tako je postal Mc Carthy njegov najemnik; zdi se pa, da sta se smatrala popolnoma enaka drug drugemu, ker sta pogosto skupaj občevala. Mc Carthy je imel enega sina, fanta

kakih osemnajstih let, Turner je imel edino hči iste starosti, nobeden obeh pa ni imel več žene. Videti je, da sta se izogibala družbe sosednih angleških družin in živila bolj sama zase, ako-ravno sta bila oba Mc Carthyja zelo vneta za šport in so ju pogosto videvali pri dirkah v so-seščini. Mc Carthy je imel dvoje poslov — enega hlapca in eno deklo. Turner pa je imel večjo družino, najmanj pol tucata glav. Toliko sem mogel izvedeti o teh dveh družinah. Sedaj pa k stvari.

„Dne 3. junija, to je minuli ponedeljek, je Mc Carthy odšel okoli treh popoldne s svojega doma Hatherley ter se podal v smeri proti Boskombskemu ribnjaku; to je majhno jezerce, ki ga je naredila razširjajoča se reka, ki teče po Boscombe Valley. Zjutraj je bil s svojim hlapcem v Rossu, in temu je povedal, da se mora požuriti proti domu, ker ima ob treh važen sestanek. S tega sestanka pa se ni več povrnil.

„Od farme Hatherley do Boscombskega ribnjaka je kake četrť milje daleč in na potu do tja sta ga videla dva človeka. Prva je bila neka stara ženska, koje ime ni navedeno, drugi pa William Crowder, logar v službi mr. Turnerja. Obedve te priči sta izjavili, da je bil Mc Carthy sam. Logar pa je dalje izpovedal, da je nekoliko minut potem, ko je srečal Mc Carthyja, videl tudi njegovega sina mr. Jamesa Mc Carthyja, ki je šel s puško pod ramo v isti

smeri. Po njegovi najboljši sodbi je bilo tedaj še mogoče očeta videti, in sin je šel gotovo za njim. Vse to mu ni prišlo več na misel, dokler ni zvečer čul o žaloigri, ki se je prigodila.

Obadva Mc Carthyja so videli tudi še potem, ko jih je logar William Crowder izgubil izpred oči. Boscombski ribnik je okoli in okoli gosto obraščen, samo ob robu raste nekoliko trave in dračja. Neko štirinajstletno dekle Patience Moran, hči oskrbnika posestva Boscombe Valley, je bila tačas v gozdu in trgala cvetlice. Ona izjavlja, da je videla, ko je bila tamkaj, na robu gozda in blizu jezerca mr. Mc Carthyja in njegovega sina in da je bilo videti, da sta se razvneto prepirala. Slišala je mr. Mc Carthyja staršega, kako je srdito vpil nad svojim sinom in videla, da je poslednji vzdignil svojo roko, kakor da bi hotel svojega očeta udariti. Deklica se je vsled njunega prepira tako prestrašila, da je zbežala in ko je prišla domov, je povedala svoji materi, da je videla blizu Boscombskega ribnika oba Mc Carthyja, ki sta se med seboj srdito prepirala in da se je bala, da se ne bi stepla. Komaj je deklica izpregovorila te besede, je pritekel k oskrbnikovim mladi Mc Carthy ter povedal, da je našel v gozdu svojega očeta mrtvega, ter prosil oskrbnika pomoči. Bil je jako razburjen, brez klobuka in puške in na njegovi desni roki in rokavu so videli sveže krvave sledove. Ko so šli z njim, so našli mrtvo truplo njegovega

očeta ležati v travi poleg ribnika. Glavo so mu bili razbili ponovni udarci z nekim težkim, topim orodjem. Njegove poškodbe so bile take, da jih je prav lahko prizadejalo kopito sinove puške, ki so jo našli v travi nekoliko korakov daleč od trupa. Z ozirom na te okoliščine so mladeniča takoj aretirali; sodna preiskava, ki se je vršila v torek, je izrekla, da se je izvršil „premišljen umor“, v sredo so ga pa izročili sodišču v Rossu, ki je odkazalo njegov slučaj prihodnjemu porotnemu zasedanju. Taka so glavna dejstva, kakor so jih dognali pred koronerjem in policijskim sodiščem.“

„Bolj hudobnega zločina bi si skoraj ne mogel misliti,“ sem pripomnil. „Ako je kdaj dokazovanje po indicijah kazalo na pravega zločinca, se zgodi v tem slučaju.“

„Dokazovanje po indicijah je jako prevarljiva stvar,“ je odgovoril Holmes zamišljeno. „Navidezno utegne kazati naravnost proti eni stvari, ako pa svoje stališče samo malo izpremeniš, lahko spoznaš, da kaže enako neizprosno do popolnoma različne stvari. Priznati se pa mora, da pričajo vse okoliščine jako resno proti mladeniču in zelo mogoče je, da je v resnici on pravi krivec. V soseščini pa se nahaja nekaj ljudi, med njimi tudi miss Turnerjeva, sosedova hči, ki mislijo, da je nedolžen, in ti so najeli Lestrada, ki se ga gotovo še spominjaš iz „Študije v škrlatu“, da preiskuje yso zadevo v njegovo korist. Lestrade pa je prišel nekako v

zadrego in je slučaj poveril meni, in to je vzrok, da hitita sedaj dva srednjestara gospoda s hitrostjo petdeset milj na uro proti zapadu, namesto da bi doma mirno prebavljala svoj zajutrek.“

„Bojim se,“ sem rekel, „da so dejstva tako jasna, da prideš do spoznanja, da v tem slučaju ni mogoče dosti doseči.“

„Nič ni bolj prevarljivega kakor jasno dejstvo,“ je odgovoril in se nasmejal. „Morda se pa nam posreči, da zadenemo na kako drugo jasno dejstvo, ki morda mr. Lestrada ni bilo jasno. Predobro me poznaš, da bi si mislil, da se baham, ko pravim, da bom ali potrdil ali pa razdril njegovo teorijo, in sicer s sredstvi, ki jih on nikakor ne more uporabljati ali celo razumeti. Da vzamem prvo primero, ki mi pride pod roko: jaz vem prav dobro, da se nahaja v tvoji spalnici okno na desni strani, in vendar je vprašanje, ako bi mr. Lestrade tako očito stvar opazil.“

„Kako vendar — —!“

„Moj dragi, dobro te poznam. Dobro poznam tvojo snažnost. Briješ se vsako jutro in v tem letnem času se briješ pri solnčni luči; ker pa je tvoje britje vedno manj popolno, kolikor dalje gremo proti levi strani, tako da postane naravnost površno, ko dospemo okoli čeljusti, je brez dvoma zelo jasno, da je ona stran manj razsvetljena nego druga. Ne morem si misliti

človeka s tvojimi navadami, ki bi se pri enakomerni svetlobi ogledal v zrcalu in bi bil s takim uspehom zadovoljen. To navajam samo kot malenkostno primero opazovanja in sklepanja. V tem je moj métier in prav mogoče je, da mi kaj pomaga pri preiskavi, ki naju čaka. Dalje se nahajajo pri tem slučaju še dve, tri okolnosti, ki so jih dognali pri sodni preiskavi in ki zaslužijo, da jih vpoštevamo.“

„In kakšne so te okolnosti?“

„Zdi se, da se aretacija ni izvršila takoj, marveč šele po njegovem povratku na farmo Hatherley. Ko mu je stražni nadzornik oznail, da je ujetnik, je dejal, da se temu ne čudi in da to ni več nego zasluži. Te njegove besede so naravno pregnale vsak dvom, ki ga je morda še gojila ogledna komisija.“

„To je bilo priznanje,“ sem vzkliknil.

„Ne, kajti tem besedam je sledilo odločno zatiranje nedolžnosti.“

„Ker je bila ta opazka izrečena koncem cele vrste tako brezbožnih dogodkov, je bila najmanj jako sumljiva.“

„Ravno nasprotno,“ je rekel Holmes. „To je najsvetlejša razpoka v oblakih, ki jo morem doslej videti. Akoravno bi bil še tako nedolžen, tako popolnoma trapast vseeno ni mogel biti, da ne bi spoznal, da pričajo vse okoliščine proti njemu. Ako bi se bil čudil svoji aretaciji ali ako bi se delal vznevoljenega in razžaljenega radi tega, bi se mi zdelo jako sumljivo,

kajti taka osuplost ali nevolja ne bi bila v danih okoliščinah naravna, in vendar bi se utegnila spletkarskemu človeku zdeti najboljša politika. Ker je tako odkrito sprejel vso situacijo, spričuje, da je ali nedolžen ali pa sicer človek močnega značaja, ki ima precej oblasti nad samim seboj. Kar se tiče njegovih besedi, da zasluži vse to, tudi niso bile tako nenaravne, ako vpoštevaš, da je stal poleg mrtvega trupla svojega očeta, in da ni nobenega dvoma glede tega, da je ravno tistega dne tako zelo pozabil na svoje sinovske dolžnosti, da se je sprl ž njim in da je po izjavi one deklice, koje izpoved je tako važna, celo vzdignil svojo roko, kakor da bi ga hotel udariti. Skesanost in graja samega sebe, ki se kaže v teh njegovih besedah, se mi zdi prej znamenje zdravega duha in ne kri-vega.“

Zmajal sem z glavo. „Mnogo je že bilo obešenih, ko je mnogo manj dokazov govorilo proti njim,“ sem dejal.

„Res je to. In mnogo jih je bilo po nedolžnem obešenih.“

„Kako pa mladenič sam popisuje vso zadevo?“

„Bojim se, da ne dajo mnogo vzpodbude svojim zaščitnikom, akoravno se nahaja v njegovi izpovedi nekaj okoliščin, ki so zelo pomenljive. Tamle se nahaja in lahko jo kar sam prebereš.“

Poiskal je nek herefordshirski časnik, ga razgrnil ter mi pokazal ono poročilo, ki je ob-

segalo izpoved nesrečnega mladeniča o vsem dogodku. Uravnal sem se v svojem kotu in zelo skrbno prečital poročilo. Glasilo se je pa takole:

„Nato so poklicali mr. Jamesa Mc Carthyja, edinega sina rajnkega, ki je izpovedal sledeče: — Bil sem tri dni od doma, in sicer v Bristolu in sem se šele v jutro minulega ponedeljka, to je 3. t. m., povrnil. Ob času mojega prihoda očeta ni bilo doma in dekla mi je povedala, da je šel s hlapcem Johnom Cobbom v Ross. Kmalu po mojem prihodu sem začul kolesa njegovega voza na dvorišču in ko sem pogledal skozi svoje okno, sem ga videl stopiti z voza in hitro oditi iz dvorišča, akoravno nisem videl, v katero smer je potem odšel. Nato sem vzel svojo puško ter se podal proti Boscombskemu ribniku z namenom, da obiščem ograjeni prostor za kunce, ki se nahaja na drugi strani. Medpotoma sem videl logarja Williama Crowderja, kakor pravi v svoji izpovedi; vendar se moti, ako misli, da sem jaz šel za svojim očetom. Niti pojma nisem imel, da je bil on pred menoj. Ko sem se nahajal kakih sto korakov od ribnika, sem naenkrat začul klic: „Ku-i!“ To pa je bilo običajno znamenje med mojim očetom in menoj. Odhitel sem dalje in ga našel poleg ribnika. Zdelo se je, da je zelo iznenaden, da me vidi, in osorno me je vprašal, kaj da delam tamkaj. Razvil se je pogovor, ki je privedel do prepira in skoraj do udarcev, kajti moj

oče je bil zelo nagle jeze. Ker sem spoznal, da ga je strast popolnoma prevzela, sem ga popustil ter se povrnil proti farmi Hatherley. Nisem pa še prišel dalje nego stoinpetdeset korakov, ko sem začul za seboj strašen krik, ki je povzročil, da sem stekel nazaj. Našel sem svojega očeta umirajočega na tleh, glava pa mu je bila strašno razbita. Odložil sem puško, ter ga držal v svojih rokah in on je skoraj takoj za tem izdahnul. Nekoliko minut sem klečal poleg njega, nato sem se pa podal k mr. Turnerjevemu oskrbniku po pomoč, ker je bila njegova hiša najbližja. Ko sem se vrnil, nisem videl nikogar poleg očeta in niti najmanj si ne morem misliti, kako je zadobil svoje rane. Pri ljudeh ni bil priljubljen, ker je bil nekoliko hladnega in zoprnega obnašanja, vendar ni imel sovražnikov, kolikor je meni znano. Drugega ne vem povedati.“

Koroner: „Ali je kaj izpregovoril, predno je umrl?“

Priča: „Mrmral je neke besede, vendar nisem razumel drugega kakor da je izrekel nekaj, kar se je končevalo na rat.“

Koroner: „Kaj ste si pod tem mislili?“

Priča: „V meni ni to vzbujalo nobenega pomena. Mislim sem, da se mu blodi.“

Koroner: „Glede česa pa sta se vi in vaš oče pričkala?“

Priča: „Na to ne morem odgovoriti.“

Koroner: „Bojim se, da vas moram siliti k temu.“

Priča: „V resnici mi je nemogoče, da bi vam to povedal. Zagotavljam vas pa, da ni v nobeni zvezi z žalostnim dogodkom, ki je sledil.“

Koroner: „Naloga sodišča je, da to razsodi. Mislim pa, da mi ni ravno treba povdarjati, da vam utegne dejstvo, da se branite odgovarjati, močno škodovati pri vsaki poznejši razpravi, ki se utegne vršiti.“

Priča: „Navzlic temu mi ni mogoče odgovoriti vam.“

Koroner: „Kakor čujem, je bil klic ‚Ku-i‘ navadno klicalno znamenje med vami in vašim očetom, ali ne?“

Priča: „Tako je.“

Koroner: „Kako pa je to, da je izustil ta klic, predno je vas videl in celo predno je sploh vedel, da ste se vrnili iz Bristola?“

Priča (močno zmeden): „Tega ne vem.“

Prisednik sodišča: „Ali niste ničesar opazili, kar bi utegnilo vzbuditi vašo sumnjo, ko ste se po onem klicu vrnili in našli svojega očeta smrtno ranjenega?“

Priča: „Nič gotovega.“

Koroner: „Kaj hočete s tem reči?“

Priča: „Bil sem tako razburjen in vznemirjen, ko sem planil v jaso, da nisem mogel na nič drugega misliti, kakor na svojega očeta. Vseeno se pa nejasno spominjam, da je ležalo na levi strani nekaj na tleh, ko sem tekel dalje. Zdelo se mi je nekaj sivega, nekak plašč ali morda odeja. Ko sem potem pri svojem očetu

vstal, sem se zopet ozrl po tisti stvari, vendar je ni bilo več.“

„Ali hočete reči, da je izginila, predno ste se podali iskat pomoči?“

„Da, izginila je.“

„Ali ne morete reči, kaj da bi to bilo?“

„Ne, čutil sem samo, da je nekaj tamkaj.“

„Kako daleč od trupla?“

„Kakih dvanajst korakov.“

„In kako daleč od gozdnega roba?“

„Nekako ravno toliko.“

„Ako je torej izginila, se je to zgodilo v oddalji kakih deset korakov od vas, ali ne?“

„Da, toda bil sem s hrbtom obrnjen proti oni strani.“

S tem je bilo izpraševanje te priče zaključeno.

„Jaz vidim“, sem rekel, ko sem pregledaval poročilo, „da je bil koroner v svojih zaključnih besedah precej strog nasproti mlademu Mc Carthyju. Popolnoma po pravici obrača pozornost na protislovje, da mu je njegov oče dal znamenje, predno ga je videl, in dalje na okoliščino, da se brani povedati podrobnosti svojega razgovora z očetom, in na njegovo čudno poročilo o besedah umirajočega očeta. Vse to govori prav močno proti sinu, kakor se je izrazil.“

Holmes se je nasmejal tiho sam pri sebi ter se iztegnil v svojem blazinastem sedežu. „Ti in koroner sta se potrudila“, je rekel, „da sta

izločila najmočnejše okoliščine v korist mladeniča. Ali ne uvidita, da enkrat trdita, da ima preveč domišljije, drugič pa premalo? Premalo, ko si ni mogel izmisliti vzroka za prepir, ki bi mu naklonil milost sodišča; preveč pa, ko si je v svoji glavi izmislil nekaj tako čudnega kakor besede umirajočega in dalje dogodek z izginulim sivim suknom. Ne, gospodine, jaz se bom približal temu slučaju s stališča, da je vse resnica, kar ta mladenič trdi, in potem bomo videli, kam nas popelje ta hipoteza. Tukaj v svojem žepu imam Petrarko; sedaj pa nobene besede več o tem slučaju, dokler ne prideva do prizorišča. V Swindonu bova obedovala in kakor vidim, bova že v dvajsetih minutah tamkaj.“

Skoraj štiri je bila ura, ko smo po vožnji skozi krasno Stroud Valley in preko široke svetle reke Severn dospeli do ličnega mesteca Ross. Neki suh, podlasici podoben, skriven in lokav človek je naju čakal na peronu. Navzlic svetlorjavemu plašču in usnjatim gamašam, ki jih je nosil z ozirom na selsko okolico, sem brez vsake težave spoznal v njem Lestrada iz Scotland Yarda. Ž njim smo se peljali do gostilne „Pri herefordshirskem grbu“, kjer je že najel sobo za naju.

„Najel sem voz,“ je dejal Lestrade, ko smo sedeli pri čaši čaja. „Poznam vašo energično naravo in sem vedel, da ne boste prej srečni, predno ne vidite prizorišča zločina.“

„Jako lepo in pohvalno je od vas,“ je odgovoril Holmes. „A to je povsem vprašanje barometrovega tlaka.“

Lestrade se je osupel ozrl. „Ne razumem vas docela,“ je rekel.

„Kako kaže tlakomer? Devetindvajset, kakor vidim. Nobenega vetra in nobenega oblaka na nebu. Tukaj imam polno škatlo cigaret, ki se morajo pokaditi, in divan je mnogo boljši od navadnih pošasti, ki se nahajajo po hotelih na deželi. Mislim, da ni verjetno, da bi že danes rabil voz.“

Lestrade se je nekoliko nasmejal. „Brez dvoma ste si že na podlagi časniških poročil ustvarili svojo sodbo,“ je rekel. „Slučaj je jasen, kakor beli dan in čim bolj se človek vanj uglablja, tem jasnejši postaja. Vseeno seveda človek ne more odreči ženske prošnje, posebno še tako izrecne. Slišala je, da pridete, in bi jako rada slišala vaše mnenje, akoravno sem ji ponovno povedal, da ne morete vi ničesar storiti, česar bi že jaz ne bil storil. Moj Bog, njen voz je pred vrati!“

Komaj je izpregovoril te besede, ko je planila v sobo ena najbolj ljubeznivih mladih žensk, kar sem jih videl v svojem življenju. Lepe vijoličaste oči so se ji svetile, usta so bila malo odprta in na licih se je prikazala rahla rdečica; vso njeno naravno rezerviranost pa je premagala razburjenost in skrb.

„Oh, mr. Sherlock Holmes!“ je zaklicala, se ozirala od enega do drugega izmed nas in končno s pomočjo svoje hitre ženske bistroumnosti obstala pri mojem tovarišu, „tako sem vesela, da ste prišli. Pripeljala sem se doli, da vam to povem. Jaz vem, da James ni storil tega. Dobro vem in bi rada, da bi tudi vi to doznali. Nikar ne dvomite o tem. Midva se pozna še izza otročjih let in jaz poznam njegove napake kakor malokdo; premehko srce ima, da bi sami muhi kaj žalega storil. Taka obdolžitev se zdi vsakomur nespametna in nemogoča, kdor ga v resnici pozna.“

„Nadejam se, da ga bomo mogli osvoboditi, miss Turner,“ je rekel Holmes. „Zanesite se, da bom storil vse, kar je le v moji moči.“

„Gotovo ste že čitali razpravo. Ali ste si že ustvarili kako sodbo? Ali ne vidite morda kake vrzeli, kakega izgovora? Ali ne mislite tudi vi sami, da je nedolžen?“

„Mislim, da je to zelo verjetno.“

„Ali slišite!“ je zavpila, vzravнала svojo glavo pokonci in se ključovalno ozrla na Lestrada. „Ali čujete! Upanje mi daje.“

Lestrade je zmajal z ramami. „Bojim se, da je bil moj kolega nekoliko prenašel, ko si je ustvaril svojo sodbo,“ je rekel.

„Ima pa prav. Oh! Vem, da ima prav. James ni nikoli storil tega. In kar se tega prepira z očetom tiče, sem prepričana, da zbok tega ni

hotel o tem govoriti pred koronerjem, ker je šlo za mojo osebo.“

„Na kak način?“ je vprašal Holmes.

„Ni čas zato, da bi vam prikrivala. Med Jamesom in njegovim očetom je vladalo veliko nesoglasje radi mene. Mr. Mc Carthy bi zelo rad videl, da bi se midva vzela. James in jaz sva se vedno ljubila kot brat in sestra, toda, seveda, on je še mlad in še ni izkusil mnogo življenja, in — in — da, on naravno še ni hotel ničesar sličnega storiti. Radi tega so nastali prepiri in ta je bil eden izmed njih, o tem sem prepričana.“

„In vaš oče?“ je vprašal Holmes. „Ali je bil naklonjen tej zvezi?“

„Ne, tudi on je bil proti njej. Samo mr. Mc Carthy je bil zanjo.“ Rahla rdečica ji je zalila sveži, mladi obraz, ko jo je Holmes ostro in vprašajoče pogledal.

„Hvala vam za to informacijo,“ je rekel. „Ali bi mogel govoriti z vašim očetom, ako ga jutri obiščem?“

„Bojim se, da doktor ne dovoli.“

„Doktor?“

„Da, ali še niste slišali? Moj ubogi oče se že več let sem ne počuti posebno dobro, to ga je pa popolnoma potrla. Moral je v posteljo in dr. Willows pravi, da je njegovo živčevje pretreseno, da nikoli več ne ozdravi. Mr. Mc Carthy je bil edini človek, ki je poznal očeta tam v Viktoriji.“

„Ha, v Viktoriji! To je važno!“

„Da, v rudokopih.“

„Tako je, v zlatih rudnikih, kjer si je mr. Turner naredil svoj denar, kakor sem slišal.“

„Da, res je tako.“

„Hvala vam, miss Turnerjeva. Prav uspešno ste mi pomagali.“

„Gotovo mi boste povedali, ako kaj novega doženete. Brez dvoma pojdete v ječo obiskat Jamesa. Oh, mr. Holmes, ako pojdete tja, povejte mu, da sem jaz prepričana, da je nedolžen.“

„Bom povedal, miss Turnerjeva.“

„Sedaj pa moram proti domu, kajti oče se zelo slabo počuti in pogreša me, ako ga zapustim. Z Bogom! Bog vam pomagaj pri vaši nalogi!“ In odhitela je tako živo iz sobe kakor je vstopila, takoj zatem pa smo slišali njen voz, ki je oddrdral po ulici.

„Sram vas bodi, Holmes,“ je rekel po kratkem molku Lestrade dostojanstveno. „Zakaj vzbujate nade, ki jih morate razočarati? Ni mam ravno preveč mehkega srca, toliko pa rečem, da je to okrutno.“

„Zdi se mi, da že vidim način, kako rešiti Jamesa Mc Carthyja,“ je rekel Holmes. „Ali imate dovoljenje obiskati ga v zaporu.“

„Da, pa samo za vas in za se.“

„Tedaj bom ta svoj sklep še enkrat preudaril. Ali imamo še dovolj časa, da se odpeljemo še danes po železnici v Hereford?“

„Dovolj.“

„Potem pa dalje. Watson, bojim se, da se boš moral dolgočasiti, sicer pa izostanem samo nekoliko ur.“

Spremil sem ju doli na postajo, nato pa hodil po ulicah malega mesteca, dokler se nisem naposled vrnil nazaj v hotel, kjer sem se vlegel na divan ter skušal čitati neko rumeno vezano povest. Malenkostni zapletek te povesti je bil tako prozoren, ako se ga primerja z globoko skrivnostno zadevo, s katero smo se pečali, in moja pozornost je tako neprestano uhajala od povesti do resnice, da sem jo končno zalučal po sobi ter se popolnoma vdal razmišljanju o dogodkih tega dneva. Ako se vzame, da je povest tega nesrečnega mladeniča popolnoma resnična, kakšna peklenska stvar, kakšna popolnoma nepredvidena in izredna nezgoda se je mogla prigoditi med onim časom, ko je odšel od svojega očeta, in trenutkom, ko je z ozirom na njegove krike prihitel nazaj v jaso? Nekaj strašnega in smrtnega je bilo. Kaj je moglo to biti? Ali mi ne bi mogla kakovost ran kaj pojasniti? Pozvonil sem ter si naročil tednik, ki je izhajal v onih krajih in ki je objavil doslovno poročilo o sodni preiskavi. V zdravniški izjavi je bilo povedano, da je zadnjo tretjino oglavnega ozadja in levo polovico temenice razbil močan udarec z nekim topim orodjem. Določil sem to mesto na svoji glavi. Tak udarec je moral očitvidno biti prizadejan

od zadaj. To je bilo do gotove meje ugodno za obtoženca, kajti tedaj, ko so ga videli prepirati se z očetom, sta stala drug drugemu z obrazom nasproti. Vendar to ni bilo posebnega pomena, kajti starec se je bil lahko obrnil, predno ga je oni udaril. Vseeno pa je bila ta okolnost vredna, da opozorim Holmesa nanjo. Dalje so bile tukaj čudne besede umirajočega. Kaj je moglo to pomeniti? V deliriju se to ni moglo zgoditi. Človek, ki umira vsled nenadnega udarca, navadno ne postane deliričen. Ne, bolj verjetno je bilo, da je to nekak pozikus, da bi povedal, kako ga je doletela njegova usoda. Na kaj pa se je moglo to nanašati? Napenjal sem svoje možgane, da bi našel kako mogočo razlago. Zatem pa ta dogodek s sivim suknom, ki ga je videl mladi Mc Carthy. Ako je to res, potem je moral morilec del svoje obleke, najbrže svoj površnik na begu izgubiti in je moral biti tako drzovit, da se je povrnil in ga odnesel v onem času, ko je klečal sin ubitega s proč obrnjenim hrbtom komaj kakih deset korakov daleč. Koliko skrivnosti in neverjetnosti je bilo v tej zadevi! Nisem se čudil Lestradovemu mnenju in vendar sem zopet imel toliko zaupanja v Holmesovo bistroumnost, da mi ni upadlo upanje, dokler je bilo videti, da vsako novo dejstvo podkrepljuje njegovo prepričanje o nedolžnosti mladega Mc Carthyja.

Pozno je že bilo, ko se je Sherlock Holmes povrnil. Prišel pa je nazaj sam, kajti Lestrade je ostal v mestu.

„Tlakomer stoji še vedno visoko,“ je dejal, ko se je usedel. „Važno je, da ne bi deževalo, predno si ne ogledamo prizorišča zločina. Na drugi strani pa mora biti človek kar najbolj svež in čil za tako delo in ker sem bil utrujen od vožnje, dozdam tega še nisem hotel storiti. Obiskal sem mladega Mc Carthyja.“

„In kaj si izvedel od njega?“

„Ničesar.“

„Ali ni mogel dati nobenega pojasnila?“

„Niti najmanj. Nekoliko časa sem že skoraj mislil, da ve, kdo da je storil dejanje in da samo varuje njega ali njo, sedaj sem pa prepričan, da ravnotako malo ve kakor vsakdo drugi. Mladenič ni ravno posebno bistroumen, akoravno je čedne zunanosti in zdravega srca, kakor mislim.“

„Njegovega okusa ne morem občudovati,“ sem dejal, „ako je resnica, da se je upiral oženiti tako očarujočo mladenko kakor je ta miss Turnerjeva.“

„Oh, povest o tej stvari je precej mlačna. Ta mladič je naravnost blazno vanjo zaijubljen, toda nekako pred dvema leti, ko je bil še cel dečak in predno jo je v resnici poznal — nje namreč celih pet let ni bilo doma, ker se je vzgajala v nekem zavodu — ali ne pade ta

trap v kremplje neke natararice v Bristolu in se ž njo poroči? Nikdo ne ve niti besedice o tem, lahko si pa misliš, kako ga mora delati blaznega, da ga graja oče radi tega, kar bi nad vse rad storil, česar pa naravno sedaj ne more. V tej blazni boleti je vzdignil svojo roko, ko ga je oče priganjal, da naj snubi miss Turnerjevo. Na drugi strani pa nima nobenih sredstev, da bi mogel samega sebe vzdrževati, in njegov oče, ki je bil zelo trd človek, bi ga brezobzirno zavrzel, ako bi vedel, da je že poročen. Zadnje tri dni je prebil pri svoji ženi v Bristolu in očetu ni bilo znano, kje da je bil. Zapomni si to. Zelo važno je. To zlo pa se je obrnilo na dobro, kajti natararica je iz časnikov izvedela, da se nahaja v resni nepriliki in da pride lahko na vislice; radi tega ga je zavrgla ter mu pisala, da ima že drugega moža v bermudski ladjestaji, tako da ni nobene vezi med njima. Mislim, da bo ta novica mladega McCarthyja za vse odškodovala, kar je pretrpel.“

„Ako je on nedolžen, kdo pa je potem izvršil zločin?“

„Ah! Kdo? Dovolj, da obrnem tvojo pozornost na dve okoliščini. Ena je ta, da je imel umorjeni pri ribniku dogovorjen sestanek z nekom in da ta nekdo ni mogel biti njegov sin, kajti ta je odšel z doma in ni bilo gotovo, kdaj da se povrne. Druga pa je ta, da je umorjeni klical: ‚Ku-i!‘ predno je vedel, da se je njegov sin povrnil. To so odločilne okoliščine, od ka-

terih odvisi ves slučaj. Sedaj pa se razgovarjajva o Georgu Meredithu, ako ti drago, vse manj važne stvari pa odložimo do jutri.“

Dežja v resnici ni bilo, kakor je Holmes rekel, in jutro je bilo jasno in brez oblakov. Ob devetih se je oglasil Lestrade z vozom in odpeljali smo se proti farmi Hatherley in Boscombskemu ribniku.

„Resne novice sem dobil to jutro,“ je dejal Lestrade. „Govori se, da je mr. Turner tako slab, da so obupali nad njegovim življenjem.“

„Star je že, ali ne?“ je vprašal Holmes.

„Kakih šestdeset let, toda njegovo življenje v tujini mu je izpodkopalo zdravje; že dalj časa sem boleha. Ta zadeva je zelo slabo nanj vplivala. Bil je star Mc Carthyjev prijatelj in lahko rečem, tudi njegov dobrotnik, kajti izvedel sem, da mu je dal farmo Hatherley brezplačno v najem.“

„Ali res. To je zanimivo,“ je rekel Holmes.

„Da, da. Poleg tega mu je pomagal v stotero drugih ozirih. Vsi ljudje tam okoli govore, kako zelo mu je bil dober.“

„Ali res? Ali se vam ne zdi malo čudno, da je ta Mc Carthy, ki se zdi, da je imel le malo svojega in bil toliko hvale dolžan Turnerju, navzlic vsemu temu govoril o tem, da bi njegov sin vzel Turnerjevo hči, ki bo brez dvoma celo posestvo podedovala, in to tako gotovo, kakor da bi bila to čisto navadna snubitev? In to je toliko bolj čudno, ker nam je znano,

da je bil Turner nasproten tej nameri. Sama hči nam je to povedala. Ali ne sklepate iz tega nekaj?"

„Mi že imamo svoje sklepe in sklepanja," je rekel Lestrade ter mi pomežikal. „Meni se zdi že itak težko lotiti se dejstev, Holmes, ne da bi še letal za teorijami in domišljijami."

„Prav imate," je rekel Holmes, „vam se zdi težavno lotiti se dejstev."

„Na vsak način sem razumel eno dejstvo, ki se zdi, da ga malo težko pojmite," je rekel Lestrade precej razvneto.

„In to je?"

„Da je bil Mc Carthy starši ubit od Mc Carthyja mlajšega in da so vse nasprotne teorije sama mesečina."

„No, mesečina je vsekako bolj svetla nego megla," je rekel Holmes in se nasmejal. „Ako se pa ne motim, je tole na desni farma Hatherley."

„Da, to je." Bilo je obsežno, prijetno poslopje v dve nadstropji, s škrlnato streho in velikimi rumenimi lisami mahu na sivem zidovju. Doli potegnjena zastirala in brezdimni dimniki pa so mu dajali nekako otožno lice, kakor da bi ga še vedno težila ta grozota. Oglasili smo se v hiši; tu nam je dekla na Holmesovo prošnjo pokazala škornje, ki jih je nosil njen gospodar ob času svoje smrti in tudi sinove, akoravno niso bili oni, ki jih je

nosil tedaj. Holmes jih je zelo skrbno premeril na sedmih ali osmih različnih mestih, nato pa prosil, da ga popeljejo na dvorišče, odkjer smo se vsi skupaj napotili po zaviti stezi proti Boscombskemu ribniku.

Kadar se je Sherlock Holmes nahajal na takem sledu, kakor je bil ta, je bil ves predrugačen. Ljudje, ki so ga poznali samo kot mirnega misleca in logika iz Baker Streeta, bi ga ne mogli spoznati. Obraz mu je bil zardel in mračen. Njegovo čelo je bilo nagubano v dveh strogih, črnih gubah, izpod njega so se mu pa bliskale oči. Obraz mu je bil obrnjen nizdoli, rame sključene, ustnice stisnjene in žile na dolgem, mišičnatem vratu so bile napete. Videti je bilo, kakor da se mu nosnice širijo od samega živalskega poželenja po lovu, in njegov duh je bil tako zelo ves osredotočen na pred njim ležečo stvar, da se ni zmenil za nobeno vprašanje, za nobeno opazko, samo nepotrpežljivo je včasih zagodrnjal v odgovor.

Naglo in molče je stopal po stezi, ki se je vila med travniki in skozi gozd do Boscombskega ribnika. Zemlja je bila vlažna in močvirnata, kakor povsodi v onih krajih, in videti je bilo sledove mnogoštevilnih stopinj bodisi na stezi bodisi po nizki travi, ki jo je obdajala na obeh straneh. Včasih je Holmes hitel dalje, včasih pa nepremično obstal, enkrat pa je celo naredil majhen ovinek na travnik. Lestrade in jaz sva stopala za njim, detektiv malomarno in

prezirljivo, jaz pa sem opazoval svojega prijatelja z zanimanjem, ki je izhajalo iz prepričanja, da je vsako njegovo dejanje merilo proti nekemu gotovemu cilju.

Boscombski ribnik je majhna, z dračjem obrobljena, kakih petdeset jardov široka voda in leži na meji med farmo Hatherley in zasebnim parkom premožnega mr. Turnerja. Nad hosto, ki ga je obdajala na drugi strani, smo videli rdeče stolpičke, ki so oznanjali lego bivališča bogatega posestnika. Na hatherleyski strani ribnika je bila hosta zelo gosta in tamkaj se je nahajal med gozdnim robom in dračjem, ki je obdajalo jezero, ozek pas premočene trave. Holmes je videl na razhojeni travi še mnogo drugih stvari, kakor sem mogel opaziti po njegovem razvnetem obrazu in njegovih pozornih očeh. Hitel je naokoli kakor pes za svojim sledom, nato pa se je obrnil k mojemu tovarišu.

„Čemu pa ste šli tja v ribnik?“ je vprašal.

„Z grabljami sem grabil po njem. Mislil sem si, da najdem v njem kako orožje ali kaj drugega. Kako pa vendar — —“

„O, le tiho, le tiho. Nimam časa! Ta vaša na znotraj zavita leva noga se nahaja po celém prostoru. Celo krt bi jo lahko sledil; in naposled izgine med dračjem. Oj, kako enostavno bi bilo vse, ako bi bil tukaj, predno so prišli ljudje liki čreda bivolov in vse razhodili. Tukajle so prišli ljudje z oskrbnikom in po-

hodili vse sledove kakih pet ali šest črevljev daleč okoli trupla. Tukajle se pa nahajajo tri posebne stopinje iste noge.“ In vzel je iz žepa povečevalno steklo, se vlegel na svoj nepremočni plašč, da bi bolje videl, in ves čas sam s seboj govoril. „To je noga mladega Mc Carthyja. Dvakrat je hodil tukaj, enkrat pa naglo tekel, tako da je dobro videti podplate, peta pa skoraj nič. To potrjuje njegove besede. Tekel je, ko je videl očeta na tleh ležati. Tole tukaj so stopinje njegovega očeta, ko je hodil gorindol. Kaj pa potem tole? To je puškino kopito, ko je sin stal pred njim ter ga poslušal. In tole? Ha, ha! Kaj pa je tole? Konci prstov noge! Konci prstov! Štirioglati in povsem nenavadni škornji! Prihajajo in odhajajo, prihajajo zopet — seveda po plašč. Sedaj pa poglejmo, odkod prihajajo?“ Tekal je semintja, včasih izgubil in včasih zopet našel sled, dokler nismo na posled dospeli v gozd in do neke velike bukve, ki je bila največje drevo tam naokoli. Holmes je šel še dalje in se z zadovoljnim vzklikom še enkrat vlegel na zemljo. Dolgo časa je ležal tamkaj, preobračal listje in suhe vejice, nabiral prah v zavitek ter ogledoval s svojim povečevalnim steklom ne samo zemljo, marveč tudi skorjo drevesa, kolikor daleč je le mogel doseči. Robat kamen je ležal med mahom in tudi tega si je skrbno ogledal ter vtaknil v žep. Nato je šel po stezi dalje skozi gozd, dokler ni prišel do velike ceste, kjer so se vsi sledovi poizgubili.

„Precej zanimiv slučaj je to,“ je rekel ter navzel zopet svoje navadno obnašanje. „Zdi se mi, da mora biti ona siva hiša tam na desni oskrbnikovo stanovanje. Mislim, da pojdem tja, da se malo pogovorim z Moranom in morda napišem malo pisemce. Zatem se pa lahko vrnemo h kosilu. Vi pojdite kar tja k vozu, pridem kmalu za vami.“

Čez kakih deset minut smo dospeli do svojega voza ter se odpeljali nazaj v Ross. Holmes je še vedno nosil s seboj kamen, ki ga je pobral v gozdu.

„Tole vas utegne morda zanimati, Lestrade,“ je dejal ter mu ga pokazal. „Umor je bil ž njim storjen.“

„Nobenih znakov ne vidim na njem.“

„Res ne, nobenih ni.“

„Kako pa potem to veste?“

„Trava je rastle pod njim. Samo nekoliko dni je ležal tamkaj. In nobenega kraja ni, kjer bi ga bil pobral. Dalje se ujema z ranami. O drugem orožju ni nikjer nobenega sledu.“

„In morilec?“

„Je velik človek, ki je levičnik, šepa na desno nogo, nosi lovske škornje z debelimi podplati in siv plašč, kadi indijske smodke, se poslužuje držala za smodke in nosi skrhan nožič v svojem žepu. Dalje je še nekaj drugih znakov, toda ti bodo morda zadostovali, da nam pomagajo pri iskanju.“

Lestrade se je nasmejal. „Bojim se, da moram biti še vedno skeptičen,“ je dejal. „Teorije so vse jako lepe, toda mi imamo opraviti s trdoglavo angleško poroto.“

„Nous verrons,“ je odgovoril Holmes mirno. „Vi delajte po svoji metodi, jaz bom pa po svoji. Danes popoldne bom marljivo delal, zvečer se pa najbrže povrnem v London.“

„In pustite svoj slučaj nedovršen?“

„Ne, dovršen.“

„Kaj pa skrivnostni dogodek?“

„Je že razrešen.“

„Kdo pa je potem zločinec?“

„Tisti človek, kakor sem vam ga popisal.“

„In kdo je to?“

„Gotovo ga ne bo težko najti! V teh krajih ne prebiva posebno mnogo ljudi.“

Lestrade je zmajal z ramami. „Praktičen človek sem,“ je rekel, „toda v resnici se ne morem drzniti, da bi hodil po deželi okoli ter iskal človeka, ki je levičnik in šepa na desno nogo. V Scotland Yardu bi se mi vedno smejali.“

„Že dobro,“ je rekel Holmes mirno. „Dal sem vam priliko. Tukaj pa je vaše stanovanje. Z Bogom! Pred odhodom vam že pošljem nekoliko vrstic.“

Zapustila sva Lestrada in se odpeljala v naš hotel, kjer je naju že čakalo kosilo. Holmes je bil tih in zatopljen v svoje misli, na njegovem

obrazu pa je bilo opaziti mučne poteze, kakor pri človeku, ki se nahaja v veliki zmešnjavi.

„Ti, Watson,“ je rekel, ko so odvzeli namizni prt,“ sedi na tale stol in mi dovoli, da se malo pomenim s teboj. Ne vem še pravzaprav, kaj mi je storiti in vpošteval bom tvoj nasvet. Prižgi si smodko in dovoli, da začnem.“

„Prosim, kar naprej.“

„Pri presojanju tega slučaja se nahajata v pripovedi mladega Mc Carthyja dve okoliščini, ki sta v trenutku vzbudili najino začudenje, akoravno sta name naredili zanj ugoden, nate pa zanj neugoden vtisk. Ena izmed teh je dejstvo, da je njegov oče klical: ‚Ku-i!‘ predno ga je videl. Druga okoliščina pa je njegovo čudno izgovarjanje besede rat. Mrmral je več besed, kakor veš, toda sinova ušesa so ujela samo to besedo. Naša preiskava se mora pričeti pri teh dveh okoliščinah in midva bova začela s tem, da smatrava vse, kar pravi mladenič, kot čisto resnico.“

„Kaj je sedaj s tem Ku-i?“

„No, jasno je, da ta klic ni veljal njegovemu sinu. Kolikor mu je bilo znano, se je sin nahajal v Bristolu. Golo naključje je bilo, da se je nahajal v slišni daljavi. S klicem ‚Ku-i‘ je nameraval vzbuditi pozornost onega človeka, s katerim je imel sestanek dogovorjen. Ta klic ‚ku-i‘ pa je popolnoma avstralski, tak klic, kakor ga Avstralci rabijo. Radi tega se sme skoraj reči, da je bil človek, s katerim se

je Mc Carthy nameraval sestati pri Boscomb-skem ribniku nekdo, ki je bil že v Avstraliji.“

„Kaj je pa potem s to besedo rat?“

Sherlock Holmes je vzel zložen papir iz svojega žepa ter ga razgrnil po mizi. „To-le je zemljevid naselbine Viktorija,“ je rekel. „Snoči sem brzojavil ponj v Bristol.“ Nato je položil svojo roko čez del zemljevida ter vprašal: „Kaj čitaš tukaj-le?“

„Arat“ sem čital.

„In sedaj?“ In vzdignil je roko.

„Ballarat.“

„Tako je. To je tista beseda, ki jo je umirajoči izgovoril in od katere je njegov sin samo zadnji zlog slišal. Skušal je izpregovoriti ime svojega morilca. Ta in ta iz Ballarata.“

„Čudovito je to!“ sem vzkliknil.

„Toda čisto jasno. Sedaj sem, kakor vidiš, precej zožil naše polje. Da je nosil ta človek siv plašč, je tretja okoliščina in ta je z ozirom na sinovo izpoved tudi resnična. Iz negotovega domnevanja smo sedaj dospeli do čiste gotovosti, da je bil to nek Avstrelec iz Ballarata s sivim plaščem.“

„Gotovo.“

„In ki je bival v onem kraju, kajti do ribnika je mogoče priti samo od farme ali pa od onega drugega posestva, ker tujci pač ne morejo hoditi todi.“

„Res je tako.“

„Še dalje imamo tukaj naš današnji pohod. S preiskavo zemlje sem dognal nekoliko malenkostnih podrobnosti, ki sem jih povedal temu trapastemu Lestradu, da bi iz njih spoznal osebnost zločinca.“

„Na kak način pa si jih dognal?“

„Moja metoda ti je znana. Naslanja se na opazovanje malenkosti.“

„To vem, da si utegnil njegovo velikost sklepati iz dolgosti njegovega koraka. Ravno tako se morejo spoznati škornji iz njihovih od-tiskov.“

„Da, bili so prav posebni škornji.“

„Toda njegovo šepanje, kaj pa s tem?“

„Vtisk njegove desne noge je bil vedno manj razločen nego njegove leve. Manj teže je pač polagal nanjo. In zakaj? Ker je šepal — bil je šepav.“

„In dejstvo, da je bil levičnik?“

„Na tebe samega je naredila vtis narava zadanih ran, kakor jo je popisal zdravnik pri sodni preiskavi. Udarec je bil zadan iz neposredne bližine in vendar se je rana nahajala na levi strani glave. Kako se more to zgoditi drugače, ako ni zločinec levičnik? Med razgovorom očeta in sina je stal za onim drevesom. Celo kadil je tamkaj. Našel sem pepel smodke in z ozirom na svoje posebno poznavanje tobakovega pepela sem mogel izjaviti, da je kadil indijsko smodko. Kakor ti je znano, sem se pečal nekoliko s to stvarjo ter napisal

kratko razpravo o pepelu 140 različnih vrst tobaka za pipe, smodke in cigarete. Potem ko sem našel pepel, sem se oziral naokoli in kmalu tudi našel ostanek smodke med mahovjem, kamor ga je bil vrgel. Bila je v resnici indijska smodka, in sicer one vrste, kakor jih izdelujejo v Rotterdamu.“

„In držalo za smodke?“

„Opazil sem, da konec smodke ni bil v njegovih ustih. Z ozirom na to je brez dvoma rabil držalo. Smodkina špica je bila odrezana, ne odgriznjena, prerez pa ni bil gladek, in iz tega sem sklepal, da mora imeti top, skrhan nož.

„Holmes“, sem rekel, „ti si razprostrl mrežo okoli tega človeka, iz katere ne more uteči, in rešil nedolžno človeško življenje, in sicer tako gotovo kakor si prerezal vrvico, ki so mu jo že dali okoli vrata. Dobro vidim, kam vse to meri. Krivec je — —“

„Mr. John Turner,“ je zaklical hotelski sluga, odprl vrata naše sobe ter pripustil vanjo nekoga obiskovalca.

Možak, ki je vstopil, je bil čudne postave, ki je morala narediti na vsakogar vtis. Njegova počasna, šepava hoja in sključene rame so ga delale starega, in vendar so njegove stroge, globoko začrtane, nagubane poteze pričale, da sta bila telo kakor značaj nenavadno krepka. Njegova razkuštrana brada, osiveli lasje in naprej štrleče obrvi so delale njegovo zunanost častitljivo in mogočno, ustnice pa in robovi

nosnic so bili modrikasti. Na prvi pogled mi je bilo jasno, da se je nahajal v objemu smrtne in kronične bolezni.

„Prosim, sedite na divan,“ je rekel Holmes prijazno. „Ali ste prejeli moje pismo?“

„Da, oskrbnik mi ga je bil prinesel. Pisali ste mi, da bi me radi tukaj videli, da bi preprečili vsak škandal.“

„Mislil sem si, da bi ljudje govorili o tem, ako bi jaz prišel k vam na dom.“

„In zakaj me želite videti?“ Z obupom v svojih utrujenih očeh je pogledal mojega tovariša, kakor da bi že bil zadobil odgovor na svoje vprašanje.

„Da,“ je rekel Holmes ter bolj odgovarjal pogledu nego besedam. „Tako je. Meni je vse znano o Mc Carthyju.“

Starec si je zakril obraz z rokami. „Bog pomagaj!“ je vzkliknil. „Vendar ne bi bil pripusstil, da bi se mladeniču kaj žalega zgodilo. Dam vam svojo besedo, da bi bil izpregovoril, ako bi mu pred porotniki slaba šla.“

„Veseli me, da vas slišim tako govoriti,“ je rekel Holmes resno.

„Jaz bi se bil že oglasil, ako se ne bi oziral na svojo drago mi dekle. Srce bi ji počilo — srce ji počí, ko izve, da so mene prijeli.“

„Morda ne pride do tega,“ je rekel Holmes. „Kaj?!“

„Veste, nisem uradni policijski agent. Kolikor vem, je bila ravno vaša hči, ki je želela, da bi

jaz prišel semkaj in jaz delujem v njenem interesu. Na vsak način pa je treba mladega Mc Carthyja razbremeniti.“

„Ure mojega življenja so štete,“ je rekel stari Turner. „Že več let imam diabetes. Moj zdravnik pravi, da je veliko vprašanje, ako bom sploh še en mesec dni živel. Vseeno pa bi raje umrl pod svojo lastno streho nego v ječi.“

Holmes je vstal, stopil k mizi, se usedel s peresom v roki in s papirjem pred seboj. „Povejte nam golo resnico,“ je rekel. „Jaz pa zapišem dejstva. Vi podpišete, Watson bo pa priča. In potem lahko pokažem v največji sili vaše priznanje, da rešim mladega Mc Carthyja. Obljubljam vam pa, da ga ne bom rabil drugače kakor le v največji potrebi.“

„Naj bo,“ je rekel starec. „Vprašanje je, ako bom sploh živel do prihodnjega porotniškega zasedanja; radi tega mi je malo na tem ležeče, vseeno pa bi rad Alici prihranil ta udarec. Sedaj vam pa hočem celo zadevo pojasniti; za dejanje sem potreboval mnogo časa, za pri-povedovanje ga pa ne bom mnogo porabil.“

„Vi niste poznali tega rajnkega Mc Carthyja. Bil je zlodej v človeški podobi. To vam povem. Bog naj vas varuje kremljev takega človeka kakor je bil on. Dvajset let me je držal v svojih kremljih in on je uničil moje življenje. Najprej vam pa povem, kako sem prišel v njegovo oblast.“

„Bilo je v prvih šestdesetih letih v zlatih poljanah. Takrat sem bil mlad fant, vročekrven in brezskrben, pripravljen vsake stvari se lotiti. Zašel sem v slabo tovarišijo, začel pijančevati; ker s svojim claimom (zemljišče, kjer more naseljenec slediti rudo) nisem imel sreče, sem se podal v bush (divja goščava) ter postal z eno besedo to, kar bi tukaj imenovali razbojnik. Šest nas je bilo in obiskali smo včasih kako postajo, včasih pa ustavljali vozove, ki so bili na potu v zlate poljane. Mene se je prišlo ime Black Jack of Ballarat (Črni Jaka iz Balarata) in naše čete se tam v naselbinah še vedno spominjajo pod imenom ballaratska tolpa.

„Nekega dne so peljali zlato iz Ballarata v Melbourne; prežali smo na voz in ga napadli. Spremljalo ga je šest vojakov, in ker je tudi nas bilo šest, je bila stvar negotova, toda že pri prvi salvi smo jih vrgli štiri iz sedel. Vseeno po so bili tudi trije izmed nas ubiti, predno smo se polastili plena. Jaz sem že nastavlil svoj samokres vozniku na čelo, ki ni bil nikdo drugi kot ravno ta Mc Carthy. Kolikokrat sem že obžaloval, da ga nisem bil ustrelil; prizanesel sem mu, akoravno sem videl njegove majhne zlobne oči, ki so bile uprte vame, tako da se še vedno spominjam vsake poteze njegovega obraza. Posrečilo se nam je spraviti zlato na varno; postali smo premožni ljudje in dospeli na Angleško, ne da bi kdo kaj sumil. Tukaj

sem se ločil od svojih starih tovarišev ter sklenil začeti mirno in pošteno življenje. Kupil sem tole posestvo, ki je bilo slučajno ravno naprodaj, sklenil s svojim življenjem delati dobro in popraviti način, ki sem si ž njim pridobil svoje premoženje. Oženil sem se in akoravno mi je žena že v mladih letih umrla, mi je vseeno zapustila mojo drugo malo Alico. Še ko je bila majhen otrok, se je zdelo, kakor da me njena mičkена ročica vodi na pravo pot, kakor me dotlej še nič ni vodilo. Z eno besedo postal sem čisto drug človek in sem po svojih najboljših močeh skušal popraviti preteklost. Vse je šlo dobro, kar je naenkrat Mc Carthy položil svojo roko name.

„Šel sem nekoč v mesto radi neke investicije; tamkaj sem ga srečal v Regent Streetu; na sebi skoraj ni imel suknje, niti črevljev na nogah. 'Tukaj smo sedaj, Jack', pravi ter se me dotakne z roko, 'ravno tako dobra bova s teboj, kakor da bi bila tvoja. Veš, dva sva, jaz in moj sin in ti naju lahko vzameš k sebi. Ako ne — ti povem, da je Angleška krasna, postavam pokorna dežela, v kateri se vedno nahaja policaj tako blizu, da ga je mogoče takoj priklicati.'"

„No, prišla sta dol k nam, vendar se jih nikoli nisem mogel odkrižati, in živela sta brez vsake najemščine na mojem najboljšem zemljišču. Jaz nisem imel niti miru niti pokoja niti pozabljenja; kamorkoli sem se obrnil, povsodi je bil njegov pretkani, režeči se obraz za menojo.

Stvar je postala še hujša, ko je Alice dorastla, kajti kmalu je spoznal, da sem se jaz bolj bal, da ne bi ona izvedela moje preteklosti, kakor da je ne bi policija. Karkoli je hotel, je moral imeti in najsi je bila zemlja ali denar, vse sem mu dal brez vprašanja, dokler ni naposled zahteval nekaj, česar mu nisem mogel dati. Zahteval je Alico.

„Njegov sin je bil dorastel in ravno tako je dorastla moje dekle, in ker je bilo znano, da je bilo moje zdravje slabo, se mu je zdelo nekaj imenitnega, da bi njegov sin podedoval celo premoženje. Toda v tem oziru sem ostal trden. Jaz nisem hotel, da bi se njegov prokleti rod pomešal z mojim; s tem nečem reči, da sem bil fantu nasproten, toda njegova kri se je pretakala po njegovih žilah in to je bilo dovolj. Ostal sem trden. Mc Carthy je grozil. Pozval sem ga, da naj stori vse najhujše, kar le more. Dogovorila sva se, da se snideva pri ribniku ravno na sredi med najinima hišama, da se pogovoriva o vsej zadevi.

„Ko sem dospel dol, sem ga našel v pogovoru z njegovim sinom; radi tega sem si prižgal smodko in čakal za nekim drevesom, da bom sam. Ko pa sem poslušal to njegovo govorjenje, se me je lotila neznanska jeza. Silil je svojega sina, da naj vzame mojo hči, in to s tako majhnim spoštovanjem, kakor da bi bila kaka vlačuga iz ulice. Blaznost se me je lotevala, ako sem pomislil, da moram biti jaz in ono,

kar mi je bilo najdražje na svetu, v oblasti takega človeka. Ali ne bi mogel zdrobiti teh okov? Moje ure so bile že štete in bil sem radi tega obupen človek. Akoravno mi je bil duh bister in telo precej čvrsto, sem vseeno vedel, da je moja usoda zapečatená. Toda moj spomin in moje dekle! Oboje bi lahko rešil, samo ako bi mu mogel zapreti njegova hudobna usta. In to sem tudi storil, mr. Holmes. In jaz bi še vdrugič to storil. Akoravno sem močno grešil, je bilo moje življenje mučeniško in pokoril sem se za svoje grehe. Toda da bi bilo tudi moje dekle zapleteno v tiste mreže, ki so mene držale ujetega, to pa je bilo več nego sem mogel prenašati. Pobil sem ga na tla brez najmanjšega kesanja, kakor da bi bil nevarna, strupena žival. Njegov krik je priklical njegovega sina nazaj, vendar se mi je že posrečilo dospeti do gozda, akoravno sem bil primoran iti nazaj po plašč, ki sem ga na begu izgubil. Tak je pravi popis vsega, kar se je zgodilo, gospodje.“

„Veste, meni ne pristoja, da bi vas sodil,“ je rekel Holmes, ko je starec podpisal napisano priznanje. „Dal Bog, da ne bi bili nikoli izpostavljeni taki izkušnji.“

„Vendar to ne velja o meni, gospod. Kaj pa nameravate storiti?“

„Z ozirom na vaše zdravje ničesar. Vi ste sami prepričani, da se boste morali kmalu zagovarjati pred višjim sodnikom nego je po-

rota. Vaše priznanje si bom shranil in ako bi bil mladi Mc Carthy obsojen, potem šele bom primoran poslužiti se ga. Ako pa ne bo, potem ga živa duša ne bo nikoli videla in vaša skrivnost bo pri nas popolnoma na varnem, pa bodite vi živi ali mrtvi.“

„Torej z Bogom!“ je rekel starec svečano. „In kadar boste vi ležali na smrtni postelji, vam bo lažje pri srcu spričo zavesti, da ste dali meni toliko potrebnega miru.“

Opotekajoč in trepetajoč po vsem svojem orjaškem telesu je počasi odšel iz naše sobe.

„Bog nam daj svojo pomoč!“ je rekel Holmes po dolgem molku. „Zakaj se igra usoda tako neusmiljeno z ubogimi, slabimi črvi?“

James Mc Carthy je bil pred porotniki oproščen, in sicer na podlagi celega števila ugovorov, ki jih je sestavil Holmes in predložil zagovorniku. Stari Turner je živel še sedem mesecev po našem razgovoru; sedaj je že mrtev; nadejati se pa smemo, da bosta sin in hči srečno skupaj živela, ne da bi poznala črni oblak, ki leži nad njuno preteklostjo.

PETERO POMARANČNIH PEČEK.

Kadar se ozrem na svoje zapiske o Sherlock Holmesovih slučajih med 1882. in 1890. letom, jih najdem jako mnogo, ki so čudni in zanimivi, tako da ni lahko določiti, katere bi izbral in katere izpustil. Nekaj izmed njih je že potem časnikov prišlo v javnost, drugi pa zopet niso nudili priložnosti za one posebne zmožnosti, ki jih je moj prijatelj imel v tako veliki meri in ki je naloga teh črtic, da jih opišejo. Dalje so se tudi nekateri ustavljali njegovim analitičnim zmožnostim ter bi bili kot povesti zgolj začetki brez konca, drugi pa so bili samo deloma razjašnjeni in njihovo pojasnjevanje je temeljilo bolj na domnevah in dozdnevah nego na onih popolnoma logičnih dokazih, ki so mu bili tolikanj ljubi. Med temi poslednjimi pa se nahaja slučaj, ki je bil v svojih podrobnostih tako znamenit in v svojem koncu tako presenetljiv, da me mika opisati ga navzlic temu, da so ž njim v zvezi okolnosti, ki do sedaj še niso bile popolnoma pojasnjene in najbrže tudi nikoli ne bodo.

Leto 1887. nam je prineslo dolgo vrsto bolj ali manj zanimivih slučajev, ki sem si jih zapisal. Med zaglavji teh dvanajstih mesecev nahajam poročilo o paradolskem dogodku, o amohrski družbi beračev, ki je imela razkošen klub v spodnjem hramu neke trgovine s pohištvom, o dejstvih, ki so bili v zvezi z izgubo angleške ladje Sofija Anderson, o čudnih doživljajih Grice Patersonov na otoku Uffa in končno slučaj zastrupljenja v Camberwellu. Gotovo je že znano, da je bilo v tem poslednjem Sherlocku Holmesu mogoče z navijanjem umorjenčeve ure dokazati, da je bila ura šele pred dvema urama navita in da je torej šel umorjeni v tem času k počitku — sklepanje, ki je bilo pri pojašnjevanju tega slučaja največje važnosti. Vse te si prihranim za poznejšo dobo, vendar ne nudi nobeden izmed njih tako čudovitih značilnih znakov kakor čudna vrsta okoliščin, ki jih nameravam v sledečem opisati.

Bilo je koncem meseca septembra in ekvinokcijalni viharji so se pričeli z nenavadno silo. Ves dan je tulil veter in dež je udarjal ob okna, tako da smo bili celo v osrčju tega velikanškega, od človeške roke ustvarjenega Londona primorani povzdigniti svoj duh iznad vsakdanjega teka življenja ter pripoznati, da obstojajo one velike elementarne sile, ki tulijo proti človeštvu skozi omrežje civilizacije podobno kakor divje zverine v kletkah. Proti

večeru je postal vihar silnejši in glasnejši in veter je tulil in cvilil po dimniku kakor kak otrok. Sherlock Holmes je sedel slabe volje na eni strani kamina ter pregledoval svoje zapiske o zločinih, jaz pa sem se na drugi vglobil v eno krasnih Clark Rusellovih pomorskih povesti, tako da se mi je naposled zdelo, da se je tuljenje viharja zunaj združilo s povestjo in da se je prasketanje dežja podaljšalo v zategnjeno šumenje morskih valov. Moja žena je šla k svoji teti na obisk in tako sem za nekoliko dni zopet stanoval v svojem starem bivališču v Baker Streetu.

„Veš kaj“, sem rekel ter pogledal svojega tovariša, „tole pa je bil gotovo zvonec. Kdo bi mogel danes zvečer priti semkaj? Morda kak tvoj prijatelj, ali ne?“

„Razen tebe nimam nikogar,“ je odgovoril. „Obiskovalcev pa nimam navade vzpodbujati.“

„Torej kak klijent, kali?“

„V tem slučaju je stvar resna. Kaj drugega ne bi moglo izvabiti človeka z doma ob takem vremenu in ob taki uri. Zdi se mi pa, da je kaka znanka naše gospodinje.“

Vendar Sherlock Holmes ni imel prav, kajti kmalu nato je bilo čuti na hodniku korake in trkanje na vratih. Iztegnil je svojo dolgo roko, da bi odmaknil svetiljko od sebe in proti prazenemu stolu, ki ga je bil namenil za novo-došleca. „Naprej!“ je rekel.

Človek, ki je vstopil, je bil mlad, po zunanjo-
sti bi mu prisodil kakih dvaindvajset let, čedne
postave in obleke, v njegovem obnašanju pa je
bilo opaziti neko finost in delikatnost. Dežnik,
ki ga je držal v roki in s katerega je vse teklo,
in njegov dolgi svetli nepremočni plašč sta
pričala o slabem vremenu, ki je vladalo zunaj.
Plašno se je oziral okoli sebe in pri svitu sve-
tiljke sem opazil, da je bil njegov obraz bled
in njegove oči prestrašene kakor pri človeku,
ki ga teže velike skrbi.

„Prositi vas moram oproščenja,“ je rekel in
nataknil svoj nanosnik. „Upam, da ne boste
rekli, da sem se vsilil. Bojim se pa, da sem
prinesel nekoliko sledov viharja in dežja v
vašo snažno sobo.“

„Dajte mi svoj plašč in dežnik,“ je rekel
Holmes. „Obesim jih na kljuko sem-le in
kmalu bosta zopet suha. Kakor vidim, pri-
hajate iz jugozapada.“

„Da, iz Horshama.“

„Ona mešanica ilovice in krede, ki jo vidim
na kapicah vaših črevljev, je povsem značilna.“

„Prišel sem vas za svet vprašat.“

„Tega je lahko dobiti.“

„In iskat pomoči.“

„To pa ni vedno tako lahko.“

„Slišal sem o vas, mr. Holmes. Slišal sem
od majorja Prendergasta, ki ste ga rešili v
škandalu tankervilskega kluba.“

„Da, se spominjam. Obdolžili so ga po krivem, da je pri kvartah goljufal.“

„Dejal mi je, da znate vi vsako stvar razrešiti.“

„Nekoliko preveč je trdil.“

„Da niste nikoli premagani.“

„Štirikrat sem bil premagan — trikrat od moških in enkrat od ženske.“

„Toda kaj pa je to v primeri s številom vaših uspehov?“

„Resnica je, da sem vobče imel uspeh.“

„Morda ga boste tudi z menoj imeli.“

„Prosim vas, da primaknete svoj stol bliže k ognju ter mi izkažete prijaznost, da mi poveste nekoliko podrobnosti svojega slučaja.“

„Moj slučaj ni tako navaden.“

„Nobeden izmed vseh onih slučajev, ki jih ljudje predlože meni, ni navaden. Jaz sem vedno zadnje prizivno sodišče.“

„In vendar vas vprašam, gospod, ali ste tekom vsega svojega življenja čuli o bolj skrivnostni in nerazložni vrsti dogodkov nego so oni, ki so se prigodili v moji rodbini.“

„Navdajate me z zanimanjem,“ je rekel Holmes. „Prosim vas, povejte nam vsa bistvena dejstva od početka; nato vas bom pa še jaz izpraševal o onih podrobnostih, ki se mi zde najbolj važne.“

Mladenič je primaknil svoj stol bliže h kaminu ter iztegnil svoje mokre noge proti ognju.

„Moje ime“, je začel, „je John Openshaw, vendar imajo moje razmere le malo opraviti s to strašno stvarjo, kolikor jo morem jaz razumeti. Neka dedna zadeva je, radi tega moram seči nekoliko dalje nazaj, da vam podam primerno sliko vseh okoliščin.

„Vedeti morate, da je imel moj stari oče dva sina — mojega strica Elijo in mojega očeta Jožefa. Moj oče je imel majhno tovarno v Coventryju, ki jo je za časa iznajdbe bicikljev še povečal. Bil je lastnik patenta Openshawovih nezlomljivih obročev in kupčija mu je šla tako dobro, da je mogel tovarno prodati ter si ustanoviti lepo življenje.

„Moj stric Elija se je še v mladih letih izselil v Ameriko ter postal naseljenec v Floridi, kjer mu je prav dobro šlo, kakor se je poročalo. Ob času državljanske vojske se je bojeval v Jacksonovi armadi, pozneje pod Hoodom, pod katerim se je povzdignil do polkovnika. Ko je Lee odložili svoje orožje, se je stric vrnil na svojo naselbino, kjer je ostal kake tri ali štiri leta. Leta 1869 ali 1870 pa se je vrnil nazaj v Evropo ter kupil majhno posestvo v Sussexu blizu Horshama. Tam v Združenih državah si je pridobil precejšnjo premoženje, vzrok njegove vrnitve pa je bil ta, ker je bil nasprotnik črncev in republikanske politike, ki jim je dala svobodo. Čuden človek je bil, silovit in nagle jeze; ostudno je proklinjal, kadar je bil jezen, sicer pa je bil vedno sam zase. Dvomim,

ako je tekom vseh let, ko je živel v Horshamu, kdaj stopil v mesto. Imel je vrt in nekoliko polja okoli svoje hiše in tamkaj je vedno živel, akoravno včasih vse tedne dolgo ni zapustil svoje sobe. Pil je mnogo brandyja in močno kadil, vendar ni maral nobene družbe in nobenega prijatelja, niti svojega lastnega brata.

„Izpočetka se ni zmenil zame, ko pa sem postal kakih dvanajst let star, je postal zelo pozoren name. To je bilo leta 1878., potem ko je bival že kakih osem ali devet let na Angleškem. Zaprošil je mojega očeta, da bi dovolil, da bi jaz pri njem prebival, in bil je vedno jako prijazen z menoj. Kadar je bil trezen, je igral z menoj damo in druge igre ter me naredil svojim zastopnikom napram poslom kakor tudi napram trgovcem, tako da sem bil v starosti šestnajstih let popolnoma gospodar v hiši. Imel sem vse ključe, sem lahko šel, kamor se mi je ljubilo, delal, kar sem hotel, samo da ga nisem motil v njegovi samoti. Le eno izjemo je naredil; v podstrešju je imel neko sobo, nekako shrambo, ki je bila vedno zaklenjena in v katero ni dovolil stopiti niti meni niti komu drugemu. V svoji deški radovednosti sem večkrat kukal skoz ključavnico, vendar nisem mogel videti drugega, kakor nekaj kovčegov in zvežnjev, kakor se jih sploh spravlja na take prostore.

„Nekega dne — bilo je v marcu l. 1883. — je ležalo na mizi pred polkovnikovim krožni-

kom pismo z inozemsko znamko. Ni bila navada, da bi prejemal pisma, kajti svoje račune je plačeval z gotovim denarjem, prijateljev pa tudi ni imel. „Iz Indije!“ je rekel, ko ga je vzel v roke, „poštni pečat iz Pondicherryja! Kaj more to biti?“ Hitro ga je odprl, iz pisma pa je padlo petero majhnih sesušenih pomarančnih peček, ki so se strkljale na krožnik. Jaz sem se začel smejati, ko pa sem njega pogledal, mi je prešel vsak smeh. Ustnice so se mu povesile, oči so bile izbuljene, obraz smrtno bled; srepo in nemo je zrl na pismo pred seboj. „K. K. K.“, je zakričal, zatem pa: „Moj Bog, moji grehi so me prehiteli!“

„Kaj pa je, stric?“ sem zavpil.

„Smrt,“ je rekel; nato je vstal ter odšel v svojo sobo, jaz pa sem trepetal od groze po celem telesu. Vzel sem zavitek in opazil, da je bila na notranji strani ravno nad gumastim robom z rdečim črnilom napisana črka K trikrat zaporedoma. Razen onih petero peček ni bilo nič drugega v njem. Kaj je mogel biti vzrok tega njegovega nepopisnega strahu? Odšel sem od mize in ko sem šel po stopnicah navzgor, mi je prišel naproti z nekim zarjavelim ključem v eni roki, ki je moral biti ključ do one podstrešne sobe, v drugi pa majhno bronasto skrinjico, podobno skrinjici za denar.

„Store naj, karkoli se jim ljubi; jaz jim že pokažem,“ je rekel ter zaklel. „Povej Mary, da

zakuri danes v moji sobi, obenem pa pošlji po Fordhama, Horshamskega odvetnika.'

„Storil sem, kakor mi je bilo naročeno in ko je odvetnik prišel, so me pozvali, da naj stopim gori v sobo. Ogenj je svetlo gorel, v omrežju pa se je nahajala cela množina črnega, puha-stega pepela podobnega pepelu sežganega papirja, bronasta skrinjica pa je stala poleg kamina odprta in prazna. Ko sem se ozrl na skrinjico, sem opazil, da so bile tudi na pokrovu napisane tri črke K, kakor sem jih videl zjutraj na pisemskem ovitku.

„Moja želja je, John,' je rekel moj stric, 'da si priča moje oporoke. Jaz zapuščam svoje posestvo svojemu bratu, tvojemu očetu, po katerem ga brez dvoma nekda ti podeduješ. Ako ga moreš uživati v miru, dobro! Ako pa spoznaš, da ne moreš, potem se ravnaj po mojem nasvetu, fant moj, tei ga zapusti svojemu največjemu sovražniku. Zelo mi je žal, da ti dam tako dvorezno stvar, vendar ne morem reči, kako se stvari zasučejo. Bodi tako prijazen ter podpiši listino, kjer ti pokaže mr. Fordham.'

„Podpisal sem listino, kakor mi je bilo povedano in odvetnik jo je zatem vzel s seboj. Lahko si mislite, da je naredil ta čudni dogodek najglobokejši vtisk name; preudarjal in razmišljal sem o njem na vse strani, ne da bi si ga mogel raztolmačiti. Navzlic vsemu pa

se nisem mogel otresti nekega nejasnega čustva groze, ki ga je zapustil v meni, akoravno se je moje vznemirjenje poglobilo, ko je zopet minulo več tednov in se ni ničesar zgodilo, kar bi motilo naše navadno življenje. Vseeno pa sem opazil pri svojem stricu neko izpremembo. Pil je več kakor ponavadi in je še manj maral za kakršnokoli družbo. Večino časa je prebil v svoji sobi, ki jo je zaklenil od znotraj, včasih pa je kakor blazen od pijače planil iz hiše, tekal po vrtu z revolverjem v roki in vpil, da se ne boji nobenega človeka in da se ne da niti od hudiča niti od biriča zapreti kakor ovca v stajo. Ko pa so taki napadi minuli, je hrupno planil zopet v hišo, zaklenil in zapahnil vrata za seboj kakor človek, ki se ne more več ustavljati grozi, ki tare njegovo dušo. Opazil sem, da se mu je v takih tudi mrzlih dnevih obraz svetil od potu, kakor da bi ga bil ravnokar vzel iz vode.

„No, da stvar končam, mr. Holmes, in ne zlorabljam vaše potrpežljivosti, prišla je noč, ko je naredil v svoji pijanosti zopet podoben izpad iz hiše, s katerega se ni več vrnil. Ko smo ga šli iskat, smo ga našli z navzdol obrnjenim obrazom v mali zelenkasti luži, ki se je nahajala ob vznožju vrta. Na njem ni bilo nobenega znaka kakega nasilja in ker je bila voda samo dva črevlja globoka, je sodnijska komisija z ozirom na njegovo ekscentrično vedenja izjavila, da je samega sebe usmrtil.

Jaz pa, ki sem vedel, kako zelo se je že same misli na smrt bal, sem se dal le s težavo prepričati, da se mu je zmešalo. Vsa stvar pa je bila seveda kmalu pozabljena, in moj oče je podedoval posestva in kakih štirinajsttisoč funtov, ki jih je imel naloženih v banki.“

„En trenutek,“ mu je segel Holmes v besedo. „Vaša povest je, to vidim že naprej, ena najbolj zanimih, kar sem jih kdaj slišal. Povejte mi, kdaj je dobil vaš stric ono pismo in kdaj je izvršil dozdevni samomor?“

„Pismo je prišlo dne 10. marca 1. 1883. Njegova smrt pa se je zgodila sedem tednov pozneje v noči drugega maja.“

„Hvala vam. Prosim, nadaljujte.“

„Ko je moj oče prevzel posestvo, je dal na mojo prošnjo natančno preiskati podstrešno sobo, ki je bila vedno zaprta. Našli smo sicer bronasto skrinjico, a bila je prazna. Na notranji strani pokrova je bil prilepljen listek, ki so na njem bile napisane tri črke: K. K. K., pod njimi pa: ‚Pisma, zapiski, pobotnice in zapisnik.‘ Taka je bila po naši sodbi bržkone vsebina papirjev, ki jih je polkovnik Openshaw uničil. Sicer pa ni bilo nič važnega v tej podstrešni sobi, le množina raztresenih papirjev in zapisnikov, ki so se nanašali na življenje mojega strica v Ameriki. Nekateri so se nanašali na vojskino čas ter pričali, da se je vrlo obnašal in si pridobil glas hrabrega vojaka.

Drugi so se nanašali na čas rekonstrukcije južnih držav, in sicer večinoma na politiko; iz njih se spozna, da se je močno zavzemal za opozicijo proti tistim političnim pustolovcem, ki jih je pošiljal sever v južne kraje.

„Veste, bilo je v začetku leta 1884, ko je prišel moj oče dol na posestvo v Horshamu in tja do leta 1885 je šlo vse dobro. Ko sva sedela z očetom četrtega dne po novem letu pri zajtrku, sem ga naenkrat slišal glasno vzklikniti. Ozrši se sem opazil, da je držal v eni roki pravkar odprt pisemski zavitek, na dlani druge pa petero sesušenih pomarančnih peček. Doslej se je vedno smejal mojim bajkam o polkovniku, kakor je nazival vse, kar sem mu bil povedal, sedaj pa je bil ves osupnjen in prestrašen, ko se je isto njemu samemu prigodilo.

„Kaj vendar to pomeni, John?“ je zajeceljal.

„Meni je kar srce zastajalo. „Notri so gotovo tri črke K. K. K.,“ sem rekel.

„Pogledal je v zavitek. „Tako je,“ je zavpil. „Prav te črke so tukaj. Kaj pa je napisano nad njimi?“

„Denite pisma na solnčno uro,“ sem čital preko njegove rame.

„Kakšna pisma? Kakšno solnčno uro?“ je vprašal.

„Na solnčno uro na vrtu. Druge ni,“ sem rekel. „Pisma pa morajo biti tista, ki jih je bil stric uničil.“

„Pah!“ je rekel ter se malo ojunačil. „Tukaj živimo v civilizirani deželi in nimamo časa za take neumnosti. Odkod pa prihaja ta stvar?“

„Iz Dundee-ja,“ sem odgovoril ter pogledal na poštni pečat.

„To mora biti nekaka neslana šala,“ je rekel. „Kaj imam jaz opraviti s solnčnimi urami in papirji? Na take bedastoče se ne morem ozirati.“

„Jaz bi pa celo stvar policiji naznanil,“ sem rekel.

„Da se ti bodo smejali zbok tvoje bojazljivosti. Ne, kaj takega prav gotovo ne storim.“

„Potem pa meni dovoli.“

„Ne, prepovedujem ti, kajti jaz nočem, da bi se sploh kaj govorilo o taki bedastoči.“

„Zaman sem se prerekal ž njim, kajti bil je silno trdoglav človek. Moje srce je bilo polno raznih slutenj.“

„Tretji dan po prihodu tega pisma se je podal oče k staremu svojemu prijatelju majorju Freebodyju na obisk, ki je poveljnik ene izmed trdnjav na Portsdown Hillu. Bil sem prav vesel, da je šel tja, kajti zdelo se mi je, da je v manjši nevarnosti, če ga ni bilo doma. V tem oziru sem se pa hudo motil. Drugi dan po njegovem odhodu sem prejel od majorja brzojavko, v kateri me prosi, da bi nemudoma prišel k njemu. Moj oče je padel v eno izmed mnogoštevilnih tam okoli se nahajajočih globokih

jam, kjer kopljejo kredo, in si tako močno poškodoval glavo, da leži v nezavesti. Pohitel sem tja, a umrl je, ne da bi se zopet zavedel. Izvedel sem, da se je vračal iz Farehama v mraku in ker ni poznal okolice in jama ni bila ograjena, je sodna preiskava razsodila, da se je po naključju ponesrečil. Dasi sem skrbno preiskal vsako dejstvo, ki je bilo v zvezi z njegovo smrtjo, se mi vseeno ni posrečilo, odkriti ničesar, kar bi kazalo na umor. Nobenega znaka takega nasilstva ni bilo videti, nobenih stopinj, nobenega ropa, in nikdo ni videl takega tujega človeka. In vendar mi ni treba praviti, da se navzlic temu nisem pomiril in da sem bil do cela prepričan, da je postal žrtev neke zlobne zarote.

„Na ta čudni način sem prišel do svoje dedščine. Vprašali me bodete, zakaj je nisem prodal? Odgovarjam vam, da sem bil dodobra prepričan, da so vse te neprilike izvirale od nekega dogodka v življenju mojega strica in da bi bila nevarnost povsod enako velika.

„Bilo je X v X januarju l. 1885., ko je moj ubogi oče našel svojo smrt, in od tedaj sta minuli dve leti in osem mesecev. Ves ta čas sem srečno živel v Horshamu in že me je začela navdajati nada, da se je to prokletstvo odvrnilo od družine in se končalo s poslednjim rodom. Pa prekmalu sem se začel veseliti; včeraj zjutraj me je namreč zadel udarec na prav isti način kakor mojega očeta.“

Mladenič je vzel iz telovnika zmečkan pisemski zavoj, se obrnil proti mizi in stresel iz njega petero majhnih usušenih pomarančnih peček.

„Tole je tisti zavoj,“ je nadaljeval. „Poštni pečat je London, vzhodni del. V zavoju je napisano ravno tisto kakor v pismu, ki ga je prejel moj oče, dalje tri črke K. K. K. in naročilo: ‚Položite papirje na solnčno uro.‘“

„In kaj ste vi storili nato?“ je vprašal Holmes.

„Ničesar.“

„Ničesar?“

„Da vam povem resnico“, in zakril si je obraz s svojimi belimi, drobnimi rokami, „bil sem popolnoma obupan. Bilo mi je kakor ubogim kuncem, kadar se kača plazi proti njim. Meni se dozdeva, da sem v oblasti nekega nepremagljivega, neizprosnege zla, ki proti njemu ne pomaga nobena previdnost in nobena varnostna odredba.“

„Le tiho, tiho!“ je zaklical Sherlock Holmes, „ravnati morate, sicer ste izgubljeni. Samo eneržija vas more rešiti. Sedaj ni čas obupavati.“

„Bil sem tudi na policiji.“

„No?“

„Pa so se smejali moji povesti. Prepričan sem, da je nadzornik mnenja, da so ta pisma le šala, da je bila smrt mojih sorodnikov zgolj

naključje, prav kot je dognala sodna preiskava, in da je ne gre spravljati v zvezo s temi stvarnimi pozivi.“

Holmes je vzdignil roke kvišku. „Neverjetna trapavost!“ je zavpil.

„Navzlic temu pa so mi dovolili enega stražnika, da ostane pri meni v hiši.“

„Ali je prišel sedajle z vami?“

„Ne. Njegova naloga je, ostati doma v hiši.“

Zopet je Holmes vrgel svoje roke kvišku.

„Zakaj pa ste prišli k meni?“ je rekel. „In pred vsem, zakaj pa niste takoj prišli k meni?“

„Nisem vedel za vas. Šele danes sem govoril z majorjem Prendergastom o svoji nesreči in ta mi je nasvetoval obrniti se do vas.“

„Sedaj je pravzaprav že dva dni, odkar ste prejeli pismo. Drugih dokazov nimate, kajne-da, kakor samo te, ki ste jih položili pred nas — nobene podrobnosti, ki bi nam mogla pomagati?“

„Eno stvar imam pač še tukaj,“ je rekel John Openshaw. Segel je v žep svoje suknje in prinesel iz njega kos obledlega modrega papirja, ki ga je položil na mizo. „Spominjam se nekoliko“, je rekel, „da sem videl tisti dan, ko je stric sežgal papirje, da so bili majhni, nezgoreli robovi teh papirjev, ki so ostali med pepelom, vsi docela take barve. Samo tale edini papir sem našel v njegovi sobi na tleh, in meni se zdi, da mu je ta papir iz roke padel in tako utekel ognju. Razen omenjanja pomarančnih

peček ne vem, da bi nam mogel dosti pomagati. Po mojih mislih je to stran iz nekega zasebnega dnevnika. Pisava pa je stričeva.“

Holmes je primaknil svetilnico in ogledala sva si papir, ki mu je bilo po strganem robu poznati, da je bil iztrgan iz neke knjige. Zgoraj je bilo napisano: Marec 1869., spodaj pa so bile naslednje zagonetne opazke:

„4. Hudson prišel. Isti stari program.

„7. Poslal pečke Mc Canleyju, Paramore, in Johnu Swainu iz St. Augustine.

„9. Mc Canley odšel.

„10. John Swain odšel.

„12. Obiskali Paramore. Vse v redu.“

„Hvala vam!“ je rekel Holmes, zganil papir ter ga podal našemu obiskovalcu nazaj. „Sedaj pa ne smete na noben način izgubiti niti trenutka več. Niti toliko časa ne moremo porabiti, da bi se pomenili o vsem tem, kar ste nam povedali. Nemudoma morate domov in delati.“

„Kaj pa naj storim?“

„Samo eno je, kar se da storiti. In to se mora nemudoma zgoditi. Položiti morate ta kos papirja, ki ste ga nam pokazali, v tisto bronasto skrinjico, o kateri ste nam pravili. Dalje morate vanjo položiti tudi pismo, ki v njem poveste, da je vse ostale papirje stric sežgal, in da je ta edini, ki ga še imate. Zagotoviti pa jih morate s takimi besedami, da bodo o tem prepričani. Zatem pa položite skrinjico na solnčno uro, kakor je označeno. Ali me razumete?“

„Popolnoma.“

„Za sedaj ne mislite na maščevanje ali kaj podobnega. Po moji sodbi utegnemo morda to doseči s pomočjo postave. A mi moramo svoje mreže šele splesti, medtem ko jih imajo oni že gotove. Pred vsem je treba odstraniti nevarnost, ki vam preti. Potem pa je treba celo skrivnost razkriti in kaznovati krivce.“

„Hvala vam,“ je rekel mladenič, vstal in si oblekel površnik. „Z novim življenjem in upanjem ste me navdali. Storim vse natanko tako, kakor ste mi nasvetovali.“

„Niti trenutka ne izgublajte. Pred vsem pa pazite med tem na samega sebe, kajti po mojih mislih ni nobenega dvoma, da vam preti prav resnična nevarnost. Kako se vračate domov?“

„Z vlakom iz postaje Waterloo.“

„Devet še ni. Ulice bodo še živahne, radi tega se nadejam, da boste varni. Navzlic temu pa se ne morete dovolj varovati.“

„Oborožen sem.“

„To je dobro. Jutri pa se podam na delo za vaš slučaj.“

„Ali pridete v Horsham?“

„Ne, vaša skrivnost se nahaja v Londonu. Tukaj jo poiščem.“

„Potem se čez eden ali dva dni oglasim pri vas ter vam prinesem sporočilo glede skrinjice in papirjev. V vsem se bom ravnal po vašem nasvetu.“

Podal je nama roko ter se poslovil. Še vedno je zunaj tulil vihar in dež je prasketal in udarjal ob okna. Vsa ta čudna, divja zgodba se mi je zdela, kakor da prihaja iz osrčja blaznodivjih elementov — vržena med nas kakor pomorske alge v viharju — da jo sedaj zopet še enkrat objamejo.

Sherlock Holmes je sedel nekoliko časa molče na svojem mestu; glavo je imel povešeno, oči pa je upiral v rdeči žar ognja. Nato si je prižgal pipo, naslonil na stolu nazaj ter motril modre kolobarje dima, ki so lovili drug drugega proti stropu.

„Veš, Watson“, je izpregovoril naposled, med vsemi našimi slučaji ni bilo niti enega, ki bi bil bolj fantastičen nego je ta.“

„Izvemši morda tistega v Znamenju Štirih.“

„No, da. Izvemši morda tega. In vendar se mi dozdeva, da se giblje ta John Openshaw med večjimi nevarnostmi nego se je Sholto.“

„Ali si si že ustvaril kakor sodbo,“ sem ga vprašal; „kakšne bi utegnile biti te nevarnosti?“

„Nobenega dvoma ni glede njihove narave,“ je odgovoril.

„No, in kakšne so? Kdo je to: K. K. K., in zakaj zasledujejo to nesrečno rodbino?“

Sherlock Holmes je zaprl oči, položil komolce na stolovo naslanjalo ter sklenil konce svojih prstov. „Idealni mislec“, je rekel, „bi

potem, ko so mu pokazali en sam slučaj v vseh ozirih, sklepal iz njega ne samo celo vrsto dogodkov, ki so ga povzročili, marveč tudi vse posledice, ki bi utegnile slediti iz njega. Kakor je mogel Cuvier pravilno popisati celo žival po opazovanju ene same kosti, prav tako more tudi opazovalec, ki je popolnoma spoznal en člen v kaki vrsti dogodkov, natanko popisati vse ostale, prejšnje in poznejše dogodke. Mi še nismo doumeli posledic, ki jih more samo razum dognati. Doma v sobi je mogoče razrešiti probleme, ki so se doslej ustavljali vsem, ki so jih hoteli razrešiti s pomočjo svojih čutov. Da se pa more doseči najvišja stopinja te umetnosti, je potrebno, da more mislec uporabiti vsa dejstva, ki so prišla do njegove vednosti; v ta namen pa je treba, kakor moraš sam vedeti, znanja, ki ga je celo v naših dnevih proste vzgoje in enciklopedij redko najti. Ni pa nemogoče, da ne bi kak človek imel vsega tistega znanja, ki ga utegne potrebovati za svoje delo, in to sem skušal zadobiti pri samem sebi. Če se prav spominjam, si v prvih dneh najinega prijateljstva pri neki priložnosti zelo natančno definiral moje zmožnosti.

„Da,“ sem mu odgovoril in se nasmejal. „Čudna histina je bila to. Modroslovje, zvezdoznanstvo in politika, vse to je bilo označeno z ničlo. Rastlinstvo izpremenljivo, zemljeznanstvo temeljito, kar se tiče blata iz kateregakoli kraja petdeset milj daleč od Londona, kemija pre-

napeta, anatomija nesistematična, senzacionalna književnost in kriminalistika nedosežna, ravnotako kot igralec na gosli, borilec, sabljač, odvetnik in zastrupljevalec samega sebe s kokainom in tobakom. To so bile, mislim, glavne točke moje analize.“

Holmes se je pri zadnji postavki nasmejal. „Veš“, je rekel, „jaz trdim sedaj kakor sem trdil že tedaj, da si mora človek založiti svoje majhne možganske prostore z vsem onim, kar utegne potrebovati, vse ostalo pa naj vtakne v shrambo svoje knjižnjice, kjer lahko dobi vse, kar potrebuje. Za tak slučaj, kakor je današnji, moramo na vsak način pregledati vse svoje pripomočke. Bodi tako prijazen ter mi podaj zvezek ameriške enciklopedije s črko K, ki je na polici poleg tebe. Hvala! Sedaj si pa oglejmo celo situacijo ter poglejmo, kaj moremo sklepati iz nje. Pred vsem smemo začeti s prav gotovim dejstvom, da je imel polkovnik Openshaw gotovo prav tehtne vzroke, da je zapustil Ameriko. Možje njegove starosti ne izpremene vseh svojih navad ter ne zamenjajo prostovoljno krasnega floridskega podnebja s samotnim življenjem v kakem angleškem mestu na deželi. Njegova neznanska ljubezen do samote na Angleškem vzbuja misel, da se je bal nekoga ali nečesa, tako da si smemo misliti, da ga je strah pred nekom ali neko stvarjo preginal iz Amerike. O tem, česa se je bal, moremo samo sklepati z vpoštevanjem teh strašnih

pisem, ki jih je prejel on in njegovi nasledniki. Ali si si zapomnil poštne pečate teh pisem?"

„Prvo je bilo iz Pondicherryja, drugo iz Dundeeja in tretje iz Londona.“

„Iz vzhodnega Londona. In kaj sklepaš iz tega?"

„To so sami obmorski kraji. Pisec je očitno moral bivati na ladji.“

„Izvrstno. Eno oporišče že imamo. Nobenega dvoma ni, da je verjetno — in sicer prav močno verjetno in mogoče — da je pisec bival na neki ladji. Sedaj si pa oglejmo neko drugo točko. V slučaju pisma iz Pondicherryja je preteklo sedem tednov med grožnjo in njeno izvršitvijo, v onem iz Dundeeja pa samo trije ali štirje dnevi. Ali vzbuja to kako misel?"

„Večja razdalja je.“

„Pa tudi pismo je moralo prepotovati večjo razdaljo.“

„D drugega ne povzamem iz tega.“

„Sklepati se mora, da je ladja, ki se na nji vozi ta človek ali vozijo ti ljudje, jadrnica. Kakor vse kaže, so vedno poslali svoj čudni opomin naprej, predno so oni odrinili dalje. Gotovo spoznaš, kako hitro je dejanje sledilo pismu, ki je prišlo iz Dundeeja. Ako bi bili dospeli iz Pondicherryja s parnikom, bi bili dospeli skoro enako hitro kakor njihovo pismo. Minulo pa je sedem tednov. Po mojih mislih znači

doba teh sedmero tednov razliko med hitrostjo poštnega parnika, ki ga je pripeljal, in hitrostjo jadrnice, ki se je ž njo pripeljal pisec.

„Mogoče je.“

„Še več kot mogoče. Verjetno je. Sedaj gotovo spoznaš velikansko nujnost tega novega slučaja in zakaj da sem tako nujno pozival mladega Openshawa, naj se čuva. Udarec je vedno padel koncem tistega časa, ki je bil potreben za pot preko razdalje. To pismo pa prihaja iz Londona, in zbok tega ne smemo računati z daljšim odlašanjem.“

„Dobri Bog!“ sem vzkliknil. „Kaj more vendar to neusmiljeno zasledovanje pomeniti?“

„Papirji, ki jih je imel Openshaw, so očitno velike važnosti za to osebo ali te osebe z jadrnice. Po mojih mislih se samoposebi razume, da jih mora biti več nego eden. En sam človek ne bi mogel izvršiti dveh umorov na tak način, da bi celo koronerjevo preiskavo prekanil. Ti ljudje hočejo imeti svoje papirje, pa naj jih ima kdorkoli hoče. Na ta način, vidiš, te tri črke K. K. K. niso več začetne črke enega samega človeka, marveč znak cele družbe.“

„Pa kakšne družbe?“

„Ali nisi nikoli slišal“ — je rekel Sherlock Holmes, se sklonil naprej in ponizal svoj glas — „o Ku Klux Klanih?“

„Nikoli.“

Holmes je začel prelistovati knjigo. „Evo ga,“ je rekel kmalu zatem. „Ku Klux Klan.“ Ime, ki izvira od fantastične podobnosti glasu, kakor ga povzroči napenjanje petelina pri puški. To strahovito skrivno družbo so ustanovili v južnih državah bivši konfederatski vojaki po državljanski vojski, in kmalu so se ustanovile podružnice po vseh krajih zlasti pa v državah: Tennessee, Louisiana, obe Karolini, Georgia in Florida. Svojo moč je uporabljala v politične namene, posebno za teroriziranje zamorskih volivcev in morjenje ali izganjanje tistih, ki so bili nasprotniki njenih nazorov. Predno so zločin izvršili, so poslali zaznamovancu opomin v kaki fantastični, vendar splošno spoznavani obliki — n. pr. v nekaterih krajih v obliki hrastovega lista, v drugih zopet pečke melon ali pomaranč. Po prejemu tega svarila se je žrtev ali s prisego odrekla svojim prejšnjim načelom, ali pa je morala iz dežele pobegniti. Ako je hotela pogumno vztrajati na svojem mestu, jo je zadela gotova smrt, in sicer navadno v kaki čudni, ne predvideni obliki. Organizacija te družbe je bila tako popolna in njeno delovanje tako sistematično, da skoraj niti eden slučaj ni znan, kjer bi žrtev nekaznovana vztrajala na svojem mestu, ali kjer bi mogli najti prave zločince. Ta družba je vzlic vsem naporom vlade Združenih držav in bolj-ših slojev južnih krajev več let prav močno

procvitala. Naposled pa je leta 1869. kar naenkrat popolnoma propadla, dasi se je od tedaj včasih sporadično zopet prikazala.“

„Opazil boš,“ je dejal Holmes in odložil knjigo, „da se je nenadni razpad te družbe zgodil ravno takrat, ko je ta Openshaw s svojimi papirji izginil iz Amerike. Ta okolnost je bila morda celo vzrok njenega razpada. Zbok tega se ne moremo čuditi, da zasleduje to družino nekoliko neizprosni duhov. Zelo mogoče je, da se tiče ta zapisnik in dnevnik prvih mož na Jugu in da jih je mnogo, ki toliko časa ne morejo mirno zaspati, dokler jih ne dobe nazaj.“

„Torej je list, ki smo ga videli —“

„Tak, kakor se sploh moremo nadejati od njega. Ako se prav spominjam, se je pisanje glasilo nekako takole: ‚poslali pečke do A, B in C,‘ — to se pravi, poslali so jim družbin opomin. Dalje je napisano, da sta A in B odšla ali zapustila deželo in končno, da so obiskali C z neugodnim uspehom zanj, kakor je bojim. Mislim, doktor, da se nam morda posreči malo bolj razjasniti to temno zadevo in da je mlademu Openshawu edino na ta način mogoče se rešiti, ako stori to, kar sem mu naročil. Nocoj ne moreva nič drugega ukreniti v tej zadevi; bodi tedaj tako prijazen pa mi podaj mojo vijolino, da poskusimo za kake pol ure pozabiti na to ničvredno vreme in še bolj ničvredna pota svojih bližnjih.“

Drugo jutro sem malo zaspal in solnce je že sijalo skozi megleni zastor, ki je visel nad velikim mestom. Holmes je bil že pri zajtrku, ko sem prišel dol.

„Oprosti mi, ker nisem čakal nate,“ je rekel; „čutim, da me čaka v zadevi mladega Openshawa mnogo dela.“

„Kakšne korake pa storiš?“ sem vprašal.

„To bo pred vsem odvisno od uspeha mojih prvih poizvedovanj. Nemara bom moral celo tja v Horsham.“

„Ali, ne pojdeš najprvo tja?“

„Ne, začnem v mestu. Prosim, kar pozvoni, da ti hišina tvojo kavo prinese.“

Ko sem čakal na kavo, sem vzel neodprti časnik z mize ter ga pogledal. Oko pa mi je obstalo na nekem zaglavju, da me je kar mrzlo izpreletelo po celem životu.

„Holmes,“ sem zavpil, „prepozno prideš!“

„Ah!“ je rekel in položil svojo čašo na mizo. „Bal sem se tega. Kako se je zgodilo?“ Govoril je mirno, vendar sem opazil, da je bil močno ganjen.

„Moje oko je ugledalo ime Openshaw in zaglavje: ‚Žaloigra blizu mostu Waterloo.‘ Evo poročila: Snoči med deveto in deseto uro je slišal stražnik Cook od oddelka H, ki je stal blizu mosta Waterloo v službi, nekega človeka na pomoč klicati in takoj zatem pljuskanje vode. Ker je bila noč nenavadno temna in viharna, je bilo vzlic pomoči nekaterih mimo-

idočih nemogoče rešiti ga. Poklicali so vseeno pomoč in s podporo povodne policije se je končno posrečilo dobiti truplo. Izkazalo se je, da je bilo truplo nekega mladega gospoda z imenom John Openshaw, kakor so doznali iz pismenskega zavoja, ki so ga našli v njegovem žepu, in da biva nekje blizu Horshama. Sodi se, da je hitel, da bi še pravočasno ujel poslednji vlak na postaji Waterloo, pri tem pa je v svoji naglici in velikanski temi zgrešil pot ter zašel na enega malih izkrcevalnih pomolov za rečne parnike. Na trupu ni bilo opaziti nobenega znaka kakega nasilja in nobenega dvoma ni, da je postal rajnki žrtev nesrečnega naključja, ki mora obrniti pozornost gosposke na razmere, ki vladajo na teh izkrcevališčih ob reki.“

Molče sva sedela nekoliko minut; Holmes je bil tako potrt in ganjen, kakor ga še nikoli nisem videl.

„To žali moj ponos, Watson,“ je rekel na posled. „Malenkostno čustvo je sicer, toda naj rečem še enkrat, da to žali moj ponos. Cela stvar je postala s tem moja osebna zadeva in ako mi Bog da zdravje, bom na vsak način ujel to tolpo. Da bi prišel k meni po pomoč in da bi ga jaz poslal v smrt — —!“ Planil je s stola in hodil strašno razburjen po sobi gori in doli ter sklepal in odpiral svoje dolge, drobne roke.

„Prekanjeni zlodeji morajo to biti,“ je vzkliknil navsezadnje. „Kako so ga vendar mogli zvabiti tja dol? Nabrežje vendar ne leži ob

poti na postajo. Na mostu je bilo brez dvoma celo v taki noči preveč živahno za njihov namen. No, Watson, videti hočemo, kdo bo naposled zmagal. Sedaj pa odhajam.“

„Na policijo?“

„Ne, jaz bom sam zase policija. Ko razpredem mreže, potem lahko pridejo po svoje muhe, poprej pa ne.“

Imel sem cel dan opravila s svojimi bolniki in šele pozno zvečer sem se vrnil zopet domu v Baker Street. Sherlock Holmes se še ni povrnil. Skoraj deset je že bila ura, ko je stopil ves bled in izmučen v sobo. Stopil je k stranski mizi, odtrgal od hlebca kos kruha ter ga hlastno pojedel, nato pa izpil dolg požirek vode.

„Lačen si,“ sem dejal.

„Sestradan. Nisem se zmisлил na to. Izza zajtrka nisem imel grižljaja v ustih.“

„Ničesar?“

„Niti grižljaja. Nisem imel časa, da bi na to mislil.“

„In kako se ti je godilo?“

„Dobro.“

„Imaš kako sled?“

„V dlani svoje roke jih imam. Mladi Openshaw ne bo dolgo nemaščevan. Veš, Watson, njihovo lastno varstveno znamko jim pošljem. Izvrstna misel to!“

„Kaj hočeš s tem reči?“

Vzel je s police pomarančo, jo razdelil na krljce ter iztisnil pečke na mizo. Nato jih je vzel petero ter jih vrgel v pisemski zavoje. Na notranji strani zaklopnega konca pa je napisal: „S. H. za J. O.“. Zatem je pismo zapečatil, nanj pa napisal naslov: „Kapitan James Calhoun, barka Lone Star, Savannah, Georgia.“

„To pismo ga bo že čakalo, ko dospe tja,“ je rekel. „Tisto noč gotovo ne bo spal. Pismo mu bo tako gotovo oznanjalo njegovo usodo kakor Openshawu.“

„Kdo pa je kapitan Calhoun?“

„Glavar te tolpe. Tudi ostale dobim, a on je prvi.“

„Kako pa si jih našel?“

Holmes je vzel iz žepa velik kos papirja, ki je bil ves popisane s številkami in imeni.

„Ves dan sem prebil,“ je rekel, „nad Lloydovimi poročili in starimi papirji, ter zasledoval pot vsake ladje, ki se je meseca januarja in februarja leta 1883. ustavila v Pondicherryju. Vsega skupaj je bilo šestintrideset ladij. Ena izmed teh, Lone Star (Samotna zvezda) po imenu, je takoj vzbudila mojo pozornost. Dasi je bilo označeno, da je dospela iz Londona, je njeno ime tako, kakor so ga nadeli eni izmed unijskih držav.“

„Državi Texas, mislim.“

„Jaz nisem za gotovo vedel, kateri, in tudi še sedaj ne vem; toliko sem pa vedel, da mora biti ta ladja ameriška.“

„In potem?“

„Pregledoval sem poročila iz Dundeeja in ko sem našel, da je bila tudi barka Lone Star tamkaj meseca januarja leta 1885., so se moje sumnje uresničile. Zatem sem šel poizvedovat o ladjah, ki leže sedaj v londonskem pristanišču.“

„No?“

„Lone Star je dospela semkaj minuli teden. Podal sem se dol v Albertov Dok in tamkaj sem izvedel, da je z jutranjim pritokom odjadrala domov proti Savanni. Brzjavil sem v Gravesend in izvedel, da je že pred nekaj časom plula mimo, da vleče vzhodnik in da ima sedaj brez dvoma že Goodarinske peščenine za seboj in ne more biti daleč od otoka Wight.“

„In kaj storiš sedaj?“

„O, jih že imam v svoji pesti. Kapitan in dva krmarja sta edina rojena Amerikanca na ladji, kolikor sem dognal. Ostali so Finci in Nemci. Dalje mi je tudi znano, da snoči teh treh ni bilo na ladji. To sem izvedel od nakladalca blaga, ki jim je pomagal nalagati tovore. Ko dospe ta jadrnica v Savanno, bo to pismo tudi že tamkaj in vrhutega obvestim potem kablja tamošnjo policijo, da silno potrebujemo te tri gospode tukaj, ker so obdolženi umora.“

Ali človek obrača, Bog pa obrne, in morilec Johna Openshawa ni bilo sojeno, da bi prejeli one pomarančne pečke, ki bi jim pričale,

da jim je za petami enako premeten in ne-
umoren človek, kakor so bili oni. Tisto leto so
bili ekvinokcijski viharji jako dolgi in hudi.
Dolgo časa smo čakali novic o ladji Lone Star
iz Savanne, pa zaman. Naposled smo čuli, da so
videli na valovih Atlantskega oceana razbit
zadnji del neke ladje, ki sta bili na njem vrezani
črki „L. S.“; to je vse, kar smo kdaj izvedeli
o usodi ladje Lone Star.

MOŽ Z ZAVITO USTNICO.

Isa Whitney, brat pokojnega Elije Withneya, doktor bogoslovja, predstojnik anglikanskega bogoslovskega zavoda pri sv. Juriju, je bil močno vdan opiju. Tej strasti se je vdal, kakor sem izvedel, zbok neke prav abotne ideje, ko je bil še v zavodu; nekoč je čital De Quincyjev popis njegovih sanj in občutkov in da bi tudi on dosegel tak učinek, je namočil svoj tobak v opij. Podobno mnogim drugim ju tudi on prišel do spoznanja, da se je opiju lažje privaditi nego odvaditi; in tako se je zgodilo, da je bil še dolgo vrsto let suženj tega strupa ter predmet groze in usmiljenja pri prijateljih in sorodnikih. Še sedaj vidim njegov rumeni obraz, povešene očesne vejice in drobni pogled, kako je ves sključen sedel na svojem stolu, prava razvalina plemenitega človeka.

V neki noči — bilo je v juniju leta 1889. — se je oglasil moj zvonec ob času, ko začenja človek zevati ter pogleduje na uro. Vzravnal sem se v stolu, moja žena pa je nevoljna odložila svoje ročno delo v naročje.

„Bolnik!“ je dejala. „Z doma boš moral.“

Vzdihnil sem, kajti prišel sem šele pred kratkim utrujen domov.

Slišala sva, kako so se odprla vrata, nekoliko naglih besedi, zatem pa brze stopinje po lino-leju. Vrata naše sobe so se odprla in v sobo je stopila črno oblečena dama s črnim pajčolanom.

„Oprostite mi, ker prihajam tako pozno,“ je začela; naenkrat pa je izgubila oblast nad samo seboj, planila naprej, se vrgla moji ženi okoli vratu ter začela ihteti. „Oj, tako nesrečna sem!“ je zavpila, „in tako zelo potrebujem malo pomoči!“

„O,“ je zaklicala moja žena ter ji odgrnila pajčolan, „Kate Whitney je. Kako si me iznenadila! Nisem te spoznala, ko si stopila v sobo.“

„Ker sama nisem vedela, kaj mi je storiti, sem prišla naravnost k tebi.“

Tako je bilo vedno. Ljudje, ki so imeli skrbi in težave, so prihajali k moji ženi kakor v zavetišče.

„Prav prijazno je od tebe, da si prišla. Vzemi malo vina z vodo, sedi semkaj in nam povej vse. Ali naj morda raje pošljem Jamesa k počitku?“

„O, ne, ne. Doktorjevega sveta in pomoči potrebujem. Stvar se tiče Ise. Že dva dni ga ni doma. V takem strahu sem radi njega!“

Ni bilo prvokrat, da nam je pripovedovala o sitnostih, ki jih je imela s svojim možem,

meni kot zdravniku, moji ženi pa kot stari prijateljici in sošolki. Midva sva jo mirila in tolažila s takimi besedami, ki sva jih pač mogla najti. Ali je vedela, kje je njen mož? Ali je bilo mogoče, da ji ga zopet nazaj pripeljemo?

Videti je bilo, da je mogoče. Izvedela je iz najbolj zanesljivih virov, da je začel zadnje čase zahajati v neko opijsko beznico v oddaljenem vzhodnem delu Londona. Doslej so trajale njegove orgije samo en dan, zvečer pa se je tresoč zopet vračal domov. Sedaj pa ga je imel strup že osemindvajset ur v svoji oblasti in brez dvoma je ležal tam v bližini dokov ter vdihaval strup ali pa prespaval njegove učinke. Tam pri „Zlati bari“ v Upper Swandam Lane ga je bilo najti. Pa kaj je bilo njej storiti? Kako bi se mogla ona, mlada in boječa ženska, drzniti iti na tak kraj ter oprostiti svojega moža iz srede lopovov, ki so ga obdajali?

Taka je torej bila ta stvar, ki je bil iz nje samo en izhod. Ali ne bi kazalo, da bi jo jaz tja spremil? Ali čemu bi ona sploh šla tjakaj? Jaz sem bil Isin zdravnik in kot tak sem imel precej vpliva nanj. Ako bi bil sam, bi več dosegel. Zastavil sem ji svojo besedo, da ga tekom dveh ur pošljem domov, ako je v resnici na tistem kraju, ki mi ga je označila. In tako sem čez deset minut zapustil svoj stol in svojo prijazno sobo ter hitel s kočijo proti vzhodu po

čudnem poslu, kakor se mi je tedaj zdelo, dasi je samo prihodnjost mogla pokazati, kako čudna je imela biti ta naloga.

Izpočetka stvar ni bila posebno težavna. Upper Swandam Lane je zakotna ulica, ki se vleče za ladjedelniciami ob severni strani reke vzhodno od Londonskega mosta. Sredi med neko prodajalno cene obleke in neko žganjarno so vodile stopnice navzdol do črne odprtine, podobne vhodu v podzemsko jamo; to je bila beznica, ki sem jo iskal. Naročil sem vozniku, da počaka, se podal po stopnicah, ki so bile vsled neprestane hoje pijancev že močno izdolbene na sredi, in pri luči brleče oljnate svetiljke nad vrati sem našel kljuko vrat, skozi katera sem stopil v dolgo, nizko sobo; zaduhlo in zakajeno od rjavega opijevega dima je bilo tu notri, ob straneh pa so stale postelje kakor v ladji za izseljence.

Skozi dim je mogel človek uzreti telesa, ki so ležala v fantastičnih pozah, s sključenimi hrbti, skrčenimi koleni, z glavo nazaj in brado kvišku, le tuintam se je kako motno temno oko ozrlo na novodošleca. Izza temne sence so žareli majhni rdečkasti svetlobni kolobarji, sedaj slabeje, sedaj zopet močnejše, kakor je pač goreči strup v kovinskih pipah vzgoreval ali ugaševal. Večjidel so bili tihi, nekateri so zopet mrmrali sami zase, drugi pa se pogovarjali z nekim čudnim, zamolklim, monotonim glasom; razgovor med njimi se je vršil izbruhoma in

se naenkrat končal z molkom; vsakdo je izmomljalval svoje lastne misli ter se malo zme- nil za besede svojega sosedu. Na drugem koncu je stala majhna ogljenka z gorečim ogljem, poleg katere je na trinožnem lesenem stolu sedel velik, suh starec, ki si je podpiral z rokami glavo, upiral komolce na kolena ter zrl v ogenj.

Ko sem vstopil, je prihitel k meni rumenopolten malajsk služabnik, prinesel pipo s strupom ter mi pokazal na neko prazno posteljo.

„Hvala vam, ne ostanem tukaj,“ sem rekel. „Moj prijatelj mr. Isa Whitney je tu in ž njim bi rad govoril.“

Na svoji desnici sem začul neko gibanje in zamolkel vzklik, in ko sem pozorno pogledal skozi dim, sem ogledal Whitneja, ko je ves bled, upadlega lica in nepočesan zrl v mene.

„Moj Bog! Watson je,“ je rekel. Bil je v žalostnem položaju reakcije in vsi živci so se mu tresli.

„Watson, koliko pa je že ura?“

„Enajst bo kmalu.“

„Katerega dne pa?“

„Petek imamo, 19. junija.“

„Sveta nebesa! Mislil sem, da je sredo. Da, sredo je. Čemu človeka strašiti?“ In zakril si je obraz z rokami ter začel z visokim glasom ihteti.

„Rečem ti, da je v resnici petek. Tvoja žena te že dva dni zaman čaka. Sram te bodi!“

„Saj me je. Ti si pa hud postal, Watson; tukaj sem samo nekoliko ur ter pokadil tri ali štiri pipe — pozabil sem že, koliko jih je pravzaprav bilo. Sicer pa grem s teboj domov. Ne bi rad povzročal Kati skrbi — ubogi, mali Kati. Daj mi svojo roko! Ali imaš voz?“

„Da, zunaj čaka.“

„Potem grem s teboj. A nekaj moram biti dolžan tukaj. Vprašaj, koliko sem dolžan, Watson. Prav brez moči sem. Sam po sebi ne morem ničesar storiti.“

Odšel sem med dvojno vrsto spečih, zadrževal sapo, da ne bi vdihaval ostudnega, opojnega dima ter se oziral po plačilnem natakcarju. Ko sem šel mimo velikega človeka, ki je sedel poleg ogljenke, sem zdajci začutil, da me je nekdo pocukal za suknjo in nek zamolkel glas je zašepetal: „Pojdi mimo mene, potem pa se ozri po meni nazaj.“ Prav razločno sem čul te besede. Ozrl sem se nizdoli. Prihajati so mogle samo od onega starca poleg mene, dasi je sedel sedaj tako zamaknjeno in nepremično kakor poprej; bil je zelo suh, nagubane kože in sključen vsled starosti, med kolena pa mu je visela nizdoli opijska pipa, kakor da bi mu bila od same utrujenosti padla iz rok. Stopil sem dva koraka naprej in se ozrl. Vse samozavesti je bilo treba, da nisem začudenja zavpil. Kazal mi je hrbet, tako da ga razen mene nikdo drugi ni mogel videti. Postava se je izravnala, gube so izginile, motne oči so se mu

zopet zasvetile in tam pri ognju je v veliko moje presenečenje sedel: nikdo drugi kakor Sherlock Holmes. Previdno mi je namignil, naj pridem bliže, ko pa se je nato obrnil zopet proti ostalim navzočnim, je sedel zopet tisti tresoči se, utrujeni starec pred menoj.

„Holmes!“ sem zašepetal, „kaj pa vendar delaš v tem brlogu?“

„Govori kolikor tiho moreš,“ je odgovoril, „imam izvrstna ušesa. Ako bi bil tako prijazen ter se iznebil tistega svojega pijanega prijatelja, bi me neizrečeno veselilo, če bi mogel nekaj malega s teboj govoriti.“

„Zunaj imam voz.“

„Potem te prosim, pošlji ga ž njim domov.

Smeš se zanesti nanj; zdi se mi preslab, da bi mogel zabresti v kako nepriliko. Priporočal bi ti tudi, da pošlješ po vozniku do svoje žene pismo, ki jo v njem obveščaš, da si šel z menoj. Ako me zunaj počakaš, pridem v petih minutah.“

Težko je bilo odreči Sherlocku Holmesu kakršnokoli prošnjo, bile so vse tako neizrečeno določne in izražene tako prepričevalno. Spoznal sem, da je moja naloga pravzaprav pri kraju, kakor hitro bi bil Whitney v vozu; v ostalem pa si nisem mogel nič boljšega želei, kakor sodelovati s svojim prijateljem pri enem onih čudnih dogodkov, ki so navadno izpolnjevali njegovo življenje. V malo minutah sem napisal pismo, plačal Whitnejev račun, ga

popeljal do izvoščeka ter počakal, da se je odpeljal v temo. Kmalu zatem se je splazila neka pohabljen postava iz opijske beznice in jaz sem stopal v Sherlock Holmesovi družbi po cesti dalje. Dve ulici je hodil s sključenim hrbtom in negotovim korakom. Nato pa se je ozrl okoli sebe, se vzravnal in se glasno zasmejal.

„Dozdeva se mi, Watson,“ je rekel, „da si domišljaš, da sem pridodejal kadenje opija k svojim injekcijam kokajina in vsem ostalim malim slabostim, glede katerih si me počaščeval s svojo zdravniško sodbo.“

„V resnici sem se začudil, da te najdem tukaj.“

„Vendar ne bolj nego jaz, da sem tebe našel tukaj.“

„Prišel sem po svojega prijatelja.“

„Jaz pa, da najdem svojega sovražnika.“

„Sovražnika?“

„Da, enega svojih naravnih sovražnikov, ali bolje rečeno, svoj naravni plen. Da povem na kratko, Watson: bivam sredi zelo znamenite preiskave in nadejal sem se, da najdem v nezvezanem brbljanju teh pijancev kako sled, kakor sem jo že večkrat. Ako bi me v tej beznici spoznali, bi ne bilo moje življenje počenega groša vredno, kajti že nekaterikrat sem se je poslužil v svoje namene in lopovski Lascar, njen lastnik, mi je prisegel mašče-

vanje. Zadaj v tej hiši se nahajajo zaloputna vrata, ki bi mogla marsikaj razodeti, kaj je v temnih nočeh šlo skozi nje.“

„Kaj! S tem vendar nočeš reči mrtva trupla, kaj?“

„Da, trupla, Watson. Bogata bi bila midva, da bi imela tisoč funtov za vsakega reveža, ki so ga umorili v tem brlogu. To je največja razbojniška jama ob celem nabrežju, in bojim se, da je Neville St. Clair zašel vanjo, ne da bi prišel zopet iz nje. Pa tukaj v bližini mora biti moj voz.“ Vtaknil je svoja kazalca med zobe in glasno zažvižgal; temu znamenju je odgovorilo podobno žvižganje iz daljave, takoj zatem pa je bilo čuti drdranje koles in peketanje konjskih kopit.

„No, Watson,“ je rekel Holmes, ko se je pripeljala iz teme kočija, „ali greš z menoj?“

„Ako ti morem kaj pomagati.“

„O, zanesljiv tovariš vedno pomaga. Še bolj pa tak kronist. V moji sobi v hiši The Cedars se nahajata dve postelji.“

„The Cedars?“

„Da, to je mr. St. Clairova hiša. Za časa preiskave bivam tamkaj.“

„In kje je ta hiša?“

„Blizu Leea v Kentu. Sedem milj dolgo pot imava pred seboj.“

„Vzlic temu sem še popolnoma na nejasnem.“

„Naravno. Ali takoj izveš vse. Le hitro noter! Že dobro, John, za danes te več ne potrebujemo. Tu imaš pol krone (angl.). Jutri okoli enajstih me pa zopet pričakuj. Kar poženimo. Z Bogom torej!“

Udaril je z bičem in zdirjali smo dalje; prazne in zapuščene ulice so se vrstile v neskončni vrsti druga za drugo, dokler nismo naposled dospeli do širokega mosta, pod katerim je počasi tekla črna voda. Na drugi strani se je pa zopet razprostirala širna puščava opeke in ometa; nočno tišino so motili le težki, redoviti koraki stražnika ali petje in vpitje poznih veseljakov. Temni oblaki so počasi plaval po nebu in tuptam se je zvezda prikazala med razpoklinami v njih. Holmes je molčal celo pot in glava mu je visela na prsih, kakor pri globoko zamišljenem človeku; jaz pa sem sedel poleg njega radoveden, kaj utegne biti ta njegova nova naloga, ki je napenjala vse njegove moči; vzlic temu pa se nisem upal motiti njegovih misli. Nekaj milj sva že prevozila in dospela do pasu predmestnih vil, ko se je nenkrat zganil, zmajal s svojimi ramami ter si prižgal pipo z obrazom človeka, ki je prepričan, da dela kakor najboljše more.

„Velikansko nadarjenost za molčanje imaš, Watson,“ je rekel. „Kot tovariša te dela ta lastnost naravnost neprecenljivega. Na mojo besedo, prav dobro mi dene, da imam človeka, ki morem ž njim govoriti, kajti moje misli niso

ravno posebno prijetne. Ugibal sem, kaj naj porečem tej mali ženski, ki me čaka pri hišnih vratih.“

„Pozabil si, da ne vem prav ničesar o celi stvari.“

„Ravno dovolj časa bo še, da ti povem vsa dejstva tega slučaja, predno prideva do Leea. Neznansko preprost je videti in vendar ne morem nikamor ž njim. Vse polno nitij je, to je res, toda nikjer ne morem najti konca. Po-vedati ti hočem vse jasno in točno, Watson, morda vidiš ti kako iskrico, kjer je meni vse temno.“

„Kar dalje.“

„Pred nekaj leti — da povem natančneje, meseca maja leta 1884. — je prišel v Lee nek gentleman z imenom Neville St. Clair, ki je bil videti jako bogat. Kupil si je veliko vilo, naredil lep vrt in sploh živel jako dobro. Polagoma si je v soseščini pridobil prijateljev in leta 1887. se je oženil s hčerjo nekega ondotnega pivovarnarja, s katero je imel dvoje otrok. Pravega poklica ni imel, pač pa je bil udeležen pri več družbah in je skoraj redno hodil zjutraj v mesto ter se vračal ob 5,14 zvečer od postaje Canon Street z vlakom. Mr. St. Clair šteje sedaj 37 let, je zmeren človek, dober soprog, jako ljubezniv oče, sploh človek, ki je priljubljen pri vseh, ki ga poznajo. Dostavim naj še, da znašajo vsi njegovi dolгови, kolikor smo mogli dosedaj dognati, 88 funtov 10 šilin-

gov, na drugi strani pa ima 220 funtov samo v glavni mestni banki. Zbok tega ni mogoče, da bi denarne zadeve mogle nanj neugodno vplivati.

„Minuli ponedeljek se je podal mr. Neville St. Clair nekoliko bolj zarana v mesto kakor po navadi in je pred odhodom povedal, da ima dvoje zelo važnih opravil in da prinese svojemu malemu sinčku škatlo otročje opeke za igranje. Čisto po naključju pa je prejela njegova žena prav tisti ponedeljek kmalu po njegovem odhodu brzojavko, da ima v uradu Aberdeenske parobrodne družbe majhno pošiljatev precejšnje vrednosti. No, ako ti je London znan, boš vedel, da se nahaja urad te družbe v Fresno Streetu, podružnica pa v Upper Swandam Lane, kjer si me danes našel. Mrs. St. Clairova je odšla po drugem zajtrku v mesto, kjer je najprej nakupila nekaj stvari, nato pa se je podala v družbin urad, prejela pošiljatev ter šla ravno ob 4,35 po Swandam Lane, da se vrne nazaj na postajo. Ali si mi sledil semkaj?“

„Stvar je čisto jasna.“

„Ako se spominjaš, je bil poslednji ponedeljek nenavadno vroč dan; mrs. Clairova je hodila počasi in se ozirala naokoli v nadi, da ugleda kakega izvoščeka, ker ji ni dopadala okolica, ki se je v nji gibala. Ko je tako stopala po Swandam Lane, je naenkrat začula nekak vzklik ali krik in mrzlo jo je izpreletelo,

ko je ozrla svojega moža, ki je gledal nanjo iz nekega okna v drugem nadstropju. Okno je bilo odprto in ona je natanko videla njegov obraz, o katerem pravi, da je bil strašno razburjen. Divje je mahal z rokami proti njej, nato pa je tako iznenada izginil od okna, da se ji je zdelo, kakor da ga je neka nepremagljiva sila nazaj potegnila. Njene bistro ženske oči pa so opazile še eno čudno okolnost, namreč da ni imel na sebi niti ovratnika niti ovratnice, dasi je nosil nekako temno suknjo, prav tako, v kakršni je bil odšel od doma.

„Prepričana, da ni vse v redu ž njim, je pohitela po stopnicah navzdol — dotična hiša je bila namreč ravno ta opijska beznica, v kateri si me danes našel — in skušala priti preko prednje sobe do stopnic, ki so vodile v prvo nadstropje. Ob vznožju stopnic pa ji je prišel ta lopovski Lascar naproti, o katerem sem že govoril, in ta jo je zavrnil ter jo s pomočjo Danca, ki je njegov pomočnik, potisnil na ulico. Vsa prestrašena je hitela po ulici dalje in je v Fresno Streetu na srečo naletela na več stražnikov in enega nadzornika, ki so bili na potu na svoje prostore. Nadzornik je šel v spremstvu dveh stražnikov ž njo nazaj ter došel navzlic uporuh hišnega lastnika do tiste sobe, v kateri so zadnjikrat videli mr. St. Claira. Nobenega sledu ni bilo o njem. Sploh ni bilo v celem prvem nadstropju žive duše izvzemši nekega pohabljenca strašne zunanosti, ki si je

očividno ustanovil tamkaj svoj dom. On in Lascar sta trdovratno prisegala, da popoldne ni bilo nobenega drugega človeka v sprednji sobi. Njuno zatrjevanje je bilo tako odločno, da je začel nadzornik omahovati in je že skoraj mislil, da se je mrs. St. Clairova motila, kar je ona naenkrat vzkliknila, planila proti neki mali škatli, ki je ležala na mizi ter odstranila pokrov. Iz nje so se vsule otročje opeke. Bila je igrača, ki jo je bil obljubil prinesiti domov.

„Ta najdba in pa vidna zmedenost pohabljenca je nadzornika prepričala, da je stvar resna. Skrbno so preiskali sobe in vse okolnosti so kazale na grd zločin. Prednja soba je bila preprosto opravljena kot družabna soba, iz nje pa se je prišlo v majhno spalnico, iz katere se je videlo na ozadje neke ladjedelnice. Med ladjedelnico in oknom spalnice leži ozek kos zemlje, ki je pri odtoku suh, pri pritoku pa ga krije najmanj štiriinpol čevlja globoka voda. Spalnično okno je bilo široko in se je odpiralo od spodaj. Pri preiskavi so našli sledove krvi na oknu, na lesenih tleh spalnice pa je bilo videti nekoliko raztresenih kapljic. Za nekim zastorom v sprednji sobi je ležala obleka mr. Nevilla St. Claira vsa razmetana, samo suknje je manjkalo. Črevlji, nogavice, klobuk in ura — vse je bilo tamkaj. Na teh kosih njegove oprave ni bilo videti niti najmanjšega znaka nasilja, nikjer pa tudi ni bilo niti najmanjšega sledu o mr. Nevillu St. Clairu. Oči-

vidno je moral oditi skozi okno, pa pomenljivi madeži od krvi na okenskem naslonu niso vzbujali posebne nade, da bi se bil mogel s plavanjem rešiti, kajti pritok je ob času žalostne igre dosegel najvišjo točko.

„Sedaj pa, kar se tiče lopovov, ki so bili neposredno zapleteni v celo zadevo, kakor vse kaže. Lascar je znan kot človek, kojega prejšnje življenje je na jako slabem glasu; ker se je pa po pripovedovanju mrs. St. Claireve nahajal ob vznožju stopnic, ko se je njen soprog prikazal pri oknu, pač ni mogel biti pri zločinu drugega nego sokrivec. Zagovarjal se je s popolno nevednostjo ter izjavil, da niti najmanj ne ve, kaj dela njegov najemnik Hugh Boone in da si na noben način ne zna razlagati, kako pride obleka pogrešanega gospoda tja gor.

„Toliko o hišnem gospodarju Lascarju. Sedaj se pa obrnimo k čudnemu pohabljenцу, ki stanuje v drugem nadstropju te opijske beznice in ki je bil gotovo poslednje človeško bitje, kojega oči so gledale Nevilla St. Clairu. Ime mu je Hugh Boone in njegov strašni obraz je poznan vsakomur, ki zahaja mnogo v notranje mesto. Po poklicu je berač, dasi z ozirom na policijske predpise navidezno prodaja vžigalice. Na Thread-needle Streetu se nahaja na levi strani majhen kot v zidovju, kakor si morda že opazil. Na tem kraju sedi ta človek s prekrižanimi nogami in drži v naročju svojo neznatno zalogo vžigalic; in ker

je pogled nanj strašen, se vsiplje majhen dež usmiljenja v mastno usnjato čepico, ki leži pred njim na tlaku. Več nego enkrat sem že opazoval tega človeka, predno sem sploh mislil, da se bom na tak način seznanil ž njim, in čudil sem se, koliko darov je dobil v kratkem času. Njegova zunanost je taka, kakor vidiš, da ne more nikdo mimo njega, ne da bi ga opazil. Šop pomarančastih las, bled obraz, ki ga pači grozna brazgotina, ki je pri svojem skrčenju zunanji rob njegove gornje ustnice navzgor obrnila, čeljust kakor kakega buldoga in dvoje silno prodirljivih temnih oči, ki so v jako čudnem nasprotju z barvo njegovih las, vse to ga odlikuje izmed množice navadnih beračev; vrhutega pa še njegova dovtipnost; vedno ima dober odgovor na vsako opazko mimoidočih. Tak je torej ta človek, o katerem sedaj doznamo, da stanuje v tej opijski beznici in da je poslednji, ki je videl gospoda, ki ga iščemo.“

„On je vendar pohabljen!“ sem dejal. „Kaj premore tak človek proti možaku v najboljših letih?“

„Pohabljenec je v tem smislu, da pri hoji šepa, sicer pa je videti prav krepak in dobro rejen človek. Po svojih zdravniških izkušnjah ti bo gotovo znano, Watson, da nadomešča slabost enega uda izredna moč v ostalih.“

„Prosim, nadaljuj s svojo pripovedjo.“

„Ko je mrs. St. Clairova ugledala kri na oknu, se je onesvestila, in ker njena navzočnost policiji pri preiskavi ni mogla biti v posebno korist, so jo odpeljali domov. Nadzornik Barton, ki je vodil preiskavo tega slučaja, je vse prostore kaj natanko preiskal, vendar ni našel ničesar, kar bi moglo le količkaj pojasniti celo zadevo. Pri tem pa so naredili napako, da niso takoj na licu mesta aretirali Boona; s tem so mu dali nekoliko minut časa, da se je lahko pogovoril s svojim prijateljem Lascarjem; ta pogrešek pa so kmalu popravili; prišli so ga ter preiskali, vendar niso našli ničesar, kar bi ga obteževalo. Na desnem rokavu njegove srajce je bilo sicer nekoliko krvavih madežev; a pokazal je svoj prstanec, ki se je bil vanj urezal blizu nohta ter tako pojasnil vzrok krvavenja; dalje je povedal, da je bil malo prej pri oknu, in da prihajajo tudi dotični krvavi madeži, ki so jih opazili, brez dvoma iz istega vira. Odločno je tajil, da bi bil kdaj videl mr. Nevilla St. Claira in prisegal, da je njemu prav tako nerazumljivo, kako pride tista obleka v njegovo sobo, kakor policiji. Z ozirom na izjavo mrs. St. Clairove, da je v resnici videla svojega soproga pri oknu, je pa izjavil, da mora biti ali blazna ali se ji je sanjalo. Navzlic njegovim glasnim ugovorom so ga odpeljali na policijsko postajo, nadzornik pa je ostal na licu mesta v nadi, da morda od tok vode kaj novega razkrije.

„In to se je tudi zgodilo, akoravno v blatu niso našli tega, kar so se bali, da najdejo. Našli so namreč po odtoku pač suknjo od Neville St. Claira, njega samega pa ne. In kaj misliš, da so našli v žepih njegove suknje?“

„Tega si ne morem misliti.“

„Ne, ne verujem, da bi mogel ugeniti. Vsi žepi so bili nabasano polni samih penijev in polpenijev — vsega skupaj štiristoenaaindvajset penijev in dvestosedemdeset polpenijev. Ni čuda, da odtok ni suknje s seboj odnesel. S človeškim truplom je pa nekaj drugega. Med ladjedelnico in hišo je močan vrtinec, in zelo verjetno se je zdelo, da je vrtinec odplaval truplo v reko, težka suknja pa je ostala.“

„Slišali smo pa, da so našli vso ostalo njegovo obleko gori v sobi. Ali naj je bilo truplo v samo suknjo oblečeno?“

„Ne, moj dragi, a ta okolnost se da kaj lahko raztolmačiti. Recimo, da je ta Boone vrgel Nevilla St. Claira skozi okno, kjer bi ga živa duša ne mogla videti. Kaj je bil potem storil? Samoposebi se umeje, da bi takoj uvidel, da se mora iznebiti izdajske obleke. Pograbil bi suknjo z namenom, da jo vrže skozi okno, kar bi mu prišlo na misel, da bi nemara suknja plavala po vrhu in se ne bi potopila. Časa ima malo, kajti čul je že spodaj hrup, ko je ona ženska hotela prodreti skozi vrata. Morda pa je tudi od svojega zaveznika Lascarja že slišal, da se policija bliža. Niti trenutka ne kaže iz-

gubljati. Urno plane k skrivni zalogi, v kateri je hranil dobiček svojega beračenja, pa nabaše žepě z vsem denarjem, ki mu pride ravno pod roko, samo da bi se suknja bolj gotovo potopila. Nato jo vrže skozi okno; isto bi bil storil tudi z vsakim drugim kosom obleke, da ne bi bil čul korakov spodaj; imel je ravno še dovolj časa, da je zaprl okno, ko je prišla policija.“

„To je kaj mogoče.“

„No, ker za sedaj nimamo boljše hipoteze, vzamemo to kot oporo. Kakor sem že povedal, so Boona prijeli in odpeljali na policijsko postajo, vendar mu niso mogli dokazati, da bi bilo kdaj količ kaj govorilo proti njemu. Že leta ga poznajo kot berača po poklicu, pa je bil sicer videti kaj miren in neškodljiv. Tako stoje sedaj stvari. In vprašanje, ki ga je treba razrešiti, je, kaj je Neville St. Clair delal v tisti opijski beznici, kaj se mu je tamkaj pripetilo, kje je sedaj in v kakšni zvezi je Hugh Boone z njegovim izginotjem. Priznati moram, da se ne morem spominjati nobenega slučaja v svoji praksi, ki bi bil na prvi pogled tako preprost videti, ki bi bil pa vzlic temu tako težaven.“

Medtem ko je Sherlock Holmes nadrobno našteval to čudno vrsto dogodkov, smo hiteli mimo zadnjih hiš velikega mesta dalje, dokler nismo tudi teh za seboj pustili in se vozili po cesti, ki je bila na obeh straneh ograjena s plotovi. Proti koncu njegove pripovedi smo se

peljali skozi dve raztreseni vasi, kjer se je še vedno svetilo nekoliko oken.

„Sedaj smo pri prvih hišah v Lee,“ mi je rekel tovariš. „Na naši kratki vožnji smo se dotaknili treh grofij: začeli smo v Middlesexu, vozili preko nekega kota v Surreyu ter dospeli do Kenta. Ali vidiš tisto luč med drevjem? To je hiša The Cedars in poleg luči sedi ženska, ki je s svojimi skrbnimi ušesi brez dvoma že začula peket konjskih kopit.“

„Zakaj pa ne vodiš tega slučaja z Baker Streeta?“ sem vprašal.

„Ker je treba več poizvedb tukaj dognati. Mrs. St. Clairova mi je dala v svoji prijaznosti dve sobi na razpolago; bodi prepričan, da ji bo prijatelj in tovariš ravno tako dobrodošel kakor jaz. Nerad se snidem ž njo, Watson, ker ji ne prinašam nikakršnih novic o soprogu. Tukaj smo!“

Ustavili smo se pred veliko vilo, ki je bila nekoliko odmaknjena od ceste. Iz hleva je prihitel hlapec in prijel konja, midva s Holmesom pa sva skočila iz voza ter zavila po ozki vijugasti poti, ki je držala do hiše. Ko sva prišla bliže, so se odprla vrata in pred nama je stala majhna, svetlolasa ženska, oblečena v svetlo mušelinasto obleko in s kosmato, bledordečo ovratnico okoli vratu. Eno roko je držala ob vratih, drugo pa je imela pričakujoče napol povzdignjeno; telo ji je bilo malo naprej nag-

njeno, glava in obraz iztegnjena, oči hrepeneče in ustnice nekoliko odprte — živo vprašanje.

„No?“ je zaklicala, „no?“ Ko pa je opazila, da sva dva, je polna upanja veselo vzkliknila; ta vzklik pa se je izpremenil v stokanje, ko je opazila, da je moj tovariš zmajal z glavo in zmignil z ramami.

„Nobenih dobrih novic?“

„Nobenih.“

„In slabih?“

„Tudi ne.“

„Hvala Bogu. Pa stopite v hišo. Zelo utrujeni morate biti, kajti imeli ste kaj naporen dan.“

„To je moj prijatelj, dr. Watson. Pri več mojih slučajih mi je veliko pomagal in srečno naključje mi je omogočilo, da ga sem s seboj pripeljal, da mi pomaga tudi pri tej preiskavi.“

„Zelo me veseli, da vas vidim,“ je rekla ter mi prisrčno stisnila roko.

„Prepričana sem, da mi oprostite, ako vam bo kaj manjkalo tukaj, posebno ako vpoštevate udarec, ki nas je tako nenadoma zadel.“

„Cenjena gospa,“ sem rekel, „star vojak sem; pa tudi ako bi ne bil, prav dobro uvidevam, da opravičevanja ni potrebno. Zelo srečen bom, ako bom mogel pomagati bodisi vam, bodisi mojemu prijatelju tukaj.“

„Mr. Sherlock Holmes,“ je rekla gospa, ko sva stopili v lepo razsvetljeno obednico, kjer

je na mizi čakala mrzla večerja, „rada bi vas vprašala dve, tri stvari in vas prosila, da bi mi jih odkrito odgovorili.“

„Gotovo, gospa.“

„Mojih čustev ni treba vpoštevati. Histerična nisem in tudi te lastnosti nimam, da bi v omedlico padla. Jaz bi samo rada izvedela vašo pravo, osebno mnenje.“

„Glede česa?“

„Ali ste v svojem srcu mnenja, da Neville živi?“

Sherlock Holmes je bil spričo tega vprašanja nekoliko v zadregi. „Odkrito, prosim,“ je ponavljala stoječ na preprogi in pozorno zrla vanj, ko se je na svojem pletenem stolu nazaj naslonil. „Ali mislite, da je mrtev?“

„Da.“

„Umorjen?“

„Tega ne morem reči. Morda.“

„In katerega dne ga je dohitela smrt?“

„V ponedeljek.“

„Potem boste morda tako dobri, mr. Holmes, ter mi povedali, kako je to, da sem danes prejela tole pismo od njega.“

Sherlock Holmes je skočil pokonci kakor elektriziran.

„Kaj?“ je zavpil.

„Da danes.“ Nasmejala se je ter mu pokazala majhen kos papirja.

„Ali ga smem videti?“

„Gotovo.“

Željno ga ji je vzel iz roke, ga poravnal na mizi, pristavil svetiljko bliže in ga pozorno ogledoval. Jaz sem vstal s svojega stola in ogledoval pismo preko njegove rame. Zavoj je bil iz zelo slabega papirja s poštnim pečatom iz Gravesenda in datumom ravno istega dne, ali bolje prejšnjega dne, ker je bil oddan malo po polnoči.

„Slaba pisava!“ je zamrmral Holmes. „To gotovo ni pisava vašega soproga, gospa?“

„Ne, ali zavoj je.“

„Po mojem mnenju je moral človek, ki je napisal naslov na zavoj, poprej naslov poizvedeti.“

„Kako morete to reči?“

„Ime samo je pisano, kakor vidite, s popolnoma črnim črnilom, ki se je posušilo. Ostalo pa je sivkaste barve, kar spričuje, da se je v ta namen uporabil pivnik. Ako bi bilo vse obenem pisano in potem s pivnikom posušeno, bi ne bila pisava nikjer temno črna. Pisec je najprvo napisal ime, med tem in med napisanjem naslova pa je bil precejšen presledek, ki kaže, da ni vedel naslova. To je kajpada samo malenkost, pa nič ni tako važnega kot so malenkosti. Oglejmo si sedaj pismo! Ha! Nekaj je bilo priloženo!“

„Da, prstan. Njegov pečatni prstan.“

„Ali ste prepričani, da je to pisava vašega soproga?“

„Ena njegovih pisav.“

„Ena?“

„Njegova pisava, kadar je hitro pisal. Ta je kaj malo podobna njegovi navadni pisavi, vseeno pa jo dobro poznam.“

„Draga moja, bodi brez strahu. Vse bo zopet dobro. Prigodila se je velika pomota, ki bo zanjo treba nekoliko časa, da se jo popravi. Čakaj potrpežljivo. — Neville. Pisano je s svinčnikom na praznem listu iz neke knjige, ki je imela obliko osmerke. Hm! Oddano je bilo na pošti v Gravesendu po človeku, ki je imel umazan palec. Ha! Gumasti rob pa je omočil človek, ki je žvečil tobak, ako se ne motim. Ali v resnici ne dvomite, da je to pisava vašega soproga?“

„Niti najmanj. Sam Neville je napisal te besede.“

„In v Gravesendu je bilo dano na pošto. No, mrs. St. Clairova, nebo se jasni, vendar še ne morem reči, da je nevarnost že minula.“

„On mora biti pri življenju, mr. Holmes.“

„Razen ako tole ni ponarejeno, da bi nas speljali na napačno sled. Prstan navsezadnje ničesar ne dokazuje. Lahko so mu ga bili vzeli.“

„Ne, ne; to je, to je v resnici prav njegova lastnoročna pisava.“

„Pa dobro. Mogoče pa je, da je bilo že v ponedeljek pisano, a šele danes na pošto dano.“

„Kaj mogoče.“

„Ako je temu tako, se je pa med tem marsikaj lahko prigodilo.“

„O, nikar mi ne jemljite poguma, mr. Holmes. Vem, da se mu dobro godi. Med nama vlada tako velika simpatija, da bi takoj slutila, ako bi se mu kaj žalega prigodilo. Prav tisti dan, ko sem ga poslednjikrat videla, se je urezal v spalnici; jaz pa sem v istem trenutku pohitela iz obednice gor v spalnico, prepričana, da se mu je nekaj zgodilo. Ali mislite, da bi se bila odzvala taki malenkosti, a ne bi občutila njegove smrti?“

„V svojem življenju sem preveč izkusil, da ne bi vedel, da utegne biti vtis kake ženske dostikrat večje vrednosti nego izvajanje kakšnega analitičnega misleca. In v tem pismu imate v resnici zelo krepak dokaz za svoje mnenje. Ako pa je vaš soprog živ in ako more pisati pisma, zakaj se pa potem ne vrne domov?“

„Tega ne morem razumeti. Nepojmljivo je.“

„Ali ni v ponedeljek pred odhodom ničesar omenil?“

„Ničesar.“

„Ali ste se vi začudili, ko ste ga ugledali v Swandam Lane?“

„Silno.“

„Ali je bilo okno odprto?“

„Da.“

„Potem bi vas bil lahko poklical, ali ne?“

„Lahko.“

„On pa je, kaj ne da, samo nerazumljivo zavpil?“

„Da.“

„Ali ste bili mnenja, da je na pomoč klical?“

„Da. Z rokami je mahal.“

„Mogoče pa je tudi, ta je bil to klic iznenađenja. Morda je začudenje, da vas je tako nepričakovano zagledal tamkaj, povzročilo, da je dvignil svoje roke.“

„Mogoče je.“

„Vi pa ste mislili, da so ga nazaj potegnili.“

„Tako nenadoma je izginil.“

„Morda pa je samo odskočil. Ali niste nikogar drugega videli v sobi?“

„Ne, ali ta strašni človek je priznal, da je bil tam, Lascar pa je stal ob vznožju stopnic.“

„Tako je. Ali je imel vaš mož svojo navadno obleko na sebi?“

„Da, a brez ovratnika in ovratnice. Prav razločno sem videla njegov goli vrat.“

„Ali je kdaj govoril z vami o Swandam Lane?“

„Nikoli.“

„Ali je bilo kdaj opaziti znamenja, da bi bil opij užival?“

„Nikoli.“

„Hvala vam, mrs. St. Clairova. To so bile poglavitne točke, glede katerih sem hotel biti popolnoma na jasnem. Sedaj bova midva malo večerjala, nato pa se podala k počitku, kajti jutri naju prejkone čaka mnogo dela.“

Velika in udobna soba z dvema posteljama je bila dana nama na razpolago in jaz sem kmalu zlezel pod odejo, kajti bil sem močno utrujen. Sherlock Holmes pa je bil drugačen človek; ako je imel nerazrešen problem pred seboj, je bil cele dneve, da, celo teden dni pokonci, ga razmišljal, zopet in zopet urejal dejstva, jih razmotrival z vsakega stališča, dokler jih ni ali dognal, ali pa se prepričal, da so nezadostna. Kmalu mi je bilo jasno, da je bil zopet pripravljen celo noč presedeti. Odložil je suknjo in telovnik, si oblekel veliko modro ponočno suknjo, hodil po sobi ter jemal blazine s postelje, divana in naslanjačev. Ž njimi je naredil nekak orientalski divan, na katerega se je usedel s prekrižanimi nogami, položivši predse nekoliko tobaka in škatlico vžigalic. Pri medli luči svetiljnice sem ga videl tamkaj tiho in mirno sedeti, v ustih je držal staro pipo, oči so mu bile zamišljeno uprte v en kot stropa, iznad njega pa se je vzdigoval modri dim proti stropu. Tako je sedel, ko sem zaspal in tako je sedel, ko me je nenaden vzklik prebudil in sem opazil, da je poletno solnce že sijalo v sobo. Pipa je bila še vedno v njegovih ustih, soba je bila polna gostega tobakovega dima, le kup tobaka je bil izginil, ki sem ga prejšnji večer videl pred njim.

„Ali si zbujen, Watson?“ je vprašal.

„Da.“

„Pripravljen za jutranji izprehod?“

„Gotovo.“

„Potem se obleci. Živa duša se še ne gane; ker pa vem, kje spi hlapec, bo voz kmalu pripravljen.“ Ko je govoril, se je hehetal sam pri sebi, pomežikoval z očmi in je bil sploh videti docela drugačen človek kakor prejšnji večer.

Ko sem se napravil, sem pogledal na uro. Ni čuda, da še žive duše ni bilo pokonci. Bilo je petindvajset minut čez štiri. Kakor hitro sem bil gotov, je prišel Holmes s sporočilom, da hlapec že vprega.

„Rad bi malo preizkusil neko mojo teorijo,“ je rekel in se obul. „Moje mnenje je, Watson, da stojiš pravkar pred enim največjih bedakov v Evropi. Jaz zaslužim, da bi me kdo tako sunil z nogo, da bi zletel od tukaj prav do Charing Crossa. Ali sedaj imam, kakor sodim, ključ do cele zadeve.“

„In kje je ta?“ sem vprašal in se nasmejäl.

„V kopalni sobi,“ je odgovoril. „O da, ne šalim se,“ je nadaljeval, ko je opazil moj neverni pogled. „Ravnokar sem bil tam; vzel sem ga s seboj in ga imam tukajle v torbi. Le naprej, moj dragi, da vidimo, ako gre v ono ključavnico.“

Odšla sva kar najbolj tiho po stopnicah navzdol in iz hiše na svetlo jutranje solnce. Na cesti je stal vpreženi voz, napol oblečeni hlapec pa ga je čuval. Skočila sva nanj in oddrdrala

po londonski cesti. Tupatam je bilo videti kmečki voz, ki je peljal zelenjavo v mesto na trg, vile na obeh straneh ceste so bile tako tihe in brez življenja kakor kako mesto v sanjah.

„V nekaterih ozirih je ta slučaj čuden,“ je rekel Holmes in udaril z bičem po konju, da se je spustil v dir. „Priznati pa moram, da sem bil slep kot krt; vseeno pa je bolje pozno se naučiti modrosti kot nikoli.“

V mestu so začeli prvi vstajalci ravno zaspno pogledovati skozi okna, ko sva drdrala po ulicah na surreyski strani. Koncem Waterloo Bridge Roada sva prekoračila Temzo, zavila na Wellington Streetu na desno in se znašla na Bow Streetu. Sherlock Holmes je bil dobro znan na policiji in stražnika pri vratih sta mu salutirala. Eden je prijel konja za uzdo, drugi pa je naju peljal v hišo.

„Kdo ima službo?“ je vprašal Holmes.

„Nadzornik Bradstreet, gospod.“

„O, Bradstreet, kako se imate?“ Velik, krepak uradnik s špičasto čepico in z vrvicami prepreženo suknjo je prišel po kamenitih stopnicah doli. „Rad bi govoril z vami, Bradstreet.“

„Gotovo, mr. Holmes. Stopite semkaj v mojo sobo.“

Bila je majhna uradna soba z orjaško glavno knjigo na mizi in telefonom na steni. Nadzornik je sedel k svoji mizi.

„Kaj morem za vas storiti, mr. Holmes?“

„Oglasil sem se radi tistega berača Boona — tistega, ki je obdolžen, da je v zvezi z izginotjem mr. Nevilla St. Claira iz Leea.“

„Da, pripeljali so ga semkaj in obdržali v preiskovalnem zaporu v svrhu nadaljnjih preiskav.“

„Slišal sem o tem. Ali ga imate tukaj?“

„V celicah.“

„Ali je miren?“

„O, nobenih sitnosti ne dela. Sila umazan lopov je to.“

„Umazan?“

„Da, pred vsem bi ga bilo treba pripraviti do tega, da bi si umil roke; in njegov obraz je črn kakor piskrovezov. No, ko bo njegov slučaj v redu, pojde takoj v kopelj. Ako bi ga videli, mislim, da bi mi pritrdili, da jo silno potrebuje.“

„Jako rad bi ga videl.“

„Ali res? To se lahko zgodi. Pojdite z menoj. Svojo torbo pa lahko tukaj pustite.“

„Ne, vzamem jo s seboj.“

„Pa dobro. Pojdite semkaj, ako vam drago,“ je rekel. Odpeljal nas je po hodniku, odprl neka vrata, šel po vijugastih stopnicah navzdol ter nas naposled privedel na belo pobeljen hodnik s celo vrsto vrat na vsaki strani.

„Tretja vrata na desni so njegova,“ je dejal nadzornik. „Tukajle je!“ Mirno je odmaknil deščico na zgornjem delu vrat in pogledal skozi okence.

„Spi,“ je rekel. „Prav dobro ga morete videti.“

Obadva sva pogledala skozi mrežo. Ujetnik je ležal v trdem spanju s proti nam obrnjenim obrazom, dihajoč počasi in težko. Bil je človek srednje postave, preprosto oblečen, kakor je pristojalo njegovemu poklicu, v barvasto srajco, ki je bila vidna skozi razpor v razcapani suknji. Bil je neznansko umazan, prav kakor je rekel nadzornik, toda blato, ki ga je imel na obrazu, ni moglo zakriti njegove grdosti. Široka brazgotina neke stare rane mu je segala od oči do čeljusti in je pri svojem skrčenju zavila del gornje ustnice navzgor, tako da je bilo tri zobe videti. Šop zelo svetlordečih las mu je rasel globoko dol na oči in čelo.

„Sama lepota ga je, ali ne?“ je dejal nadzornik.

„Prav gotovo je, da potrebuje vode,“ je dejal Holmes. „Sem si mislil, da bi bilo dobro, ako bi se umil; zbok tega sem bil tako prost, da sem prinesel s seboj potrebne stvari.“ Pri teh besedah je odprl svojo torbo in vzel iz nje veliko kopalno gobo.

„He! He! Kak šaljivec ste! se je hehetal nadzornik.

„Ako bi bili tako dobri in prav na tihem odprli vrata, ga bomo pripravili, da naredi svojo zunanost mnogo bolj dostojno.“

„No, ne vem, zakaj ne bi,“ je dejal nadzornik. „Ali ne dela časti celicam v Bow Streetu, kaj?“ Vtaknil je svoj ključ v ključavnico in stopili smo tiho v celico. Speči se je malo obrnil in zopet trdo zaspal. Holmes se je sklonil k vodnemu vrču, namočil svojo gobo, nato pa je nekolikokrat močno podrgnil ž njo po ujetnikovem obrazu.

„Dovolite mi,“ je zaklical, „da vam predstavim mr. Nevilla St. Claira iz Leea v Kentu.“

Nikoli v celem svojem življenju nisem videl takega prizora. Koža obraza se mu je pod vplivom gobe odluščila kakor skorja od drevesa. Grda rjava barva je izginila! Izginila je tudi strašna brazgotina in zavita ustnica, ki mu je delala obraz odurno porogljiv! En potegljaj je odstranil zmršene rdeče lase in tam na postelji je sedel elegantno izgledajoč človek bledega žalostnega obraza, črnih las in gladko obrit, si mel oči in se zaspano začudeno oziral okoli sebe. Nato je naenkrat spoznal svoj položaj, in se z glasnim krikom vrgel z obrazom na blazino.

„Sveta nebesa!“ je zavpil nadzornik, „to je v resnici pogrešani. Poznam ga po sliki.“

Ujetnik se je obrnil malomarno liki človek, ki se je vdal v svojo usodo. „Naj bo,“ je rekel. „Sedaj pa prosim, česa sem obdolžen?“

„Da ste v zvezi z izginotjem mr. Nevilla St. — —. Oh, pojte, pojte, tega vas ni mogoče

obdolžiti, razen ako narede iz tega slučaj pozkušene samomora," je rekel nadzornik in se zarežal. „Veste, sedemindvajset let že služim, kaj takega se mi pa dozda še ni prigodilo.“

„Ako sem jaz mr. Neville St. Clair, potem je jasno, da se noben zločin ni izvršil in da me imate zbok tega protipostavno v zaporu.“

„Ne zločin, marveč zelo velika pomota se je zgodila," je rekel Holmes. „Bolje bi bili storili, ako bi se zanesli na svojo ženo.“

„Ne radi žene, marveč radi otrok se je zgodilo," je stokal ujetnik. „Bog mi pomagaj, nisem mogel pripustiti, da bi se sramovali svojega očeta. Moj Bog! Kakšna sramota! Kaj mi je storiti?“

Sherlock Holmes se je usedel poleg njega na posteljo ter ga prijazno potrkal na ramo.

„Ako pustite, da sodišče celo stvar pojasni," je rekel, „skoraj ne morete preprečiti, da ne pride cela stvar v javnost. Ako pa na drugi strani prepričate policijske oblasti, da proti vam ni mogoče dvigniti nobene obtožbe, ne vem, da bi bil kak vzrok, čemu da bi prišle podrobnosti v časnike. Prepričan sem, da si nadzornik Bradstreet rad zapiše vse, kar nam utegneta povedati, ter predloži vse skupaj pristojni oblasti. Cel slučaj potem sploh ne pride pred sodišče.“

„Bog vas blagoslovi!" je vzkliknil ujetnik strastno. „Raje bi pretrpel ječo, da, smrt, ka-

kor da bi pripustil, da bi ta sramota prešla na moje otroke.

„Prvi ste, ki slišite mojo zgodbo. Moj oče je bil učitelj v Chestirfieldu, kjer sem zadobil izvrstno vzgojo. V svojih mladih letih sem popotoval, šel h gledišču in sem naposled postal poročevalec nekega večernega lista v Londonu. Nekega dne me je lastnik mojega lista zaprosil, da bi mu napisal nekoliko člankov o beračenju v našem glavnem mestu; rade volje sem mu obljubil, da jih napišem. To je bil začetek vseh mojih doživljajev. Samo na ta način, da postanem amaterski berač, sem mogel udobiti dejstva, na katera bi mogel opreti svoje članke. Kot glediščni igralec sem bil kajpada vešč vseh skrivnosti našemljenja in sem med igralci slovel radi svoje spretnosti. In sedaj sem se okoristil s svojim znanjem. Pobarval sem si obraz in da bi se naredil kar najbolj usmiljenja vrednega, sem naredil lepo brazgotino in s pomočjo majhnega kosa kožnobarvastega obliža sem si zavil gornjo ustnico navzgor. Nato sem dal na glavo lasulja z rdečimi lasmi, se primerno oblekel ter si izbral svoje mesto v najbolj živahnem delu notranjega mesta navidezno kot prodajalec vžigalic, v resnici pa kot berač. Sedem ur sem izvrševal svoj poklic in ko sem se zvečer vrnil domov, sem v svoje začudenje našel, da nisem dobil nič manj nego šestindvajset šilingov in štiri pence.

„Napisal sem svoje članke in pozabil na vse skupaj, dokler nisem bil nekoliko pozneje nekemu prijatelju porok za petindvajset funtov ter moral naenkrat zanj plačati. Bil sem že pri kraju s svojo pametjo, kje dobiti potrebni denar, ko mi je naenkrat šinila neka misel v glavo. Prosil sem od upnika štirinajst dni odloga, svoje gospodarje pa dopusta. Ves ta čas sem beračil preoblečen po notranjem mestu. Tekom desetih dni sem imel svoj denar in plačal svoj dolg.

„No, lahko si mislite, kako težavno mi je bilo lotiti se zopet težkega dela, ki sem zanj prejel dva funta na teden, ko mi je bilo znano, da mi je bilo mogoče ravno toliko na dan zaslužiti, samo ako bi si malo pobarval obraz, položil svojo čepico na tla in mirno sedel. Dolg je bil boj med ponosom in denarjem, a dolarji so naposled zmagali; opustil sem poročevalstvo in dan za dnevom sedel na mestu, ki sem si ga prvikrat izbral, navdajal ljudi s pomočjo svojega obraza z usmiljenjem in polnil svoje žepe z bakrenim denarjem. Samo en človek je poznal mojo skrivnost. Bil je lastnik neke beznice v Swandam Lane, pri katerem sem navadno stanoval; tukaj sem mogel vsako jutro kot umazan berač iti iz hiše, zvečer se pa izpremeniti v elegantno oblečenega gospoda, ki se giblje v najlepši družbi. Tega človeka, nekega Lascarja, sem za svojo sobo dobro plačeval, tako da sem vedel, da je bila moja skrivnost varna pri njem.

„No, kmalu sem prišel do spoznanja, da sem si prihranil precejšnjo vsoto denarja. Ne verujem, da bi si mogel katerikoli berač z london-skih ulic pridobiti na leto sedemsto funtov — to je manj nego znašajo moji navadni poprečni prejemi — pa znal sem se dobro naslikati, sem bil spreten v hitrih in dovtipnih odgovorih, tako da sem sčasoma postal v notranjem mestu dobro znan. Cel teden se mi je vsipal v čepico tok penijev, pomešan včasih s srebrom, in jako slab dan je bil, kadar nisem dobil dveh funtov.

„Čim sem postal bogatejši, je rastlo tudi moje častihlepje; najel sem si hišo na deželi in se celo oženil, ne da bi živa duša sumila o mojem pravem opravilu. Moja draga žena je vedela le toliko, da imam v mestu kupčijo. Ni pa vedela kakšno.

„Minuli ponedeljek sem končal za tisti dan in se v svoji sobi nad opijsko beznico preoblačil, ko sem se ozrl skozi okno in videl v svojo grozo in začudenje svojo ženo stati na ulici ter zreti proti meni. Začudenja sem zavpil in vrgel svoje roke v zrak, da si zakrijem obraz; nato pa sem planil k Lascarju in ga lepo prosil, da naj nikomur ne dovoli priti do mene. Na stopnicah sem slišal njen glas, vendar sem vedel, da ne more gor do mene. Hitro sem si slekel navadno obleko, oblekel tisto beraško ter si nadel lasuljo in barvo. Cel oči moje lastne žene niso mogle prodreti skozi to

izpremeno. Nato pa mi je prišlo na misel, da bi utegnili preiskati sobo in da bi me obleka lahko izdala. Odprl sem okno, pri tem sem si pa zopet odprl majhno rano, ki sem jo tisto jutro dobil doma v spalnici, ko sem se urezal. Pograbil sem suknjo, ki je bila obtežena z bakrenim denarjem, ki sem ga ravnokar prenesel iz usnjene torbe, v kateri sem nosil svoje dohodke. Vrgel sem jo skozi okno in izginila je v Temzi. Ostala obleka bi bila tudi šla za njo, pa v tem trenutku sem začul na stopnicah korake stražnikov in nekoliko minut pozneje sem se prepričal — priznati moram, da v svojo tolažbo — da v meni niso spoznali mr. Nevilla St. Claira, marveč da so me prijeli kot njegovega morilca.

„Ne vem, da bi vam imel še kaj drugega pojasniti. Sklenil sem kar najdalje mogoče obdržati svojo izpremeno; odtod posebna ljubezen do umazanega obraza. Ker sem vedel, da bo moja žena silno skrbelo, sem snel s prsta svoj prstan in ga izročil Lascarju, ko me ravno stražnik ni opazoval, obenem pa še nekaj v naglici napisanih vrstic, v katerih ji sporočam, da nima nobenega vzroka biti v strahu zaradi mene.“

„To pismo je šele včeraj prejela,“ je rekel Holmes.

„Dobri Bog! Kako strašen teden je morala preživeti.“

„Policija je tega Lascarja opazovala“, je rekel nadzornik Bradstreet, „in jaz prav rad verujem, da mu je bilo težko neopaženo oddati pismo na pošto. Morda ga je tudi izročil kakemu mornarju, svojemu gostu, ki pa je nanj pozabil.“

„Tako je“, je rekel Holmes in pritrjevalno prikimal, „niti najmanj ne dvomim o tem. Ali pa vas niso nikoli prijeli radi beračenja?“

„Mnogokrat; pa kaj je bila meni denarna kazen?“

„Sedaj pa mora biti konec tega“, je rekel Bradstreet. „Ako naj policija celo zadevo potlači, potem mora Hugh Boone izginiti iz sveta.“

„Prisegam z najsvetejšo prisego, ki jo more človek izreči.“

„V tem slučaju je mogoče, da ne storimo nadaljnjih korakov. Ako vas pa še enkrat zalotijo, mora vse na dan priti. Mr. Holmes, zelo smo vam hvaležni, da ste nam celo stvar razjasnili. Rad bi pa vedel, kako ste to dognali.“

„Ta slučaj sem dognal s tem“, je rekel moj prijatelj, „da sem sedel na petero blazinah in pokadil cel kup tobaka. Moje mnenje je, Watson, da prideva ravno še pravočasno do zajutreka, ako se popeljeva v Baker Street.“

Vsebina.

	Stran
Skandal na Češkem	3
Liga rdečelascev	41
Slučaj istovetnosti	79
Skrivnostni dogodek v Boscombe Valley	109
Petero pomarančnih peček	149
Mož z zavito ustnico	180

SHERLOCK HOLMESOVI DOŽIVLJAJI II. DEL

Spisal

Sir Arthur Conan Doyle.

Iz angleščine prevel J. M.

V Ljubljani 1912.

Natisnila in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg.

MODRI KARFUNKELJ.

Drugo jutro po božičnem dnevu sem obiskal svojega prijatelja Sherlocka Holmesa z namenom, da mu voščim vesele praznike. Brez posla je ležal na divanu v svoji škrlatastordedi ponočni obleki; na desni je ležala v dosežni daljavi pipa z vsem potrebnim in kup zmečkanih jutranjih časnikov, ki jih je bil ravnokar pregledal, blizu pri roki. Poleg divana je stal lesen stol, na stolovem hrbtišču pa je visel močno obnošen in umazan trd klobuk, ki ni bil več za rabo in je bil na več krajih razpokan. Povečevalno steklo in klešče, ki so ležale na stolovem sedežu, so pričale, da ga je radi preiskovanja na ta način tam obesil.

„Delo imaš“, sem rekel, „morda te motim.“

„Nikakor ne. Celo vesel sem, da imam prijatelja tukaj, ki morem ž njim govoriti o svojih uspehih. Stvar je povsem malenkostna“ (in pokazal je s palcem na klobuk), „vendar so ž njim v zvezi okoliščine, ki niso docela brez zanimivosti in tudi ne nepoučne.“

Sedel sem na njegov stol in si grel roke pred prasketajočim ognjem; bilo je namreč precej mrzlo in okna so bila na debelo pokrita z ledenimi kristali. „Dozdeva se mi“, sem rekel, „da je kaka krvava zgodba v zvezi s tole stvarjo, akoravno je videti tako domača — da je to sled, ki te popelje do razrešitve nekega problema in do kaznovanja nekega zločina.“

„Ne, ne. Nikakega zločina,“ je dejal Sherlock Holmes in se nasmejal. „Samo eden tistih čudnih majhnih dogodkov je, ki se zgode, ako žive in vrve štirje milijoni ljudi na majhnem prostoru nekoliko štirijaških milj. Sredi akcij in reakcij tako gostega roja ljudi se more človek nadejati, da se prigodi vsaka možna kombinacija dogodkov in se mu ponudi marsikak majhen problem, ki utegne biti zanimiv in bizaren, ne da bi bil zločinsk. Takih slučajev sva že nekaj imela.“

„Da, in sicer v toliki meri“, sem pripomnil, „da so bili izmed zadnjih šestih slučajev, ki sem jih pridejal svoji zbirki, trije, ki so bili popolnoma brez vsake postavne krivde.“

„Res je tako. V mislih imaš seveda moj pozizkus, da bi dobil nazaj listine Irene Adlerjeve, dalje posebni slučaj miss Mary Sutherlandove in doživljaj človeka z zavito ustnico. No, niti najmanj ne dvomim, da spada ta malenkostna zadeva v isto kategorijo. Gotovo poznaš komisarja Petersona?“

„Poznam ga.“

„Ta trofeja je njegova last.“

„Ali je njegov klobuk?“

„Ne, ne, našel ga je. Lastnik pa je neznan. Prosim te, da si ga nekoliko ogledaš, in sicer ne tako kakor da bi imel pred seboj zmečkan klobuk, marveč intelektualen problem. Pred vsem pa ti moram povedati, kako je prišel semkaj. Dospel je namreč božičnega dne zjutraj, in sicer v spremstvu lepe, debele gosi, ki se brez dvoma peče v tem trenutku pri Petersonu. Stvar pa je takale. Božičnega dne okoli štirih zjutraj se je Peterson, ki je, kakor veš, velik poštenjak, vračal od neke male zabave ter jo mahal po Tottenham Court Roadu proti domu. Pri luči plinove svetiljke je ugledal pred seboj nekega bolj velikega človeka, ki se je nekoliko opotekal ter nosil belo gos na hrbtu. Ko je dospel do vogala Goodge Streeta, je nastal med tem neznancem in majhno tolpo sirovežev prepir. Eden izmed poslednjih mu je izbil klobuk z glave; oni pa je nato vzdignil svojo palico, da bi se branil, jo vihtel nad glavo, pri tem pa je razbil prodajalnično okno za seboj. Peterson je pohitel naprej, da varuje neznanca pred njegovimi napadovalci; ta človek se je pa silno prestrašil, ker je razbil okno in ker je naenkrat videl prihajati uradno osebo v uniformi proti sebi; vrgel je gos proč in se podal v beg ter izginil v labirintu onih malih ulic, ki leže zadaj za Tottenham Court Roadom. Pri Petersonovem prihodu so pa tudi oni lo-

povi zbežali, in tako je končno Peterson ostal sam na bojišču, ž njim pa kajpada tudi plen v podobi tega strganega blobuka in krasne božične gosi.“

„Ki jo je seveda povrnil pravemu lastniku, kajneda?“

„Moj dragi, v tem ravno tiči ta problem. Res je sicer, da je bilo na majhnem listku, ki je bil pritrjen gosi na nogi, napisano: ‚Za mrs. Henry Bakerjevo‘, in res je dalje tudi, da je na podlagi tega klobuka čitati začetne črke ‚H. B.‘; ker pa se nahaja v našem mestu več tisoč Bakerjev in več sto Henry Bakerjev, ni tako lahko vrniti izgubljeno last pravemu izmed njih.“

„Kaj pa je Peterson potem ukrenil?“

„Božično jutro je prišel k meni s klobukom in gosjo, ker mu je znano, da se zanimam tudi za najmanjše probleme. Obdržala sva gos tja do današnjega jutra, tu pa so se vzlic majhnemu mrazu pojavila znamenja, da bi bilo najbolje, ako bi jo brez nepotrebnega odlašanja pojedli. Najditelj jo je radi tega vzel s seboj, da izpolni poslednji namen vsake gosi, jaz pa sem si obdržal klobuk onega neznanega gospoda, ki je izgubil svojo božično pečenko.“

„Ali ni dal oglasov v časnike?“

„Ne.“

„Na kaj pa se moreš opirati glede njegove identitete?“

„Samo na to, kar moremo sklepati.“

„Iz tega klobuka?“

„Tako je.“

„Ti se šališ. Kaj pa moreš sklepati iz tega starega, strganega klobuka?“

„Tukajle je moje povečevalno steklo. Moje metode poznaš. Kaj pa moreš ti sklepati glede osebnosti človeka, ki je nosil ta klobuk?“

Vzel sem v roke to raztrgano stvar in jo precej klavrno obračal. Bil je čisto preprost črn klobuk običajne okrogle oblike, trd in zelo ponošen. Podloga je bila iz rdeče svile, vendar je že precej izgubila svojo barvo. Izdelovalateljevega imena ni bilo videti, pač pa sta bili na eni strani napisani začetni črki „H. B.“, kakor je bil Holmes omenil. Na okrajcih se je nahajala luknjica za varnostno vrvico, a elastične vrvice ni bilo. Sicer pa je bil klobuk preluknjan, močno zaprašen in na več krajih umazan, dasi je bilo opaziti, da je lastnik poskusil zakriti umazane lise s pomočjo črnila.

„Jaz ne morem ničesar videti,“ sem rekel ter ga vrnil prijatelju.

„Ravno nasprotno, Watson, vse lahko vidiš. Samo sklepati ne znaš iz tega, kar vidiš. Preboječ si pri izvajanju svojih sklepov.“

„Potem mi pa povej, prosim te, kaj moreš, ti sklepati iz tega klobuka.“

Vzel ga je v roke in ga po svoji pozorni navadi natanko ogledoval. „Morda se da iz njega manj sklepati, kakor bi se lahko,“ je dejal, „in vendar je nekaj sklepov, ki so kaj

jasni, in nekaj drugih, ki so močno verjetni. Očito je seveda, da ima človek precej duha in ravno tako, da je bil pred tremi leti v precej dobrih odnosajih, da so pa sedaj prišli slabi časi zanj. Bil je skrben, pa sedaj je manj nego prejšnje čase; to spričuje o nekem moralnem nazadovanju, in ako pogledamo še propadanje njegovega prospevanja, se zdi, da deluje nanj kak slab vpliv, morda pijača. Iz tega se tudi lahko tolmači očitvidno dejstvo, da ga je njegova žena prenehala ljubiti.“

„Moj dragi Holmes!“

„Vzlic temu pa mu je ostalo še nekoliko spoštovanja do samega sebe,“ je nadaljeval, ne da bi se zmenil za moje ugovarjanje. „On je človek, ki precej sedi v svojem življenju, hodi le malo na izprehod, je v srednjih letih, ima osivele lase, ki si jih je dal pred nekaj dnevi ostriči in ki si jih maže z nekim mazilom. To so bolj očitna dejstva, ki se dajo sklepati iz njegovega klobuka. Mimogrede še lahko omenim, da je skrajno neverjetno, da bi imel v svoji hiši plin napeljan.“

„Holmes, gotovo se šališ!“

„Niti najmanj. Ali je mogoče, da ne moreš niti sedaj, ko ti podajam te rezultate, uvideti, kako sem prišel do njih?“

„Prav nič ne dvomim, da sem zelo aboten; priznati pa moram, da ti ne morem slediti. Kako si na primer prišel do zaključka, da ima ta človek precej duha?“

V odgovor si je Holmes potlačil klobuk na glavo. Pogreznil se mu je preko čela in obstal na nosnem hrbtu. „To je vprašanje kubične obsežnosti,“ je rekel; „človek s tako veliko glavo mora nekaj v njej imeti.“

„Kako pa propadanje njegovih razmer?“

„Le-ta klobuk je tri leta star. Ti ravni, na robu zakrivljeni okrajci so tisti čas prišli v modo. Klobuk je najboljše kakovosti. Poglej trak iz svile in izvrstno podlogo. Ako si je ta človek mogel pred tremi leti kupiti tako drag klobuk, in si od tedaj ni kupil novega, potem je na vsak način obubožal.“

„No, gotovo, to je precej jasno. Kako pa je z njegovo skrbnostjo in nazadovanjem v moralnem oziru?“

Holmes se je nasmejal. „Evo njegove skrbnosti,“ je rekel in položil prst na gumb in zanko varnostne vrvic. „Takih vrvic na klobuku ne prodajajo. Ako pa si jo je človek nabavil, dokazuje, da je bil do neke gotove mere skrben, ker se je posebno potrudil, da se na ta način zavaruje proti vetru. Ker pa sedaj vidimo, da je elastična vrvica odtrgana in da se ni potrudil nadomestiti je z novo, je jasno, da je zdaj manj skrben kot je bil prejšnje čase; in to je jasen dokaz, da je njegova narava oslabela. Na drugi strani pa je izkušal skriti nekaj teh madežev na klobučevini s tem, da jih je namazal s črnilom; to je zopet znamenje, da še ni popolnoma izgubil svojega samospoštovanja.“

„Tvoje sklepanje je v resnici prav verjetno.“

„Nadaljnje okoliščine, da je v srednjih letih, da so njegovi lasje osiveli, da si jih je dal pred kratkim striči in jih maže z nekim mazilom, se dajo izvajati, ako se natančno pregleda spodnji del podloge. Skozi povečevalno steklo je videti precejšnje število koncev las, ki so jih odstrigle brivčeve škarje. Zelo sprijemljivi so; in dalje se prav razločno spozna vonj lasnega mazila. In ta prah ni peščeni, sivi prah iz ulice, marveč puhasti, rjavi prah iz hiše; dokaz, da je večinoma visel v hiši; vlažni znaki na notranji strani pa jasno spričujejo, da se je njegov lastnik precej potil.“

„Ali njegova žena — dejal si, da ga je nehala ljubiti.“

„Ta klobuk že več tednov ni bil okrtačen. Ako bi videl tebe, moj dragi Watson, s klobukom na glavi, na katerem je prah celega tedna, in ako ti tvoja žena dovoli v takem stanju iz hiše iti, potem se bom bal, da si bil tako nesrečen, da si izgubil njeno ljubezen.“

„Pa utegne biti samec.“

„Ne, nesel je vendar s seboj gos kot spravno darilo za svojo ženo. Spomni se lista na ptičevi nogi.“

„Na vse imaš odgovor. Iz česa pa vendar sklepaš, da v hiši ni plin napeljan?“

„En lojev madež ali dva človek lahko slučajno dobi; ako pa jih vidim nič manj nego pet, potem ni po mojih mislih prav nobenega

dvoma, da mora ta človek prav pogosto priti v dotiko z gorečim lojem — da hodi ponoči po stopnicah s klobukom v eni roki in s kapljačo svečo v drugi. Toliko je gotovo, da od plinove cevi še nikoli ni zadobil lojevih madežev. Ali si sedaj zadovoljen?“

„Veš, to je vse kaj duhovito,“ sem rekel in se nasmejal, „ker se pa — kakor si ravnokar dejal — nikakršen zločin ni izvršil in nobena druga škoda ni zgodila, kakor da se je ta gos izgubila, potem se mi vse to vidi samo trošenje eneržije.“

Sherlock Holmes je že odprl usta, da bi mi odgovoril, kar so se odprla vrata in v sobo je prihitel komisar Peterson rdečih lic in z obrazom človeka, ki ga je prevzelo začudenje.

„Gos, mr. Holmes! Gos, gospod!“ je zaklical.

„E? Kaj pa je ž njo? Ali je zopet oživila in odletela skozi kuhinjsko okno?“ Holmes se je na divanu nekoliko obrnil, da bi mogel bolje videti vznemirjeni obraz.

„Poglejte, gospod! Poglejte, kaj je našla moja žena v njeni golši!“ Iztegnil je roko, kjer se je sredi dlani sijajno lesketal moder kamen, ki je bil sicer po velikosti nekoliko manjši od fižola, vendar tako čist in blesteč, da se mu je v temni globini dlani lesketal kakor električna špica.

Sherlock Holmes je zažvižgal in se usedel. „Pri Bogu, Peterson!“ je vzkliknil, „tole je pa

zares pravi zaklad! Nadejam se, da vam je znano, kaj ste našli?“

„Dijamant, gospod! Dragocen kamen! Reže steklo, kakor da bi bilo lepivo.“

„To je več nego dragocen kamen. Neki gotovi dragoceni kamen je.“

„Pa vendar ne modri karfunkelj grofice Morcarjeve!“ sem vzkliknil.

„Prav tako je. Bom vendar poznal njegovo veličino in obliko, ko sem zadnje čase vsak dan čital v listu ‚The Times‘ oglas, ki se tiče njega. Edini svoje vrste je in njegova vrednost se da samo ceniti, a razpisana nagrada tisoč funtov ni niti dvajseti del prodajne cene.“

„Tisoč funtov! Usmiljeni Bog!“ Komisar se je zgrudil na stol in pogledoval zdaj enega, zdaj drugega izmed naju.

„Toliko znaša nagrada, in jaz imam vzrok vedeti, da so v ozadju sentimentalni oziri, ki bi napotili grofico, da bi dala polovico vsega svojega premoženja, samo da bi mogla dobiti ta dragulj nazaj.“

„Ako se prav spominjam, ga je izgubila v Hotelu Cosmopolitan“, sem dejal.

„Tako je, in sicer dvaindvajsetega decembra, torej ravno pred petero dnevi. Napeljevalec plinovih cevi John Horner je bil obtožen, da ga je izmaknil iz grofičine skrinjice za dragulje. Dokazi proti njemu so bili tako močni, da so ga izročili porotnemu sodišču. Mislim, da imam nekoliko zapiskov o celi zadevi.“

Brskal je med časniki, si ogledoval njihove datume, dokler ni končno izvlekel enega, ga razgrnil in prečital sledeče poročilo:

„Tatvina draguljev v Hotelu Cosmopolitan. Policija je prijela šestindvajsetletnega napeljevalca plinovih in vodovodnih cevi Johna Hornerja, ker je obdolžen, da je dne 22. t. m. izmaknil grofici Morcarjevi iz skrinjice za dragulje dragoceni dragulj, znan pod imenom modri karfunkelj. James Ryder, nadzornik služabnikov v hotelu, je izjavil, da je peljal na dan tatvine Hornerja v toaletno sobo grofice Morcarjeve, da bi zvaril drugi drog kaminovega omrežja, ki se je bil odločil. Nekaj časa je ostal pri Hornerju, potem pa so ga poklicali proč. Ko se je povrnil, je spoznal, da Hornerja ni bilo več, da je bil predalnik siloma odprt in da je majhna skrinjica iz maroškega usnja, v kateri je navadno imela grofica dragulj — kakor se je pozneje izvedelo — ležala prazna na toaletni mizici. Ryder je nemudoma poklical ljudi in Hornerja so še isti večer prijeli. Dragulja pa niso mogli najti niti pri njem niti na njegovem stanovanju. Katarina Cussack, grofičina hišina, je izpovedala, da je slišala prestrašeno Ryderjevo vpitje, ko je odkril tatvino, in da je planila v sobo, kjer je našla vse prav tako, kakor je izpovedala zadnja priča. Nadzornik Bradstreet od oddelka B. je izpovedal glede aretacije Hornerja, da se je branil kakor blazen, in v najkrepkejših izrazih

zatrjeval svojo nedolžnost. Ker se je pokazalo, da je bil ujetnik radi tatvine že predkaznovan, se policijski sodnik ni hotel sumarično pečati z njegovo krivdo, marveč ga je izročil porotnemu sodišču. Spričo te izjave se je Horner, ki je ves čas kazal znake neznanskega razburjenja, onesvestil, tako da so ga morali izpred sodnika odnesti.“

„Hm! Toliko o policijskem sodišču,“ je dejal Holmes zamišljeno ter vrgel časnik v stran. „Vprašanje, ki ga moramo sedaj razrešiti, je ona vrsta dogodkov, ki vodijo na eni strani od oropane skrinjice za dragulje tja do golše neke gosi v Tottenham Court Roadu na drugi strani. Sedaj vidiš, Watson, da so postala naša malenkostna izvajanja naenkrat mnogo bolj važna in manj nedolžna. Tukaj imamo kamen; kamen prihaja iz gosi, gos pa od mr. Henryja Bakerja, človeka s ponošenim klobukom in vsemi ostalimi znaki, s katerimi sem te dolgočasil. Zbok tega se moramo z vso resnobo lotiti naloge, da najdemo tega človeka ter doženemo, kakšno ulogo je igral v tej mali skrivnostni zadevi. V ta namen se moramo najprej poslužiti najbolj preprostega sredstva in to je brez dvoma oglas v vseh večernih listih. Ako ne bo uspeha, se zatečemo k drugim sredstvom.“

„Kaj hočeš s tem reči?“

„Daj mi svinčnik in oni kos papirja. Torej takole: ,N a š l i so na vogalu Goodge Streeta gos in črn klobuk. Mr. Henry Baker ju lahko

dobi, ako se oglasi drevi ob 6,30 na 221 B., Baker Street.' To je jasno in jedrnato."

„Precej. Toda ali dobi oni to pred oči?"

„No, brez dvoma bo pazil na časnike, ker je bila izguba zanj velika, ko je reven človek. Vsled nesreče, ki jo je imel pri tem, da je razbil okno, in vsled Petersonovega prihoda je bil očitvidno tako zmeden, da ni mislil na nič drugega kot na beg. Vendar je pozneje gotovo bridko obžaloval, da je gos izpustil. Ker priobčimo njegovo ime, gotovo izve za poziv, kajti vsak znanec bo obrnil nanj njegovo pozornost. Prosim, Peterson, pohitite dol na agencijo za oglase in oddajte tole za večerne liste."

„Za katere pa?"

„Oh, dajte v Globe, Star, Pall Mall, St. James's Gazette, Evening News, Standard, Echo, sploh v vsakega, ki vam pride na misel."

„Jako dobro, gospod. In ta kamen?"

„Oh da, kamen obdržim jaz. Hvala vam. Na povratku pa kupite gos, ki jo prinesite semkaj; gos namreč moramo imeti, da jo damo temu gospodu namesto tiste, ki jo sedaj zauživa vaša družina."

Po komisarjevem odhodu je Holmes vzel kamen ter ga držal proti luči. „Krasna stvar," je rekel. „Le poglej, kako se sveti in iskri. Seveda je tudi začetek in središče zločinov. Vsak dragocen kamen je nekaj tacega. To je najljubša vragova vada. Pri večjih in starejših

draguljih pomeni pogostokrat vsaka ploskev krvavo dejanje. Ta kamen še ni dvajset let star. Našli so ga v plitvinah reke Amoy na južnem Kitajskem, in znamenit je radi tega, ker ima vse značilne lastnosti karfunkljev, samo da je moder namesto rubinasto rdeč. Navzlic mladosti pa že ima svojo strašno zgodovino. Radi teh štirideset gramov težkega kosa kristaliziranega lesnega oglja sta se dogodila dva umora, en napad s petrolejem, en samomor in več ropov. Kdo bi si mislil, da vodi taka lepa igrača ljudi do ječe in vislic? Sedaj ga pa zaklenem v svojo železno skrinjico ter hitro napišem grofici nekoliko vrstic, da ji sporočim, da smo ga našli.“

„Ali meniš, da je ta Horner nedolžen?“

„Tega ti še ne morem povedati.“

„No, ali nemara misliš, da je ta drugi človek, ta Henry Baker v zvezi s to zadevo?“

„Po mojih mislih je mnogo bolj verjetno, da je Henry Baker popolnoma nedolžen, in da ni imel niti najmanjše slutnje, da je bila gos, ki jo je nesel, mnogo več vredna, kakor če bi bila iz čistega zlata. To pa doženem s pomočjo prav enostavne preizkušnje, ako dobimo odgovor na oglas.“

„In dotlej ne moreš ničesar storiti?“

„Ničesar.“

„V tem slučaju naredim svoje zdravniške obiske. Zvečer bom pa ob označeni uri zopet tukaj, kajti prav rad bi videl razrešitev tako zamotane zadeve.“

„Zelo me bo veselilo, da te zopet vidim. Ob sedmih bo večerja. Mislim, da bo gozdni ključnač. Veš kaj, z ozirom na poslednje dogodke bi bilo menda res dobro, da zaprosim mrs. Hudsonovo, da preišče njegovo golšo; ali ne?“

Pri nekem bolniku sem se malo zakesnil in bilo je že nekoliko po polsedmih, ko sem se vrnil v Baker Street. Ko sem se bližal hiši, sem ugledal pred seboj pri svitu svetlobe, ki je prihajala skozi pahljačasto okno nad hišnimi vrati, velikega človeka s škotskim klobukom in plaščem, ki je bil tja do brade zapet. Ravno pri mojem prihodu so se odprla vrata in oba dva sva stopila v Holmesovo sobo.

„Mr. Henry Baker, kajneda?“ je dejal Holmes, vstal z naslanjača ter pozdravil svojega obiskovalca z ono neprisiljeno prijaznostjo, ki jo je tako lahko navzel. „Prosim vas, sedite na oni stol tam pri kaminu, mr. Baker. Mrzla noč je in jaz vidim, da ima vaša kri rajši poletje nego zimo. Ah, Watson, ravno o pravem času si prišel. Ali je tole vaš klobuk, mr. Baker?“

„Da, gospod, moj klobuk je brez najmanjšega dvoma.“

„Bil je velik človek z nekoliko sključenim hrbtom, masivno glavo in širokim inteligentnim obrazom, ki se je končeval v špičasto sivkastorjavo brado. Rahla rdečica na nosu in licih mi je poklicala v spomin Holmesovo domnevanje glede njegovih navad. Njegov obnošeni črni plašč je bil spredaj zapet, ovratnik

navzgor zavihan, suhe roke pa so molele iz rokavov, ne da bi bilo videti manšete ali srajco. Govoril je tiho in na kratko, skrbno izbiral besede ter je sploh naredil vtis človeka, ki je bil zelo izobražen, ki mu pa sreča ni bila mila.

„Te stvari smo ohranili za vas,“ je rekel Holmes, „ker smo se nadejali, da ugledamo vaš oglas v listih, ki bi nam podal vaš naslov. Ni mi znano, čemu se niste oglasili.“

Naš obiskovalec se je nekoliko sramežljivo nasmejal. „Nimam toliko šilingov kot sem jih nekdaj imel,“ je rekel. „Mislil sem, da so lopovi, ki so me napadli, odnesli tudi klobuk in gos. Zbok tega nisem hotel trositi denarja za brezupen poizkus.“

„To je prav naravno. Sicer pa vam moram povedati, da smo bili primorani gos pojesti.“

„Pojesti!“ Naš obiskovalec se je tako razburil, da je napol vstal s stola.

„Da, ako bi tega ne bili storili, bi ne mogla nikomur koristiti. Nadejam pa se, da bo tistale gos tam na drugi mizi, ki je približno enako težka in popolnoma sveža, enako zadostovala vašim namenom, ali ne?“

„O gotovo, gotovo!“ je odgovoril mr. Baker ter olajšano vzdihnil.

„Seveda, perje, noge, golšo in ostale take dele vaše gosi imamo še, in ako želite —“

Možak se je začel presrčno smejati. „Kot spomin na moj doživljaj mi utegnejo pač služiti,“ je rekel, „sicer pa v resnici ne morem

uvideti, čemu mi bodo disjuncta membra tega mojega znanja. Ne, gospod, mislim, da je najbolje, ako obrnem z vašim dovoljenjem svojo pozornost na krasno gos, ki jo vidim tam na stranski mizi.“

Sherlock Holmes je pozorno pogledal mene ter rahlo zmignil z rameni.

„Tukaj imate torej svoj klobuk in svojo gos,“ je rekel. „Veste pa kaj, ali nam ne bi mogli povedati, kje ste dobili tisto drugo gos? Jaz se precej zanimam za perutnino in sem redkokdaj videl lepšo gos.“

„Gotovo, gospod,“ je rekel mr. Baker, ki je vstal ter vzel svojo novo dobljeno lastnino pod pazduho. „Nekateri izmed nas zahajamo v krčmo Alfa blizu muzeja — tekom dneva pa nas je najti v muzeju, veste. Letos je naš dobri krčmar, Windigate po imenu, ustanovil gosji klub, v katerem dobi vsakdo izmed nas o Božiču po eno gos, ako vplača vsak teden nekoliko vinarjev v blagajno. Jaz sem vplačal vse, ostalo vam je pa itak znano. Zelo sem vam hvaležen, kajti škotski klobuk ne prija niti mojim ušesom niti mojemu dostojanstvu.“ S komično šopirljivostjo se je slovesno poklonil ter odšel svojo pot.

„Mr. Henryja Bakerja smo sedaj videli,“ je rekel Holmes, ko je zaprl vrata za njim. „Popolnoma gotovo je, da prav ničesar ne ve o celi stvari. Ali si lačen, Watson?“

„Ne posebno.“

„Potem bi nasvetoval, da izpremeniva najino kosilo v večerjo ter greva za tem sledom, dokler je še gorak.“

„Na vsak način.“

Noč je bila mrzla in radi tega sva vzela zimske suknje ter si ovila ovratnice okoli vratu. Zvezde so sijale na brezoblačnem nebu in sapa mimoidočih je bila podobna dimu mnogobrojnih strellov iz samokresov. Glasno in ostro so odmevali najini koraki, ko sva korakala po zdravniškem delu mesta, po Wimpole Streetu, Harley Streetu in skozi Wigmore Street v Oxford Street. Tekom četrte ure sva dospela v Bloomsbury do krčme Alfa; to je majhna krčma na vogalu ene tistih ulic, ki drže proti Hilburnu. Holmes je vstopil ter naročil pri rdečeličnem, z belim predpasnikom prepasanem krčmarju dva kozarca piva.

„Vaše pivo bo izvrstno, ako je tako dobro kakor so vaše gosi,“ je dejal.

„Moje gosi!“ Krčmar je bil videti začuden.

„Da. Pred pičle pol ure sem govoril z mr. Henryjem Bakerjem, ki je član vašega gosjega kluba.“

„Oh da, se že spominjam! Vendar veste, gospod, gosi niso naše.“

„Ali res! Čigave pa?“

„Veste, tista dva tucata sem kupil pri nekem perutninarju v Covent Gardenu.“

„Ali res! Nekaj jih poznam. Kateri izmed njih pa je bil to?“

„Breckinridge mu je ime.“

„Oh, tega pa ne poznam. No, na vaše zdravje, krčmar, in da bi vam dobro šlo! Lahko noč!“

„Sedaj pa k Breckinridgu,“ je nadaljeval ter si zapel suknjo, ko sva stopila ira mrzli zrak. „Pomni pa, Watson, akoravno se nahaja na eni strani vseh teh dogodkov tako všočna stvar kakor je gos, da imamo na drugi strani človeka, ki prav gotovo dobi svojih sedem let ječe, ako se nam ne posreči dokazati njegove nedolžnosti. Mogoče je, da naše poizvedovanje samo potrdi njegovo krivdo; v vsakem slučaju pa se giblje naša preiskava v smeri, ki jo je policija zgrešila in ki nam jo je le čudno naključje dalo v roke. Pojdiva torej v tej smeri prav do konca. Obrniva se torej proti jugu, pa hitro dalje!“

Preko Hilburn Streeta sva zavila v Endell Street in tako dalje skozi celo vrsto stranskih ulic do Covent Garden Marketa. Nad eno največjih tržnih prodajalnic se je nahajalo ime Breckinridge in njen lastnik, možak strogega obraza in imenitnih brk, je pomagal vajencu nastaviti oboknice.

„Dober večer. Mrzlo noč imamo,“ je rekel Holmes.

Trgovec je prikimal in vprašajoče pogledal mojega tovariša.

„Vse gosi razprodane, kakor vidim,“ je nadaljeval Holmes ter pokazal na prazne marmornate ploče.

„Jutri zjutraj jih dobite petsto.“

„To je brez pomena zame.“

„Veste, danes jih še nekaj dobite v oni lopi, kjer gori plinova luč.“

„Pa meni so ravno vas priporočili.“

„Kdo pa?“

„Krčmar od Alfe.“

„Oh, da; poslal sem mu jih dvoje tucatov.“

„Krasne gosi so bile to. Kje pa ste jih vi dobili?“

V moje veliko začudenje je to vprašanje trgovca silno razjezilo.

„Veste kaj, gospod“, je rekel, vzravnaval glavo pokonci in uprl svoje roke ob ledja, „kaj pa pravzaprav želite? Kar naravnost povejte!“

„To je vendar dovolj naravnost povedano. Rad bi vedel, kdo vam je prodal te gosi, ki ste jih poslali v Alfo.“

„No, potem vam tega ne povem. Zdaj veste!“

„O, to nima nobenega pomena. Vseeno pa ne razumem, čemu bi se razvnemali radi take malenkosti.“

„Razvnemal! Menda bi se vi enako razvnemali, ako bi vas tako nadlegovali kakor mene. Ako plačam lepe gotove denarce za dobro blago, potem naj bo konec kupčije. Tako pa se venomer čuje: ‚Odkod imate gosi?‘ in ‚Komu ste prodali te gosi?‘ in ‚Koliko dobite za gosi?‘ Če sliši človek toliko govorjenja radi njih, potem bi skoraj mislil, da so to edine gosi na celem svetu.“

„Veste, nisem v nobeni zvezi z drugimi ljudmi, ki so vas izpraševali,“ je dejal Holmes malomarno. „Ako nam nočete povedati, je pač moja stava izgubljena, to je vse. Imam namreč vedno navado, da podkrepim svoje trditve v zadevah kuretnine s stavo, in tako sem stavil pet funtov, da je bila gos, ki sem jo jaz jedel, na deželi zrejena.“

„No, potem ste svojih pet funtov izgubili, kajti gos je zrejena v mestu,“ je odgovoril trgovec.

„Ne more biti.“

„Povem vam, da je.“

„Ne verujem.“

„Mar mislite, da več veste o kuretni kakor jaz, ki sem imel od nekdanj opravila ž njo? Še enkrat vam povem, vse gosi, ki sem jih poslal dol v Alfo, so zrejene v mestu.“

„Nikoli mi ne dopoveste, da bi vam to verjel.“

„Stavite?“

„Jemal bi vam samo denar, kajti dobro vem, da imam prav. Vseeno pa stavim en zlat, samo da vas naučim, da ni dobro, če je človek preveč trdovraten.“

Trgovec se je pikro nasmejal. „Prinesi mi knjige, Bill,“ je rekel.

Mali deček je prinesel eno majhno, drobno knjižico in eno veliko z umazanim hrbtom, ter obedve položil na mizo pod visečo svetiljko.

„Tako-le, gospod Trdovernež,“ je dejal trgovec. „Mislil sem, da so mi gosi že pošle, predno pa končam, boste spoznali, da je še ena v moji prodajalni. Ali vidite tole majhno knjižico?“

„No?“

„To je zapisnik tistih ljudi, ki pri njih kupujem. Razumete? No, in tukaj na tej strani so ljudje z dežele, številke za njihovimi imeni pa značijo, kje se nahajajo njihovi računi v onile veliki knjigi. Sedaj pa dalje! Ali vidite drugo stran, popisano z rdečim črnilom? No, to je pa zaznamek mojih prodajalcev iz mesta. No, in sedaj pogledajte tretje ime. Le prečitajte mi ga.“

„Mrs. Oakshottova, št. 117, Brixton Road — 249,“ je čital Holmes.

„Tako je. Sedaj pa poiščite dotično stran v veliki knjigi.“

Holmes je poiskal označeno stran. „Tukaj je: ‚Mrs. Oakshottova, št. 117, Brixton Road, prodaja jajec in kuretnine.‘“

„No, in kaj je najnazadnje vpisano?“

„Dne 22. decembra. Štiriindvajset gosi po 7 šilingov 6 penc.“

„Tako je. Tukaj imate sedaj. In spodaj?“

„Prodal mr. Windigatu, krčmarju pri Alfí, po 12 šilingov.“

„Kaj pa sedaj pravite k temu?“

Sherlock Holmes je bil videti močno vznemirljiv. Vzel je zlat iz svojega žepa, ga vrgel

na mizo ter se obrnil proč kakor človek, ki ne more najti primernih besedi, da bi dal duška svoji jezi. Nekoliko korakov dalje pa se je ustavil pod ulično svetiljko, ter se po njemu lastni navadi presrčno in tiho nasmejal.

„Kadar vidiš pred seboj človeka z boki take vrste in ki mu moli iz žepa tak rdeč robec, ga s stavo vedno lahko izvabiš, da ti pove, česar bi ti drugače ne hotel povedati,“ je rekel. „Lahko rečem, ako bi mu bil pokazal bankovec za sto funtov, bi mi ne dal tako popolnega pojasnila, kakor mi ga je dal, ko je menil, da me pri stavi premaga. No, Watson, jaz mislim, da se bližamo koncu svojega preiskovanja; odločiti se je nama edino za to, ali naj greva še danes k tej mrs. Oakshottovi, ali pa odloživa pot do jutri. Iz besedi tega zadirljivega človeka se da jasno povzeti, da se še drugi ljudje zanimajo za to zadevo, in jaz bi — —“

Naenkrat mu je glasno vpitje prekinilo besedo, ki se je začulo od lope, ki sva jo pravkar zapustila. Obrnivši se, sva uzrla majhnega človeka stati sredi kroga rumene svetlobe, ki jo je dajala zibajoča se svetiljka; trgovec Breckinridge pa je stal med vrati svoje lope ter srdito stresal svojo pest proti sključeni postavi.

„Sedaj pa imam že dosti vas in vaših gosi,“ je kričal. „Želim, da bi šli vsi skupaj k zlodeju! Ako me pridete še enkrat nadlegovat s svojim abotnim govorjenjem, spustim psa na

vas. Pripeljite mrs. Oakshottovo semkaj in njej bom dal odgovor; ali kaj pa imate vi pri tem opraviti? Mar sem pri vas kupil gosi?"

„Ne, ena izmed njih je bila vzlic temu moja," je stokal mali človek.

„No, potem se pa oglasite pri mrs. Oakshotovi radi nje."

„Ona mi je rekla, da naj se obrnem do vas."

„Obrnite se makari do pruskega kralja, ako vam drago. Dovolj imam vsega tega. Proč od-tod!" Srdito je planil naprej in poizvedovalec je izginil v temo.

„Ha, to-le nam pa utegne prihraniti pot na Brixton Road," je zašepetal Holmes. „Pojdi z menoj, da vidimo, kaj se da doseči pri tem človeku." Hiteč skozi raztresene gruče ljudi, ki so postajali okoli razsvetljenih lop, je moj tovariš kmalu dohitel malega človeka ter se ga dotaknil za ramo. Ta se je naglo obrnil in pri plinovi svetiljki sem opazil, da mu je vsa barva izginila iz obraza.

„Kdo pa ste vi? Kaj pa želite?" je vprašal s tresočim glasom.

„Ime mi je Sherlock Holmes. In moja naloga je vedeti to, česar drugi ljudje ne vedo."

„Vendar vi ne veste ničesar o tem, ali ne?"

„Oprostite, jaz vem vse. Vi skušate slediti gosem, ki jih je mrs. Oakshottova z Brixton Roda prodala nekemu trgovcu z imenom Breckinridge, in ki jih je ta zopet prodal mr.

Windigatu, krčmarju pri Alfi in ta zopet svojemu klubu, kojega član je tudi mr. Henry Baker.“

„Oh, gospod, vi ste prav oni človek, ki sem si ga tako želel najti,“ je vzkliknil mali človek ter razprostrl svoje tresočee roke. „Ne morem vam skoraj povedati, kako zelo sem interesovan v tej zadevi.“

Sherlock Holmes je poklical kočijo, ki je ravno mimo vozila. „V tem slučaju je bolje, ako se pogovorimo o tej stvari v prijetni sobi kakor pa tukaj na vetrovnem trgu,“ je rekel. „Predno pa gremo dalje, vas prosim, da bi mi povedali, komu imam čast biti na pomoč.“

Mož se je za trenutek obotavljal.

„Moje ime je John Robinson,“ je rekel pogledavši po strani.

„Ne, ne; pravo ime,“ je rekel Holmes prijazno. „Vedno je nekam nerodno ako ima človek opravila z vulgo-imeni.“

Rdečica se je prikazala na neznančevih blelih licih. „No“, je dejal, „moje pravo ime je James Ryder.“

„Tako je. Prvi uslužbenec v hotelu Cosmopolitan. Stopite, prosim, v voz in potem mi bo kmalu mogoče povedati vse, kar želite izvedeti.“

Mali človek se je napol prestrašen, napol upapoln oziral od enega do drugega izmed naju, podobno človeku, ki ni gotov, ali se nahaja pred nenadno srečo ali nesrečo. Nato je

stopil v voz in čez pol ure smo bili že v naši sobi v Baker Streetu. Nikdo ni med vožnjo izpregovoril besedice, glasno in hitro dihanje našega novega tovariša in sklepanje ter odpiranje njegovih rok je pričalo o njegovem nervoznem vznemirjenju.

„Tukaj smo!“ je rekel Holmes, ko smo stopili v sobo. „Kaj prijeten je videti ogenj pri tem vremenu. Zdi se, da vas zebe, mr. Ryder. Prosim, sedite v oni pleteni stol. Natakнем si samo še copate na noge, predno uredimo vašo malo zadevo. Tako torej! Vi torej želite izvedeti, kaj se je zgodilo z onimi gosmi, kaj neda?“

„Da, gospod!“

„Ali pravzaprav, kakor se mi dozdeva, z ono gosjo. Ena sama gos je bila, kajne, ki vas tako zanima — bela s črno progo preko repa.“

Ryder se je tresel od vznemirjenja. „Oh, gospod“, je zaklical, „ali mi morete povedati, kam je prešla?“

„Semkaj je prišla.“

„Semkaj?“

„Da, in pokazalo se je, da je to nad vse znamenita gos. Ne čudim se, da se tako zelo zanimате zanjo. Po svoji smrti je izlegla jajce — najkrasnejše, najsijajnejše majhno modro jajce, kar so jih kdaj videli na svetu. Imam ga pa tukaj v svojem muzeju.“

Naš obiskovalec je vstal s stola ter se oprijemal z desnico kaminovega okrajka. Holmes

je odklenil svojo varnostno skrinjico ter vzel iz nje modri karfunkelj ki se je svetil kakor zvezda. Ryder ga je debelo gledal, negotov ali naj ga zahteva kot svojo lastnino ali zataji.

„Z vašo igro je pri kraju, Ryder,“ je rekel Holmes mirno. „Držite se, človek, sicer padete v ogenj. Podaj mu roko, Watson, da more zopet sesti na svoj stol. Nima dovolj krvi, da bi ostal nekaznovan radi velikega zločina. Daj mu požirek brandyja. Tako! Sedaj je videti malce bolj podoben človeku. Kakšno človeče je vendar!“

Ryder je za trenutek omahoval in bi se bil skoraj zgrudil, toda brandy je kmalu privabil rahlo rdečico na njegova lica; usedel se je zopet in prestrašeno gledal svojega obtožnika.

„V svojih rokah imam skoraj vse člene in vse dokaze, ki jih potrebujem; radi tega je le malo, kar mi morate povedati. Vseeno pa naj se pojasni še to malo, da bo slučaj bolj popoln. Ryder, kaj ne, vi ste že prej slišali o tem modrem kamenu grofice Morcarjeve?“

„Katarina Cussackova mi je o njem pripovedovala,“ je dejal s hreščečim glasom.

„Tako. Grofičina hišina. Veste, izkušnjava, da bi si tako lahko in hitro pridobili premoženje, vas je premagala kakor je pred vami že boljše ljudi; ali v izbiranju uporabljenih sredstev niste bili posebno izbirčni. Zdi se mi, Ryder, da se v vas poraja prav imeniten lopov.

Znano vam je bilo, da je bil ta Horner že poprej zapleten v podobne stvari in da se bo sumnja zbok tega toliko bolj obrnila proti njemu. In kaj ste vi storili? Dali ste si opravila v grofičini sobi, — vi in vaša zaveznica Cussackova — in nato dosegli, da so poslali ravno po njega. Po njegovem odhodu pa ste oropali skrinjico za dragulje, začeli kričati in dosegli, da so tega nesrečneža prijeli. Nato ste —“

Ryder se je naenkrat vrgel na tla ter začel objemati kolena mojega tovariša. „Za Božjo voljo, imejte usmiljenje!“ je vpil. „Pomislite na mojega očeta! Na mojo mater! Srce jima počí! Nikdar še nisem nič hudega storil! In nikoli več ne bom. To vam prisegam. Pri živem Bogu vam prisegam. Oh, nikari me ne pripravite pred sodišče! Za Kristusovo voljo, nikari!“

„Sedite zopet na stol!“ je rekel Holmes resno. „Sedaj se kaj lahko zvijate in javkate, poprej pa se niste kar nič zmenili za tega reveža Hornerja, ki so ga prijeli radi zločina, pri katerem je nedolžen.“

„Pobegniti hočem, mr. Holmes. Zapustiti deželo, gospod. Potem obtožba proti njemu ne obvelja.“

„Hm! O tem bomo že še govorili. Sedaj nam pa popolnoma po resnici pojasnite, kako je prišel kamen v gos in kako je prišla gos na trg. Povejte nam golo resnico, kajti samo v tem slučaju se morete nadejati rešitve.“

Ryder si je obliznil sesušene ustnice. „Vse vam povem, prav kakor se je zgodilo, gospod,“ je rekel. „Ko so prijeli Hornerja, se mi je zdelo, da bi bilo zame najbolje, ako bi takoj pobegnili s kamenom; nisem namreč vedel, kdaj se utegne policija zmisliti, da bi preiskala mene in mojo sobo. V vsem hotelu ni bilo prostora, kjer bi bil varen. Odšel sem z doma kakor po opravkih ter se napotil k svoji sestri. Omožena je z nekim človekom z imenom Oakshott in živi na Brixton Roadu, kjer redi gosi za trg. Na celi poti do tja se mi je vsak človek, ki sem ga srečal, zdel policaj ali detektiv, in dasiravno je bila noč mrzla, mi je pot kar tekel po obrazu, ko sem došel do Brixton Rода. Sestra me je vprašala, kaj se je zgodilo in zakaj sem tako bled; jaz pa sem ji odgovoril, da sem vsled tatvine v hotelu ves izven sebe. Odšel sem nato na dvorišče za hišo, kadil pipo in ugibal, kaj bi bilo najbolje storiti.

„Imel sem nekdanj prijatelja po imenu Maudsley, ki pa je zašel na slaba pota in je ravno doslužil svojo kazen v Pentonvillu. Nekoč me je bil srečal ter mi začel pripovedovati o tatovih, njihovih navadah in kako se lahko iznebe ukradenega blaga. Vedel sem, da bo odkrito-srčen napram meni, kajti marsikaj mi je bilo znanega o njem; radi tega sem sklenil napotiti se naravnost do Hilburna, kjer je živel, ter mu celo stvar zaupati. Pa kako priti varno do njega? Spomnil sem se velikega strahu, ki sem

ga preživel pri odhodu iz hotela. Vsak trenutek bi me lahko prijeli in preiskali in tam v telovnikovem žepu je bil oni dragi kamen. Ves čas sem slonel ob zidu ter gledal gosi, ki so mi kobacale okoli nog; kar naenkrat mi je šinila v glavo misel, ki mi je pokazala, kako bi mogel ukaniti najboljšega detektiva, kar jih je kdaj živel.

„Sestra mi je pred nekaj tedni rekla, da si lahko izberem izmed gosi eno za Božič, in znano mi je bilo, da je vedno držala svojo besedo. In sedaj sem si hotel vzeti gos in v njej nesti svoj kamen v Hilburn. Na dvorišču se je nahajala majhna kočica in za njo sem segel eno izmed gosi, ki je bila lepa in velika, bele barve s progastim repom. Ujel sem jo, odprl kljun ter ji porinil kamen v goltanec, kolikor daleč sem mogel seči s prstom. Gos se je malo davila in čutil sem, kako ji je kamen lezel po goltancu navzdol in v golšo. Žival pa se je borila in tako silno frfotala, da je prišla moja sestra iz hiše gledat, kaj da je. In ko sem se obrnil, da bi ji odgovoril, mi je žival ušla ter sfrfotala med ostale gosi.

„Kaj si pa delal ž njo, Jem?“ je vprašala.

„Kakor veš,“ sem rekel, „si mi obljubila eno za Božič; otipaval sem jih, da bi videl, katera je najbolj debela.“

„Oh,“ je odgovorila, „tvoja smo ti že izbrali. Jemova gos ji pravimo. Ona velika bela tamle

je. Vsega skupaj jih imamo šestindvajset, eno zate, eno za nas, dva tucata pa za trg.'

„Hvala ti, Maggie,' pravim jaz, 'ako ti je vseeno, bi raje imel ono, ki sem jo ravnokar imel v rokah.'

„Tista druga je tri funte težja,' je odvrnila ona, 'prav zate smo jo posebej redili.'

„Nič zato. Najraje bi vseeno imel ono drugo; vzamem jo kar s seboj,' sem rekel.

„O, prav, kakor ti je drago,' je rekla malo nejevoljna. 'Katera pa je tista, ki bi jo rad imel?'

„Ona bela s progastim repom, ki se nahaja ravno sredi jate.'

„O, pa dobro. Zakolji jo in vzemi s seboj.'

„Storil sem, kakor je rekla, mr. Holmes, in nesel sem jo celo pot do Hilburna. Povedal sem svojemu tovarišu, kaj sem storil — bil je namreč človek, ki sem mu kaj takega lahko zaupal. Grohotal se je, da se je kar davil; nato pa sva vzela nož ter razparala gos. Srce mi je zastalo, kajti o kamenu ni bilo niti najmanjšega sledu; prepričan sem bil, da se je morala zgoditi strašna pomota. Pustil sem gos, odhitel nazaj k sestri ter planil na dvorišče. Ali tam ni bilo niti ene gosi več.

„Kje pa so vse gosi, Maggie?' sem zaklical.

„Pri trgovcu.'

„Katerem trgovcu?'

„Pri Breckinridgu v Covent Gardenu.'

„Ali je bila med njimi še ena s progastim repom?“ sem vprašal, „ravno taka kakor tista, ki sem jo bil vzel s seboj?“

„Da, Jem, dve taki s progastim repom smo imeli; nikoli ji nisem mogla razločevati drugo od druge. Zdaj mi je bilo seveda vse jasno; odhitel sem k temu Breckinridgu kakor hitro so me le mogle nesti noge. Ta pa je celo število prodal skupaj, ni pa mi hotel povedati, kam jih je oddal. Sami ste to slišali danes zvečer. Venomer mi je dajal take odgovore. Moja sestra misli, da zblaznim. Včasih že kar sam mislim, da sem zblaznel. Sedaj sem tat, ne da bi se količkaj dotaknil bogastva, za katerega sem dal svoje poštenje. Bog mi pomagaj! Bog mi pomagaj!“ In zakril si je obraz z rokami ter začel krčevito ihteti.

Sledila je dolga tišina, ki jo je pretrgavalo samo njegovo težko dihanje in umirjeno trkanje Sherlock Holmesovih prstov po miznem robu. Nato je moj prijatelj vstal ter odprl vrata.

„Odidite!“ je rekel.

„Kaj, gospod! Nebo naj vas blagoslovi!“

„Nobene besede več! Odidite!“

In nobene besedice ni bilo več treba. Slišati je bilo še ropotanje po stopnicah, zaloputanje vrat in glasne glasoze hitečih korakov iz ulice.

„Naposled, Watson, je rekel Holmes in iztegnil svojo roko po lončeni pipi, „ni moja dolžnost, da bi popravljajl pogreške policije.“

Ako bi bil Horner v nevarnosti, bi bila stvar seveda drugačna; ker pa ta človek ne nastopi proti njemu, je cela obtožba brez podlage. Zdi se mi sicer, da dajem s tem potuho velikemu zločinu, prav tako pa je tudi mogoče, da rešim njegovo dušo. Preveč je prestrašen. Pošlji ga sedaj v ječo, pa narediš iz njega človeka, ki bo vedno posedal po ječah! Vrhutega je sedaj čas odpuščanja. Naključje nam je dalo v roke nad vse čuden slučaj in ugodna razrešitev nam je v nagrado. Ako si tako prijazen, doktor, pozvoni, da začneva drugo preiskavo, v kateri igra zopet ptica glavno ulogo.“

GRAHAŠTI TRAK.

Ko pregledujem svoje zapiske o sedemdesetero znamenitih slučajih, pri katerih sem tekom poslednjih osmih let proučeval metode svojega prijatelja Sherlocka Holmesa, najdem med njimi mnogo tragičnih, nekaj komičnih in veliko število takih, ki so samo čudni, a nobenega, ki bi bil vsakdanji. Ker je namreč delal bolj iz ljubezni do svoje umetnosti nego iz dobičkaželjnosti, ga ni bila volja lotiti se preiskave, ki ni imela nič nenavadnega ali celo fantastičnega na sebi. Med vsemi temi mnogovrstnimi slučaji pa ne morem najti niti enega, ki bi nudil bolj posebne znake kakor oni, ki se tiče dobro znane surreyske rodovine Roylottov iz Stoke Morana. Tozadevni dogodki so se prigodili v prvih časih mojega združenja s Holmesom, ko sva ki sot samca začela deliti stanovanje v Baker Streetu. Mogoče je, da bi jih bil že prej objavil; a tisti čas sem obljubil molčati o celi stvari; in te obljube sem bil oproščen šele tekom minulega meseca, ko je nenadoma umrla ona gospa, ki sem ji dal svojo obljubo. Morebiti je ravno prav, da pride resnica sedaj na

dan; doznal sem namreč, da se širijo glede smrti dr. Grimesbya Roylotta govorice, ki delajo vso zadevo celo bolj strašno kot je v resnici bila.

Bilo je prve dni meseca aprila leta 1883., ko sem se neko jutro zbudil pa našel Sherlocka Holmesa že popolnoma oblečenega stati poleg moje postelje. Sicer je navadno bolj pozno vstajal; ker pa mi je ura na kaminu kazala, da je bilo šele četrto na osem, sem ga nekoliko začudeno in morda nekoliko nejevoljno pogledal, kajti bil sem reden in točen v svojih navadah.

„Kaj žal me je, da te zbudim, Watson,“ je rekel, „ali taka je danes zarana usoda nas vseh. Mrs. Hudsonovo so zbudili ljudje, ona mene, jaz pa tebe.“

„Kaj pa je? Ogenj?“

„Ne, klijent. Zdi se, da je pravkar dospela neka mlada ženska, ki je silno razburjena in hoče na vsak način z menoj govoriti. Sedaj čaka v vzprejemni sobi. Ako pa hodijo mlade ženske ob tej rani uri po Londonu ter tirajo zaspane ljudi iz postelj, je moje mnenje, da je nekaj zelo nujnega, kar imajo povedati. Ako se pokaže, da je slučaj zanimiv, sem prepričan, da bi ga tudi ti prav izpočetka rad zasledoval. Zbok tega sem si mislil, da te moram na vsak način poklicati ter ti dati priložnost.“

„Dragi moj, za nič na svetu bi je ne hotel zamuditi.“

Nisem poznal večjega veselja kot slediti Holmesu pri njegovih profesionalnih preiskavah ter občudovati naglo sklepanje, ki je bilo hitro kakor spoznanje in vendar vsekdar utemeljeno na logični podstavi in ki je ž njim razmotaval predložene mu probleme. Urno sem se opravił in v nekaj minutah sem bil pripravljen spremljati prijatelja v vzprejemno sobo. Ko sva vstopila, je vstala neka črno oblečena in močno s pajčolani zavita dama, ki je sedela pri oknu.

„Dobro jutro, madam,“ je rekel Holmes veselo. „Moje ime je Sherlock Holmes. Ta gospod tukaj je moj posebni prijatelj in sodrug, dr. Watson, ki morete spričo njega prav tako odkrito govoriti kakor pred menoj. Ha, veseli me, da je mrs. Hudsonova imela srečno misel, da je zanetila ogenj. Prosim, primaknite se bliže, jaz pa naročim čašo kave, kajti vidim, da vas mraz trese.“

„Ni mraz, ki me trese,“ je rekla ženska s tihim glasom ter zamenjala sedež, kakor je bila naprošena.

„Kaj pa potem?“

„Strah, mr. Holmes. Groza.“ Pri teh besedah je odgrnila pajčolan in opazila sva, da je bila v resnici v usmiljenja vrednemu stanju razburjenosti; obraz ji je bil izmučen in bled, oči pa nemirne in prestrašene, kakor oči zasledovane živali. Njen obraz in postava sta bila kakor pri tridesetletni ženski, a lasje so bili prepleteni s prezgodaj osivelimi, obraz pa je bil

izmučen in upadel. Sherlock Holmes jo je ošinil z enim svojih bistrih, vseobsežnih pogledov.

„Nobenega strahu,“ je rekel tolažilno, se sklonil naprej ter jo potrkal po roki. „Prav nič ne dvomim, da kmalu vse uravnamo. Prišli ste danes zjutraj z vlakom, kajneda?“

„Me-li poznate?“

„Ne, pač pa vidim drugo polovico povratnega voznega lista v dlani vaše leve rokavice. Zgodaj ste se morali podati na pot, in vendar ste se že precej dolgo vozili z dvokolesnim lovskim vozom po slabih cestah, predno ste dospeli do postaje.“

Dama se je močno zganila in se silno začudena ozrla na mojega tovariša.

„V tem ni nobene skrivnosti, cenjena,“ je rekel ter se nasmejal. „Levi rokav vašega jopiča je na nič manj nego sedmih mestih oškropljen z blatom. In znaki so docela sveži. In med vsemi vozovi meče edinole dvokolesni lovski voz na ta način blato kvišku in to samo tedaj, ako sedite na levi strani voznika.“

„Vedite karkoli vam drago, vsekakor imate popolnoma prav,“ je rekla. „Od doma sem odšla še pred šesto uro, dospela do postaje Leatherhead dvajset minut po šestih ter prišla s prvim vlakom do postaje Waterloo. Ni mi mogoče še dalje prenašati te muke, zblaznim, ako bi še nadalje trpele. Nimam človeka, ki bi se mogla nanj obrniti — prav nikogar izvzemši enega, ki skrbi zame, ki mi pa more, ubožec,

kaj malo pomagati. Slišala sem o vas, mr. Holmes; slišala sem o vas od mrs. Farintoshove, ki ste ji ob uri velike potrebe pomagali. Pri njej sem dobila tudi vaš naslov. Oh gospod, ali ne menite, da bi tudi meni lahko pomagali in vsaj nekoliko razsvetili veliko temo, ki me obdaja? Za sedaj ni v mojih močeh, da bi vas poplačala za vaše usluge, čez en mesec ali dva se pa omožim, bom mogla razpolagati s svojimi dohodki, in vsaj potem boste spoznali, da nisem nehvaležna.“

Holmes se je obrnil k svoji delavni mizi, jo odprl ter vzel iz nje majhno knjižico, ki jo je začel pregledovati.

„Farintosh,“ je rekel. „Oh, da, se že spominjam tega slučaja. Šlo se je za nekako tiaro z opali. Mislim, da se je zgodilo še pred tvojim prihodom, Watson. Samo toliko vam morem reči, madam, da bom srečen, ako se bom mogel enako skrbno pečati z vašim slučajem, kakor z onim vaše prijateljice. Kar se nagrade tiče, vam povem, da mi je moj poklic nagrada. Vseeno vam je pa na prosto dano, da poravnate vse stroške, ki bi jih morebiti imel, in sicer ob takem času, ki vam bo najbolj priličen. Sedaj vas pa prosim, da nam poveste vse, kar nam utegne služiti, da si ustvarimo pravo sodbo o celi zadevi.“

„Oh!“ je odvrnila naša obiskovalka. „Grozota mojega položaja obstoji pravzaprav v dejstvu, da so moje bojazni tako negotove in da

moje sumnje odviše tako popolnoma od majhnih okoliščin, ki se utegnejo zdeti drugim malenkostne, da je celo oni človek, ki imam do njega pred vsemi drugimi pravico obrniti se za pomoč in svet, po vsem tem, kar sem mu povedala, mnenja, da je vse skupaj zgolj domišljija nervozne ženske. Tega mi sicer ne pove naravnost, pač pa lahko sklepam iz njegovih tolažilnih odgovorov in proč obrnjenih oči. Slišala pa sem, da imate vi, mr. Holmes, globok vpogled v mnogotero zlobnost človeškega srca. Vi mi lahko svetujete, kako naj se gibljem sredi nevarnosti, ki me obdajajo.“

„Pozorno poslušam, madam.“

„Ime mi je Helena Stoner in živim pri svojem očimu, ki je poslednji preživel ene najstarejših saksonskih rodovin na Angleškem, namreč rodovine Royslott iz Stoke Morana na zapadni meji Surreya.“

Holmes je prikimal z glavo. „Ime mi je poznano,“ je rekel.

„Ta rodovina je bila svoje dni ena najbogatejših na Angleškem in posestvo se je razprostiralo na severu preko meje v Berkshire, na zapadu pa v Hampshire. V poslednjem stoletju pa so bili štirje dediči zapored nekaj razuzdanega in razsipnega značaja in v dnevih regentstva je eden izmed njih s kvartanjem docela upropastil rodovino. Ostalo ni drugega kakor nekoliko oralov zemlje in dvesto let stara hiša, ki se sama kar šibi pod velikimi dolgovi.

Poslednji potomec je živetaril na tem posestvu ter živel strašno življenje plemenitaškega reveža; ko pa je edini njegov sin, moj očim, spoznal, da se je treba prilagoditi novim razmeram, si je izposodil od nekega sorodnika nekaj denarja, da je dokončal zdravniške študije; nato pa je odšel v Kalakuto, kjer si je s svojim znanjem in svojim krepkim značajem ustanovil veliko prakso. Nekoč pa je v veliki jezi, ki jo je povzročila cela vrsta tatvin v njegovi hiši, udaril svojega kletarja, domačina, s tako silo, da je umrl, njemu pa se je le s težavo posrečilo uteči smrtni kazni. Vseeno pa je prebil dolgo vrsto let v ječi, pozneje se pa je kot razočaran in čmerikav človek vrnil zopet nazaj na Angleško.

„Za časa svojega bivanja v Indiji se je dr. Roylott poročil z mojo materjo mrs. Stonerjevo, mlado vdovo generalmajorja Stonerja od bengalskega topništva. Moja sestra Julija in jaz sva bili dvojčici in komaj dve leti stari, ko se je mati vnovič omožila. Imela je precej denarja, nič manj kot tisoč funtov na leto; in ves ta denar je izročila dr. Roylottu z določbo, da se nama izplača neka gotova letna vsota v slučaju, da se ena izmed naju omoži. Kmalu po našem povratku na Angleško pa nam je mati umrla — našla je smrt pred osmimi leti pri neki železniški nesreči blizu mesta Crewe. Dr. Roylott je nato opustil svoje poizkuse, da bi se ustanovil v Londonu ter je vzel naji s seboj

na svoje staro podedovano posestvo v Stoke Moranu. Denar, ki ga nam je zapustila mati, je zadostoval za vse potrebe in vse je kazalo, da bo naša sreča nekaljena.

„Toda v tem času se je zgodila z najinim očinom strašna izpremema. Namesto da bi si poiskal prijateljev ter obiskoval sosede pa sprejemal njihove obiske — vsi so bili izpočetka silno veseli, da so videli enega Roylattov iz Stoke Morana zopet na svojem starem rodbinskem posestvu — se je pa zaprl v svojo hišo in je le redkokdaj prišel na dan; kadar pa je prišel, se je začel na vso moč prepirati z vsakim človekom, ki mu je prišel na pot. Nasilna narav, ki je segala vprav do blaznosti, je bila nekaj podedovanega pri moških članih njegove rodovine in v slučaju mojega očima je ta nasilnost — po mojih mislih vsled njegovega dolgega bivanja v tropičnih krajih — še narastla. Prigodila se je cela vrsta sramotnih prepиров, izmed katerih sta se dva končala pred policijskim sodiščem, dokler ni očim končno postal strah cele vasi in so ljudje bežali pred njim, kadar se je prikazal; on je namreč neznansko močan človek in se v svoji togoti ne zna brzdati.

„Minuli teden je vrgel vaškega kovača preko ograje v reko in le s tem, da sem mu plačala ves denar, ki sem ga mogla spraviti skupaj, mi je bilo mogoče prepričati nov škandal. Razen potujočih ciganov ni imel prijatelja in tem

potepuhom je dajal dovoljenje, da so smeli šatoriti na njegovem z robidovjem pokritem zemljišču; v zahvalo pa je užival gostoljubnost njihovih šatorov in potoval včasih cele tedne ž njimi po svetu. Ljubil je tudi indijske živali, ki mu jih je pošiljal nek dopisovalec; sedaj ima enega čito (neke vrste leopard) in enega pavijana, ki se prosto gibljeta po posestvu in ki se ju sosedje skoraj enako boje kakor njihovega gospodarja.

„Iz tega, kar sem vam povedala, lahko spoznate, da nisva imeli s sestro Julijo nič kaj prijetnega življenja. Pri nas ni hotel ostati noben hlapec, nobena dekla, in dolgo časa sva sami opravljali vsa dela v hiši. Ko je umrla, je imela šele trideset let in vendar so ji že lasje siveli kakor meni.“

„Torej vam je sestra že umrla?“

„Umrla je pred dvemi leti in ravno o njeni smrti bi rada govorila z vami. Lahko si mislite, da nama je bilo spričo življenja, kakor sva ga midve živeli, kaj malo mogoče videti človeka najine starosti in stanu. Imeli pa sva neko teto, neomoženo sestro moje matere, miss Honorijo Westphailovo, ki živi blizu Harrowa, in semintja je bila nama dovoljeno obiskati jo za malo časa. Julija je bila tamkaj o Božiču pred dvemi leti, in tam se je seznanila z nekim začasno vpokojenim majorjem pomorskih čet, s katerim se je zaročila. Ko se je sestra povrnila domov, je oče izvedel o tej zaroki, vendar ni ugovarjal

ženitvi. Štirinajst dni pred dnevom, določenim za poroko, pa se je zgodil oni strašni dogodek, ki mi je vzel mojo edino tovarišico.“

Sherlock Holmes je doslej zaprtih oči slonel na svojem stolu in imel glavo zakopano v blazini, sedaj pa je odpel oči ter se ozrl na obiskovalko.

„Prosim vas, bodite natančni glede podrobnosti,“ je rekel.

„To mi je kaj lahko storiti, kajti vsak dogodek onega strašnega časa se mi je vtisnil globoko v spomin. Kakor sem že povedala, je gradič precej star in sedaj stanujemo samo na enem krilu. Spalne sobe na tem krilu so v pritličju, družabne sobe pa v sredini poslopja. Izmed spalnic je prva dr. Roylottova, druga moje sestre, tretja pa moja. Med seboj sicer niso v zvezi, pač pa vse drže na en hodnik. Ali vam govorim dovolj jasno?“

„Docela.“

„Okna teh treh sob drže na trato. V oni usodepolni noči se je dr. Roylott zgodaj podal v svojo sobo, dasi sva vedeli, da se ni podal k počitku; mojo sestro je namreč nadlegoval duh močnih indijskih smotk, ki jih je imel navado kaditi. Zbok tega je zapustila svojo sobo ter prišla k meni, kjer je sedela nekaj časa ter govorila o svoji bližnji poroki. Ob enajstih je vstala, da bi odšla, pri vratih pa je obstala in se ozrla.

„Povej mi, Helena,“ je rekla, „Ali si ponoči že kdaj čula kak žvižg?“

„Nikoli,“ sem dejala.

„Kajne, v spanju bi ti ne mogla žvižgati?“

„Gotovo ne. Čemu pa vprašaš?“

„Ker sem tekom zadnjih noči okoli treh zjutraj razločno slišala zamolkel žvižg. Spim rahlo in žvižg me je zbudil. Ne morem povedati, odkod je prišel — morda iz sosednje sobe, morda pa tudi iz trate. Dejala sem, da te vprašam, ako bi tudi ti slišala žvižg.“

„Ne, nisem. Tisti ničvredni cigani morajo biti.“

„Prav mogoče. Ako pa bi prihajal iz trate, se čudim, da ga tudi ti nisi slišala.“

„Jaz spim pač bolj trdno od tebe.“

„No, to ni bogvekakovo velikega pomena,“ se mi je nasmejala, zaprla vrata in nekoliko trenutkov pozneje sem slišala, kako je zavrtela ključ v ključavnici svojih vrat.“

„Ali ste imeli vedno navado zaklepati se ponoči?“ je rekel Holmes.

„Vedno.“

„Zakaj pa?“

„Menim, da sem vam že povedala, da je imel doktor enega čito in enega pavijana. Nisva se čutili varni, dokler nisva zaklenili svojih vrat.“

„Dobro. Nadaljujte s svojim poročilom.“

„V oni noči nisem mogla spati. Neko nejasno čustvo preteče nesreče me je tesnilo. Pomnite,

da sva bili s sestro dvojčici in znano vam je, kako nežne so vezi, ki vežejo dve tako tesno združeni duši. Divja noč je bila. Zunaj je tulil silen veter in dež je udarjal in prasketal ob okna. Naenkrat se je sredi vsega divjanja viharja začul glasen krik prestrašene ženske. Planila sem s postelje, se ovila s šalom ter planila na hodnik. Ko sem odprla vrata, se mi je zazdelo, da sem šlišala tiho žvižganje, prav kakor mi ga je popisala sestra, nekoliko trenutkov pozneje pa zveneč glas, kakor da bi padlo nekaj kovinskega. Ko sem hitela po hodniku, so se odprla vrata sestrine sobe in se počasi sukale na svojih tečajih. Prestrašena sem zrla vanje ne vedoč, kaj se prikaže izza njih. Pri luči hodnikove svetiljke sem naposled videla priti svojo sestro: obraz ji je bil bled kakor smrt od groze, roke so tipale okoli iskajoč pomoči in cela njena postava se je opotekala semintja kakor da bi bila pijana. Pohitela sem k njej ter jo objela, v tem trenutku se mi je pa zazdelo, da so ji kolena odpovedala in zgrudila se je na tla. Zvijala se je kakor človek, ki trpi strašne bolečine; njeni udje so bili grozno krčevito skrčeni. Izpočetka sem mislila, da me ni spoznala, ko pa sem se sklonila čez njo, je naenkrat zavpila z glasom, ki ga nikdar ne pozabim: „Moj Bog! Helena! Trak (angl. band¹)! Grahasti trak!“

¹ Angl. besedo navajamo v boljše razumevanje, kar pomeni trak, pa tudi tolpo, četo.

Še nekaj drugega bi mi rada povedala in kazala je s prsti po zraku v smeri proti doktorjevi sobi, toda napadel jo je nov krč ter naredil konec njenim besedam. Planila sem na hodnik, glásno klicala očima in ga srečala, ko je v ponočni obleki prihitel iz svoje sobe. Ko je došel do moje sestre, je bila že brez zavesti, in akoravno ji je vlival brandyja v usta ter poslal v vas po zdravnika, je bil ves trud zaman; umrla je, ne da bi se bila zopet zavedla. Taka je bila strašna smrt moje ljubljene sestre.“

„En trenutek, prosim,“ je rekel Holmes. „Ali ste prepričani o tem žvižgu in kovinskem glasu? Ali lahko prisežete na to?“

„Tudi koroner me je vprašal tako pri preiskavi. Prepričana sem, da sem čula to, vendar pa je mogoče, da sem se sredi tuljenja viharja in škripanja starega poslopja tudi motila.“

„Ali je bila vaša sestra oblečena?“

„Ne, imela je ponočno obleko na sebi. V njeni desnici so našli poogljeni ostanek vžigalice, v levici pa škatlo vžigalic.“

„Kar spričuje, da je prižgala luč in se ozirala okoli sebe, ko je začula šum. To je važno. In do kakega zaključka je prišel koroner?“

„Z veliko natančnostjo je preiskaval cel slučaj, kajti dr. Roylottovo obnašanje je bilo že davno znano po vsej okolici, a vendar ni mogel najti nobenega povoljnega vzroka smrti. Moje pričanje je dokazalo, da so bila vrata od znotraj zaklenjena, okna pa zaprta s staromodnimi

oknicami s širokimi železnimi drogovi, ki smo jih vsako noč pritrdili. Skrbno je preiskal stene, in pokazalo se je, da so vsepovsod popolnoma masivne, in z istim uspehom so tudi natančno preiskali tla. Dimnik je širok, pa zaprt s štirimi velikimi zapornicami. Z ozirom na vse to je jasno, da je bila sestra čisto sama, ko jo je smrt dohitela. Poleg tega ni bilo opaziti nobenega znaka kake nasilnosti na njej.“

„Kaj pa strup?“

„Zdravniki so jo preiskali tudi v tem oziru, pa brez uspeha.“

„Kaj pa je bil potem po vaših mislih vzrok smrti te nesrečnice?“

„Moje mnenje je, da je umrla od samega strahu in nenadnega velikega razburjenja, dasi si ne morem misliti, kaj da jo je tako strašno prestrašilo.“

„Ali so bili v onem času cigani v bližini?“

„Da, nekaj jih je bilo skoraj vedno tamkaj.“

„Res; kaj pa posnemate iz njenih besedi o nekem traku — o grahastem traku?“

„Včasih sem mnenja, da je govorila te besede v deliriju, včasih pa zopet, da se nanašajo na kake ljudi, nemara prav na te cigane. Ni mi pa seveda znano, ali so ji progasti robci, ki jih mnogi izmed njih nosijo okolo glave, narekovali oni čudni pridevnik, ki ga je rabila.“

Holmes je zmajal z glavo podobno človeku, ki ni malo ni zadovoljen.

„Te vode so zelo globoke,“ je rekel; „prosim nadaljujte s svojo povestjo.“

„Od tistega časa sta minuli dve leti in moje življenje je bilo tja do zadnjih časov bolj samotno kakor kdaj poprej. Pred mesecem dni pa mi je neki ljubi prijatelj, ki ga že mnogo let poznam, izkazal čast, da me je prosil za mojo roko. Ime mu je Armitage — Percy Armitage — drugi sin mr. Armitaga iz Crane Waterja blizu Readinga. Očim ni ugovarjal tej zvezi in spomladi se nameravava poročiti. Pred dvema dnema so začeli delati neke poprave na zapadnem krilu naše hiše; podrli so steno v moji spalnici, tako da sem se morala preseliti v sobo, v kateri je umrla moja sestra, in spati prav v oni postelji, v kateri je ona spala. Mislite si pa mojo grozo, ko sem snoči, ko sem ležala zbujena ter premišljevala o njeni grozni usodi, naenkrat zaslišala v nočni tišini tisti zamolkli žvižg, ki je oznanjal njeno smrt. Skočila sem pokonci in prižgala svetiljko; a ničesar ni bilo videti v sobi. Bila sem preveč prestrašena, da bi se vrnila v posteljo; oblekla sem se, se splazila iz hiše, kakor hitro se je zdanilo, najela v gostilni pri „Kroni“, ki se nahaja ravno nasproti, dvokolesni lovski voz ter se odpeljala v Leatherhead, odkjer sem prišla naravnost semkaj z namenom, da bi govorila z vami ter vas prosila za svet.“

„Modro ste storili,“ je dejal moj prijatelj. „Ali ste mi pa vse povedali?“

„Da, vse.“

„Miss Roylott, tega niste storili. Svojemu očimu prizanašate.“

„Kaj pa hočete s tem reči?“

„V odgovor je Holmes odgrnil črne čipke, ki so ji obdajale roko, ki je počivala na kolenih naše obiskovalke. Na belih členkih je bilo vtisnjenih petero majhnih modrikastosivih lis, znaki štirih prstov in palca.

„Okrutno se je ravnalo z vami,“ je rekel Holmes.

Dama je močno zardela ter zopet zakrila svojo ranjeno roko. „Krut človek je,“ je dejala, „in nemara niti ne pozna svoje moči.“

Nastala je dolga tišina; Holmes si je z rokami podpiral glavo in nepremično zrl v prasketajoči ogenj.

„Stvar je zelo globoka,“ je dejal naposled. „Na stotine je podrobnosti, ki bi jih rad vedel, predno določim smer našega delovanja. Vendar ne smemo niti trenutka izgubljati. Ako bi mi dva še danes prišla v Stokes Moran, ali bi si mogla ogledati te sobe brez vednosti vašega očima?“

„Slučaj je nanesel, da je povedal, da pojde danes v važnih zadevah v mesto. Verjetno je, da izostane cel dan, in tako ne boste imeli nikakršnih ovir. Imamo sicer hišno oskrbnico, vendar je stara in slaboumna, tako da jo za ta čas prav lahko odstranim.“

„Izvrstno. Gotovo nisi proti temu izletu, Watson, kaj?

„Nikakor.“

„Potem pojdeva obadva. Kaj pa vi?“

„Ker sem že v mestu, bi naredila rada še eno, dve poti. Vrnem se pa z vlakom ob dvanajstih, tako da bom za vaš prihod pravočasno doma.“

„Pričakujte nas zgodaj popoldne. Tudi jaz imam še nekaj malega opraviti. Ali nočete počakati in zajtrkovati?“

„Ne, moram iti. Lažje mi je pri srcu, ko sem vam zaupala svojo nadlogo. Popoldne vas torej pričakujem doma.“ Zagrnila si je obraz z gostim črnim pajčolanom ter odšla iz sobe.

„Kaj pa ti praviš k vsemu temu, Watson?“ je vprašal Sherlock Holmes in se naslonil nazaj na svoj stol.

„Cela zadeva se mi zdi nad vse temna in čudna.“

„Da, zelo temna in čudna.“

„Ako pa ima dama prav, ko pravi, da so zidovje in tla cela in trdna, in da skozi vrata, okno in dimnik ni mogoče priti v sobo, potem je morala biti njena sestra brez dvoma sama, ko je tako skrivnostno umrla.“

„Kaj pa potem s tem nočnim žvižganjem in z jako čudnimi besedami umirajoče ženske?“

„Tega si ne morem tolmačiti.“

„Ako združiš to ponočno žvižganje, navzočnost ciganov, ki so v prijateljskih odno-

šajih s tem starim doktorjem, dalje dejstvo, da imamo vse vzroke misliti, da ima doktor nekak vzrok, da prepreči poroko svoje pastorke, še dalje besede umirajoče o nekem traku ali tolpi, (angl. oboje: band), in končno dejstvo, da je miss Helena Stonerjeva slišala nek kovinsk glas, ki ga je utegnil povzročiti eden onih kovinskih drogov, s katerimi so oknice pritrjene in ki je padel zopet nazaj na svoje mesto, potem mislim, da imamo dovolj vzroka misliti, da se da cela ta skrivnostna zadeva pojasniti v teh mejah.“

„Kaj pa so cigani zakrivili?“

„Tega si ne morem misliti.“

„Jaz vidim mnogo pomislekov proti taki teoriji.“

„Jaz tudi. In prav iz tega vzroka se podava še danes v Stokes Moran. Rad bi videl, ali so pomisleki odločilni ali pa se dajo razjasniti. Za zlodeja, kaj pa je to?“

Te besede je prijatelju izvabilo dejstvo, da so se vrata naenkrat odprla, v odprtini pa se je prikazala postava orjaškega moža. Njegova obleka je bila neka čudna mešanica gosposke in kmečke oprave; nosil je črn visok klobuk, dolgo suknjo s škrici, visoke gamaše, v roki pa lovsko palico. Bil je tako velik, da se je v resnici dotikal povprečnega trama vrat in jih v svojo širjavo zavzemal od ene strani do druge. Njegov veliki obraz, ki je bil načrtan s tisočero gubami, ogorel od solnca ter nosil znake vseh

slabih strasti, se je obračal od enega do drugega naju dveh, globoko udrte oči in visoki, drobni, brezmesni nos pa ga je delal nekako podobnega silni stari ptici roparici.

„Kdo izmed vaju pa je Holmes?“ je vprašala ta prikazen.

„Meni je tako ime; sedaj me poznate, jaz pa vas še ne,“ je dejal moj tovariš mirno.

„Jaz sem dr. Grimesby Roylott iz Stoke Morana.“

„Ali res, doktor,“ je rekel Holmes prijazno. „Prosim vas, sedite.“

„Ne. Moja pastorka je bila tukaj. Sledil sem ji do sem. Kaj pa vam je povedala?“

„Nekoliko mraz je za ta čas v letu,“ je rekel Holmes.

„Kaj vam je povedala?“ je zavpil starec divje.

„Slišal sem pa, da pomladanski žafran prav dobro obeta,“ je nadaljeval tovariš nemoteno.

„Ha! Odslavljate me, ali ne?“ je dejal naš novi obiskovalec, stopil korak naprej ter je vihtel svojo palico. „Dobro vas poznam, vi lopov! Slišal sem že o vas. Tisti usiljivi Holmes ste, ki se nepoklican vmešava v tuje zadeve.“

Moj prijatelj se je nasmejal.

„Vi, Holmes nadležnež!“

Holmes se je še bolj smejal.

„Holmes, ki je v službi Scotland Jarde!“

Holmes se je presrčno hehetal. „Vaše govorjenje je kaj zabavno,“ je rekel. „Kadar pa pojedete ven, zaprite vrata, kajti prepih je v resnici močan.“

„Pojdem, kadar vam povem vse, kar vam imam povedati. Nikar se ne vmešavajte v moje zadeve. Dobro vem, da je bila miss Stonerjeva tukaj — šel sem za njo! Nevaren človek sem! Poglejte!“ Stopil je hitro naprej, pograbil ogrebalo ter ga zvil s svojimi velikimi rjavimi rokami.

„Glejte, da mi ne pridete v roke,“ je zarenčal, vrgel zvito ogrebalo v kamin ter odšel iz sobe.

„Prav prijazen človek je videti,“ je dejal Holmes in se nasmejal. „Jaz sicer nisem tako ogromen, toda ako bi bil še malo časa ostal tukaj, bi mu bil pokazal, da moja pest ni dosti slabša od njegove.“ S temi besedami je vzel jekleno ogrebalo in ga z nenadnim naporom zopet zravnal.

„Pomisli si nesramnost, da me je zamenjaval z uradnimi detektivi! Ta mali dogodek dela naše preiskovanje še bolj zanimivo, nadejam se samo, da naša prijateljica ne bo trpela zbok svoje neprevidnost, ker je prepustila, da je šel ta divjak za njo. Sedaj, Watson, si naročiva zajtrk, pozneje pa stopim dol v zdravniško zbornico, kjer se nadejam dobiti nekaj podatkov, ki nam utegnejo pomagati v naši zadevi.“

Bilo je že skoraj ena ura, ko se je Sherlock Holmes povrnil s svojega pota. V roki je držal

polo modrega papirja, ki je bila vsa popisana z opazkami in s številkami.

„Videl sem oporoko njegove rajnke žene,“ je rekel. „Da določim njeno pravo vrednost, sem moral izračunati sedanjo vrednost investicij, ki pridejo v poštev. Vsi dohodki, ki so znašali ob času ženine smrti nekoliko manj nego enajststo funtov šterlingov, ne znašajo sedaj vsled padanja cen poljedelskih pridelkov več nego sedemstopetdeset funtov. V slučaju možitve more vsaka izmed hčera zahtevati dvestopetdeset funtov na leto. Jasno je, da bi bil v slučaju možitve obeh deklet doktorjev delež precej majhen, da, celo ena sama bi mu zelo znatno zmanjšala dohodke. Moj dopoldanski trud ni bil zaman, ker se je izkazalo, da ima tehtne vzroke upirati se vsaki taki zadevi. Watson, stvar je preresna, da bi tratili čas, posebno ker starec ve, da se mi zanimamo za njegove razmere; ako si torej pripravljen, vzameva voz ter se odpeljeva na postajo Waterloo. Zelo hvaležen ti bom, ako vtakneš svoj revolver v žep. Revolver z znamko Elley's števil. 2 je izvrstna stvar za take gospode, ki morejo zvijati jeklena ogrebala. Ta in pa krtačica za zobe bo morda vse, kar potrebujeva.“

Na postaji Waterloo sva srečno dobila vlak za Leatherhead, kjer sva v kolodvorski krčmi najela voz, ki je naju peljal kake štiri ali pet milj daleč po prijaznih surreyskih potih. Dan je bil krasen, solnce je svetlo sijalo in na nebu

je bilo le nekoliko oblačkov. Drevje in plotovi so pravkar poganjali svoje prvo zelenje in zrak je bil poln prijetnega vonja vlažne zemlje. Čudno se mi je zdelo nasprotje med prijaznimi oznanjevalci spomladi in čudno nalogo, ki sva se je lotila. Moj tovariš je sedel na sprednjem delu voza; roke je imel sklenjene, klobuk potisnjen globoko preko oči, glava mu je počivala na prsih, in zatopljen je bil v globoke misli. Naenkrat pa se je zganil, me potrkal na ramo ter pokazal na travnike.

„Tja poglej!“ je rekel.

Močno zarastel park se je razprostiral po zloženem obronku, ki se je na najvišjem mestu zgoščeval v majhen gozdič. Izmed drevja je bilo videti sivo pročelje in visoko sleme zelo starega gradiča.

„Stoke Moran?“ je vprašal.

„Da, gospod, to je hiša dr. Grimesbyja Roylotta,“ je pripomnil voznik.

„Nekaj zidajo tam,“ je rekel Holmes, „in tja sva namenjena.“

„Tamle pa je vas,“ je rekel voznik ter pokazal na gručo streh v nekoliko daljavi na levi; „ako želite iti do te hiše, je mnogo krajši, ako porabite ta prehod črez ograjo in potem po bližnjicah preko polja. Tamle je, kjer se izprehaja ona dama.“

„In ta dama je, kakor mislim, miss Stonerjeva,“ je dejal Holmes ter si senčil oči. „Da,

mislim, da je najbolje, ako se ravna po vašem nasvetu.“

Izstopila sva, plačala voznino in voz je od-
drdral zopet nazaj proti Leatherheadu.

„Zdelo se mi je potrebno,“ je rekel Holmes, ko sva prestopila ograjo, „vzbuditi v tem človeku misel, da sva prišla semkaj kot stavebenika ali po kakem gotovem opravku. Tako morda ne bo govoril dalje. „Dober dan, miss Stonerjeva, kakor vidite, sva držala dano besedo.“

Naša jutranja klijentinja je prihitela naproti z obrazom, na katerem je bilo videti veliko veselje. „Željno sem vas že pričakovala,“ je rekla ter nama presrčno stresla roko. „Vse gre dobro. Dr. Royslott je odšel v mesto in ni verjetno, da bi se vrnil pred večerom.“

„Imela sva čast seznaniti se z doktorjem,“ je rekel Holmes ter v kratkih besedah povedal, kaj se je pripetilo. Miss Stonerjeva je prebledela kakor zid.

„Sveta nebesa!“ je vzkliknila, „torej je šel za menoj!“

„Tako je videti.“

„Tako pretkan je, da nikoli ne vem, kdaj sem varna pred njim. Kaj pa poreče, ko se vrne?“

„Čuvati se mora, kajti priti zna do spoznanja, da sledi njegovim stopinjam nekdo, ki je še bolj zvit. Drevi se morate kar zapreti pred njim. Ako pa bo nasilen, vas popeljemo k teti v Harrow. Sedaj pa moramo kar najbolje upora-

biti čas; popeljite naju torej v tiste sobe, da si jih malo ogledava.“

Poslopje je bilo zidano iz sivega, z lišajem porastlega kamna; imelo je visok osrednji del in dvoje zaokroženih kril na vsaki strani. Pri enem teh kril so bila okna pobita in zabita z deskami, streha pa je bila deloma udrta — prava slika razvaline. Osrednji del je bil v malo boljšem stanju, desno krilo pa je bilo primeroma novo in zastori na oknih in modri dim, ki se je vil iznad dimnikov, so pričali da biva rodbinca v tem krilu. Koncem zidovja je bil zgrajen nekak oder in zid je bil podrt, vendar ni bilo ob času našega obiska nikjer videti delavcev. Holmes je hodil po slabo gojeni trati počasi gorindol in z veliko pozornostjo ogledoval zunanost oken.

„To-le okno pripada oni sobi, v kateri ste vi navadno spali, srednje sobi od sestre, ono pa, ki je osrednjemu delu najbližje, sobi doktorja Roylotta; ali ni tako?“

„Prav tako je. Sedaj pa spim v srednji sobi.“

„Z ozirom na prezidavanje, kajne. Pa veste kaj, kakor vse kaže, popravila na onem kraju nikakor niso tako nujno potrebna.“

„Sploh niso bila. Po mojih mislih je bil to le nekak izgovor, da me iztira iz moje sobe.“

„Tako; to da misliti. Kajneda, na drugi strani tega ozkega krila je hodnik, iz katerega se pride v te tri sobe. Hodnik ima seveda okna, ali ne?“

„Da, pa zelo majhna. Preozka, da bi se mogel kdo preriniti skozi.“

„Ker ste s sestro ponoči vrata zaklepali, od te strani torej ni bilo mogoče dospeti v vajine sobe. Sedaj po bodite tako prijazni ter pojdite v svojo sobo pa zaprite oknice.“

Miss Stonerjeva je storila kakor naročeno in Holmes je skušal po skrbnem preiskanju na vse mogoče načine siloma odpreti oknice; toda brez uspeha. Nikjer ni bilo razpokline, v katero bi se moglo vtakniti nož, da bi ž njim dvignil drog. Nato je pregledoval s povečevalnim steklom tečaje; bili so iz masivnega železa in trdno vzdani v močno zidovje. „Hm!“ je rekel in se v zadregi popraskal po bradi, „moja teorija ima v resnici kaj težkoč. Nikdo ni mogel skozi te oknice, ako so bile zapahnjene. No, videti hočemo, ako nam notranjost kaj bolj pojasni celo stvar.“

Majhna stranska vrata so držala v pobeljeni hodnik, iz katerega se je prišlo v one tri sobe. Tretje sobe Holmes ni hotel videti; radi tega smo se podali naravnost v drugo, to je ono, v kateri je sedaj spala miss Stonerjeva in v kateri je umrla njena sestra. Bila je prijazna, majhna soba z nizkim stropom in širokim kaminom, kakor se nahajajo v starih hišah na deželi. V enem kotu je stala rjava omara s predali, v drugem z belo odejo pokrita postelja, na levi strani okna pa toaletna mizica. To in pa dva majhna pletena stola je bilo vse po-

hišstvo v sobi, ki jo je posredi pokrivala štiriogлата wiltonska preproga. Leseni oboj ob stenah je bil iz rjave, od črvov razjedene hrastovine in tako star in brezbarven, da je bil gotovo še izza prvotne gradnje cele hiše. Holmes je potisnil enega stolov v kot, sedel molče nekoliko časa, oči pa so se mu ozirale okoliinokoli, gorindol ter si pazljivo ogledovale vsako malenkost v sobi.

„Kam pa drži tisti zvonec?“ je vprašal naposled ter pokazal na debelo vrvico za hišni zvonec, ki je visela ob postelji in koje čop je ležal že na blazini.

„V sobo hišne oskrbnice.“

„Videti je novejši kot druge stvari.“

„Da, šele pred nekaj leti smo to napravili.“

„Vaša sestra ga je hotela imeti, ali ne?“

„Ne, nikoli nisem slišala, da bi ga kdaj rabila. Kar sva potrebovali, sva imeli vedno navado, da sva si sami preskrbeli.“

„Da, nepotrebno se zdi namestiti tako lično vrvico za zvonec na tistem kraju. Sedaj me pa oprostite za nekoliko minut, da si ogledam tla.“ S svojim povečevalnim steklom v roki se je vrgel na tla, se plazil hitro semintja ter natančno pregledoval razpoke med deskami. Zatem je storil istotako z lesovjem, s katerim je bila soba obita. Naposled je stopil k postelji, zrl nekaj časa nanjo in si ogledoval zid nad njo. Navsezadnje je prijel za vrvico zvonca in krepko potegnil.

„Slišite, to pa je le navidezen zvonec.“

„Ali ne zvoní?“

„Ne, vsaj ni z nobeno žico v zvezi. Kaj zanimivo. Sedaj lahko vidite, da je pritrjena za kavelj ravno nad onim mestom, kjer se nahaja majhna ventilatorjeva odprtina.“

„Kako bedasto! Nikoli nisem tega opazila.“

„Jako čudno!“ je zamrmral Holmes in vlekkel za vrvico. „V tej sobi je nekaj zelo čudnih posebnosti. Kakšen bedak je na primer moral biti stavbenik, ki je napeljal ventilator v drugo sobo, med tem ko bi ga bil z istim trudom lahko napeljal na prosti zrak!“

„In tudi povsem nov je,“ je rekla dama.

„Ali je bil narejen nekako v istem času kakor vrvica za zvonec?“ je vprašal Holmes.

„Da, nekako v istem času se je izvršilo več majhnih izprememb.“

„Zdi se, da so bile te izpremembe zelo zanimive — navidezne vrvíce za zvonec in ventilatorji, ki ne dovajajo svežega zraka. Z vašim dovoljenjem, miss Stonerjeva, si hočemo sedaj ogledati prvo sobo.“

Soba dr. Grimesbyja Roylotta je bila večja kot soba njegove pastorké, pa ravno tako preprosto opravljena. Vojaška postelja, majhna lesena polica polna knjig, večinoma tehniškega značaja, poleg postelje naslanjač, ob zidu preprost lesen stol, okrogla miza in velika železna skrinja, to so bile glavne stvari, ki jih je ugle-

dalo oko. Holmes je počasi stopal naokoli in z največjem zanimanjem pregledoval vse.

„Kaj pa je tukaj notri?“ je vprašal ter potrkal po skrinji.

„Kupčijske listine mojega očima.“

„O, torej ste že videli njeno notranjost?“

„Samo enkrat pred leti. Spominjam se, da je bila polna raznih papirjev.“

„Mačke pa ni v njej, na primer, kaj?“

„Ne. Kako čudna misel!“

„Slišite, pogledjte no tole!“ In vzel je v roke majhno čašo mleka, ki je stala na njej.

„Ne, mačke nimamo. Imamo pa čito in pavijana.“

„Oh, da, seveda. No, čita, je pravzaprav velika mačka, toda s čašo mleka se ne zadosti posebno njenim potrebam. Še eno je, kar bi rad dognal.“ Počlenil je poleg stola in z največjo pozornostjo preiskoval sedalo.

„Hvala vam. Stvar je sedaj popolnoma v redu,“ je rekel, vstal ter vtaknil povečevalno steklo v žep. „Halo! Še nekaj zanimivega je tukaj!“

Stvar, ki jo je našlo njegovo bistro oko, je bil majhen pasji bič, ki je visel na enem robu postelje. Vrvica je bila zvita in zvezana, da je tvorila nekako zanko.

„Kaj pa praviš k temu, Watson?“

„To je čisto navaden bič. Samo ne vem, čemu bi bila vrvica zvezana.“

„To pa ni tako navadno, kajneda? Moj Bog! Svet je zloben in kadar začne razumen človek rabiti svoje možgane v zločinske namene, je stvar posebno huda. Mislim, da sem sedaj vse videl, miss Stonerjeva, in z vašim dovoljenjem odidemo še na trato.“

Nikdar nisem bil priča, da bi bil obraz mojega prijatelja tako razkačen in njegovo čelo tako mračno, kakor tedaj, ko smo se podali s prizorišča tega preiskovanja. Nekolikokrat smo že šli po trati gorindol in niti miss Stonerjeva niti jaz ga nisva hotela motiti v njegovih mislih; navsezadnje pa se je sam zbudil iz svoje zamišljenosti.

„Nujno potrebno je, miss Stonerjeva,“ je rekel, „da se v vsakem oziru popolnoma ravnate po mojem nasvetu.“

„Storila bom tako.“

„Stvar je preresna za vsako obotavljanje. Vaše življenje je lahko odvisno od vaše uslužljivosti.“

„Zagotavljam vas, da sem popolnoma v vaših rokah.“

„Pred vsem morava jaz in moj prijatelj ostati to noč v vaši sobi.“

Obadva, miss Stonerjeva in jaz, sva začudena pogledala.

„Da, mora biti tako. Dovolite, da vam stvar pojasnim. Kajne, tamkaj se nahaja vaška krčma?“

„Da, krčma pri ‚Kroni‘.“

„Jako dobro. Ali je mogoče odtod videti vaša okna?“

„Gotovo.“

„Ko se vaš očim vrne, morate ostati v svoji sobi, češ, da vas boli glava. Ko boste slišali, da se je vaš očim podal k počitku, odprite oknice svoje sobe, izpostavite svetiljko kot znamenje za naju, potem pa morete oditi z vsem, kar utegnete potrebovati, v sobo, v kateri ste poprej navadno bivali. Nadejam se, da vam bo navzlic popravilom mogoče prebiti eno noč v njej.“

„O, da, zelo lahko.“

„Ostalo pa prepustite nama.“

„Kaj pa boste storili?“

„Čez noč ostaneva v vaši sobi ter bova zasledovala vzrok onega šuma, ki vas je tako vznemiril.“

„Mislim, da ste si že ustvarili sodbo, mr. Holmes,“ je rekla miss Stonerjeva ter položila roko na rokav mojega tovariša.

„Morda.“

„Potem mi za Božjo voljo povejte, kaj je bil vzrok smrti moje sestre.“

„Rad bi imel jasnejših dokazov, predno odgovorim na to.“

„Vendar mi saj toliko lahko poveste, ako imam jaz prav in ako je morda umrla vsled nenadnega strahu.“

„Ne, mislim, da ne. Po mojih mislih je vzrok bolj očiten. Sedaj vas pa morava zapustiti,

miss Stonerjeva, kajti ako bi se dr. Roylott iznenada povrnil in naju tukaj našel, bi bila naša pot zaman. Z Bogom; bodite pogumni, kajti, ako storite tako, kakor sem vam naročil, se lahko zanesete, da kmalu preženem nevarnosti, ki vam prete.“

Brez težav sva najela spalno in družabno sobo v krčmi pri „Kroni“. Nahajali sta se v gorenjem nadstropju in iz našega okna sva lahko videla grajska vrata in ono krilo gradiča, v katerem so stanovali. V mraku sva videla dr. Grimesbyja Roylotta, ko se je peljal mimo; njegova orjaška postava se je vzdigovala visoko nad malo postavo fanta, ki ga je vozil. Dečko ni mogel hitro odpreti težkih železnih vrat in takoj zatem sva slišala sirovi doktorjev glas in videla, s kako srditostjo je vihtel svoje stisnjene pesti proti njemu. Voz se je odpeljal dalje in nekoliko minut pozneje sva videla, kako se je med drevjem naenkrat zasvetilo, ko je prižgal svetiljko v eni družabnih sob.

„Veš, Watson,“ je rekel Holmes, ko sva sedela v naraščajoči temi, „vest me peče v resnici, da sem te vzel danes s seboj. V prav očito nevarnost se padajava tukaj.“

„Ali ti morem biti v pomoč?“

„Tvoja navzočnost utegne biti neprecenljiva.“

„Potem grem na vsak način s teboj.“

„Zelo prijazno od tebe.“

„Govoril si o nevarnosti. Očividno si v teh sobah več videl nego jaz.“

„Ne, mislim pa, da sem nekoliko več sklepal. Po mojih mislih si videl vse ono, kakor jaz, ali ne?“

„Razen one vrvice za zvonec nisem videl ničesar pomembnega, v kakšen namen pa je utegnila služiti, to presega mojo domišljijo.“

„Ventilator si tudi videl, kajne?“

„Da, vendar ni po mojih mislih nič posebno nenavadnega, ako se nahaja majhna odprtina med dvema sobama. Tako majhna je, da bi še podgana komaj mogla skozi.“

„Prepričan sem bil, da najdeva ventilator, še predno sva prišla v Stoke Moran.“

„Moj dragi Holmes!“

„O, da, v resnici sem bil prepričan. Gotovo se še spominjaš, da nam je miss Stonerjeva v svojem poročilu povedala, da je njena sestra duhala dr. Roylottove smodke. To spričuje, da je morala biti neka zveza med obema sobama. Ta zveza pa je mogla biti samo majhna, sicer bi jo bili pri koronerjevi preiskavi opazili. In jaz sem sklepal, da mora biti nekak ventilator.“

„Kaj pa more biti hudega pri tem?“

„No, na vsak način imamo tukaj celo vrsto zelo čudnih stvari in dogodkov. Naredijo ventilator, obesijo vrvico za zvonec in neka dama, ki spi v postelji, umrje. Ali se ti ne zdi vse to malo čudno?“

„Nobene zveze ne morem videti pri vsem tem.“

„Ali si ti opazil kaj posebno čudnega glede one postelje?“

„Ne.“

„Prikovana je k tlom. Ali si že kdaj videl tako pritrjeno posteljo?“

„Ne morem reči, da sem jo.“

„Dama ni mogla premakniti svoje postelje. Morala je biti vedno v isti legi proti ventilatorju in vrvi — vsaj tako jo lahko imenujemo, ker je jasno, da ni nikoli imela namena kot vrvica za zvonec.“

„Holmes!“ sem zaklical, „zdi se mi, da vidim, na kaj namigavaš. Potemtakem sva prišla ravno o pravem času, da preprečiva strašen in zloben zločin.“

„Jako zloben in jako strašen. Ako kak doktor zaide na slaba pota, je prvi med zločinci. On ima moč in pogum in ima znanje. Palmer in Pritchard sta bila med prvimi svojega poklica. Ta človek gre celo še dalje, vendar mislim, Watson, da bo nama mogoče, še dalje iti. Sicer pa naju čaka še dovolj groze, predno mine noč; zapaliva si raje mirno pipo in obrniva za nekoliko ur svojo pozornost do bolj veselih stvari.“

Okolo devetih je luč med drevjem ugasnila in v smeri proti gradiču je bilo vse temno. Dve uri ste počasi pretekli, nato pa se je na-

enkrat, ravno ko je ura bila enajst, prav pred nami zasvetila svetla luč.

„Evo naše znamenje,“ je rekel Holmes in skočil pokonci; „od srednjega okna prihaja.“

Pri odhodu je izpregovoril par besedi s krčmarjem ter mu povedal, da greva k nekemu znancu na obisk in da je mogoče, da ostaneva čez noč pri njem. Trenutek pozneje sva bila zunaj na temni cesti; oster veter nama je bril v obraz, pred nama pa je svetila iz teme ena sama rumena luč, vodnica na temni poti.

Izlahka sva dospela na grajsko ozemlje, kajti v starem zidovju od parka so zijale široke, nepopravljene vrzeli. Skozi drevje sva kmalu dospela do trate in preko nje; ravno sva namerala zlesti skozi okno v hišo, ko je izza lovorovih grmov skočila neka postava, podobna odurnemu pohabljenemu otroku, ki je skočila v travo in hitro zbežala preko trate v temo.

„Moj Bog!“ sem zašepetal, „ali si videl?“

Holmes je bil za trenutek enako osupel kot jaz. V vznemirjenosti se je njegova roka ovila kakor vijak okoli mojih členkov. Potem pa se je zamolklo zasmejal ter mi položil svoja usta na uho.

„Lepo gospodarstvo to!“ je zamrmral. „Pavijan je bil.“

Pozabil sem bil na čudne doktorjeve ljubljence. Imel je tudi nekega čito. Vsak trenutek se morda znajde na najinih hrbtih. Priznati moram, da sem se precej pomiril, ko sem si po

Holmesovem zgledu sezul čevlje in se kmalu znašel v spalnici. Moj tovariš je brez šuma zaprl oknice, položil svetiljko na mizo ter se oziral po sobi. Vse je bilo prav tako, kakor smo našli popoldne. Nato se je splazil k meni, naredil z roko nekaj rog ter mi zašepetal na uho tako tiho, da sem mogel razločevati samo besede:

„Najmanjši glas utegne biti usodepoln najinim načrtom.“

Prikimal sem mu v znamenje, da sem ga razumel.

„Sedeti morava brez luči. Svetloba bi se mogla videti skozi ventilator.“

Zopet sem prikimal.

„Glej, da ne zaspiš; tvoje življenje je lahko odvisno od tega. Pripravljen pa imej svoj revolver za slučaj, da ga potrebujemo. Jaz bom sedel na stolu poleg postelje, ti pa na onem drugem.“

Vzel sem revolver iz žepa ter ga položil na vogal od mize.

Holmes je prinesel seboj dolgo tanko palico, ki jo je položil na posteljo poleg sebe. Poleg nje je položil še škatlico vžigalic in kos sveče. Nato je ugasnil svetiljko in zagrnila naju je črna tema.

Kako naj kdaj pozabim ono strašno bdenje? Nobenega glasu nisem mogel slišati, niti dihanja, in vendar sem vedel, da je moj tovariš sedel z odprtimi očmi komaj nekaj čevljev

daleč od mene in v isti nervozni napetosti kakor jaz. Oknice so zapirale pot najmanjšemu žarku svetlobe in tako sva čakala v popolni temi. Od zunaj je semintja prihajal glas nočne ptice in enkrat se je prav pri oknu zaslišalo dolgo zategnjeno mačje javkanje, ki je pričalo, da je bila tudi čita zunaj. Iz daljave so se čuli zamolkli glasovi farne ure, ki je udarjala vsako četrto ure. Kako dolge so bile te četrti! Dvanajst je bila ura, ena, dve, tri, pa midva sva še vedno molče čakala, karkoli bi utegnilo priti.

Naenkrat se je v smeri proti ventilatorju za trenutek posvetila neka luč, ki je takoj zopet ugasnila; sledil pa ji je močan duh po gorečem olju in razgreti kovini. Nekdo je v sosedni sobi prižgal temno svetiljko. Slišal sem rahli glas gibanja, potem pa je zopet vse utihnilo, dasi je duh postal močnejši. Kake pol ure sem z napetimi ušesi sedel na svojem mestu. Kar se je iznenada začul nek drug glas — zelo tih, sikajoč glas, podoben onemu, ki ga povzroča majhen curek pare, ki neprestano uhaja iz kotla. V trenutku, ko se je začul ta glas, je Holmes odskočil od postelje, vžgal vžigalico in divje udarjal s svojo palico proti vrviči za zvonec.

„Ali jo vidiš, Watson?“ ju vpil. „Ali jo vidiš?“

Jaz pa nisem videl ničesar. V trenutku, ko je Holmes prižgal luč, sem slišal tih, razločen žvižg, a vsled nenadnega svita, ki mi je šinil v oči, mi ni bilo mogoče reči, kaj je bilo ono,

proti čemur je moj prijatelj tako divji udarjal. Videl sem pa toliko, da je bil njegov obraz smrtno bled in navdan z grozo in gnjevom.

Prenehal je s svojimi udarci ter gledal gor proti ventilatorju, ko je nočno tišino naenkrat pretrgal tako grozen krik, kakor ga še nikoli nisem slišal. Naraščal je vedno glasneje in glasneje in v svoji grozi izražal bol, grozo in srd. Doli v vasi in celo v bolj oddaljenem župnišču, pravijo, da je ta krik zbudil ljudi iz spanja. Zona je naju obhajala; debelo sem gledal Holmesa, on pa mene, dokler niso poslednji glasovi utihnili v tišini, iz katere so se pojavili.

„Kaj pa more to pomeniti?“ sem izpregovoril.

„To pomeni, da je vse končano!“ je odgovoril Holmes. „In navsezadnje je morda tako najbolje. Vzemi svoj revolver, kajti sedaj greva v Royslottovo sobo.“

Resnega obraza je užgal svetiljko in stopil v hodnik naprej. Dvakrat je udaril po sobnih vratih, ne da bi dobil od znotraj odgovor. Nato je pritisnil na kljuko in vstopil, jaz pa z napetim revolverjem v roki tik za njim.

Čuden prizor se je nudil najinim očem. Na mizi je stala temna svetiljka z napol odprtimi oknicami ter razlivala svetlo svetlobo preko železne skrinje, koje vrata so bila na stežaj odprta. Zraven te mize je na lesenem stolu sedel dr. Grimesby Royslott v dolgi ponočni

obleki, izpod katere so štrleli goli gležnji, medtem ko so mu noge tičale v rdečih brezpetnih turških copatah. V naročju mu je ležala kratka palica z dolgo vrstico, ki smo jo videli popoldne. Njegova brada je bila obrnjena kvišku, oči pa so bile strašno nepremično in srepo uprte v strop v kotu. Okoli čela se mu je ovijal čuden rumen trak z rjavkastimi pikami, ki je bil videti trdno privezan okoli glave. Ko sva vstopila, se ni doktor niti zganil niti oglasil.

„Trak! Grahasti trak!“ je zašepetal Holmes.

Stopil sem korak naprej. Kakor bi trenil, se je začel ta čudni oglavni okrasek premikati in izmed njegovih las se je vzdignila ploščata glava in napihneni vrat ostudne kače.

„Močvirski gad!“ je vzkliknil Holmes, „najbolj smrtonosna kača v Indiji. V desetih sekundah po piku je umrl. Nasilje se zares maščuje nad nasilnežem in kovar pade v jamo, ki jo koplje drugim. Vrzimo to žival zopet v njen brlog, potem pa popeljeva miss Stonerjevo na drug bolj varen kraj ter obvestiva policijo o vsem, kar se je pripetilo.“

Pri teh besedah je hitro zgrabil pasji bič na mrtvečevem naročju, vrgel kači zanko okoli vratu, jo potegnil z njenega strašnega ležišča, nesel z iztegnjeno roko do železne skrinje, jo vrgel vanjo ter zaprl pokrov.

Taka je resnica o smrti dr. Grimesbyja Rowlotta iz Stoke Morana. Ni treba, da bi podaljšal to zgodbo, ki je itak že preveč narastla, s tem

da bi pripovedoval, kako sva sporočila prestrašeni gospici žalostno novico, kako sva jo peljala z jutranjim vlakom k njeni dobri teti v Harrow in kako je počasna uradna preiskava prišla do zaključka, da je doktor umrl vsled tega, ker se je premalo oprezno igral z nevarno živaljo. Ono malo, kar mi je bilo o celi zadevi še neznanega, mi je povedal Sherlock Holmes, ko sva se naslednjega dne vozila domov.

„Prišel sem,“ je rekel, „do popolnoma napačnega zaključka, ki spričuje, moj dragi Watson, kako nevarno je vedno, sklepati iz nezadostnih podatkov. Navzočnost ciganov, beseda [namreč: „band“, ki pomeni v angl. trak, pa tudi tolpo, četo], ki jo je rabilo nesrečno dekle, da popiše ono, kar je uzrla pri nenadnem svitu vžigalice, vse to je bilo dovolj, da me je speljalo na docela napačen sled. Toliko si pa štejem v zaslugo, da sem v trenutku takoj zopet izpregledal cel svoj položaj, kakor hitro mi je postalo jasno, da nevarnost, ki je grozila stanovalcu one sobe, ni mogla prihajati niti od okna niti od vrat. Moja pozornost se je kmalu obrnila, kakor sem ti že povedal, k tem ventilatorju in vrvici za zvonec, ki je visela ob postelji. Odkritje, da je bilo vse le navidezno in da je bila postelja prikovana k tlom, je kakor bi trenil vzbudilo v meni sum, da je služila vrvica tamkaj kot nekak most za neko stvar, ki pride skozi luknjo in dol na posteljo. Takoj mi je prišla na misel kača, in ko sem to misel združil

z vednostjo, da ima doktor več živali iz Indije, sem začutil, da sem najbrže na pravem sledu. Misel, uporabiti obliko strupa, ki bi ga nobena kemična preiskava ne mogla odkriti, je bila pač taka, kakor more priti razumnemu in krvo-
ločnemu človeku v glavo, ki je dolgo časa na Jutrovem živel. Naglica, s katero bi učinkoval tak strup, bi bila z njegovega stališča nekaka ugodnost. Ostre oči bi moral imeti tisti koroner, ki bi mogel razločiti oni dve mali temni pičici, ki bi pričali, kje da sta strupena zobova izvršila svoje delo. Nato mi je prišel na misel žvižg. Naravno je moral kačo zopet nazaj poklicati, da ji ne bi jutranji svit razkril njegovi žrtvi. Vadil jo je morda s pomočjo mleka, ki smo ga našli, da se je vračala k njemu nazaj, kadar jo je poklical. Ob uri, ki se mu je zdela najbolj primerna, jo je najbrže vtaknil v ventilator v nadi, da spleza po vrvici navzdol ter pride tako na posteljo. Morda bi vgriznila stanovalko ali pa tudi ne, morebiti bi utegnila cel teden vsako noč uteči nevarnosti, toda prej ali slej je morala postati žrtev.

„Do teh zaključkov sem prišel, predno sem sploh stopil v njegovo sobo. Preiskanje njegovega stola mi je pokazalo, da je imel navado stati na njem; to je bilo seveda potrebno, da seže do ventilatorja. Pogled na skrinjo, čašico mleka, zanko bičeve vrvce, vse to je zadostovalo, da je pregnalo vse dvome, ki so utegnili še ostati. Kovinski žvenk, ki ga je slišala miss

Stonerjeva, je očividno povzročil očim, ko je v naglici zaprl vrata svoje skrinje za njenim strašnim stanovnikom. In ko sem si naposled ustvaril sodbo, sem storil znane ti korake, da dobim dokazov. Slišal sem sikati žival, in brez dvoma si jo ti ravno tako, in tedaj sem nemudoma prižgal luč ter jo napadel.“

„Z uspehom, da si jo pogнал skozi ventilator nazaj.“

„In tudi s tem uspehom, da sem povzročil, da se je na drugi strani zidu lotila svojega gospodarja. Nekaj mojih udarcev jo je zadelo in razdražilo njeno kačjo naravo tako, da je skočila na prvo osebo, ki jo je ugledala. Tako sem brez dvoma neposredno odgovoren za smrt dr. Grimesbyja Roylotta, vendar ne morem reči, da bi mi bogvekakoli težila vest.“

INŽENIRJEV PALEC.

Med vsemi problemi, ki so bili tekom dolgih let najinega prijateljstva predloženi mojemu prijatelju mr. Sherlocku Holmesu v razrešitev, sta bila samo dva, ki je z mojim posredovanjem izvedel zanje, in sicer oni o mr. Hatherleyevem palcu in o blaznosti polkovnika Warburtona. Izmed teh dveh bi morda poslednji nudil hvalnejše polje bistremu in pravemu opazovalcu, toda prvi je bil v svojem početku tako čuden in v svojih podrobnostih tako dramatičen, da je morda vrednejši, da se objavi, najsi je tudi nudil mojemu prijatelju manj priložnosti za one deduktivne metode, s katerimi je dosegel tako znamenite uspehe. Cela zgodba je bila, kakor mislim, že več kot enkrat popisana v časnikih; kakor pri vseh podobnih pripovedih pa je učinek dosti manjši, ako se nahaja en bloc v enim samem polovičnem stolpcu časnikovem, kakor pa, ako se nam dejstva počasi razvijajo pred očmi in se skrivnostna zadeva postopno razkriva, ko tvori vsako novo odkritje korak, ki vodi proti popolni resnici. Ko se je ta dogodek pripetil, so naredile okolnosti globok učinek name in čas dveh let, ki je od tedaj pretekkel, skoraj ni zmanjšal tega učinka.

Bilo je poleti leta 1889., ne dolgo po moji poroki, ko so se prigodili dogodki, ki jih hočem v sledečem na kratko opisati. Povrnil sem se k civilni praksi in naposled zapustil Holmesa v njegovem stanovanju v Baker Streetu, akoravno sem ga pogosto obiskoval ter ga včasih celo pregovoril, da se je vsaj v toliko odpovedal svojim ciganskim navadam, da me je prišel včasih obiskat. Praksa mi je vedno bolj naraščala in ker slučajno nisem stanoval posebno daleč od postaje Paddington, sem dobil nekoliko pacientov med železniškimi uslužbenci. Eden teh, ki sem ga ozdravil bolestne in dolge bolezni, ni nikdar nehal hvaliti mojih čednosti in mi je vedno poslal vsacega bolnika, nad katerim je imel le količkaj vpliva.

Neko jutro malo pred sedmo uro me je zbudila hišna, ki je potrkala na vrata ter sporočila, da sta prišla dva moža s postaje Paddington in da me čakata v konzultacijski sobi. Hitro sem se oblekel, kajti vedel sem, da so železniški slučaji redkokdaj malenkostni, ter pohitel dol. Dospевši tja, je moj stari znanec iz postaje stopil iz sobe in zaprl vrata za seboj.

„Tukaj-le ga imam,“ je zašepetal in pomignil s palcem preko svoje rame; „dobro se počuti.“

„Kaj pa je?“ sem vprašal, kajti njegovo obnašanje je pričalo, da mora biti neko čudno bitje, ki ga je zaprl v mojo sobo.

„Nov pacient,“ je zašepetal; „dejal sem si, da bi bilo najbolje, ako ga sam pripeljem sem-

kaj; tako se vsaj ni mogel izmuzniti. In sedaj je v sobi. Odití moram, doktor, imam svoje dolžnosti, prav tako kakor vi.“ In odšel je ta zvesti dovajalec bolnikov, ne da bi mi bil pustil vsaj toliko časa, da bi ga zahvalil.

Stopil sem v svojo konzultacijsko sobo in našel pri mizi sedeti nekega človeka. Bil je preprosto oblečen, nosil mehko čepico, ki jo je položil na moje knjige. Okoli ene svojih rok je imel ovit žepni robec, ki je bil ves krvav. Bil je mlad, ne več kakor petindvajset let star, bi dejal, ter imel izrazovit, možat obraz; bil je pa zelo bled in je naredil name vtis človeka, ki veliko trpi vsled močnega vznemirjenja, ki je zahtevalo vse njegove duševne sile, da ga obvlada.

„Žal mi je, da sem vas tako zarana pregнал iz postelje, doktor,“ je rekel. „A ponoči se mi je prigodila zelo resna nesreča. Davi sem dospel semkaj z vlakom in ko sem na postaji Paddington vprašal, kje da bi dobil dobrega zdravnika, me je nek prijazen človek popeljal do sem. Hišni sem bil oddal svojo vizitko, vendar vidim, da jo je pustila na stranski mizi.“

Vzel sem jo ter jo pogledal. „Mr. Viktor Hatherley, hidravliški inženir, 16 A Victoria Street (3. nadstropje).“

Tako se je glasilo ime, poklic in bivališče mojega jutranjega obiskovalca.

„Žal mi je, da sem vas pustil tako dolgo čakati,“ sem dejal ter sedel na svoj stol. „Kakor

vidim, prihajate ravno z nočnega potovanja, ki je samoposebi kaj monotono opravilo.“

„O, moje noči ni mogoče imenovati monotone,“ je rekel in se nasmejal. Zelo presrčno se je nasmejal in se naslonil nazaj na svoj stol. Vsi moji zdravniški nagibi so se vzdignili proti temu smehu.

„Nehajte!“ sem zaklical. „Premagajte se!“ in polil sem ga z vodo iz bližnje čaše.

A bilo je vse zaman. Imel je enega onih histerijskih napadov, ki napadejo krepke narave, kadar so prestale veliko krizo. Kmalu pa se je zopet pomiril; bil je zelo utrujen in se močno sramoval.

„Iz samega sebe sem se norčeval,“ je rekel.

„Nikakor ne. Izpijte to-le!“ Vlil sem nekoliko brandyja v vodo in kmalu se mu je začela prikazovati barva na bledih licih.

„To je bolje!“ je rekel. „Sedaj, doktor, pa bodite tako dobri ter poskrbite za moj palec ali pravzaprav ono mesto, kjer je bil.“

Odvil je robec ter iztegnil svojo roko. Pogled nanjo je pretresel celo moje utrjene živce. Videl sem štiri prste in strašno rdečo gobasto mesto, kjer bi se moral nahajati palec. Bil je odsekan ali iztrgan prav iz korenine.

„Sveta nebesa!“ sem zaklical, „strašna rana je to. Silno je morala krvaveti!“

„Da, zelo je krvavela. Onesvestil sem se, ko se je zgodilo, in mislim, da sem moral biti dolgo časa brez zavesti. Ko sem se zopet zavedel, sem

spoznal, da je še vedno krvavela; radi tega sem privezal konec svojega robca zelo močno okoli členkov ter ga s pomočjo vejice tesneje privil.“

„Izvrstno! Ranocelnik bi bili morali postati!“

„Veste, to je hidravliško vprašanje in spada torej v mojo stroko.“

„To rano je prizadejalo,“ sem rekel, ko sem jo preiskal, „zelo težko in ostro orodje.“

„Nekaj tacega kakor sekalo.“¹

„Nezgoda, kajneda?“

„Nikakor.“

„Kaj, morilni napad!“

„Zelo morilni, v resnici.“

„Vi me strašite.“

Izmil sem mu rano, jo osnažil in obvezal z bombaževino in kربولizovanimi ovoji. On pa je ležal vznak, ne da bi se se bil zganil, čeravno se je od časa do časa ugriznil v ustnice.

„Kako se počutite?“ sem ga vprašal, ko sem bil končal.

„Izvrstno! S pomočjo vašega brandyja in med vašimi ovoji se čutim povsem novega človeka. Bil sem zelo slab, a moral sem veliko prestati.“

„Morda bi bilo boljše, ako ne bi govorili o tej zadevi. Očividno vpliva na vaše živce.“

„O, ne, sedaj ne. Naznaniti bom moral celo zadevo policiji; toda med nama rečeno, ako ne bi bilo prepričevalnega dokaza, namreč te-le moje rane, bi se čudil, ako bi verjeli mojemu

poročilu; stvar je namreč zelo izvanredna, jaz pa nimam drugega dokaza, s katerim bi jo podprl. In tudi ako bi mi verjeli, so vseeno podatki, ki jih morem podati, tako nejasni, da je veliko vprašanje, ako se pravica vmeša v celo zadevo.“

„Ha!“ sem vzkliknil, „ako je to problem, ki ga želite imeti razrešenega, bi vam prav toplo priporočal, da bi stopili k mojemu prijatelju mr. Sherlocku Holmesu, predno se podaste na policijo.“

„O, čul sem že o tem možu,“ je odgovoril moj obiskovalec, „in mene bi silno veselilo, ako bi hotel vzeti celo zadevo v roke, dasi se moram seveda poslužiti tudi uradne policije. Ali bi mi hoteli dati majhno priporočilo do njega?“

„Še več storim. Sam vas popeljem do njega.“

„Neskončno vam bom hvaležen.“

„Vzela si bova voz ter se skupaj podala k njemu. Prišla bova tja ravno o pravem času, da zajtrkujeva ž njim. Ali se počutite dovolj močnega?“

„Da; ali miren ne bom, dokler mu ne povem svoje zgodbe.“

„Moj služabnik pokliče voz, jaz pa bom nemudoma zopet pri vas.“ Pohitel sem navzgor, razložil na kratko celo zadevo svoji ženi in tekom petero minut sem sedel v kočiji ter se peljal s svojim novim znancem proti Baker Streetu.

Sherlock Holmes je sedel, kakor sem pričakoval, v nočni obleki v svoji sobi, čital „od-

delek vzdihov“ v „The Times“ (kjer se nahajajo oznanila, dopisi itd. o izgubah, ljubezenskih zadevah itd.) ter kadil svojo prvo pipo, ki jo je nabasal z vsemi odrezki in ostanki prejšnjega dne, ki jih je bil skrbno zbral in posušil na kaminovem okrajcu. Sprejel je naju mirno in prijazno, naročil novih narezkov slanine in jajec, ter delil z nama svoj zajutrek. Ko smo končali, je posadil našega novega znanca na divan, mu položil pod glavo blazino ter postavil kozarec brandyja in vode poleg njega, tako da ga je lahko dosegel.

„Ni težko spoznati, da vaša izkušnja ni bila navadna, mr. Hatherley,“ je rekel. „Prosim, lezite in se naredite popolnoma, kakor da bi bili doma. Povejte nama vse, kar morete, vendar prenehajte, ako boste utrujeni ter se pokrepčajte z malim požirkom.“

„Hvala vam“, je rekel moj bolnik, „povsem drugače se počutim, odkar me je zdravnik obvezal; vaš zajutrek pa je ozdravljenje dovršil. Porabiti hočem kolikor mogoče malo vašega časa, in tako začenjam takoj s svojimi čudnimi doživljaji.“

Holmes je sedel v svoj veliki naslanjač z utrujenim izrazom, ki pa je le zakrival njegovo vneto naravo; jaz sem se usedel njemu nasproti in obadva sva molče poslušala čudno zgodbo, ki nama jo je pripovedoval naš obiskovalec.

„Vedeti morate“, je začel, „da sem sirota in samec ter stanujem v najetem stanovanju s

pohištvo v Londonu. Po poklicu sem hidravliški inženir, tekom sedmero let, ko sem se učil pri znani tvrdki Venner in Matheson v Greenwichu, sem si nabral precej izkušnje. Ko sem pred dvema leti doslužil svoj čas in prišel po smrti svojega ubogega očeta do precejšnje vsote denarja, sem sklenil začeti na svojo roko in najel sem si stanovanje v Victoria Streetu.

„Zdi se mi, da pride vsakdo, ki začne na svojo roko, do spoznanja, da je začetek zelo težak. Pri meni pa je bil še posebno težak. Tekom dveh let sem imel samo tri konzultacije in eno majhno delo; to je prav vse, kar mi je prinesel moj poklic. Vsi moji dohodki znašajo sedemindvajset funtov deset šilingov. Vsak dan sem čakal od devetih zjutraj do štirih popoldne v svoji majhni luknji, dokler mi ni navsezadnje začelo upadati srce in sem začel misliti, da sploh nikoli ne bom imel nobene prakse.

„Ko sem pa včeraj ravno hotel oditi iz pisarne, je stopil k meni v sobo moj pisar s sporočilom, da čaka zunaj neki gospod, ki želi z menoj govoriti o kupčijskih zadevah. Prinesel mi je tudi vizitko, na kateri je bilo natisnjeno ime: ‚Polkovnik Lysander Stark‘. Takoj za njim pa je vstopil polkovnik sam; bil je večji od srednje rasti, a nenavadno suh. Obraz mu je kar prehajal v nos in brado in koža na njegovih licih je bila kar napeta preko vidnih kosti. Zdelo se je pa, da je ta njegova suhost naravna in ne morda posledica kake bolezni,

kajti njegovo oko je bilo bistro, hoja živahna in kretanje gotovo. Opravljen je bil preprosto a čudno, kar se pa tiče njegove starosti, bi dejal, da je imel prej štirideset nego trideset let.

„Mr. Hatherly?“ je rekel z nekakim nemškim naglasom. „Priporočili so mi vas, mr. Hatherley, kot možaka, ki ni samo izreden v svoji stroki, marveč je tudi diskreten in zmožen obdržati kako skrivnost sam zase.“

„Priklonil sem se in se čutil počaščenega, kakor bi se vsak drug mlad človek, ako bi ga kdo na ta način nagovoril. „Ali vas smem vprašati, kdo me je tako dobro priporočil?“ sem vprašal.

„Morda je bolje, ako vam tega za sedaj še ne povem. Iz istega vira tudi vem, da ste sirota in samec in da stanujete v Londonu.“

„Resnica,“ sem odgovoril, vendar, oprostite mi, ako rečem, da ne uvidim, v kaki zvezi je vse to z mojimi strokovnjaškimi zmožnostmi. Čul sem, da želite govoriti z menoj o kupčijskih zadevah, ali ne?“

„Brez dvoma. Spoznali pa boste, da spada vse to v resnici k stvari. Imam za vas strokovno delo, za katero pa je pred vsem treba molčečnosti — popolne molčečnosti, razumete? In tega se moremo kakopa prej nadejati pri možu, ki je samec, kakor pa pri človeku, ki živi v krogu svoje družine.“

„Ako vam obljubim, da obdržim skrivnost sam zase,“ sem dejal, „se smete popolnoma za-
nesti, da se to zgodi.“

„Pri teh besedah me je zelo ostro pogledal in dozdevalo se mi je, da nisem še nikoli videl tako nezaupnega in vprašajočega pogleda.

„Torej mi obljubite?“ je dejal naposled.

„Da, obljubljam vam.“

„Absolutno in popolno molčečnost prej, za ta čas in pozneje. Nobenega namigavanja na celo zadevo niti z besedo niti s pisanjem.“

„Svojo besedo sem vam že zastavil.“

„Jako dobro.“ Naenkrat je planil pokonci, skočil preko sobe kakor blisk ter odprl vrata na stežaj. Zunaj na hodniku ni bilo nikogar.

„Tako je prav,“ je rekel, ko se je povrnil. „Znano mi je, da so pisarji včasih radovedni glede zadev svojih gospodarjev. Sedaj lahko čisto varno govoriva.“ Primaknil je stol prav blizu k mojemu ter me začel zopet gledati z onim vprašajočim in zamišljenim pogledom.

„Spričo čudnih norčij tega brezmesnega človeka se me je začelo lotevati neko čustvo gnjeva in nekaj kakor strah. Celo moja bojazen, da ne bi izgubil klijenta, me ni mogla odvrniti, da ne bi pokazal svoje nepotrpežljivosti.

„Prosim vas, da bi povedali, za kaj se gre, gospod,“ sem rekel, „moj čas je drag.“ Nebo mi odpusti poslednji stavek, besede so mi nehote prišle iz ustnice.

„Kako bi vam prijalo petdeset funtov za delo ene noči?“ je vprašal.

„Naravnost imenitno.“

„Rekel sem, delo ene noči, vendar bi bilo ene ure bolj pravilno. Samo vaše mnenje o nekem hidravliškem stiskalnem stroju bi rad izvedel, ki se je pokvaril. Ako nam poveste, kaj se je pokvarilo, zadostuje, popravili ga bomo že sami. Kaj pravite k takemu delu kakor je to?“

„Videti je, da je delo lahko, plača pa velika.“

„Res je tako. In želel bi, da bi šli še danes s poslednjim vlakom z menoj.“

„Kam pa?“

„V Eyford v Berkshiru. To je majhen kraj blizu meje Oxfordshira in kakih sedem milj daleč od Readinga. Iz postaje Paddington gre vlak, ki vas pripelje tja okoli enajstih petnajst.“

„Jako dobro.“

„Čakal vas bom z vozom na postaji.“

„Torej se je treba še z vozom peljati?“

„Da. Naš mali kraj se nahaja popolnoma zunaj na deželi. Leži skoraj sedem dobrih milj od postaje Eyford.“

„Tedaj pridem komaj pred polnočjo tja. Kakor vse kaže, ne ujamem potem nobenega vlaka več za povratek in primoran bom čez noč tam ostati.“

„Da, sicer pa prav lahko pri nas dobite posteljo.“

„To mi je zelo nerodno. Ali ne morem priti tja ob primernejšem času?“

„Po našem mnenju je najbolje, ako pridete kesno. S tem, da plačamo vam, mlademu in neznanemu človeku vsoto, ki bi zanjo dobili mnenje prvakov vaše stroke, vas hočemo ravno oškodovati za vsakojako neprijetnost. Seveda, ako želite odstopiti, imate še vedno dovolj časa.“

„Spomnil sem se petdesetero funtov šterlingov in kako koristni da bi mi bili. „Nikakor“, sem dejal, „zelo me bo veselilo, ako bi mogel ustreči vašim željam. Vseeno pa bi rad izvedel nekoliko več, kaj želite od mene, da vam storim.“

„Prav imate. Povsem naravno je, da je obljuba molčečnosti, ki smo jo zahtevali od vas, vzbudila vašo radovednost. Nikakor ni moj namen vzprejeti vašo uslužnost, ne da bi vam pojasnil celo zadevo. Mislim pa, da smo popolnoma varni pred vsakimi prisluškovalci, ali ne?“

„Docela.“

„Stavr je torej taka. Znano vam je morda, da je suknarsko ilo dragocena stvar in da se nahaja samo na enem ali dveh krajih na Angleškem.“

„Čul sem tako.“

„Nedavno sem kupil majhno zemljišče — zelo majhno zemljišče — kakih deset milj daleč od Readinga. In tukaj sem bil tako srečen, da sem našel, da se nahaja v enem mojih polj suknarsko ilo. Ko sem pa stvar natančneje preiskal, sem spoznal, da je sklad primeroma

majhen in da je tvoril zgolj zvezo med dvema mnogo večjima skladoma na levi in desni, ki sta se pa nahajala na zemljiških naših sosedov. Ti dobri ljudje niso niti najmanj vedeli, da je v njihovi zemlji stvar, ki je prav tako dragocena kot zlato. Kaj koristno bi bilo seveda, da bi kupil to zemljo, predno bi oni spoznali njeno pravo vrednost. Na nesrečo pa nisem imel denarja v ta namen. Zaupal sem celo skrivnost nekaterim svojim prijateljem in ti so mi nasvetovali, da naj najprej čisto mirno in skrivaj kopljem v našem majhnem skladu ter si na ta način pridobim denar, s katerim bi potem kupili sosedna zemljišča. Nekaj časa smo sedaj na ta način delali in v ta namen postavili hidravliško stiskalnico. In ta stiskalnica se je sedaj nekaj pokvarila, kakor sem vam že povedal, in mi bi radi čuli vaš nasvet v tej zadevi. Svojo skrivnost zelo skrbno čuvamo in ako bi se izvedelo, da prihajajo hidravliški inženirji v našo majhno hišo, bi ljudje kmalu začeli povpraševati; in ako bi potem dognali resnico, bi seveda mi izgubili vsako upanje, da bi mogli nakupiti ono zemljo ter uresničiti svoje načrte. To je vzrok, da sem zahteval od vas obljubo, da ne poveste niti živi duši, da pojdete drevi v Eyford. Nadejam se, da sem vam sedaj vse pojasnil, ali ne?

„Dobro sem vas razumel,“ sem rekel. „Edino, kar mi ni popolnoma jasno, je to, čemu rabite hidravliško stiskalnico za kopanje suknarskega

ila, ki se koplje, kolikor je meni znano, kakor gramoz v jami.'

„Ah!' je rekel malomarno, 'mi delamo po svojem lastnem procesu. Zemljo stiskamo v opeke, pa jo odpeljemo, ne da bi pokazali, kaj da je. Pa to je zgolj podrobnost. Zaupal sem vam torej vse, mr. Hatherley, in vam tudi pokazal, kako zelo vam zaupam.' Pri teh besedah je vstal. 'Pričakujem vas torej v Eyfordu ob enajstih petnajst.'

„Pridem gotovo.'

„In živi duši nobene besede.' Še enkrat me je vprašujoče in dolgo pogledal, nato pa mi je hladno stisnil roko in odhitel iz sobe.

„No, ko sem začel sedaj bolj hladnokrvno premišljati o celi stvari, sem se močno začudil — kakor si lahko mislite — temu nenadnemu delu, ki mi je bilo poverjeno. Na eni strani sem bil seveda vesel, kajti plačilo je bilo najmanj desetkrat toliko veliko, kakor bi ga bil jaz sam zahteval, in mogoče je bilo tudi, da slede temu delu še druga. Na drugi strani pa je naredil obraz in vedenje tega človeka zelo neprijeten vtis name, in nikakor mi ni hotelo iti v glavo, da njegovo pojasnjevanje glede suknarskega ila dovoljno opravičuje potrebo, da moram priti o polnoči, pa njegovo veliko bojazen, da ne bi komu povedal o svojem potu. Vendar se nisem zmenil za vse svoje bojazni; naročil sem si dobro večerjo, pa se odpeljal na postajo Pad-

dington in odtod v Eyford, dobesedno izpolnivši obljubo svoje molčečnosti.

„V Readingu sem moral spremeniti voz in postajo. Vseeno pa sem prišel pravočasno za zadnji vlak v Eyford, kamor sem došel po enajstih. Bil sem edini potnik, ki je izstopil tamkaj in na peronu ni bilo žive duše razen enega zaspanega železničarja s svetiljko v roki. Ko sem stopil skozi vrata, sem našel zunaj svojega znanca od zjutraj, ki je čakal v senci. Brez najmanjše besedice me je prijel za roko ter potisnil v voz, kojega vrata so bila odprta. Potegnil je okna na obeh straneh kvišku, potrkal na lesovje in odpeljali smo se tako hitro, kolikor je konj le mogel teči.“

„En konj?“ je vprašal Holmes.

„Da, samo eden.“

„Ali ste videli njegovo barvo?“

„Da, videl, ko sem stopil v voz. Bil je kostanjaste barve.“

„Ali je bil videti utrujen ali čil?“

„O, čil in svež.“

„Hvala vam. Žal mi je, da sem vas prekinil. Prosim, nadaljujte s svojo kaj zanimivo povestjo.“

„Odpeljala sva se torej in vozila najmanj eno uro. Polkovnik Lysander Stark je rekel, da je bilo samo sedem milj daleč, toda soditi po hitrosti, s katero smo se vozili in po času, ki smo ga rabili, bi dejal, da jih je bilo gotovo dvanajst. Polkovnik je ves čas molče sedel

poleg mene in vselej, kadar sem se ozrl proti njemu, sem opazil, da me je z veliko pozornostjo opazoval. Zdi se, da ceste v onih krajih niso posebno dobre, kajti strašno smo se zibali in tresli. Poskusil sem pogledati skozi okno, da bi vsaj nekoliko videl, kje da smo, pa okna so bila iz motnega stekla, tako da sem samo včasih videl sij mimoletelne luči. Semintja sem izpregovoril kako opazko, da bi prekinil dolgotrajno vožnjo, polkovnik pa je odgovoril tako nakratko, da je pogovor takoj zastal. Naposled je utihnilo drdranje in ropotanje voza in po kratki vožnji po gladki peščeni poti se je voz ustavil. Polkovnik Lysander Stark je skočil iz voza in ko sem skočil takoj za njim, me je hitro potisnil v vežo, ki je bila odprta pred nami. Iz voza sva stopila naravnost v vežo, tako da nisem imel prav nobenega časa, da bi si ogledal hišno pročelje. Kakor hitro sem prestopil prag, so se vrata glasno zaloputnila za nama, zunaj pa sem začul slabotni ropot koles, ko se je voz zopet odpeljal.

„V hiši je bilo popolnoma temno in polkovnik je tipal po žepih, iskal vžigalic pa na tihem preklinjal. Naenkrat so se na drugem koncu veže odprla neka vrata in dolg, svetel žarek svetlobe je zasvetil proti nama. Luč je postajala vedno svetlejša in prikazala se je neka ženska s svetilnico v roki, ki jo je držala visoko nad svojo glavo, ter se ozirala po nas. Videl sem, da je bila lepa in po svetlikanju njenega obla-

čila sem spoznal, da je iz dragocenega blaga. Izpregovorila je nekaj besedi v neznanem tujem jeziku, kakor da bi kaj vprašala, moj spremljevalec pa je odgovoril tako nakratko in osorno, da se je tako zelo zdrznila, da bi ji skoraj svetiljka padla iz roke. Polkovnik Stark je stopil k njej, ji zašepetal nekaj na uho ter jo potisnil v sobo, iz katere je prišla; nato pa se je s svetiljko v roki vrnil zopet k meni nazaj.

„Bodite tako prijazni ter počakajte nekaj minut v tej sobi,“ je rekel ter odprl neka druga vrata. Bila je majhna, preprosto opravljena soba z okroglo mizo na sredi, na kateri je ležalo nekaj nemških knjig. Polkovnik Stark je postavil svetiljko na harmonij pri vratih. „Ne bom vas pustil dolgo čakati,“ je rekel in izginil v temo.

„Pogledal sem knjige na mizi in navzlic svojemu nepoznanju nemščine sem mogel spoznati, sta bili dve knjigi znanstveni, ostale pa so obsegale pesmi. Nato sem stopil k oknu v nadi, da bi videl na prosto; a bilo je zaprto s težkimi hrastovimi oknicami, ki so bile močno zapahnjene. Čudovito tiha hiša je bila to. Nekje v hodniku je tikala stara ura, sicer pa je povsod vladala smrtna tišina. Neko nejasno nemirno čustvo me je začelo obhajati. Kdo so bili ti Nemci in kaj so delali, ko so živeli na tem tujem, oddaljenem kraju? In kje se je nahajal ta kraj? Bil sem kakih deset milj daleč od Eyforda, to je bilo vse, kar sem vedel, sicer

nisem imel niti najmanjšega pojma, ali proti jugu ali severu, ali vzhodu ali zahodu. Vsekakor pa so bili Reading in druga mesta v tem obsežju in tako ta kraj navsezadnje vseeno ni bil tako samotnen. Toda popolna tihota je pričala, da smo bili zunaj na deželi. Hodil sem po sobi gorindol, žvižgal sam pri sebi neko pesmico, da bi si ohranil korajžo, in gojil prepričanje, da popolnoma zaslužim svoje plačilo petdesetih funtov.

„Iznenada pa so se brez vsakega poprejšnjega glasu v največji tišini počasi odprla vrata moje sobe. Ona ženska se je prikazala med vrati in svetloba moje svetiljke se je razlivala po njenem razvnetem in lepem obrazu. Takoj na prvi pogled sem spoznal, da ji je bilo skoraj slabo od strahu; mrzlo me je pretresel ta prizor. Vzdignila je tresočo roko, da me opozori, da naj bom tiho, nato pa mi je zašepetala v slabi angleščini nekoliko besedi ter se boječe ozirala v temo za seboj.

„Pojdite odtod,‘ je rekla ter siloma poskušala govoriti mirno, kakor se mi je dozdevalo. ‚Pojdite odtod. Ne ostanite tukaj. Nič dobrega vas ne čaka.‘

„Ali madam,‘ sem odgovoril, ‚jaz še nisem dovršil tistega, radi česar sem prišel semkaj. Nemogoče mi je oditi, dokler nisem videl stroja.‘

„Ni vredno, da čakate,‘ je nadaljevala. ‚Prav lahko odidete skozi vrata. Nikdo vas ne bo

oviral.' In potem, ko je videla, da sem se nasmeljal ter zmajal z glavo, je naenkrat odvrгла svoje rezervirano vedenje, stopila korak naprej in vila svoje roke. „Za Božjo voljo!“ je zašepetala, „bežite odtod, dokler ni prepozno!“

„Jaz sem pa že po naravi nekoliko svojeglav in ako se pojavijo zapreke pri kaki zadevi, me je toliko bolj volja lotiti se je. Spomnil sem se petdesetero funtov, svoje utrudljive poti in neprijetne noči, ki me je čakala. In vse to naj bo zaman? Čemu bi se splazil proč, ne da bi izvršil naročilo, pa brez plačila, ki mi je šlo? Ta ženska je imela morda kako fiksno idejo. Akoravno me je njeno obnašanje bolj pretreslo, kakor sem si hotel priznati, sem trdovratno zmajal z glavo ter izjavil, da imam namen ostati, kjer sem bil. Hotela je ponoviti svoje prošnje, kar so se zgoraj zaprla neka vrata, na stopnicah pa sva začula glasove korakov. Za trenutek je poslušala, nato pa z obupno gesto iztegnila svoji roki in izginila ravno tako nenadno in tiho, kakor je prišla.

„Novodošleca sta bila polkovnik Lysander Stark in majhen debeluhast človek s kratko rdečkasto brado, ki mu je rastla izza gub dvojnatęga podbradka; predstavil mi ga je kot mr. Fergusona.

„To je moj tajnik in ravnatelj,“ je dejal polkovnik. „Pa se mi zdi, da sem pustil ta vrata zaprta za seboj. Bojim se, da ste bili na prepihu.“

„Ravno nasprotno,‘ sem odgovoril, ‚sam sem odprl vrata, ker se mi je zdelo nekam zaduhlo v sobi.‘

„Sumljivo me je pogledal. ‚Morda je najbolje, ako se podamo na delo,‘ je rekel. ‚Mr. Ferguson in jaz vas vzameva s seboj, da si ogledate stroj.‘

„Mislim, da bi bilo dobro, ako bi dal klobuk na glavo.‘

„O, ni treba, ker ostanemo v hiši.‘

„Kaj, v hiši kopljete suknarsko ilo?‘

„Ne, ne. V hiši ga samo stiskamo. Pa nič zato! Vse, kar bi radi od vas, je to, da pregledate stroj ter nam poveste, kaj se je pri njem pokvarilo.‘

„Odšli smo po stopnicah navzgor; polkovnik je šel prvi, debeli ravnatelj in jaz pa za njim. To staro poslopje je bilo cel labirint, polno hodnikov, mostovžev, ozkih vijugastih stopnic in majhnih nizkih vrat s starimi izdolbenimi pragi. Nikjer ni bilo nobene preproge, nikjer nobenega sledu o pohištvu; omet se je krušil po zidovju in vlaga je prodirala v zelenih, nezdravih lisah skozi zid. Skušal sem biti kolikor mogoče ravnodušen, a nisem pozabil svarila tiste ženske, akoravno se nisem oziral nanj in sem pozorno pazil na svoja dva spremljevalca. Ferguson se mi je zdel čmerikav, molčeč človek, vendar sem spoznal iz onih maloštevilnih besedi, ki jih je bil izpregovoril, da je vsaj moj rojak.

„Polkovnik Lysander Stark se je naposled ustavil pred nizkimi vrati, ki jih je odprl. Pred nami se je nahajala majhna štirioglata soba, v katero smo vsi trije iztežka mogli ob enem. Ferguson je ostal zunaj, polkovnik pa je peljal mene noter.

„Sedaj,‘ je rekel, ‚sva pravzaprav notri v hidravličski stiskalnici in kaj neprijetno bi bilo za naju, ako bi jo pustil kdo delovati. Strop te majhne sobice je pravzaprav dolnji del nižajočega se bata, ki prihaja s silo mnogih ton dol na ta kovinska tla. Zunaj so majhni stranski vodni stebri, ki vzprejemajo moč ter jo oddajajo in pomnožujejo na vam znani način. Stroj se precej gladko giblje, vseeno pa deluje nekam trdo in je izgubil tudi nekoliko svoje moči. Morda boste vi tako dobri, da ga pregledate, potem pa nam poveste, kako bi se dal popraviti.‘

„Vzel sem mu svetiljko in zelo natančno pregledal stroj. Bil je v resnici orjašk stroj, ki je mogel izvajati ogromen pritisk. Ko pa sem se podal venkaj ter pritisnil navor dol, ki ga je vladal, sem po sikajočem glasu takoj spoznal, da nekje pušča, tako da teče voda skozi enega stranskih valjev nazaj. Natančnejša preiskava je pokazala, da se je skrčil eden gumastih obročev, ki se je nahajal okoli glave gonilnega droga, tako da ni popolnoma izpolnil cevi, po kateri se je gibal. To je očitvidno povzročilo izgubo moči, in jaz sem pojasnil celo stvar

svojima spremljevalcema; obadva sta z veliko skrbnostjo sledila mojim opazkam ter stavila več praktiških vprašanj glede tega, kako bi stroj zopet popravila. Ko sem jima vse razložil, sem se vrnil v glavno celico stroja ter si jo natančno ogledoval, da zadostim svoji radovednosti.

Tukaj na prvi pogled je bilo jasno, da je bila zgodba o suknjarskem ilu gola izmišljotina, kajti naravnost trapasto bi bilo misliti, da bi imel tako mogočen stroj tako neprimerno nalogo. Stene so bile lesene, tla pa so tvorila nekako veliko železno kopanjo, in ko sem si jo natančneje ogledal, sem opazil, da je čezinčez pokrita z neko kovinsko usedlino. Sklonil sem se in grabil po njej, da bi se prepričal, kaj da je to, ko sem naenkrat začul krik v nemškem jeziku in sem opazil blede polkovnikov obraz, ki je bil obrnjen proti meni.

„Kaj pa delate tukaj?“ je vprašal.

„Jezilo me je, ker me je nalagal s tako izmišljeno zgodbo, kakor mi jo je bil natvezil. Občudoval sem vaše suknjarsko ilo,“ sem dejal; mislim, da bi vam mogel bolje svetovati glede vašega stroja, da bi bil poznal pravi namen njegove uporabe.

„Ali komaj sem pregovoril te besede, sem že obžaloval svojo prenačljenost. Njegov obraz je postal strog in oči so se mu zlonosno zaiskrile.

„Pa dobro,“ je rekel, „izvedeli boste prav vse glede stroja.“ Stopil je korak nazaj, zaloputnil mala vrata ter zavrtel ključ v ključavnici. Pla-

nil sem proti vratam, vlekel za kljuko, a se niso dala premakniti in se niso niti najmanje udala mojim udarcem in sunkom. „Halo!“ sem vpil. „Halo! Polkovnik! Izpustite me!“

„Nato sem pa sredi tišine naenkrat začul glas, da mi je srce zastajalo. To je bilo rožljanje navorov in sikanje puščajočega valja. Pognal je bil stroj. Svetiljka je stala še vedno na tleh kamor sem jo bil postavil, ko sem preiskoval kopanjo. In pri njeni svetlobi sem videl, da se je črni strop nižal dol na mene počasi, sunkoma toda — česar nikdo ni bolje vedel nego jaz — z močjo, ki me je morala tekom ene dobre minute streti v nerazločno maso. Zavpil sem in se vrgel proti vratom ter z nohti vlekel za ključavnico. Prosil sem polkovnika, da bi me izpustil, toda neusmiljeno rožljanje navorov je udušilo moje krike. Strop je bil komaj še eden, dva čevlja nad mojo glavo in ko sem vzdignil svojo roko, sem čutil njegovo trdo, hrapavo površino. Kar mi je naenkrat šinilo v glavo, da bi bila bolečina moje smrti odvisna od lege, v kateri bi me doletela. Ako bi ležal na obrazu, bi cela teža prišla dol na mojo hrbtenico, in mraz me je pretresel, ko sem pomislil na strašni pritisk. Morda bi bilo na drugi način boljše in vendar, ali sem imel pogum vleči se in zreti v ono smrtonosno črno senco, ki se je pogrezala nizdoli? Že nisem mogel več stati pokonci, ko je moje oko ugledalo nekaj, kar mi je navdalo srce z nekoliko nado.

„Dejal sem že, da so bile stene lesene, akoravno so bila tla in strop iz železa. Ko sem se še enkrat v naglici ozrl okoli sebe, sem uzrl med dvema deskama svetlo progo, ki je postajala vedno širja in širja, ko sem mali oboj nazaj potiskal. Za trenutek si skoro nisem mogel misliti, da bi bila tam vrata, ki vodijo od smrti proč. V naslednjem trenutku pa sem se stisnil skozi ter obležal napol nezavesten na drugi strani. Oboj se je za menoj zopet zaprl, a pokanje svetiljke in nekoliko trenutkov pozneje zvenenje obeh kovinskih plošč mi je pričalo, da sem se rešil v poslednjem trenutku.

„Silno vlečenje za členke me je privedlo zopet k zavesti in spoznal sem, da sem ležal na kamenitih tleh ozkega hodnika, čez mene pa se je sklanjala neka ženska ter me z vso silo vlekla z levico, med tem ko je v desnici držala svečo. Bila je zopet tista dobra prijateljica, ki sem bil njeno svarilo tako nespametno zavrgel.

„Hitite! Bežite!“ je zavpila brez sape. „Tako bosta tukaj. Opazila bosta, da vas ni tam notri. Oj, ne tratite tako dragocenega časa, marveč bežite!“

„To pot nisem zametaval njenega sveta. Vstal sem in tekkel ž njo po hodniku in vijugastih stopnicah navzdol. Te so držale v drug širok hodnik, in ravno ko sva dospela tja, sva začula glasove hitrih korakov in klicanje dveh glasov — drug je odgovarjal drugemu — iz nadstropja, na katerem sva bila, in iz spod-

njega. Moja vodnica je obstala ter se ozirala okoli sebe, kakor da ne bi vedela, kaj ji je storiti. Zatem je hitro odprla neka vrata, ki so držala v spalnico, v kateri je svetlo svetil mesec skozi okno.

„To je edina vaša rešitev,“ je rekla. „Visoko je sicer, morda pa vseeno srečno dol skočite.“

„Pri teh besedah se je na daljnem koncu hodnika zasvetila luč in uzrl sem suho postavo polkovnika Lysandra, ki je hitel naprej v eni roki svetiljko, v drugi pa neko orožje, podobno mesarski sekiri. Planil sem preko spalnice, odprl okno ter pogledal venkaj. Kako miren in prijazen je bil videti vrt v mesečini; več nego trideset čevljev ni moglo biti globoko. Zlezel sem na okenski naslon, vendar nisem hotel skočiti prej, dokler ne bi videl, kaj se zgodi med mojo rešiteljico in lopovom, ki me je zasledoval. Ako bi ji pretila nevarnost, sem bil na vsak način odločen priti ji na pomoč. Nisem še pomislil vse to, ko je prišel do vrat ter planil mimo nje proti meni; a ona mu je vrgla svoje roke okoli pasu ter ga skušala zadržati.

„Fric! Fric!“ je zavpila angleško, „spomni se svoje poslednje obljube. Dejal si, da se nikoli več ne zgodi kaj takega. Saj bo molčal! Oh, saj bo molčal!“

„Blazna si, Eliza!“ je kričal ter se ji skušal izviti iz rok. „Uničila nas boš. Preveč je videl. Pusti me dalje, pravim!“ Pahnil jo je v stran, skočil proti oknu ter udaril s svojim težkim

orožjem proti meni. Jaz sem se bil spustil nizdol in visel z rokami ob oknu, ko je udaril. Začutil sem neko bolečino, moj prijemljaj je popustil in padel sem na spodaj ležeči vrt.

„Pri padcu sem se nekoliko pretresel, a se nisem ranil; radi tega sem se pobral ter tekel med grmovjem dalje, kolikor so me le mogle nesti noge; dobro sem vedel, da še daleko nisem bil izven vse nevarnosti. Na begu pa se me je naenkrat polotila smrtna omotica in slabost. Pogledal sem na svojo roko, ki mi je bolešno utripala, in tedaj sem prvič opazil, da mi je bil palec odsekan in da mi je kri tekla iz rane. Skušal sem jo obvezati z robcem, toda naenkrat mi je začelo šumeti v ušesih in v naslednjem trenutku sem se nezavesten zgrudil med rožne grme.

„Kako dolgo sem ležal nezavesten, ne morem reči. Vendar je moralo biti precej dolgo, kajti ko sem se zavedel, je mesec zašel in napočilo je svetlo jutro. Moja obleka je bila vsa mokra od rose in moj rokav ves krvav od krvi mojega ranjenega palca. Silne bolečine so mi v trenutku poklicale v spomin vse podrobnosti mojega nočnega dogodka in skočil sem na noge v prepričanju, da še vedno nisem varen pred svojimi zasledovalci. Ko pa sem se začel ozirati okoli sebe, nisem v svoje veliko začudenje videl niti hiše niti vrta. Ležal sem bil za plotom blizu velike ceste, in nekoliko nižje ob cesti je stalo neko dolgo poslopje; ko sem se mu približal,

se je pokazalo, da je to prav ona postaja, kjer sem prejšnjo noč izstopil. Ako bi ne bilo strašne rane, bi se mi vse, kar se je zgodilo tekom teh strašnih ur, zdelo kakor hude sanje.

„Ves zmeden sem se podal na postajo ter povprašal po jutranjem vlaku. Povedali so mi, da odide prvi prej kakor v eni uri. Službo je imel isti železničar, kakor ob mojem prihodu. Vprašal sem ga, ako je kdaj slišal o nekem polkovniku Lysandru Starku. Ime mu je bilo popolnoma neznano. Vprašal sem ga dalje, ali je videl ponoči voz, ki je čakal name. Ne, ni ga videl. In dalje, ali se nahaja kje v bližini kaka policijska postaja. Rekel je, da kake tri milje daleč.

„Ker sem bil ves slab in bolan, mi je bilo to predaleč. Radi tega sem sklenil, da počakam toliko časa, da se vrnem nazaj v mesto in povem tam na policiji svojo zgodbo. Bilo je šele nekaj čez šesto uro, ko sem dospel tja; zbok tega sem se najprej podal k zdravniku, da mi oskrbi rano in zdravnik je bil tako prijazen, da me je pripeljal semkaj. V vaše roke polagam svoj slučaj in storil bom vse, kar in kakor mi boste naročili.“

Ko sva s Holmesom čula to izvanredno zgodbo, sva obadva nekaj časa molče sedela. Nato je vzel Sherlock Holmes s police eno onih težkih knjig, v katere je dajal svoje izrezke iz časnikov.

„Tukaj imam oglas, ki vas bo gotovo zanimal,“ je rekel. „Pred letom dni je izšel v vseh časnikih. Poslušajte: Izgubil se je dne 9. t. m. mr. Jeremija Hayling, 26 let star, hidravliški inženir. Ob desetih zvečer je zapustil svoje stanovanje in od tedaj ga niso več videli. Obleden je bil, itd. itd. Ha! To znači poslednji čas, ko je polkovnik potreboval pomoči za svoj stroj.“

„Sveta nebesa!“ je vzkliknil moj bolnik. „Potemtakem to pojasnjuje besede one ženske.“

„Brez dvoma. Popolnoma jasno je, da je bil polkovnik hladnokrven in obupen človek ki je bil docela odločen, da ne sme njegova igra imeti nobene zapreke; prav kakor oni morski razbojniki, ki ne puste na zajeti ladji žive duše pri življenju. Vsak trenutek je dragocen; ako se torej čutite dovolj močnega, se zdajci podamo dol na Scotland Yard, odtod pa v Eyford.“

Čez kake tri ure smo bili v vlaku, ki je vozil od Readinga proti mali berkshirski vasi. V družbi so bili: Sherlock Holmes, hidravliški inženir, nadzornik Bradstreet iz Scotland Yarda z enim detektivom in jaz. Bradstreet je razgrnil velik zemljevid one okolice po sedežu ter je črtal s svojim šestilom krog okoli Eyforda kot središča.

„Tukaj-le je!“ je rekel. „Ta krog je načrtan s polumerom desetih milj od vasi. In kraj, ki ga hočemo najti, mora ležati nekje v bližini te črte. Deset milj ste rekli, kajneda, gospod?“

„Dobro uro dolga in hitra vožnja je bila.“

„In mislite, da so vas celo to razdaljo nazaj nesli, ko ste ležali v nezavedi?“

„Morali so to storiti. Nekam nejasno se tudi spominjam, kakor da me je nekdo vzdignil in nekam nesel.“

„Kar ne morem razumeti,“ sem dejal jaz, „je to, čemu bi vam prizanašali, ko so vas nezavestnega našli na vrtu. Morda pa se je dal lopov omečiti po prošnjah od ženske.“

„To se mi zdi kaj malo verjetno. Nikoli v celem svojem življenju nisem videl bolj neizprosne obraza.“

„O, vse to kmalu doženemo,“ je rekel Bradstreet. „No, načrtal sem krog, in sedaj bi samo še rad vedel, na kateri točki je najti ljudi, ki jih iščemo.“

„Jaz mislim, da bi lahko svoj prst položil nanjo,“ je rekel Holmes mirno.

„Ali res!“ je vzkliknil nadzornik, „ustvarili ste si torej že svojo sodbo! Poglejmo, da vidimo, kdo se ž njo sklada. Jaz rečem, da leži na jugu, kajti pokrajina je tam bolj zapuščena.“

„Jaz pa pravim vzhodno,“ je rekel moj bolnik.

„Jaz sem za zahod,“ je dejal detektiv. „Tam se nahaja več tihih vasi.“

„Jaz sem pa za sever,“ sem rekel jaz; „ker tamkaj ni nobenih gričev in ker naš prijatelj pravi, da ni opazil, da bi se bil vozil navkreber ali navzdol.“

„Pojdite, pojdite!“ je vzkliknil nadzornik in se nasmejal. „Naša mnenja so kaj lepo različna. Kompas smo si kar podajali med seboj. Komu pa vi daste svoj glas?“

„Nobeden nima prav.“

„Ali vsi vendar ne moremo biti na napačni poti.“

„Oh, da, lahko ste. Moja točka je tale,“ je rekel Holmes in položil svoj prst ravno na sredo kroga. „Tukaj jih najdemo.“

„Kaj pa dvanajst milj dolga vožnja?“ je zasopel Hatherley.

„Šest tja, šest nazaj. Nič ni bolj enostavnega. Sami ste dejali, da je bil konj čisto čil in svež, ko ste stopili v voz. Kako bi bilo to mogoče, ako bi bil vozil po slabih cestah?“

„Da, to je zelo verjetna zvijača,“ je pripomnil Bradstreet zamišljeno. „Nobenega dvoma seveda ne more biti, kakšnega značaja da je ta tolpa.“

„Prav nobenega,“ je dejal Holmes. „Ponarejalci denarja so v velikem obsegu, in posluževali so se stroja za narejanje zlitine, ki je imela nadomeščati srebro.“

„Nekaj časa že vemo, da je neka zvita in pretkana tolpa na delu,“ je dejal nadzornik. „Izdelovali so polkrone kar na tisoče. Sledili smo jim celo tja do Readinga, dalje pa nismo mogli; zakrili so namreč svoje sledove na tak način, ki je jasno pričal, da so ti lopovi zelo stari in izkušeni. Sedaj pa mislim, da smo jih

po tem srečnem naključju vendar enkrat zalotili.“

Pa nadzornik se je motil, kajti tem zločincem ni bilo usojeno, da nam pridejo v roke. Ko smo se vozili v postajo Eyford, smo ugledali orjašk steber dima, ki se je vzdigoval izza majhne gruče dreves v bližini ter visel kakor velikanško nojevo pero nad pokrajino.

„Ali gori?“ je vprašal Bradstreet, ko je vlak odšel svojo pot dalje.

„Da, gospod,“ je dejal postajenačelnik.

„Kdaj pa je začelo goreti?“

„Slišal sem, da že ponoči, gospod, polagoma pa se je ogenj razširil in sedaj je celo poslopje v ognju.“

„Čegava hiša pa je to?“

„Dr. Becherjeva.“

„Povejte mi,“ mu je segel inženir v besedo, „ali je dr. Becher Nemec, zelo suh, z dolgim ostrim nosom?“

Načelnik se je glasno zasmel. „Ne, gospod, dr. Becher je Anglež, in v celi fari ni človeka, ki bi imel lepši telovnik od njega. Slišal sem pa, da ima pri sebi nekega gospoda, bolnika se mi zdi, ki je tujec in da je videti tak, kakor da bi mu malo dobrega berkshirskega mesa ne moglo škodovati.“

Postajenačelnik še ni dokončal svojega govora, ko smo že vsi hiteli proti ognju. Cesta je držala preko nizkega griča in tamkaj pred nami se je nahajalo veliko, prostrano, belo po-

beljeno poslopje, iz katerega je skozi vsako razpoko in vsako okno švigal plamen, v vrtu pred njim pa so se trije gasilni stroji zaman trudili, da bi ukrotili ogenj.

„To-le je!“ je zavpil Hatherley v veliki razburjenosti. „Tamle je s peskom posuta pot, tamkaj pa rožni grmi, kjer sem ležal. Ono drugo okno je pa tisto, s katerega sem skočil.“

„Sedaj imate,“ je rekel Holmes, „zadoščenje, da jih je doletelo maščevanje. Nobenega dvoma ni, da je vaša svetiljka zanetila lesene stene, potem ko jo je strla stiskalnica, in da sta bila onadva preveč razburjena, ko sta vas zasledovala, da bi pravočasno opazila ogenj. Sedaj pa imejte svoje oči odprte ter iščite med množico svoje prijatelje, akoravno se le preveč bojim, da so sedaj že dobrih sto milj daleč odtod.“

In Holmesova bojazen se je uresničila, kajti od onega dne pa do danes ni nikdo ničesar slišal o lepi ženski, čudnem Nemcu in čmerikavem Angležu. Tisto jutro je nek kmet zarana srečal voz, na katerem se je peljalo nekoliko oseb in nekaj zelo velikih kovčegov in ki je zelo naglo vozil v smeri proti Readingu. Tam pa so izginili vsi sledovi in celo Holmesovi iznajdljivosti se ni posrečilo najti niti najmanjšega sledu, kam da so se obrnili.

Ognjegasci so se zelo čudili, ko so našli znotraj čudne priprave, še bolj pa, ko so na nekem oknu drugega nadstropja našli pred kratkim odsekan človešk palec. Proti solčnemu

zahodu se jim je naposled posrečilo pogasiti ogenj, pa šele potem, ko se je udrla streha in je bilo celo poslopje tako popolnoma upepeljeno, da ni razen nekoliko zvitih valjev in železnih cevi ostalo nobenega sledu o stroju, ki je tako drago stal našega novega znanca. V enem zunanjih poslopij so našli velike množine nikla in kositra, a nič denarja; to dejstvo pa se da pojasniti z onimi velikimi kovčegi, ki smo jih že omenili.

Kako je prišel hidravliški inženir od vrta do onega kraja, kjer se je zopet zavedel, bi ostalo za vedno neznano, ako ne bi bila zemlja mehka in nam na ta način jasno oznanjala celo zgodbo. Očito je bilo, da sta ga nesli dve osebi, izmed katerih je imela ena zelo majhne noge, druga pa jako velike. Sploh je najbolj verjetno, da je tihi Anglež, ki je bil manj drzovit ali manj krvoločen kot njegov tovariš, pomagal ženski nesti nezavestnega moža iz nevarnosti.

„Veste,“ je dejal naš inženir klavrno, ko smo zopet sedli v vlak, da se vrnemo v London, „lepo delo je bilo to zame! Izgubil sem svoj palec, izgubil plačo petdesetero funtov, in kaj sem pridobil?“

„Izkušnjo,“ je dejal Holmes in se nasmejal. „Veste, neposredno pa vam utegne koristiti; treba vam jo je samo izraziti v besedah in zadržali boste sloves, da ste izvrsten trgovski družabnik.“

PLEMENITI SAMEC.

Poroka lorda St. Simona in njen čudni konec že dolgo ni več predmet zanimanja v onih visokih krogih, v katerih se giblje nesrečni ženin. Prekosili so jo novi škandali, ki so s svojimi bolj pikantnimi podrobnostmi odvrnili splošno govorico od te že štiri leta stare žaloigre. Ker pa imam vzroke misliti, da doslej vsa dejstva še niso bila objavljena širši javnosti, in ker ima moj prijatelj Sherlock Holmes precejšnje zasluge, da se je cela zadeva pojasnila, čutim, da njegovi spomini brez kratkega orisa te znamenite epizode ne bi bili popolni.

Bilo je nekaj tednov pred mojo poroko, ko sem še vedno delil s Holmesom stanovanje v Baker Streetu, ko je prišel z nekega popoldanskega izprehoda domov ter našel na mizi pismo. Bil sem ves dan doma, kajti vreme se je nenadoma izpreobrnilo; deževalo je in močan jesenski veter je vlekel; krogla, ki sem jo bil prinesel domov v enem svojih udov kot spomin na afgansko vojsko, mi je z neprijetno vztrajnostjo povzročala bolečine. Sedel sem na en stol, vrgel noge na drugega ter se obdal

s celo množino časopisov, pa končno sem jih, nasičen vseh dnevnih novic, porinil v stran ter opazoval veliko krono in monogram na pismu, ki je ležalo na mizi ter malomarno ugibal, kdo vendar utegne biti ta plemeniti dopisnik mojega prijatelja.

„Prav elegantno pismo te čaka tukaj,“ sem rekel, ko je vstopil. „Ako se dobro spominjam, si dobil zjutraj pisma od nekega trgovca z ribami in nekega colninskega uradnika.“

„Da, moja korespondenca ima to mikavnost, da je zelo raznovrstna,“ je odgovoril ter se nasmejal, „in iz čim nižjih slojev je, tem bolj je zanimiva. Tole tukaj pa je podobno enemu onih nedobrodošlih pozivov iz družbe, ki zahtevajo od človeka, da naj laže, ali pa se da varati.“

Odprl je pismo ter pregledoval vsebino.

„O, veš kaj, nemara pa bo stvar naposled vseeno zanimiva.“

„Torej ni družabno?“

„Ne, popolnoma strokovnjaško.“

„In od plemenitega klijenta?“

„Od ene najvišjih oseb na Angleškem.“

„Moj dragi, čestitam ti!“

„Zagotavljam te, Watson, odkrito, da je zame stan mojega klijenta manj pomembna stvar kot zanimivost njegovega slučaja. Vsekakor pa je mogoče, da ta slučaj ni nezanimiv. Ali si zadnje čase marljivo čital časopise?“

„Po vsej priliki, da,“ sem dejal otožno ter pokazal na veliko skladanico časnikov v kotu. „D drugega opravila nisem imel.“

„To je dobro, kajti potem ti bo bržkone mogoče povedati mi celo stvar. Jaz ne čitam drugega kakor kriminalne novice in tisti oddelek vzdihov. Ta poslednji je vedno poučen. Ako pa si v resnici tako pozorno zasledoval najnovejše dogodke, si moral gotovo tudi čitati o lordu St. Simonu in njegovi poroki.“

„O, da, z največjim zanimanjem.“

„Dobro. Pismo, ki ga imam v roki, prihaja od lorda St. Simona. Prečitati ti ga hočem, ti mi pa moraš v zahvalo pregledati vse te časnike ter mi podati vse, kar se nanaša na to zadevo. Piše pa tole:

„Dragi moj mr. Sherlock Holmes! Lord Backwater mi priporoča, da se smem popolnoma zanesti na Vašo razsodnost in diskrecijo. Zbok tega sem sklenil oglasiti se pri Vas ter Vas vprašati za svet glede kaj mučnega dogodka, ki se je pripetil v zvezi z mojo ženitvijo. Mr. Lestrade iz Scotland Yarda že deluje v tej zadevi, zagotavlja me pa, da nima ničesar proti Vašemu sodelovanju, in je celo mnenja, da nam zna biti celo v pomoč. Oglasim se ob štirih popoldne; ako pa bi imeli ob tej uri kako drugo opravilo, se nadejam, da ga preložite, kajti zadeva je največje važnosti. — Z odličnim spoštovanjem Vaš vdani Robert St. Simon.“

„Datirano je v grossvenorskih palačah, pisano z gosjim peresom in plemeniti lord je bil tako nesrečen, da si je zunanjo stran svojega desnega mezinca zamazal s črnilom,“ je pripomnil Holmes, ko je zopet zložil pismo.

„Ob štirih pravi. Sedaj je tri. Čez eno uro bo tukaj.“

„Potemtakem imam ravno dovolj časa, da s tvojo pomočjo izvem, kaj se je zgodilo. Preglej hitro one časnike ter uredi izrezke v časovnem redu, med tem pa pogledam, kdo je naš klient.“ In vzel je rdeče vezano knjigo izmed raznih knjig poleg kaminovega okrajka. „Tukajle je,“ je rekel, sedel ter izravnal knjigo na kolenih. „Robert Walsingham de Vere St. Simon, drugi sin vojvode Balmoralskega. — Hm! Grb: sinje polje, tri zvezde z ostrim špicami nad vodoravno ležečo sabljo. Rojen leta 1846. Enainštiridest let ima, torej je zrel za ženitev. Bil je podtajnik za kolonije v enem zadnjih ministrstev. Njegov oče vojvoda, je bil svoje čase minister zunanjih zadev. Po očetu podedujejo kri Plantagenetov, po materi pa Tudorjev. Ha! No, v vsem tem pa ne najdem ničesar posebno poučnega. Mislim, da se moram na vsak način do tebe obrniti, Watson, da izvem kaj bolj zanimivega.“

„Prav lahko sem našel, kar potrebujem,“ sem dejal, „kajti cela zadeva je še popolnoma sveža in se mi je zdela nekaj posebnega. Bal pa sem se ti jo omeniti, ker sem vedel, da

vodiš neko preiskavo in da ti vsiljevanje drugih zadev ne bi bilo všeč.“

„Oh, ti imaš v mislih oni mali problem glede voza za pohišstvo z Grossvenor Squara. Stvar je sedaj že pojasnjena — akoravno je bila seveda takoj iz prvega početka jasna. Prosim te, podaj mi rezultat svoje časniške izbire.“

„Evo prvega poročila, ki ga morem najti. Nahaja se med osebnimi vestmi v The Morning Post, in datira, kakor vidiš, že nekaj tednov nazaj. ‚V kratkem,‘ se glasi, ‚se vrši, ako imajo govorice prav, poroka med lordom Robertom St. Simonom, drugim sinom vojvode Balmoralskega, in med miss Hatty Doranovo, edino hčerjo Alojzija Dorana, Esq., iz San Franciska, Cal., U. S. A.‘ To je vse.“

„Kratko in jedrnato,“ je dejal Holmes ter iztegnil svoje dolge noge proti ognju.

„Isti teden se je nahajalo v nekem družabnem listu poročilo, ki pove celo stvar natančneje. Ah, tukaj je. ‚Na ženitnem trgu se bo kmalu začul klic po varstvu, dozdeva se namreč, da sedanji nazori o prosti trgovini zelo škodujejo našim domačim pridelkom. Drugo za drugim prehaja vodstvo plemenitih hiš iz Velike Britanije v roke naših lepih sestričen od onstran Atlantika. Minuli teden se je zopet povečala vrsta nagrad, ki so jih odnesle te očarujoče napadovalke. Lord St. Simon, ki se je več kot dvajset let uspešno branil proti puščicam malega boga, je sedaj definitivno oznanil

svojo bližnjo poroko z miss Hatty Doranovo, krasno hčerko nekega kalifornijskega milijonarja. Miss Doranova, ki je vzbujala pri slovesnostih v Westbury House s svojo ljubko postavo in zalim obrazom splošno pozornost, je edini otrok, in poroča se tudi, da bo njena dota precej presegala vrsto šestero števil, prihodnjost pa tudi še nekaj prinese. Ker je javna tajnost, da je bil vojvoda Balmoralski zadnje leta primoram prodati svoje slike in ker lord St. Simon nima svojega lastnega premoženja izvzemši malo posestvo v Birchmooru, je jasno, da kalifornijska dedinja ni edina, ki pridobi s to zvezo, ki ji omogoči, da naredi lahki in že navadni prehod od republikanske lady do britanskega naslova.“

„Še kaj drugega?“ je vprašal Holmes in za-
zeval.

„O, da, vse polno. Dalje se nahaja v The Morning Post vest, da se vrši poroka popolnoma na tihem, da se vrši v cerkvi sv. Jurija, Hanover Square, da bo povabljenih samo kega pol tucata najožjih prijateljev, in da se novoporočenca vrneta v tisto hišo pri Lancaster Gate, ki jo je mr. Alojzij Doran vzel v najem. Dva dni pozneje — to je minulo sredo — se nahaja kratka vest, da se je poroka vršila in da bosta novoporočenca prebila svoje medene tedne na posestvu lorda Backwaterja blizu Petersfielda. To so vse vesti, ki so bile objavljene pred izginotjem neveste.“

„Pred čem?“ je vprašal Holmes in se zgani.

„Pred izginotjem one dame.“

„Kdaj pa je izginila?“

„Pri svatbenem zajutreku.“

„Ali res! Stvar je bolj zanimiva, kakor je izpočetka obetala biti. Da, docela dramatična.“

„Da; zdelo se mi je, da je nekaj bolj nenavadnega.“

„Poročeni večkrat izginejo med obedom, včasih tudi tekom medenih tednov, a ne spominjam se pa ničesar tako nepričakovanega. Prosim te, povej mi podrobnosti.“

„Opozarjam te, da so zelo nepopolne.“

„Morda naredimo mi, da ne bodo tako zelo nepopolne.“

„Take kakor so, so objavljene v enem samem poročilu nekega včerajšnjega jutranjega časnika, ki ti ga hočem prečitati. Naslovljen je: „Čuden dogodek pri neki odlični poroki.“ Glasi pa se:

„Rodbino lorda Roberta St. Simona je zadela velika žalost vsled čudnih in mučnih dogodkov, ki so se zgodili v zvezi z njegovo poroko. Kakor so včerajšnji listi že na kratko poročali, se je poroka vršila prejšnje dopoldne, vendar je bilo stoprv sedaj mogoče potrditi čudne govorice, ki so se tako trdovratno vzdrževale. Vzlic vsem poizkusom prijateljev, da bi celo zadevo potlačili, je vzbudila toliko javne pozornosti, da nima nobenega pomena, da bi

se navidezno ne ozirali na to, kar se splošno govori.

„Poroka, ki se je vršila v cerkvi sv. Jurija na Hanover Squaru, je bila kaj tiha; navzočni so bili samo nevestin oče mr. Alojzij Doran, vojvodinja Balmoralska, lord Backwater, lord Eustace in lady Clara St. Simonova, mlajši brat in sestra ženinova, in lady Alicia Whittingtonova. Cela družba se je podala po poroki v hišo mr. Alojzija Dorana pri Lancaster Gate, kjer jih je čakal ženitovanjski zajutrek. Kakor vse kaže, je neka ženska povzročila majhno nepriliko; njenega imena niso mogli še dognati; siloma je poizkusila takoj za svati vdreti v hišo, češ, da ima gotove pravice do lorda St. Simona. Šele po dolgem in mučnem prizoru sta jo vrgla kletar in nek služabnik iz hiše. Nevesta, ki je na srečo stopila v hišo pred tem neprijetnim dogodkom, je sedla z ostalimi k zajutreku; tukaj pa je začela naenkrat tožiti, da se ne počuti dobro, ter je odšla v svoje sobe. Ker je njena dolga odsotnost vzbudila razne opazke, jo je šel oče iskat; od njene hišne pa je izvedel, da je prišla samo za en trenutek v svojo sobo, vzela plašč in klobuk ter odhitela po hodniku. Eden služabnikov je povedal, da je videl neko tako opravljeno žensko oditi iz hiše; ker pa je mislil, da je njegova nova gospa pri ostali družbi, ni hotel verjeti, da bi bila ona. Ko se je mr. Alojzij Doran prepričal, da mu je hči v resnici izginila, se je v

zvezi z ženinom nemudoma obrnil do policije, ki je ukrenila zelo energične korake, ki bodo najbrže prav kmalu razjasnili to čudno zadevo. Prav do pozne ure včerajšnje noči pa niso mogli ničesar dognati glede bivališča pogrešane dame. Razne govorice se širijo o tem in pripoveduje se, da je policija odredila aretacijo ženske, ki je povzročila prvi izgređ, in to v prepričanju, da je dotičnica bodisi v ljubosumnosti, bodisi iz kakega drugega nagiba v zvezi s čudnim izginotjem nevestinim.“

„Ali je to vse?“

„V nekem drugem jutranjem časniku je še ena sicer majhna vest, pa pomenljiva.“

„In ta se glasi?“

„Da so v resnici prijeli miss Floro Millarjevo, to je ono žensko, ki je povzročila izgređ. Videti je, da je bila poprej plesalka pri Allegru in da je že več let poznala ženina. Drugih podrobnosti ni in ves slučaj je sedaj v tvojih rokah — toliko namreč, kolikor se je razpravljalo o njem po časnikih.“

„Kakor kažejo vsa znamenja, je ta slučaj jako zanimiv. Za cel svet ga ne bi rad zamudil. Sicer pa se glasi zvonec, Watson, in ker kaže ura nekoliko minut čez štiri, ne dvomim, da je to naš plemeniti klijent. Nikar ne misli, da pojdeš iz sobe, Watson; prav rad imam pričo pri sebi, ako že iz drugega vzroka ne, vsaj radi tega, da bi bil v pomoč mojemu spominu.“

„Lord Robert St. Simon,“ je oznanil naš deček ter odprl vrata. Vstopil je gospod prijaznega, negovanega obraza, z visokim nosom in bledimi lici; okrog ust je bilo videti nekaj kakor prešernost, njegovo strogo oko pa je pričalo, da je od nekdanj vaje zapovedovati in biti ubogan. Njegovo kretanje je bilo živahno, vseeno pa je bil videti nekaj starejši, kajti sklonjen je bil nekoliko naprej in pri hoji so se mu nekoliko kolena šibila. Ko je vzel klobuk z zavihanimi okraji z glave, so se prikazali lasje, ki so bili ob robu prepleteni s sivimi, na temenu pa bolj redki. Kar se tiče njegove obleke, moram reči, da je bila skrbna in izbrana vprav do gizdalinstva; nosil je visok ovratnik, črn frak, bel telovnik, rumene rokavice, čevlje iz patentiranega usnja in svetle gamaše. Stopil je počasi v sobo, obračal svojo glavo na levo in desno, v desnici pa je nihal vrvico, na kateri so visela njegova zlata očala.

„Dober dan, lord St. Simon,“ je rekel Holmes, ko je vstal in se priklonil. „Prosim vas, sedite na oni pleteni stol. To je moj prijatelj in tovariš, dr. Watson. Sedite bliže k ognju in potem se pogovorimo o vaši zadevi.“

„Ki je zelo mučna zame, mr. Holmes, kakor si lahko mislite. V dno duše sem užaljen. Slišal sem, gospod, da ste se že večkrat pečali s podobnimi delikatnimi zadevami, akoravno sodim, da bi težko bile iz tako visokih krogov.“

„Ne, jaz nazadujem.“

„Prosim?“

„Moj poslednji klient te vrste je bil kralj.“

„O, ali res! Tega pa nisem vedel. Kateri kralj pa?“

„Kralj skandinavski.“

„Kaj! Ali je izgubil svojo ženo?“

„Vedite,“ je rekel Holmes prijazno, „da postopam v zadevah svojih ostalih klientov z isto molčečnostjo, kakor jo obljubljam vam za vašo.“

„Kakopak! Čisto prav! Čisto prav! Prepričan sem in prosim odpuščanja. Kar se tiče mojega lastnega slučaja, sem pripravljen podati vam vsako informacijo, ki vam utegne pomagati, da si ustvarite sodbo.“

„Hvala vam. Znano mi je vse, kar je bilo objavljeno v časnikih, ali nič več. Nadejam se, da smem smatrati n. pr. tole vest glede izginotja vaše neveste docela verodostojnim.“

Lord St. Simon jo je hitro pregledal. „Da, verodostojna je v vsem, kar pove.“

„Vendar jo je treba še precej izpopolniti, predno morem izreči svoje mnenje. Mislim, da izvem vse potrebno najhitreje na ta način, da vam stavim vprašanja.“

„Prosim, storite.“

„Kdaj ste se seznanili z miss Hatty Doranovo?“

„V San Franciscu, pred enim letom.“

„Ali ste potovali po Zedinjenih državah?“

„Da.“

„Ali ste se že takrat zaročili?“

„Ne.“

„Pa ste bili v prijateljskem razmerju, ali ne?“

„Njena družba me je zabavala in ona je kmalu opazila, da me razveseljuje.“

„Ali je njen oče zelo bogat?“

„Pravijo, da je najbogatejši človek ob bregovih Tihega morja.“

„Kako pa si je pridobil denar?“

„V rudniku. Pred nekaj leti še ni imel ničesar. Nato je našel zlato, ga investiral in kar naenkrat obogatel.“

„Kakšen vtis je naredil na vas značaj te mlade dame — vaše žene?“

Plemič je še hitreje nihal s svojimi očali ter zrl dol v ogenj. „Vidite, mr. Holmes,“ je rekel, „moja žena je imela že dvajset let, predno je oče obogatel. Tiste čase se je prosto gibala po rudarski naselbini, hodila po gozdovih in gorah, tako da je dobila svojo vzgojo od narave in ne od šole. Ona je taka, kakor bi ji na Angleškem rekli razposajena; ima krepko naravo, je divja in svobodna, nebrzdana po tradicijah. Vihrava je — skoraj bi dejal kakor kak ognjenik. Hitro si ustvari svojo sodbo in neustrašeno izvrši svoje sklepe. Vendar bi ji ne dal imena, ki ga imam čast nositi,“ in igrivo je zakašljal, „ako ne bi imel zavesti, da je vzlic vsem tem lastnostim plemenitega srca. Prepričan sem, da je zmožna herojiškega

samožrtvovanja in da se ji studi vse, kar je nečastnega.“

„Ali imate njeno sliko?“

„Tole sem prinesel s seboj.“ Odprl je nekak medaljon ter nama pokazal obraz zelo ljubke ženske. Ni bila sicer fotografija, pač pa majhna na slonovo kost naslikana slika, v kateri je umetnik izrazil ves učinek njenih svetlih črnih las, velikih temnih oči in finih ust. Holmes jo je dolgo in resno gledal. Nato je zaprl medaljon ter ga dal lordu St. Simonu nazaj.

„Torej je prišla ta mlada dama v London in tukaj obnovila vaše znanje, ali ne?“

„Da, njen oče jo je pripeljal semkaj za poslednjo londonsko sezijo. Večkrat sem bil v njeni družbi, se nato zaročil ž njo, sedaj pa poročil.“

„Slišal sem, da vam je prinesla precejšnjo doto?“

„Lepo doto. A ne več, kakor je v moji rodovini navadno.“

„Dota ostane seveda vam, kajti poroka je sedaj fait accompli, ali ne?“

„Glede tega v resnici še nisem poizvedoval.“

„To je čisto umevno. Ali ste obiskali miss Doranovo dan pred poroko?“

„Da.“

„Ali je bila dobre volje?“

„Nikoli boljše. Govorila je o tem, kaj bova delala v prihodnjem življenju.“

„Ali res! Zelo zanimivo! In zjutraj pred poroko?“

„Bila je kar le mogoče vesela — vsaj prav do konca obreda.“

„Ali ste tedaj opazili kako izpremembo na njej?“

„Veste, da povem resnico, takrat sem prvi-krat opazil, da je njena narav malo silovita. Dogodek pa je bil premalenkosten, da bi ga pripovedoval in ni morda v nobeni zvezi s tem slučajem.“

„Prosim, povejte mi vzlic temu, kaj je bilo.“

„O, nekaj otročjega. Ko smo šli proti ža-gradu, je izpustila svoj cvetlični šopek. Stopala je ravno mimo prve klopi in šopek je padel vanjo. To je povzročilo trenutno zakas-nitev, pa gospod v klopi ji je zopet izročil šopek, ki je bil videti nepoškodovan. Ko pa sem govoril ž njo o tem dogodku, mi je od-govorila kar na kratko in na poti domov je bila videti vsled tega malenkostnega naključja nenavadno vznemirjena.“

„Ali res! Pravite, da je bil neki gospod v klopi. Torej je bilo tudi splošno občinstvo na-vzoče?“

„Oh, da. Če je cerkev odprta, jim je ne-mogoče ubraniti dostop.“

„Ali je bil ta gospod eden prijateljev vaše žene?“

„Ne, ne; le iz vljudnosti ga imenujem go-spoda, kajti bil je popolnoma preprost človek.“

Njegove zunanosti skoraj nisem opazil. A do-
zdeva se mi, da smo se preveč oddaljili od
pravega predmeta.“

„Lady St. Simonova se je torej vrnila od
poroke manj vesela kot je šla k njej. Kaj pa
je storila, ko je zopet stopila v hišo svojega
očeta?“

„Videl sem jo razgovarjati se ž njeno hišno.“

„Kdo pa je njena hišna?“

„Alice ji je ime. Američanka je in je ž njo
prišla iz Kalifornije.“

„Zaupna služabnica?“

„Celo malo preveč. Zdelo se mi je, da ji je
gospodinja preveč prostosti dovoljevala. Sicer
pa so seveda te stvari v Ameriki drugačne kot
pri nas.“

„Kako dolgo je govorila s to Alico?“

„Oh, nekoliko minut. Moral sem na druge
stvari misliti.“

„Ali niste morda slučajno slišali, kaj sta go-
vorili?“

„Lady St. Simonova je rekla nekaj kakor
,zahtevati pravico'. Bila je vajena govoriti bolj
po domače. Vendar ne vem, kaj je mislila s
tem reči.“

„Navadna ameriška govorica je včasih zelo
izrazovita. Kaj pa je vaša žena storila potem,
ko se je nehala razgovarjati s hišno?“

„Odšla je v zajutrkovalno sobo.“

„Ob vaši roki?“

„Ne, sama. V takih zadevah je bila zelo neodvisna. In potem, ko smo sedeli kakih deset minut, je naenkrat vstala, zamrmrala nekaj besedi v oproščenje ter odšla iz sobe. In ni je bilo več nazaj.“

„Ta hišna Alice pa je izpovedala, kakor sem slišal, da je odšla v svojo sobo, ogrnila plašč preko poročne obleke in dela klobuk na glavo ter odšla iz hiše.“

„Tako je. In pozneje so jo videli izprehajati se po Hyde Parku s Floro Millarjevo, to je ono žensko, ki je sedaj že na varnem in ki je že povzročila tisto jutro majhen izgred pri mr. Doranovi hiši.“

„Oh, ali res! Rad bi slišal nekoliko podrobnosti o tej mladi ženski in v kakšnem razmerju ste bili do nje.“

Lord St. Simon je zmajal z ramo in povzdignil svoje obrvi. „Nekaj let sva živela v prijateljskih odnošajih — lahko rečem zelo prijateljskih odnošajih. Nastopala je v Allegru. Nisem ravnal ž njo nevelikodušno in ona nima nobenega opravičenega vzroka pritoževati se proti meni; sicer pa itak veste, kaj so ženske, mr. Holmes. Flora je bila majhno ljubko dekle, pa nenavadno vročeglava in zelo vdana meni. Ko je čula, da se nameravam poročiti, mi je pisarila grozna pisma in, da vam povem resnico, pravi vzrok, da sem praznoval svojo poroko tako na tihem, je bil ta, ker sem se bal, da ne bi naredila v cerkvi takega škandala.

Takoj po našem povratku iz cerkve je prišla pred mr. Doranovo hišo, skušala vdreti vanjo, rabila zelo ostudne izraze proti moji ženi ter ji celo grozila; ker sem pa nekaj podobnega pričakoval, sem dal služabnikom potrebna navodila in potisnili so jo zopet iz hiše. Ko je spoznala, da nima njeno razgrajanje nobenega pomena, se je zopet pomirila.“

„Ali je vaša žena vse to slišala?“

„Ne, hvala Bogu, ne.“

„In pozneje so jo videli izprehajati se z ravno to žensko?“

„Da. To je ravno, kar se zdi mr. Lestrada iz Scotland Yarda tako resno. Sodi se, da je ta Flora izvabila mojo ženo ter ji nastavila kako strašno past.“

„No, ta domneva je mogoča.“

„Ali ste tudi vi teh misli?“

„Nisem dejal, da je verjetna. Ali se pa tudi vam zdi mogoča?“

„Po mojih mislih bi Flora niti muhi nič žalega ne storila.“

„Veste, ljubosumnost čudno preobrazuje značaje. Prosim, kakšna je vaša teorija glede tega, kar se je zgodilo?“

„No, da, prišel sem semkaj iskat teorije in predlagati. Podal sem vam vsa dejstva. Ker me pa vprašate, naj povem, da se mi vidi čisto mogoče, da je vznemirjenje te zadeve, zavest, da je naredila tako velikansk korak v družbi,

tako zelo učinkovala na mojo ženo, da je pripravila njene živce v nekak majhen nered.“

„Na kratko rečeno, da se ji je naenkrat malo zmešalo v glavi.“

„Veste, ako vpoštevam, da je obrnila hrbet — nočem reči, meni, pač pa tolikim ugodnostim, po katerih jih je mnogo brez uspeha hrepenelo — si tega njenega koraka drugače skoraj ne morem tolmačiti.“

„No, tudi to je prav možna hipoteza,“ je rekel Holmes in se nasmejal. „Sedaj, lord St. Simon, se mi zdi, da imam skoraj že vse potrebne podatke. Ali vas smem vprašati, ali ste sedeli pri zajutrkovalni mizi tako, da ste mogli videti skozi okno?“

„Da, lahko smo videli na drugo stran ceste in na Park.“

„Dobro. Potem se mi zdi, da mi ni treba vas še dalje zadrževati. O priliki vam že pišem.“

„Kadar boste tako srečni, da boste ta problem razrešili,“ je dejal naš klient in vstal s stola.

„Sem ga že razrešil.“

„E? Kaj ste rekli?“

„Pravim, da sem ga že razrešil.“

„Kje je torej moja žena?“

„To je malenkost, ki jo prav kmalu doženem.“

Lord St. Simon je zmajal z glavo. „Bojim se, da bo treba za to modrejših glav kot je

vaša ali moja," je dejal, se na dostojanstveni, staromodni način priklonil ter odšel.

„To je pa jako dobro od lorda St. Simona, da počasti mojo glavo s tem, da jo jednači svoji," je dejal Sherlock Holmes in se nasmejati. „Mislim, da bi malo whiskyja s sodovodo in smodka po vsem tem izpraševanju ne bila ravno napačna. Ustvaril sem si sodbo o celem slučaju, predno je naš klient sploh stopil k nam v sobo.“

„Moj dragi Holmes!“

„Imam zapiske o več podobnih slučajih, dasi o nobenem, ki bi se vršil popolnoma tako naglo. Vse moje izpraševanje je služilo v ta namen, da izpremeni moje domneve v gotovost. Podrobni dokazi so včasih zelo prepričevalni, prav tako kakor če najdeš postrv v mleku, da navajam Thoreaujevo primero.“

„Jaz sem vendar čul prav tisto, kar si ti slišal.“

„Ali brez poznanja že dogodivših se slučajev, ki mi tako dobro služijo. Enak slučaj se je prigodil pred nekaj leti v Aberdeenu in precej močno podoben v Monakovem v letu po francosko-pruski vojski. To je eden tistih slučajev — ali halo, Lestrade je že tukaj! Poseben kozarček najdete na stranski mizi, tukaj v škatli pa so smodke.“

Uradni detektiv je nosil suknjen jopič s širokim ovratnikom, tako da je bil močno podoben mornarju, v roki pa je nosil črno torbo

iz jadvrovine. Po kratkem pozdravu se je usedel ter si prižgal smodko, ki mu jo je ponudil.

„No, kako pa je?“ je vprašal Holmes in po-
mežiknil. „Nekam nezadovoljni ste videti.“

„In v resnici sem nezadovoljen. Ta peklenski
slučaj glede St. Simonove poroke. V resnici ne
vem kaj početi ž njim.“

„Ali res! Iznenadjate me!“

„Ali ste že kdaj čuli o tako zamotani aferi?
Vsaka sled se mi takorekoč izmuzne skozi
prste. Cel dan sem delal zanj.“

„In videti je, da vas je precej zmočil,“ je
rekel Holmes ter se dotaknil rokava njegovega
jopiča.

„Da, preiskaval sem ribnjak Serpentine.“

„Za božjo voljo, čemu pa?“

„Iskal sem trupla lady St. Simonove.“

Sherlock Holmes se je naslonil nazaj na
stol in se presrčno nasmejal.

„Ali ste preiskali tudi korito vodometa na
Trafalgar Squaru?“ je vprašal.

„Čemu? Kaj hočete s tem reči?“

„Ker imate ravno toliko upanja, da najdete
v njem to damo, kakor v tistem ribnjaku.“

Lestrade je srdito pogledal mojega tovariša.
„Zdi se mi, da je vam že vse znano,“ je za-
godrnjal.

„Veste, stoprv sem izvedel, kaj se je zgo-
dilo, a moja sodba je že gotova.“

„O, ali res! Potem menite, da Serpentine ne
igra nobene vloge v tej zadevi?“

„Meni se vidi kaj neverjetno.“

„Potem pa bodite tako prijazni ter mi razložite, kako je mogoče, da smo tole našli v njem.“ Pri teh besedah je odprl svojo torbo in vrgel na tla svilnato poročno obleko, dvoje belih satinastih čevljev, nevestin venec ter pajčolan, vse premočeno in pokvarjeno od vode. „Evo ga,“ je rekel ter položil na vrh celega kupa nov poročni prstan. „Tukaj vas čaka sedaj majhen oreh, da ga starete, gospod Holmes.“

„O, ali res,“ je rekel moj prijatelj ter pihal modre kolobarje dima v zrak. „Vse to ste izvlekli iz Serpentina?“

„Ne. Neki stražnik od parka je našel vse to, ko je plavalo na površini blizu brega. Dognano je, da je to njena obleka; meni pa se je dozdevalo, da tudi truplo ne bo daleč, kjer je bila obleka.“

„S pomočjo tega sijajnega sklepa je mogoče najti telo vsakega človeka v bližini njegove garderobe. Prosim vas, kaj pa ste se nadejali s tem doseči?“

„Dokaz, da je Flora Millarjeva zapletena v to zadevo.“

„Bojim se, da boste težko našli kaj podobnega.“

„Ali res?“ je vzkliknil Lestrade nekoliko pikro. Bojim se, Holmes, da niste posebno praktični pri svojih sklepih in izvajanjih. Narredili ste dve veliki napaki v ravno toliko mi-

nutah. To oblačilo v resnici zapleta miss Floro Millarjevo v to zadevo.“

„Kako pa?“

„V obleki je žep. V žepu je torbica za vizitke. V tej torbici pa je pisemce. In to pisemce imam tukaj.“ In položil ga je predse na mizo ter udaril z dlanjo po njem. „Poslušajte. ‚Videla me boš, ko bo vse pripravljeno. Pridi takoj. F. H. M.‘ Moja teorija je ves čas bila, da je Flora Millarjeva izvabila lady St. Simonovo od doma in da je ona s svojimi zavezniki seveda odgovorna za njen odhod. Tukaj je prav ono pismo, podpisano z začetnimi črkami njenega imena, ki ga ji je brez dvoma nekdo skrivaj stisnil v roke pri vratih in ki je potem njo pripeljalo do njih.“

„Jako dobro, Lestrade,“ je dejal Holmes in se nasmejal. „Zares, jako vrl človek ste. Dajte, da ga vidim.“ Tiho je vzel pisemce v roke, a njegova pozornost je postala naenkrat še večja in zadovoljno je vzkliknil. „Tole pa je v resnici važno,“ je rekel.

„Ha, ali se tudi vam tako vidi?“

„V veliki meri. Prav presrčno vam čestitam.“

Lestrade je zmagoslavno vstal ter sklonil glavo, da pogleda na pismo. „Veste kaj,“ je zapil, „na napačno stran gledate.“

„Nasprotno, to je prava stran.“

„Prava stran? Blazni ste! Tukaj je pismo, pisano s svinčnikom.“

„Tukaj pa je nekaj, kar se mi vidi nekak odlomek hotelskega računa, ki me silno zanima.“

„Na tem ni ničesar. Tudi jaz sem si že ogle dal to stvar,“ je rekel Lestrade. „4. okt., sobe 8 s., zajutrek 2 s. 6 d., cocktail (iz raznih vrst žganja mešana pijača) 1 s., lunč (drugi zajutrek) 2 s. 6 d., čaša sherryja 8 d. Na tem ne vidim nič posebnega.“

„Verujem, da ne. Navzlic temu pa je zelo važno. Kar se tiče pisma, je seveda tudi važno, ali vsaj začetne črke so, in zbok tega vam še enkrat čestitam.“

„Dovolj časa sem že potratil,“ je rekel Lestrade in vstal. „Jaz verujem v trdo delo in ne v posedanje pri ognju in kovanje lepih teorij. Z bogom, mr. Holmes, videli bomo, kdo prvi dožene to zadevo.“ Pobral je oblačilo, ga vrgel v torbo ter se obrnil proti vratom.

„Samo en namigljaj, Lestrade.“ je rekel Holmes počasi, predno je tekmeč odšel. „Prava razrešitev cele zadeve je tale. Lady St. Simonova je bajka. Take osebe ni in je tudi nikoli ni bilo.“

„Lestrade je žalostno pogledal mojega tovariša. Nato pa se je obrnil proti meni, se trikrat potrkal na čelo, svečano zmajal z glavo ter odhitel iz sobe.“

Kakor hitro so se zaprla vrata za njim, je Holmes vstal in si oblekel površnik. „Nekaj resnice je na tem, kar pravi ta človek o delu

na prostem," je rekel; „raditega mislim, Watson, da te moram za nekaj časa prepustiti tvojim časnikom.“

Peta ura je že minula, ko me je Sherlock Holmes pustil samega, vendar nisem imel časa samotariti, kajti tekom ene ure je prišel sluga neke delikatesne trgovine z zelo veliko ploščato škatlo. To škatlo je odprl s pomočjo dečka, ki ga je pripeljal s seboj, in začel v veliko moje začudenje izlagati naravnost epikurejsko mrzlo večerjo na našo skromno mizo. Tu sem videl nekoliko parov mrzlih gozdnih kljunačev, enega fazana, kolač *pâté de foie gras* in celo vrsto starih, pajčevinastih steklenic. Ko sta moja dva obiskovalca vse to izložila, sta izginila brez vsakega pojasnila kakor dva duhova v Tisoč in eni noči; povedala sta samo, da je že vse plačano in da jima je bilo naročeno prinesiti na ta naslov.

Ravno pred deveto uro je stopil Sherlock Holmes hitro v sobo. Obraz mu je bil resen, toda v očeh mu je sijal nek ogenj, ki mi je vzbujal misel, da se ni moti v svojih sklepih.

„Torej sta prinesla večerjo," je rekel ter si mel roke.

„Kakor vse kaže, pričakuješ družbo. Za pet oseb sta pripravila.“

„Da, nadajam se, da dobimo družbo," je rekel. „Čudim se, da lorda St. Simona še ni. Ha! Zdi se mi, da slišim njegove korake na stopnicah.“

Bil je v resnici naš jutranji obiskovalec, ki je stopil hitrih korakov v sobo in bolj živahno nihal s svojimi očali kakor kdaj poprej; njegov aristokratiški obraz pa je bil ves prepaden.

„Torej vas je moj sel našel?“ je vprašal Holmes.

„Da, in priznati moram, da me je vsebina vašega sporočila nad vse presenetila. Ali imate dobrih dokazov za svoje besede?“

„Najboljše, ki so mogoči.“

Lord St. Simon se je zgrudil na stol ter se prijel za čelo.

„Kaj poreče vojvoda,“ je zamrmral, „ko izve, da je bil eden njegove rodovine tako ponižan?“

„To je golo naključje. Ne morem priznati, da bi bilo v tem kako ponižanje.“

„Oh, vi seveda sodite take stvari z drugega stališča.“

„Ne morem uvideti, kako bi mogel komu pripisovati krivdo. Ne morem tudi uvideti, kako bi mogla ona drugače ravnati, akoravno se mora njen prenagljeni način ravnanja brez dvoma obžalovati. Ker nima matere, ni imela nikogar, ki bi ji v tako kritičnem položaju prav svetoval.“

„Grdo ravnanje je bilo to, gospod, javno preziranje,“ je rekel St. Simon in bobnal s prsti po mizi.

„Ozirati se morate na to ubogo dekle, ki se je kar naenkrat znašla v takem nenavadnem položaju.“

„Jaz ji ne bom prizanašal. Ves iz sebe sem, kajti ravnala je z menoj naravnost sramotno.“

„Zdi se mi, da čujem zvonec,“ je rekel Holmes. „Da, korake slišim na stopnicah. Ako vas ne morem pregovoriti, da bi celo zadevo milejše sodili, lord St. Simon, sem pripeljal s seboj priprošnjika, ki bo imel morda več uspeha.“ Odprl je vrata ter pripeljal neko damo in nekega gospoda v sobo. „Lord St. Simon,“ je rekel, „dovolite mi, da vam predstavim mr. Francisa Haya Moultona in njegovo soprogo. Gospo, mislim, že poznate.“

Pri pogledu na novodošlece je planil naš klijent s stola in stal tamkaj pokonci, s povešenimi očmi in z desnico v oprsju svojega fraka — prava podoba razžaljenega dostojanstva. Dama je stopila hitro naprej ter iztegnila svojo roko proti njemu; on pa še vedno ni povzdignil svojih oči. In morda je bilo to dobro za njegov sklep, kajti njen preseči obraz je bil tak, da se mu človek ni mogel ustavljati.

„Jezeti si, Robert,“ je rekla. „Veš, kakor jaz mislim, popolnoma po pravici.“

„Prosim, nobenega opravičevanja,“ je rekel lord St. Simon neprijazno.

„Oh, da, dobro vem, da sem v resnici grdo ravnala s teboj in da bi ti morala vse povedati, predno sem šla v cerkev; pa bila sem nepremišljena in od onega trenutka, ko sem ugledala Franka zopet tukaj, nisem več vedela, kaj sem delala ali govorila. Čudim se samo, da se nisem

zgrudila in kar tam pred oltarjem padla v nezavest.“

„Morda želite, mrs. Moultonova, da bi jaz in moj prijatelj odšla iz sobe, medtem ko pojasnite celo zadevo.“

„Ako smem izraziti svoje mnenje,“ se je oglasil tuji gospod, „moram reči, da je bilo pri celi stvari že itak malo preveč tajnosti. Kar se mene tiče, bi želel, da izve cela Evropa in Amerika resnico.“ Bil je majhen, krepak, zagorel človek strogega obraza in živahnega vedenja.

„Potem vam hočem kar naravnost povedati našo zgodbo,“ je rekla dama. Tale Frank in jaz sva se seznanila leta 1881 v naselbini Mc Quire's blizu Skalnatih gora, kjer je oče delal v jami. Zaročila sva se, Frank in jaz; nekega dne pa je oče zadel na bogato žilo ter si naredil premoženje, ubogi Frank tukaj pa je imel zemljo, kjer ni našel ničesar. Čim bogatejši je oče postajal, tem revnejši je bil Frank, tako da oče ni hotel nič več slišati o najini zaroki in me je odpeljal v Frisco. Navzlic temu pa Frank ni obupal; šel je za menoj in me večkrat obiskal, ne da bi oče vedel za to. Ker bi bil kar zblaznel, ako bi kaj vedel, sva sama uredila celo zadevo. Frank je dejal, da pojde zopet v tujino, da si pridobi premoženje in da ne pride prej vprašat po meni, dokler ne bo imel ravno toliko kakor oče. Jaz pa sem mu obljubila, da ga čakam do smrti ter se zavezala,

da se ne poročim z nikomer, dokler bo on živel. 'Čemu pa bi se midva kar takoj ne poročila,' je rekel, 'potem bom vsaj gotov glede tebe; in ne bom si lastil pravice biti tvoj mož, dokler se ne povrnem.' No, dogovorila sva se in vse tako lepo uredila — duhovnik je čakal — da sva se na mestu poročila. Zatem se je Frank podal v svet iskat sreče, jaz pa sem se vrnila nazaj k očetu.

„Ko sem zatem prvikrat zopet slišala o Franku, sem čula, da je bil v Montani, da je šel potem pogledat v Arizono in nato sem slišala o njem iz New Mexice. Nato sem brala neko dolgo časniško poročilo, kako so Indijanci iz rodu Apachov napadli neko rudarsko taborišče in med ubitimi se je nahajalo tudi ime mojega Franka. Onesvestila sem se in bolehalo več mesecev. Oče je mislil, da imam sušico, in me je peljal k zdravnikom v Frisco. Več kakor eno leto nisem čula niti besedice o Franku, tako da sem bila prepričana, da je bil v resnici mrtev. Tisti čas je prišel lord St. Simon v Frisco in vsi skupaj smo odšli v London; tukaj smo praznovali poroko in moj oče je bil zelo vesel; jaz pa sem ves čas čutila, da ne more noben drug moški na svetu zavzeti v mojem srcu onega mesta, ki sem ga bila odstopila ubogemu Franku.

„Ako sem se poročila z lordom St. Simonom, bi seveda izpolnjevala svoje dolžnosti pri njem. Svoji ljubezni sicer ne moremo zapovedovati,

pač pa svojim dejanjem. Šla sem ž njim k oltarju z namenom, da mu bom prav tako dobra žena, kakor bi le mogla biti. Mislite pa si, kaj sem začutila, ko sem se, dospevši do oltarja, ozrla in ugledala pred seboj Franka, ki je iz prve klopi zrl name. Izpočetka sem mislila, da je njegov duh; ko sem se še enkrat ozrla tjakaj, je stal še vedno tam, iz oči pa sem mu brala nekako vprašanje, kakor da bi me hotel vprašati, ali sem vesela ali žalostna, da ga vidim. Čudim se, da se nisem zgrudila. Vem le toliko, da se mi je kar vrtelo v glavi in da so mi šumele duhovnikove besede v ušesih kakor čebelno brnenje. Sama nisem vedela, kaj mi je storiti. Ali naj bi ustavila cerkveni obred in povzročila škandal tam v cerkvi? Zopet sem se ozrla proti njemu in zdelo se mi je, da je uganil moje misli, kajti položil je prst na ustnice v znamenje, da naj molčim. Potem sem ga videla pisati na neki papir in vedela sem, da ga je meni napisal. Ko sem pri odhodu šla mimo njegove klopi, sem izpustila šopek, tako da je padel proti njemu, in ko mi je vrnil cvetlice, mi je obenem stisnil tudi oni list v roko. Na njem je bila samo ena vrstica, v kateri me prosi, da naj pridem k njemu, kadar mi da znamenje. Naravno nisem niti za trenutek dvomila, da me veže moja dolžnost na njega in z ozirom na to sem sklenila, da storim vse, karkoli poreče.

„Ko sem prišla domov, sem povedala celo stvar svoji hišini, ki ga je poznala še iz Kalifornije in ki mu je bila vedno naklonjena. Naročila sem ji, da ne sme nikomur ničesar ziniti, da pa hitro pripravi nekaj stvari in moj plašč. Vem, da bi bila morala prej govorili z lordom St. Simonom, a to mi je bilo vpričo njegove matere in vseh onih velikašev neizrečeno težko. Sklenila sem, da kar zbežim in pozneje pojasnim vso zadevo. Nisem še sedela deset minut za mizo, ko sem ugledala skozi okno Franka stati na drugi strani ceste. Pomignil mi je, nato pa je odšel proti Parku. Izmuznila sem se iz sobe, oblekla svoje stvari ter šla za njim. Na potu se mi je približala neka ženska, ki mi je začela nekaj praviti o lordu St. Simonu — iz onega malega, kar sem slišala sem spoznala, da je tudi on imel neko majhno skrivnost pred poroko — vendar se mi je posrečilo, da sem se je iznebila; nato sem pa kmalu dohitela Franka. Stopila sva v voz ter se odpeljala k njemu na stanovanje, ki ga je najel na Gordon Squaru, in to je bila moja prava poroka po tolikih letih čakanja. Franka so Apachi ujeli, on pa jim je ušel, prišel v Friso, izvedel, da sem ga že štela med mrtve ter odšla na Anglesko, se podal za menoj ter me našel na posled ravno zjutraj pred mojo drugo poroko.“

„Čital sem v nekem časniku,“ je dejal Amerikanec. „Oznanjal je pač ime in cerkev, njenega bivališča pa ne.“

„Nato sva se posvetovala, kaj nama je sedaj storiti; Frank je bil za odkritosrčnost, mene je pa bilo tako zelo sram pred vsemi, da sem mislila, da je najbolje, ako kar izginem in nikogar nikdar več ne vidim; samo očetu sem hotela nakratko pisati, da bi ga obvestila, da sem še pri življenju. Kar groza me je obhajala, ko sem se spomnila na vse te lorde in gospe, ki so sedeli okoli zajutrkovalne mize in čakali, da se vrnem. Z ozirom na to je Frank vzel mojo poročno obleko in druge stvari, jih zvezal v culo, da bi mi nikdo ne mogel slediti ter jih vrgel proč na nekem kraju, kjer bi jih nikdo ne mogel najti. Najbrže bi se bila že jutri odpeljala v Pariz, ako bi tega dobrega gospoda mr. Holmesa danes zvečer ne bilo k nama — akoravno si ne morem misliti, kako je naju našel — in on je nama jasno in prijazno razložil, da nisem prav ravnala, da je imel Frank prav in da ne bi postopala pravilno, če bi se še dalje tako skrivala. Nato se je ponudil, da nama da priložnost govoriti z lordom St. Simonom samim in tako sva prišla naravnost sem na njegovo stanovanje. Sedaj si slišal vse, Robert, in meni je zelo žal, ako sem ti povzročila bolečine, nadejam se pa, da ne boš kaj slabega mislil o meni.“

Lord St. Simon se ni ganil, vseeno pa je z nagubančenim čelom in stisnjenimi ustnicami poslušal to dolgo pripoved.

„Oprostite, prosim,“ je rekel, „vendar ni moja navada, da bi na tak javen način razpravljaj o najintimnejših osebnih zadevah.“

„Torej mi nočeš odpustiti? Ali mi nočeš podati roke, predno grem?“

„Oh, gotovo, ako ti naredim s tem veselje.“ Iztegnil je svojo roko in hladno prijel ono, ki mu jo je ona ponudila.

„Nadejam se,“ je pripomnil Holmes, „da se udeležite z nami vred prijateljske večerje.“

„Mislim, da nekoliko preveč zahtevate,“ je odgovorilo njegovo lordstvo. „Morda bom primoran vdati se v ta najnovejši razvoj, da bi se pa veselil nad njim, tega pa pač ne morete pričakovati od mene. Sedaj pa voščim vsem zelo lahko noč.“ Globoko se nam je priklonil in odšel iz sobe.

„Potem se nadejam, da me vsaj vidva počastita s svojo družbo,“ je rekel Sherlock Holmes. „Vedno me veseli, kadar se snidem z Amerikancem, mr. Moulton, kajti eden onih sem, ki verujejo, da bedarije vladarjev in napake ministrov ne bodo preprečile, da ne bi naši otroci nekoč postali državljani iste prostrane dežele pod zastavo, ki bo združevala angleško narodno zastavo in zvezdnato.“

„Cel slučaj je bil prav zanimiv,“ je dejal Holmes, ko so naši obiskovalci odšli, „ker nam zelo jasno kaže, kako preprosta utegne biti pojasnitev zadeve, ki je na prvi pogled videti skoraj nerazrešljiva. Nič ni moglo biti bolj ne-

jasno in nič ni moglo biti bolj naravno nego vrsta dogodkov, ki jih je naštevala ta ženska, in na drugi strani ničesar bolj čudnega nego konec, kakor si ga je n. pr. mislil mr. Lestrade iz Scotland Yarda.“

„Torej se nisi motil?“

„Že takoj iz početka mi je bilo jasno dvoje; prvič, da je bila ta dama popolnoma voljna udeležiti se poroke, drugič pa, da se je takoj skesala, kakor hitro se je vrnila domov. Jasno je, da se je moralo med tem časom nekaj prigoditi, kar je povzročilo, da se je tako izpremenila. Kaj pa je to moglo iti? Med potjo ni mogla z nikomer govoriti, kajti bila je v spremstvu svojega ženina. Ali je morda koga videla? Ako ga je videla, potem je moral biti ta človek iz Amerike; tukaj na Angleškem je bila namreč šele tako malo časa, da pač ni bilo mogoče, da bi bil kdo zadobil tako mogočno moč nad njo, da bi sam pogled nanj tako silno vplival nanjo, da bi mogla tako korenito izpremeniti svoje namene. Iz tega spoznaš, da smo s tem popolnoma pravilno dospeli do sklepa, da je videla nekega Amerikanca. Kdo pa je mogel biti ta Amerikanec in zakaj bi imel toliko moč nad njo? Morda je bil njen ljubimec, morda pa tudi njen mož. Kakor je znano, je preživela svoja dekliška leta v divjih razmerah in v čudnih okoliščinah. Do semkaj sem prišel, predno sem slišal povest lorda St. Simona. Ko pa mi je povedal o nekem človeku v klopi,

o izpremembí nevestinega obnašanja, o tako očitem pripomočku zadobiti pisemce, kakor je izpustitev šopka, o njenem občevanju z njeno zaupno hišno in o njenih besedah do te, mi je postal ves položaj naenkrat čisto jasen. Pobegníla je z nekim človekom in ta človek je bil ali njen ljubimec ali pa prejšnji mož.“

„Kako si ga pa potem našel?“

„Stvar bi bila sicer težavna, a prijatelj Le-strade je imel v svojih rokah dokaze, kojih vrednost ni poznal. Začetne črke so bile seveda največje važnosti, še večje vrednosti pa je bilo to, da sem iz lista izvedel, da je ta človek plačal tekóm poslednjega tedna svoj račun v enem prvih londonskih hotelov.

„Iz česa pa sklepaš, da v enem prvih hotelov?“

„Po cenah. Osem šilingov za sobo in osem pens za čašo sherryja, to je kazalo na najdražje hotele. Ni jih mnogo v Londonu, ki računajo take cene. V drugem hotelu, ki sem ga obiskal, na Northumberland Avenue, sem pri pregledovanju knjige dognal, da je neki Amerikanec Francis H. Moulton ravno prejšnji dan zapustil hotel; in ko sem pregledoval njegov račun, sem našel prav one postavke, kakor sem jih videl na prepisu od računa. Ker je bil naročil, da naj se mu pisma pošiljajo na št. 226 Gordon Square, sem se podal tja in bil tako srečen, da sem dobil dvojico doma; drznil sem se jima dati nekoliko očetovskih nasvetov ter

dokazal, da bi bilo v vsakem oziru bolje zanju, ako bi celo stvar pojasnila napram javnosti, posebno pa še napram lordu St. Simonu. Povabil sem ju, da prideta semkaj, kjer se lahko snideta ž njim, in kakor vidiš, sta svojo besedo držala.“

„A ne s posebno dobrim uspehom,“ sem pripomnil. „Njegovo obnašanje ni bilo nič kaj prizanesljivo in odpustljivo.“

„Oh, Watson,“ je dejal Holmes in se nasmejal, „morda bi tudi ti ne bil posebno prijazen, če bi po vsej snubitvi in ženitvi naenkrat izgubil ženo in premoženje. Moje mnenje je, da moramo lorda St. Simona prav milostno soditi, pa zahvaliti naše zvezde, ker ni mogoče, da bi se midva kdaj znašla v enakem položaju. Porini svoj stol malo bližje ter mi podaj gosli, kajti edini problem, ki še čaka razrešitve, je ta, kako prebiti te žalostne jesenske večere.“

KRONA Z BERILI.

„Holmes,“ sem rekel, ko sem neko jutro stal na našem balkonu ter gledal dol po ulici, „tu prihaja blazen človek. Žalostno je, da ga puste sorodniki samega na ulico.“

Prijatelj je počasi vstal s svojega naslonjača, roke v žepu svojega ponočnega plašča, ter mi pogledal preko rame. Bilo je jasno, mrzlo februarsko jutro in sneg prejšnjega dne je še vedno ležal na ulici ter se lesketal v zimskem solncu. Po sredi Baker Streeta ga je promet zoral v rujavo, sipko maso, na obeh straneh in ob hodnikih pa je bil še vedno tako bel kakor takrat, ko je zapadel. Sivi hodnik so očistili in postrgali; vzlic temu pa je bilo še nevarno gladko, tako da je bilo na ulici mnogo manj ljudi kot po navadi. In v smeri od postaje Metropolitan je prihajal samo ta človek, ki je s svojim ekscentričnim vedenjem vzbudil mojo pozornost.

Imel je kakih petdeset let, visok, postaven, imponujoč človek, polnega, močno izrazitega obraza in zapovedujoče postave. Oblečen je bil preprosto pa bogato; nosil je črn frak, svetel klobuk, lične rujave gamaše in sive hlače.

Toda njegovo obnašanje je bilo v kaj čudnem nasprotju z njegovo dostojanstveno obleko in obrazom; naglo je namreč hitel, semintja malo poskočil, podobno človeku, ki ni posebno vajen napenjati svoje noge. Medpotoma je mahal z roko gorindol, zmajeval z glavo in na vse mogoče načine pačil svoj obraz.

„Kaj vendar more ž njim biti?“ sem vprašal. „Po hišnih številkah se ozira.“

„Mislim, da prihaja k nam,“ je dejal Holmes in si mel roke.

„K nama?“

„Da; kakor vse kaže, me prihaja vprašat za svet. Mislim, da poznam take znake. Ha! Ali ti nisem povedal?“ Pri teh besedah je oni človek sopihajoč in hropeč planil proti vežnim vratom in s tako silo potegnil za naš zvonec, da je odmevalo po celi hiši.

Čez nekoliko trenutkov je bil v naši sobi; še vedno je sopihal, še vedno gestikuliral, toda v očeh mu je bilo videti toliko skrb in obupnost, da se je najino smehljanje na mah spremenilo v grozo in sočutje. Nekoliko časa ni mogel izpregovoriti besedice, marveč je zibal svoje telo ter se vlekel za lase kakor človek, ki so ga tirali skoraj do blaznosti. Nato je naenkrat planil pokonci in se s tako silo zaletel z glavo v zid, da sva obadva skočila k njemu ter ga spravila na sredo sobe. Sherlock Holmes ga je potisnil na stol, se vsedel poleg njega, mu gladil roko ter ga nagovoril z onimi

prijaznimi, tolažilnimi glasovi, ki jih je znal tako izborno uporabljati.

„Prišli ste k meni, da mi poveste svojo zgodbo, kaj ne da?“ je rekel. „Naglica vas je utrudila. Počakajte, prosim, da se malo od-
dahnete, potem me pa bo zelo veselilo, ako si bom mogel ogledati vsak problem, ki mi ga predložite.“

Prišlec je sedel skoraj več nego eno minuto, ne da bi bil izpregovoril; prsi so se mu močno dvigale in videti je bilo, kako je skušal premagati svojo razburjenost. Nato si je z robcem obrisal čelo, nategnil svoje ustnice ter se ozrl proti nama.

„Gotovo mislite, da sem blazen,“ je rekel.

„Jaz le vidim, da ste imeli velike neprilike,“ je odvrnil Holmes.

„Bog ve, da sem — tako nepriliko, da bi me lahko pripravila ob pamet, tako nenadna in strašna je. Javno sramoto bi že pretrpel, dasi sem možak, ki na njegovem značaju nikoli ni bilo niti najmanjšega madeža. Zasebna nesreča je tudi usoda vsakega človeka; toda to dvoje je prišlo obenem in v tako strašni obliki, da me je pretreslo v dno duše. Vrh tega nisem sam prizadet. Največja oseba v deželi utegne trpeti, ako ne najdem izhoda iz te grozne zadeve.“

„Prosim, pomirite se, gospod,“ je rekel Holmes, „in mi natanko povejte, kdo da ste in kaj se vam je tako strašnega prigodilo.“

„Moje ime,“ je odgovoril naš obiskovalec, „vam je najbrže znano. Jaz sem Aleksander Holder, družabnik bančne tvrdke Holder in Stevenson iz Threadneedle Streeta.“

Ime je bilo nama v resnici dobro znano kot ime starejšega družabnika druge največje zasebne banke v Londonu.

Kaj se je moglo zgoditi, da je prišel eden prvih londonskih meščanov v tako usmiljenja vredno stanje? Radovedno sva čakala, dokler ni navsezadnje premagal svoje razburjenosti in začel pripovedovati svojo zgodbo.

„Čutim, da je čas dragocen,“ je rekel, „in iz tega vzroka sem hitel semkaj, ko mi je policijski nadzornik nasvetoval, da naj si zagotovim vašo pomoč. Do Baker Streeta sem prišel s podulično železnico, odtod pa sem hitel peš, kajti vozovi vozijo le počasi po takem snegu. Iz tega vzroka sem bil tako brez sape; zelo malo namreč peš hodim. Sedaj se pa že bolje počutim in opisati vam hočem cel dogodek tako na kratko in vendar tako jasno, kolikor mi je le mogoče.“

„Znano vam je kakopak, da odvisi uspeh bančnega podjetja v precejšnji meri od tega, da smo zmožni najti ugodne investicije za svoj kapital, kakor tudi od tega, da razširimo naše zveze in pomnožimo število naših vložnikov. Eden najugodnejših načinov nalaganja denarja je nalaganje v obliki posojil, kjer je varnost brez dvoma. V tej smeri smo tekom zadnjih

malo let mnogo dosegli in mnogo plemenitih rodovin je, katerim smo posodili velike vsote denarja na njihove slike, knjižnice ali srebrnino.

„Včeraj dopoldne sem sedel v svojem uradu v banki, ko mi eden uradnikov prinese vizitko. Zganil sem se, ko sem ugledal ime, kajti bilo je ime nikogar drugega kakor — —, no, mislim, da je bolje, da niti vam ne povem več nego to, da je bilo ime, ki se vsak dan sliši po celi zemlji — eno najvišjih, najplemenitejših in najbolj vzvišenih imen na Angleškem. Ta čast je naredila name presilen vtisk in skušal sem izraziti to čustvo, ko je dotičnik vstopil; on pa je takoj prešel k stvari kakor človek, ki želi kar najhitreje dovršiti neprijetno nalogo.

„Mr. Holder,‘ je rekel, ‚izvedel sem, da imate navado posojati denar.‘

„Tvrdba posluje tako, ako je varnost dobra,‘ sem odgovoril.

„Neobhodno potrebno zame je,‘ je rekel, ‚da imam takoj petdeset tisoč funtov na razpolago. Tako majhno vsoto bi si seveda lahko desetkrat izposodil pri svojih prijateljih, jaz pa raje nastopim kupčijsko pot in sam uredim celo zadevo. Saj veste, da v mojem položaju ni modro vzprejemati obveznosti.‘

„Ako smem vprašati, za koliko časa želite to vsoto?‘ sem vprašal.

„Prihodnji ponedeljek prejmem večjo svoto denarja in tedaj vam popolnoma gotovo vrnem

posojilo in plačam obenem obresti, ki se vam jih bo vredno zdelo zaračunati. Zame pa je neobhodno potrebno, da dobim denar takoj.'

„V veliko čast bi si štel, da bi vam mogel podati to vsoto brez vsakega pogajanja iz svojega lastnega žepa,' sem rekel, 'ako ne bi bila nekoliko prevelika za moje moči. Če pa storim to imenom tvrdke, potem moram z ozirom na svojega družabnika zahtevati celo v vašem slučaju vso potrebno varnost.'

„Tudi meni je tako najljubše,' je rekel ter vzel v roke štirioglasto, črno maroško skrinjico, ki jo je položil na bližnji stol. 'Gotovo ste že čuli o króni z berili?'

„Ena največjih državnih dragocenosti je,' sem dejal.

„Tako je.' Odprl je skrinjico in tam na mehkem poltnobarvastem žametu je ležalo krasno draguljarsko delo, ki ga je bil omenil. 'Tukaj je devetintrideset velikih berilov,' je rekel, 'in vrednost njihovega zlatega okvira je neprecenljiva. Po najnižji cenitvi bi znašala vrednost te krone najmanj dvakrat toliko vsoto, kakor sem jo navedel. In pripravljen sem prepustiti jo vam kot varščino.'

„Vzel sem dragoceno skrinjico in nekoliko v zadregi gledal svojega presvitlega klijenta.

„Ali dvomite o njeni vrednosti?'

„Niti najmanj. Dvomim samo —'

„Ako imam jaz pravico, da jo vam prepustim, kajneda. V tem oziru smete biti popol-

noma pomirjeni. Niti v sanjah ne bi storil kaj takega, če ne bi bilo popolnoma gotovo, da mi bo v štirih dneh mogoče priti zopet ponjo. Zgolj formalnost je to. Ali je varščina zadostna?

„Obilna.“

„Iz tega izprevidite, Mr. Holder, da stavim v vas veliko zaupanje, ki se opira na to, kar sem čul o vas. Raditega se zanašam na vas, da ne boste samo diskretni in molčali o celi zadevi, ampak tudi, da boste z največjo skrbjo pazili na to krono; ni mi pač treba reči, da bi nastal velik javen škandal, ako bi se ji kaj pripetilo. Vsako poškodovanje bi bilo skoraj ravno tako resno kakor izguba, kajti na celem svetu ni berilov, ki bi bili tem enaki, in nemogoče bi jih bilo nadomestiti. Navzlic temu pa jo z vsem zaupanjem puščam pri vas, v ponedeljek dopoludne pa pridem osebno zopet ponjo.“

„Ker sem uvidel, da je bil moj klient resno pripravljen pustiti krono pri meni, nisem nobene besede več izpregovoril, pač pa sem poklical svojega blagajnika ter mu naročil, da izplača petdeset tisoč funtov šterlingov v bankovcih. Ko pa sem bil zopet sam in je dragocena skrinjica ležala tam na mizi pred menoj, se me je vseeno polastila nekaka bojazen radi neizmerne odgovornosti, ki sem si jo nakopal. Ker je bila krona državna lastnina, ni bilo nobenega dvoma, da bi nastal strašen škandal, če bi se ji kaj pripetilo. Žal mi je že bilo, ker

152 - Pa - Oja -

sem sploh privolil v to, da sem jo vzel v svoje varstvo. Ker pa je bilo sedaj že prepozno, da bi na tem kaj izpremenil, sem jo zaklenil v svojo zasebno blagajno, nato pa sem se lotil zopet svojega dela.

„Ko se je znočilo, sem spoznal, da bi bilo neprevidno, ako bi pustil tako dragoceno stvar v uradu. Kolikokrat so že vlomili v blagajne bankirjev, in zakaj ne bi sedaj tudi v mojo? Če bi se pa kaj takega prigodilo, v kako strašen položaj bi prišel! Raditega sem se odločil, da jo bom tekom teh malo dni nosil vedno seboj domov in zjutraj zopet z doma, tako da bo vedno v moji bližini. S tem namenom sem poklical izvoščeka ter se odpeljal s krono vred proti svoji hiši v Streathamu. Šele ko sem jo ponесel gor v hišo in jo zaklenil v svojo pisalno mizo v napravljalni sobi, sem se nekoliko od-
dahnul.

„Sedaj pa še nekaj besedi o mojem hišnem gospodarstvu, mr. Holmes, kajti želim, da natančno pregledate celo situvacijo. Moj hlapec in služabnik spita izven hiše, tako da se jih lahko pusti popolnoma na strani. Dalje imam tri hišine, ki služijo pri meni že celo vrsto let in kojih zanesljivost je vzvišena nad vsak dvom. Samo ena, in sicer druga hišina Lucija Parr, je šele samo nekaj mesecev v moji službi. Vendar je prišla z izvrstnim spričevalom in jaz sem bil do sedaj ž njo vedno popolnoma zadovoljen. Zelo lepo dekle je in s svojo lepoto

je že privabila marsikoga občudovalca, ki se je včasih potikal okoli hiše. To je edina njena slaba stran, vendar pa mislimo, da je v vsakem oziru popolnoma dobro dekle.

„Toliko o mojih poslih. Moja družina je tako majhna, da ne bom potreboval mnogo časa, da jo opišem. Vdovec sem in imam samo enega sina, Arturja. Ta mi je povzročil razočaranje, mr. Holmes, — hudo razočaranje. Seveda, dobro se zavedam, da imam vso krivdo le samemu sebi pripisovati. Ljudje pravijo, da sem ga jaz pokvaril. Morda sem ga res. Ko mi je umrla moja ljubljena žena, sem spoznal, da je bil on vse, kar sem mogel ljubiti. Nisem mogel prenašati, da bi mu tudi samo za en trenutek izginil smehljaj iz obraza. Nobene želje mu nisem odrekel. Morda bi bilo za naju obadva bolje, da bi bil malo bolj strog, imel sem pa kakopak najboljše namene.

„Imel sem naravno željo, da bi postal moj naslednik v trgovini, a ni bil za kupčijo. Bil je divji, trmast, in — da povem resnico — večje vsote denarja mu nisem mogel zaupati. Ko je bil še mlad, je postal član nekega aristokratskega kluba in ker je bil zelo prijetnega vedenja, je postal tamkaj kmalu ožji prijatelj celega števila ljudij, ki so imeli debele mošnjčke in potratne navade. Naučil se je kvaritati za velike vsote in zapravljati denar na turfu, tako da se je moral večkrat obrniti do mene s prošnjo, da bi mu dal predujma na

njegov denar, da poplača svoje častne dolgove. Več nego enkrat je skušal zapustiti to nevarno družbo, ki ga je imela v svoji oblasti, pa vedno ga je njegov prijatelj sir George Burnwell pregovoril, da je ostal.

„Nisem se čudil, da je zadobil človek, kakor je sir George Burnwell, tak vpliv čezenj, saj ga je pogosto pripeljal v mojo hišo in jaz sam sem spoznal, da se nisem mogel ustavljati njegovemu očarujočemu vedenju. Starejši je od Arturja, svetovno olikan človek od nog do glave, človek, ki je bil povsodi in je videl vse, izvrsten družabnik in velike osebne lepote. Kadar pa razmišljam o njem hladnokrvno in daleč od njegove mameče zunanosti, sem z ozirom na njegovo cinično govorjenje in pogled, ki sem ga opazil v njegovih očeh, prepričan, da je to človek, ki se mu nikakor ne more zaupati. Tako mislim jaz in takih misli je tudi moja mala Mary, ki ima to žensko lastnost, da kmalu spozna značaje.

„Sedaj preostaja samo še ona, da jo popišem. Ona je moja nečakinja. Ko mi je pred petimi leti brat umrl in jo pustil samo na svetu, sem jo vzel za svojo in vedno skrbel zanjo, kakor da bi bila moja lastna hči. Ona je solnčni žarek v moji hiši — nežna, ljubka, lepa, čudovita gospodinja, in vendar tako nežna, mirna in mila, kakor le more biti ženska. Ona je moja desna roka. Sam ne vem, kaj bi brez nje začel. Samo enkrat je ravnala proti mojim željam.

Moj fant jo je dvakrat zaprosil za njeno roko, kajti ljubi jo udano; pa vsakokrat ga je zavrnila. Moje mnenje je, da bi bila ona edina oseba, ki bi ga mogla pripeljati na pravo pot in da bi njegova ženitev utegnila izpremeniti celo njegovo življenje; a sedaj je, žal, prepozno — za vedno prepozno!

„Sedaj, mr. Holmes, poznate vse ljudi pod mojo streho in tako lahko nadaljujem svojo nesrečno zgodbo.

„Ko smo tisti večer pili po večerji kavo v naši družabni sobi, sem povedal Arturju in Mary o svojem doživljanju in o dragocenem zakladu, ki ga imamo pod streho; zamolčal sem kakopak samo ime svojega klijenta. Lucija Parr, ki je prinesla kavo na mizo, je odšla iz sobe; dobro vem to; ne morem pa priseči, da so bila vrata zaprta. Artur in Mary sta se močno zanimala za celo stvar in želela videti slovito krono, meni pa se je zdelo najbolje, da jo pustim pri miru.

„Kam pa ste jo dali?“ je vprašal Artur.

„V pisalno mizo.“

„No, nadejam se, da ne vlomijo v hišo tatovi ponoči,“ je rekel.

„Zaklenil sem jo,“ sem odgovoril.

„V tisto staro pisalno mizo gre vsak star ključ. Ko sem bil še mlad fantič, sem jo večkrat odprl s ključem omare za jedilno posodo, ki je v prednji sobi.“

„Ker je imel navado malo bolj nebrzdano govoriti, sem se malo zmenil za njegove besede. Tisto noč pa je prišel zelo resnega obraza za menoj v mojo sobo.

„Slišite, oče,‘ je rekel s povešenimi očmi, ali mi morete dati dvesto funtov?’

„Ne, ne morem,‘ sem odgovoril strogo. „V denarnih zadevah sem bil itak že preveč radodaren s teboj.‘

„V resnici ste mi bili zelo dobri,‘ je rekel, vendar moram dobiti ta denar, sicer se ne morem več prikazati v klubu.‘

„To bi bilo prav dobro!’ sem vzkliknil.

„Da, ali vi ne bi hoteli, da bi bil brezčasten človek,‘ je rekel. „Take sramote ne bi mogel prenašati. To vsoto moram dobiti in ako mi je vi ne daste, moram pač druga sredstva pozkusiti.‘

„Bil sem zelo razljučen, kajti to je bila že tretja prošnja tekom meseca. „Od mene ne dobiš niti beliča več,‘ sem zavpil; on pa se je priklonil in brez vsake nadaljne besede odšel iz sobe.

„Po njegovem odhodu sem odprl pisalno mizo, se prepričal, da je bil moj zaklad tamkaj ter jo zopet zaklenil. Nato sem odšel po hiši, da se prepričam, je li vse v redu — to delo navadno prepuščam svoji Mary, tisto noč pa se mi je zdelo najbolje, da sam vse storim. Prišedši dol po stopnicah, sem opazil pri stranskem

vežnem oknu Mary samo; ko sem prišel bliže, ga je pravkar zaprla in zapahnila.

„Povejte mi, oče,“ je rekla nekoliko zmedenjena, kakor se mi je dozdevalo, „ali ste vi dali Luciji dovoljenje, da sme danes zvečer iz doma?“

„Jaz že ne.“

„Ravnokar je prišla skozi zadnja vrata domov. Sicer se mi zdi, da ni bila dalj kot pri stranskih vratih, da se je sešla z nekom; mislim pa, da to ni nič kaj varno in je treba narediti konec temu.“

„Jutri zjutraj govori ž njo, ali pa storim jaz, če ti je ljubše. Ali si prepričana, da je vse zaklenjeno?“

„Popolnoma, oče.“

„Potem pa lahko noč.“ Poljubil sem jo ter odšel zopet v svojo spalnico, kjer sem kmalu zaspal.

„Potrudim se sicer, mr. Holmes, da vam povem prav vse, karkoli se utegne nanašati na ta slučaj, vseeno vas pa prosim, da me vprašate o vsaki stvari, ki vam je ne povem dovolj jasno.“

„Ravno nasprotno, vaše poročilo je nenavadno jasno.“

„Sedaj pa prihajam k onemu delu svoje zgodbe, ki bi o njem želel, da vam ga prav posebno natančno opišem. Ne spim posebno trdo, velika skrbnost pa je ono noč brez dvoma povzročila, da sem še manj trdno spal kot po

navadi. Okolo dveh ponoči me je zbudil nek glas v hiši. Utihnil je, predno sem se popolnoma prebudil, naredil pa je name nekak utis, kakor da bi bil nekdo narahlo zaprl neko okno. Mirno sem ležal in napeto poslušal. Naenkrat sem v svojo grozo začul razločen glas stopinj, ki so se tiho premikale v sosednji sobi. Tresoč se po celem telesu, sem se splazil iz postelje ter pokukal izza vrat svoje opravljalne sobe.

„Artur!“ sem zavpil, „ti lopov! Ti tat! Kako se drzneš dotakniti krone!“

„Plin je bil na pol privit, prav kakor sem ga bil pustil, in moj nesrečni sin je v samih hlačah in srajci stal zraven luči in držal krono v svojih rokah. Videti je bilo, kakor da jo z vso svojo močjo zvija ali krivi. Vzpričo mojega krika jo je izpustil iz rok in prebledel kakor smrt. Jaz pa sem pobral krono in si jo ogledal. Eden zlatih rogljev s tremi berili je manjkal.

„Ti lopov!“ sem zavpil od jeze ves iz sebe. „Ti si jo razdejal! Za vedno si me onečastil! Kje so dragulji, ki si jih ukradel?“

„Ukradel!“ je vzkliknil.

„Da, ukradel, ti tat!“ sem kričal ter ga stresel za ramo.

„Nobenega ne manjka. Nobenega ne more manjkati,“ je rekel.

„Trije manjkajo. In ti veš, kje da so. Ali naj te ne imenujem samo tatu, marveč tudi še lažnika? Mar nisem videl, kako si skušal še en rogelj odlomiti?“

„Sedaj pa ste mi že dovolj priimkov dali,‘ je odgovoril, tega ne morem dalje prenašati. O tej zadevi ne zinem nobene besedice, dokler me ne prenehate žaliti. Zjutraj pa zapustim vašo hišo in upam, da se že sam prerinem po svetu.’

„Zapustil jo boš v rokah policije!’ sem zavpil skoraj na pol blazen od skrbi in jeze. ‚To stvar hočem dognati do dna.’

„Od mene ne izveste ničesar,‘ je rekel tako strastno, kakor si nisem mogel misliti o njem. ‚Ako pa pokličete policijo, naj še policija dožene, kar more.’

„Sedaj je bila že cela hiša pokonci, kajti v svoji jezi sem vpil na vse grlo. Mary je najprvo prihitela v mojo sobo, in ko je zagledala krono in Arturjev obraz, je hipoma spoznala, kaj se je zgodilo, zavpila in se nezavestna zgrudila na tla. Poslal sem hišino po policijo in ji takoj poveril celo preiskavo. Ko sta nadzornik in en stražnik stopila v hišo, me je vprašal Artur, ki je stal s prekrižanimi rokami in mračnega čela tamkaj, ali nameravam njega obdolžiti tatvine. Odgovoril sem mu, ker je razdejana krona narodna last, cela zadeva ni več zasebna, marveč je postala javna. Bil sem odločen pustiti postavi prosto pot v vsakem oziru.

„Vi me,‘ je dejal, ‚vendar ne boste dali kar takoj aretovati. V vašo kakor tudi v mojo ko-

rist bi bilo, ako mi dovolite, da za pet minut zapustim hišo.'

„Da bi pobegnil ali pa morda skril, kar si ukradel,' sem rekel. In ko sem spoznal strašni položaj, ki sem vanj zašel, sem ga lepo prosil, da naj se spomni, da se ne gre samo za mojo čast, marveč tudi za čast osebe, ki je mnogo višja od mene, da more povzročiti s tem škandal, ki bi pretresal celo državo. On ga pa lahko odvrne, samo da pove, kaj je storil z onimi manjkajočimi tremi kameni.

„Ti seveda lahko kljubuješ celi stvari,' sem dejal, 'toda zaloten si bil pri dejanju samem in nobeno priznanje bi ne moglo narediti tvoje krivde manj ostudne. Ako pa stvar vsaj toliko popraviš, kolikor je v tvoji moči, ter nam poveš, kje so berili, bo vse odpuščeno in pozabljeno.'

„Ohranite si svoje odpuščanje za one, ki vas zanj prosijo,' je odgovoril ter se porogljivo obrnil od mene. Spoznal sem, da je bil preveč zakrknjen, da bi mogle moje besede le količkaj nanj vplivati. Tako mi je preostajalo samo eno. Poklical sem nadzornika ter mu ga izročil v varstvo. Preiskali so ne samo njegovo osebo, temveč tudi njegovo sobo in vsak del hiše, kamor bi bil mogel skriti dragulje. A nobenega sledu ni bilo mogoče najti, in ravno tako nesrečni fant vzlic vsem prošnjam in grožnjam ni hotel odpreti svojih ust. Davi so ga odpeljali v zapor, jaz pa sem najprej izpolnil vse

policijske formalnosti, nato pa odhitel naravnost k vam, da vas lepo poprosim, da bi posvetili svoje zmožnosti razkritju cele zadeve. Policija je odkrito priznala, da za sedaj ne more ničesar ukreniti. Naredite lahko vse stroške, ki se vam zde potrebni. Jaz sam sem že razpisal nagrado tisoč funtov. Moj Bog, kaj mi je storiti! V eni noči sem izgubil svojo čast, svoje dragulje in svojega sina! Oh, kaj mi je storiti!“

Prijel se je za glavo, zibal semintja ter jokal kakor otrok, ki mu presega žalost vse besede.

Sherlock Holmes je sedel nekoliko minut molče na svojem stolu; čelo mu je bilo nagubančeno, oči uprte v ogenj.

„Ali vzprejemate mnogo družbe?“ je vprašal.

„Nikogar razun svojega družabnika in njegove rodbine in včasih kakega Arturjevega prijatelja. Sir George Burnwell je bil zadnje čase nekaterikrat pri nas. Sicer pa, mislim, nikdo drugi.“

„Ali mnogo zahajate v družbo?“

„Artur pač. Mary in jaz sva pa navadno doma. Nobeden naju ne mara posebno zanj.“

„Za mlado dekle je to nenavadno.“

„Ona je zelo mirne narave. Poleg tega ni več posebno mlada. Ima že štirindvajset let.“

Kakor povzamem iz vaših besedi, je ta zadeva tudi njo močno pretresla.“

„Strašno! Še mnogo bolj kot mene.“

„Torej niti vi niti ona ne dvomita o krivdi vašega sina?“

„Kako pa naj dvomimo, ako sem na svoje lastne oči videl krono v njegovih rokah.“

„Po mojem mnenju ta dokaz nič kaj ne drži. Ali je bila krona poškodovana?“

„Da, zvita je bila.“

„Ali se vam potem ne zdi mogoče, da jo je morda skušal zopet zravnati?“

„Bog vas blagoslovi! Začeli ste delovati v moje in njegovo dobro, kolikor je v vaši moči. Vendar je ta naloga preveč težavna. Kaj pa je sploh imel tam opraviti? Ako je bil njegov namen nedolžen, zakaj mi pa tega ni povedal?“

„Res je tako. Ako pa je kriv, zakaj pa si ni izmislil kako laž? Meni se zdi, da se da iz njegove molčečnosti oboje razlagati. Nekaj čudnih okoliščin je pri tem slučaju. Kaj pa pravi policija o šumu, ki vas je zbudil iz spanja?“

„Dejali so, da ga je morda povzročil Artur, ko je zaprl vrata svoje spalnice.“

„Prav verjetno! Kakor da bi človek, ki hoče izvršiti velik zločin, loputal z vrati, da bi spravil celo hišo pokonci. Kaj pa pravijo tam o izginotju teh draguljev?“

„Še vedno preiskujejo oboje in pohištvo, v nadi, da jih najdejo.“

„Ali jim je prišlo na misel, da bi tudi okoli hiše pogledali?“

„Da, izredno eneržijo so pokazali. Cel vrt so že natančno preiskali.“

„Moj dragi,“ je rekel Holmes, „ali vam ni sedaj očito, da sega ta zadeva mnogo dalje nego se je prav izpočetka dozdevalo vam in policiji? Vam se zdi cel slučaj čisto enostaven. Meni pa se zdi zelo zamotan. Pomislite, kaj vse sledi iz vaše teorije. Vaše mnenje je, da je vaš sin prišel z veliko nevarnostjo iz svoje spalnice v vašo opravljalno sobo, odprl vašo pisalno mizo, vzel krono, odlomil z veliko silo in močjo en kos, se podal na nek drug prostor, skril tri bisere izmed devetintridesetih tako spretno, da jih nikdo ne more najti, nato pa se je zopet vrnil z ostalimi šestintridesetimi nazaj v sobo, kjer se je izpostavil največji nevarnosti, da ga kdo opazi. Sedaj vas pa vprašam, ali drži ta teorija?“

„Kaj mi pa preostaja drugega?“ je zavpil bankir z obupno gesto. „Ako so njegovi nagibi nedolžni, zakaj pa jih ne pojasni?“

„Vaša naloga je, da to doženete,“ je odvrnil Holmes; „radi tega se bomo, mr. Holder, skupaj podali v Streatham ter si nekoliko natančneje ogledali vse podrobnosti.“

Moj prijatelj je izrazil željo, da jih še jaz spremljam na njuni poti; tej želji sem prav rad ustregel, kajti zgodba, ki sem jo pravkar slišal, je mogočno vzbudila mojo radovednost in moje sočutje. Priznati moram, da se mi je zdela krivda bankirjevega sina prav tako očita

kot njegovemu nesrečnemu očetu; vseeno pa sem v toliki meri zaupal Holmesovi sodbi, da sem čutil, da moramo toliko časa upati, dokler je on nezadovoljen s tem tolmačenjem. Na celi poti proti južnemu predmestju skoraj ni izpregovoril besedice, pač pa je bil globoko zamišljen. Videti je bilo, da je novo upanje navdalo našega klijenta in začel se je razgovarjati z menoj o svojih kupčijskih zadevah. Po kratki vožnji po železnici in kratki hoji smo dospeli do Fairbanka, do skromnega bivališča velikega bankirja v Streathamu.

Fairbank je bila precej velika hiša iz belega kamnja, ki je stala od ceste nekoliko korakov nazaj odmaknjena. Dve poti za kočije in s snegom pokrita trata so se razprostirali od hiše dol do dveh velikih železnih vrat. Na desni strani je bila majhna goščava, iz katere se je prišlo do ozke steze med dvema živima plotoma, ki je držala od ceste do kuhinjskih vrat in služila raznim trgovcem kot vhod. Na levi strani pa je držala kratka pot do hlevov; ta pot ni ležala na hišnem ozemlju, ker je bila javen, četudi malo rabljen prehod. Holmes je pustil naju pri vratih, sam pa je šel preko trate, hodil po stezi okoli vrta zadaj tja do pota v hlev. Tako dolgo se je zadržal, da sva z mr. Holderjem odšla v jedilnico in pri ognju čakala, da se vrne. Molče sva sedela, ko so se odprla vrata in je neka mlada dama stopila v sobo. Bila je nekoliko večja od srednje postave,

drobna, temnih las in oči, ki so bili v primeri s popolnoma blede barvo njenega obraza še bolj črni videti. Ne vem se spominjati, da bi bil kdaj videl ženski obraz, ki bi bil tako smrtnobled kot je bil njen. Celo ustnice so bile brez barve, oči pa rdeče od joka. Ko je molče stopila v sobo, je naredila name še bolj žalosten utis kakor bankir zjutraj, in to je bilo toliko značilnejše za njo, ker je bila očitno ženska krepkega značaja, ki ima samo sebe popolnoma v oblasti. Ne oziraje se na mojo navzočnost, je stopila naravnost k svojemu stricu ter ga nežno pobožala po čelu.

„Ali ste že zaukazali, da naj Arturja izpuste?“ je vprašala.

„Ne, ne, dekle moje, ta stvar se mora temeljito dognati.“

„Jaz pa sem prepričana da je nedolžen. Dobro veste, da ženske prav sodijo. Dobro vem, da ni nič hudega storil in da vam bo žal, da ste tako strogo postopali z njim.“

„Zakaj pa potem molči, ako je nedolžen?“

„Kdo ve? Morda radi tega, ker je bil tako razkačen, ker ste njega sumničili.“

„Kako naj bi ga ne sumničil, ko sem ga na svoje lastne oči videl s krono v rokah?“

„Oh, samo pobral jo je, da bi si jo ogledal. Oh, dajte, zanesite se na mojo besedo, da je nedolžen. Pustite stvar pri miru in ne recite ničesar več. Tako grozno je misliti, da je naš ljubi Artur v ječi!“

„Stvari ne pustim pri miru, dokler ne najdemo draguljev — nikoli, Mary! Tvoja ljubezen do Arturja te tako zelo slepi, da ne vidiš, kakšne strašne posledice ima ta zadeva zame. Na noben način je ne potlačim in zato sem pripeljal iz Londona nekega gospoda, ki si bo celo stvar natančnejše ogledal.“

„Tega-le gospoda?“ je vprašala ter se ozrla proti meni.

„Ne, njegovega prijatelja. Želel je, da bi ga pustila nekaj časa samega. Sedaj je doli na poti, ki vodi do hleva.“

„Na poti, ki drži k hlevu?“ In povzdignila je svoje temne obrvi. „Kaj pa se nadeja najti tamkaj? Ah, kajne, ta-le je. Nadejam se, gospod, da se vam posreči dokazati, da je moj bratranec Artur v resnici nedolžen pri tem zločinu.“

„Docela se strinjam z vašim mnenjem in se z vami vred nadejam, da nam bo mogoče to dokazati,“ je odvrnil Holmes ter stopil do rogoznice, da si otrka sneg s čevljev. „Zdi se mi, da imam čast govoriti z miss Mary Holderjevo. Ali vam smem staviti eno ali dve vprašanji?“

„Prosim, gospod, samo ako kaj pomaga v razjasnjenje te strašne zadeve.“

„Ali niste vi sami snoči ničesar slišali?“

„Ničesar, dokler ni začel stric tako na glas govoriti. Njega sem čula in prišla dol.“

„Zvečer ste vi zaprli okna in vrata. Ali ste pa zapahnila vsa okna?“

„Sem.“

„Ali so bila tudi davi zapahnjena?“

„Bila so.“

„Imate hišino, ki ima ljubimca, ali ne? Zdi se mi, da ste snoči svojemu stricu dejali, da je odšla z doma, da se snide ž njim, kajneda?“

„Da, in to je bila ono dekle, ki je streglo v sobi in ki je morda slišalo stričeve besede o kroni.“

„Že razumem. Vi sklepate, da je ona potem odšla k svojemu dragemu in da sta onadva sklenila izvršiti to tatvino.“

„Kaj pa koristijo vse te negotove teorije,“ je bankir nepotrpežljivo vzkliknil, „ko sem vam že povedal, da sem sam videl Arturja s krono v rokah?“

„Počakajte malo, mr. Holder. K temu se že še povrnemo. Ostanimo pri tem dekletu, miss Holderjeva. Kaj ne, vi ste jo videli, kako se je vrnila skozi kuhinjska vrata?“

„Da. Ko sem prišla pogledat, ako so vrata zapahnjena, sem jo srečala, ko se je splazila noter. V temi sem tudi opazila onega človeka.“

„Ali ga poznate?“

„O, kakopak, trgovec z zelenjavo je, ki nam jo vsak dan pripelje. Francis Prosper mu je ime.“

„Stal je,“ je rekel Holmes, „na levi strani vrat — to se pravi, bolj gor po stezi, kakor je treba, da se pride do vrat, ali ne?“

„Da, tako je.“

„Ali nima lesene noge?“

Nekaka bojazen se je pojavila v izrazovitih črnih očeh mlade dame. „Slišite, vi ste pa kakor čarovnik,“ je dejala. „Kako veste to?“ Nasmejala se je, a na drobnem, strogem Holmesovem obrazu ni bilo videti nobenega odgovarjajočega nasmehljaja.

„Zelo bi me veselilo, ako bi mogel še malo gor stopiti,“ je rekel. „Mogoče se me loti tudi želja, da še enkrat pogledam okrog hiše. Predno pa grem gor, bi bilo morda dobro, ako bi si ogledal spodnja okna.“

Naglo je stopal od enega do drugega in se ustavil samo pri velikem oknu, ki je držalo iz veže na pot proti hlevu. Odprl ga je in s svojim povečevalnim steklom natančno preiskal okenski naslon. „Sedaj pa pojdimo gor,“ je rekel naposled.

Bankirjeva napravljalna soba je preprosto opravljena majhna soba s sivo preprogo, veliko pisalno mizo in podolgastim zrcalom. Holmes je stopil najprej k pisalni mizi in si dobro ogledal ključavnico.

„S katerim ključem jo navadno odpirate?“ je vprašal.

„Z onim, kakor ga je omenil moj sin — s ključem od omare za posodo.“

„Ali ga imate pri sebi?“

„Tam na toaletni mizi je.“

Sherlock Holmes ga je vzel v roke in odprl pisalno mizo.

„Zapira se čisto tiho,“ je rekel. „Ni čuda, da se niste zbudili. V tej skrinjici pa je krona, kaj ne?“ Odprl je skrinjico, vzel iz nje krono ter jo položil na mizo. Bila je krasno draguljarsko delo in kameni so bili najlepši, kar sem jih kdaj videl. Na eni strani krone je bil rob upognjen, počen in tam je bil odtrgan en rogljič s tremi dragulji.

„Mr. Holder,“ je rekel Holmes, „tukaj na tej strani je rogljič, ki je ravno tak kakor oni, ki se je izgubil. Dovolite mi, da vas prosim, da bi ga odlomili.“

Bankir se je kar stresel od groze. „Niti v sanjah ne bi poizkusil,“ je rekel.

„Bom pa jaz.“ Holmes je napenjal vse svoje moči, pa brez uspeha. „Čutim sicer, da se malo udaja,“ je rekel, „vendar bi zelo dolgo časa trajalo, da bi ga odlomil, akoravno sem ne- navadno močan v prstih. Navaden človek bi tega ne mogel storiti. In kaj mislite, da bi se zgodilo, ako bi ga odlomil, mr. Holder? Počilo bi kakor bi kdo s samokresom ustrelil. In vi mi hočete dopovedati, da se je vse to zgodilo komaj nekaj korakov daleč od vaše postelje in da niste ničesar slišali?“

„Sam ne vem, kaj naj bi si mislil. Vse mi je popolnoma nejasno.“

„Morda vam postane kmalu jasneje. Kaj pa vi pravite, miss Holderjeva?“

„Priznati moram, da sem ravno tako zmedena kot stric.“

„Ali je imel vaš sin čevlje ali copate na nogah, ko ste ga videli?“

„Na sebi ni imel drugega, kakor hlače in srajco.“

„Hvala vam. Tekom tega poizvedovanja in preiskovanja nam je bila sreča nenavadno mila, in ako se nam sedaj ne posreči stvari razjasniti, bo vseskozi naša krivda. Sedaj bom pa z vašim dovoljenjem nadaljeval svoje preiskovanje zunaj hiše, mr. Holder.“

Na svojo izrecno prošnjo je odšel sam; izjavil je namreč, da bi mu vse nepotrebne stopinje nalogo samo še bolj oteževale. Po dobro uro trajajočem delu se je naposled zopet vrnil; na čevljih je imel množino snega, obraz pa je bil nedoumen kakor vedno.

„Mislim, da sem sedaj videl vse, kar je mogoče videti, mr. Holder,“ je rekel; „in najbolje vam morem biti na uslugo, če se povrnem domov.“

„Kaj pa dragulji, mr. Holmes. Kje pa so?“

„Tega pa vam ne morem povedati.“

Bankir je začel sklepati roke. „Nikoli več jih ne vidim!“ je zavpil. „In moj sin? Ali mi ne daste nobenega upanja?“

„Moje mnenje se ni prav nič predrugačilo.“

„Kaj se je pa za božjo voljo potem vendar godilo snoči v moji hiši?“

„Ako me morete obiskati jutri zjutraj med deveto in deseto uro v mojem stanovanju v Baker Streetu, me bo zelo veselilo, ako vam

bom mogel stvar pojasniti. Kakor sem razumel, mi daste pri svojem delu za vas carte blanche, seveda samo v tem slučaju, da dobim dragulje, in ne stavite nobene meje vsoti, ki jo utegnem zahtevati.“

„Celo svoje premoženje bi dal, da bi jih dobil zopet nazaj.“

„Jako dobro. Do označene ure si bom stvar pobližje ogledal. Z Bogom! Vendar pa se kaj lahko zgodi, da pridem pred večerom še enkrat semkaj.“

Meni je bilo jasno, da si je moj tovariš že ustvaril svojo sodbo glede tega slučaja, čeprav si nisem mogel niti najmanj misliti, kakšni so bili njegovi sklepi. Med potjo proti domu sem ga skušal nekolikokrat izpraševati o celi zadevi, on pa je spretno zasukal pogovor na drug predmet, tako da sem končno ves obupan vse poizkuse opustil. Ura še ni bila tri, ko sva bila zopet doma. Odhitel je v svojo sobo in se čez nekoliko časa zopet vrnil preoblečen kot navaden postopač. S svojim navzgor zavihanim ovratnikom, s svojo svetlo, oguljeno obleko, rdečo ovratnico in ponošenimi čevlji je bil v resnici cel postopač.

„Menim, da bo to zadostovalo,“ je rekel ter se pogledal v zrcalo nad kaminom. „Prav rad bi, da bi šel tudi ti z menoj, Watson, a se bojim, da to ne gre. Morda sem na pravem sledu, morda se pa tudi motim; na vsak način pa bom do večera vse vedel. Nadejam se, da

bom čez nekoliko ur zopet tukaj.“ Odrezal si je kos mesa od krače na stranski mizi, ga položil med dva odrezka kruha, vteknil to preprosto večerjo v žep ter se podal na svojo pot.

Ravno sem bil izpil svoj čaj, ko se je povrnil; očitvidno je bil zelo dobre volje ter zibal star čevelj z elastičnimi stranmi v svoji roki. Vrgel ga je v kot ter si nalil čašo čaja.

„Oglasil sem se samo mimogrede,“ je rekel. „Grem pa takoj zopet naprej.“

„Kam pa?“

„Oh, na drugo stran Westenda. Morda preteče nekaj časa, predno se vrnem. V slučaju, da se zakasnim, ne čakaj name.“

„Kako pa kaj napreduješ?“

„Oh, tako, tako. Ni, da bi se pritoževal. Izza svojega odhoda sem bil že v Streathamu, a se nisem oglasil v bankirjevi hiši. Prav lep majhen problem je to, in prav nerad bi ga pogrešal. Vendar ne smem tjavendan brbljati tukaj; sleči moram to zloglasno obleko ter postati to kar sem.

Iz njegovega obnašanja sem spoznal, da je imel več vzroka biti zadovoljen, nego bi mogel človek samo sklepati iz njegovih besedi. Oči so se mu iskriale in celo rahla rdečica se mu je prikazala na bledem obrazu. Pohitel je navzgor, nekoliko minut pozneje sem ga pa slišal zaloputniti vežna vrata; vedel sem, da se je nanovo podal na svojo prijetno pot.

Čakal sem tja do polnoči; ker pa se še vedno ni povrnil, sem odšel v svojo sobo. Nič ne-
navadnega ni bilo, ako je izostal kar cele
dneve in noči, kadar je uspešno zasledoval
sled; zbok tega se nisem čudil, da ga še ni
bilo. Ne vem, ob kateri uri se je povrnil, ko
pa sem naslednje jutro prišel dol k zajutreku,
je bil že tamkaj s čašo čaja v eni in s častnikom
v drugi roki tako svež in čil, kakor le mogoče.

„Oprosti mi, ker sem brez tebe začel, Wat-
son,“ je rekel; „toda spomni se, da bo naš kli-
jent kmalu tukaj.“

„Devet je že proč,“ sem odgovoril. „Prav
nič se ne bi čudil, ako bi bil to on. Zdi se mi,
da sem slišal zvonec.“

In v resnici je bil naš prijatelj bankir. Iz-
premembra pa, ki se je zgodila na njem, me je
pretresla, kajti njegov široki in polni obraz je
bil sedaj suh in upadel, lasje so pa bili še bolj
sivi videti. Vstopil je tako utrujen in izmučen,
da je bil njegov nastop še bolj mučen kakor
pa njegova silovitost prejšnjega dne, in ko sem
mu ponudil stol, se je kar zgrudil nanj.

„Sam ne vem, kaj sem storil, da sem tako
strašno izkušan,“ je rekel. „Še pred dvema
dnevoma sem bil srečen človek brez najmanjše
skrbi na svetu. Sedaj me pa čaka samotna in
sramotna starost. Ena žalost sledi drugi. Moja
nečakinja Mary me je zapustila.“

„Zapustila?“

„Da. Njena postelja je bila davi nedotaknjena, njena soba prazna, na mizi v veži pa je ležalo pismo. Snoči sem ji v svoji žalosti, ne v jezi, rekel, da bi bilo vse dobro, ako bi se bila poročila z mojim sinom. Morda je bilo nepremišljeno od mene, da sem kaj takega bleknil. In v svojem pismu se ozira na to mojo opazko. „Dragi moj stric! Čutim, da sem vam nakopala neprilike in da se ta strašna nesreča ne bi zgodila, ako bi drugače ravnala. S to mislijo v glavi ne morem nikoli več biti srečna pod vašo streho in čutim, da vas moram za vedno zapustiti. Nikarte skrbeti za mojo prihodnjost, kajti zanjo je že poskrbljeno. Pred vsem pa me ne iščite, kajti to delo bi bilo brezuspešno in neugodno zame. Živa ali mrtva, vedno ostajam Vaša ljubeča Vas Mary.“ — Kaj hoče reči s tem pismom, mr. Holmes? Ali mislite, da kaže na samomor?“

„Ne, ne, ničesar takega. To je morda najboljša rešitev, ki je mogoča. Nadejam se, mr. Holder, da se bližate koncu svojih neprilik.“

„Ha! Ali res! Nekaj ste čuli, mr. Holmes. Nekaj ste izvedeli! Kje so dragulji?“

„Tisoč funtov za vsakega se vam ne bi zdelo preveč, kaj?“

„Deset bi jih plačal.“

„Toliko ne bi bilo potrebno. Tri tisoč zadostuje. Dalje ste razpisali tudi majhno nagrado, kajneda? Ali imate svojo čekovno knji-

žico pri sebi? Tukaj je pero. Najbolje je, ako napišete ček za štiri tisoč funtov.“

Ves začuden je bankir napisal zaželeni ček. Holmes je stopil k svoji pisalni mizi, vzel iz nje majhen trioglat kos zlata s tremi vdelanimi dragulji, ter ga vrgel na mizo.

Z glasnim in veselim krikom je naš klijent segel po njem.

„Vi ga imate!“ je zastokal. „Rešen sem! Rešen sem!“

Veselje je enako silno vplivalo nanj kakor žalost, in vteknil je dragulje v nedrije.

„Sedaj pa ste mi še nekaj drugega dolžni, mr. Holder,“ je rekel Sherlock Holmes precej resno.

„Dolžan!“ In prijel je za pero. „Povejte mi vsoto in plačam vam jo.“

„Ne, meni niste ničesar dolžni. Pač pa ste dolžni prositi odpuščanja onega plemenitega fanta, vašega sina, ki se je v tej zadevi obnašal, da bi bil jaz ponosen, ako bi se moj lastni sin tako vedel, ako bi ga morda kdaj imel.“

„Potemtakem jih torej Artur ni vzel?“

„Že včeraj sem vam rekel, da ne, in danes še enkrat ponavljam.“

„Ali ste prepričani o tem? Pohitimo torej na mestu k njemu, da ga obvestimo, da je resnica prišla na dan.“

„Njemu je že znana. Ko sem vse dognal, sem imel ž njim pogovor; in ko sem izpre-

videl, da mi on noče povedati svoje zgodbe, sem pa jo jaz njemu povedal in tako mu ni preostalo drugega, kakor priznati, da imam prav ter pristaviti še tiste male podrobnosti, ki mi niso bile popolnoma jasne. Vaša današnja novica mu pa nemara odpre ustnice.“

„Povejte mi za Božjo voljo vendar, kakšna je ta skrivnostna zadeva?“

„Storiti hočem tako in vam tudi pokazati pot, po kateri sem jo razrešil. Pred vsem mi pa dovolite, da vam povem ono, kar je meni najtežje povedati, vam pa najtežje slišati. Sir George Burnwell in vaša nečakinja Mary sta bila med seboj dogovorjena. Sedaj sta tudi skupno zbežala.“

„Moja Mary? Nemogoče!“

„Na nesrečo je žal še več kakor mogoče, gotovo je. Niti vi, niti vaš sin nista poznala pravega značaja tega človeka, ko ste mu dovolili vstop v vašo družino. On je eden najbolj nevarnih ljudi na Angleškem — uničen igralec, popolnoma obupan lopov, človek brez srca in vesti. Vaša nečakinja ni ničesar vedela o takih ljudeh. Ko ji je govoril o svoji ljubezni do nje, kakor je storil že stotero drugim pred njo, si je ona laskala, da je premagala njegovo srce. Vrag sam najbolje ve, kaj ji je govoril, a naposled je postala njegovo orodje in je imela navado vsak večer se shajati z njim.“

„Tega ne morem in nočem verjeti!“ je vzkliknil bankir bled kot stena.

„Potem vam povem, kaj se je v včerajšnji noči v vaši hiši zgodilo. Ko je vaša nečakinja mislila, da ste se podali v svojo sobo, se je splazila dol in se razgovarjala s svojim ljubimcem skozi okno, ki drži na pot do hleva. Njegove stopinje so popolnoma pomandrane v snegu, tako dolgo je stal tam. Pripovedovala mu je tudi o kroni. Njegovo zlobno poželenje po zlatu se je vzpričo te novice mogočno razvnelo in naredil jo je pokorno svoji volji. Nikakor ne dvomim, da je tudi vas ljubila, vendar so ženske, v katerih zamori ljubezen ljubimca vse druge ljubezni, in po mojih mislih je tudi ona bila taka. Poslušala je njegova navodila, ko je naenkrat zagledala vas prihajati po stopnicah; radi tega je hitro zaprla okno, vam pa povedala, da je ena služkinj odšla iz hiše k ljubimcu z leseno nogo, kar je bilo seve vse gola resnica.

„Vaš sin Artur se je po pogovoru z vami podal k počitku; ker so ga pa skrbeli dolgovi v klubu, je spal slabo. Sredi noči je slišal mehke korake mimo svojih vrat; radi tega je vstal in ko je pogledal skozi vrata, se ni malo začudil, ko je videl svojo sestrično plaziti se tiho po hodniku, dokler ni izginila v vašo napravljalno sobo. Ves začuden in prepadel je hitro vrgel nekoliko obleke nase in čakal v temi, da vidi, kako se ta čudna zadeva konča. Kmalu nato je prišla zopet iz one sobe in pri svitu svetilke, ki je gorela na hodniku, je opa-

zil, da je nesla dragoceno krono v svojih rokah. Šla je po stopnicah navzdol, on pa je trepetajoč od groze planil dalje ter se splazil za zaveso blizu vaših vrat, od kjer je mogel videti, kaj se je godilo spodaj v veži. Videl je, kako je skrivaj odprla okno, podala krono nekemu zunaj v temi, zatem pa okno zopet zaprla ter pohitela mimo njega nazaj v svojo sobo.

„Dokler je bila ona na prizorišču, ni mogel storiti nobenega koraka, da ne bi na strašen način izpostavil ženske, ki jo je ljubil. Kakor hitro pa je izginila v svojo sobo, je spoznal, kako uničujoča nesreča bi vas zadela in kako zelo da je potrebno, da se cela stvar popravi. Planil je dol golonog kakor je bil, odprl okno, skočil v sneg ter tekkel po poti, kjer je v mesečini ugledal neko temno postavo. Sir George Burnwell je skušal uteči, Artur ga je pa dohitel in med njima je nastal boj, v katerem je vaš sin vlekel za en konec krone, njegov nasprotnik pa za drugega. V tem boju je vaš sin udaril sir Georga ter ga ranil nad očesom. Tedaj je naenkrat nekaj poknilo in ko je vaš sin spoznal, da ima krono v svoji roki, je pohitel nazaj, zaprl okno, se podal v vašo sobo in je pravkar opazil, da je bila krona v boju zvita, in jo poskušal zopet zravnati, ko ste vi nastopili.“

„Ali je to mogoče?“ je zastokal bankir.

„Ker ste mu dajali razne priimke v trenutku, ko je čutil, da zasluži najtoplejšo zahvalo, ste vzbudili njegovo jezo. Kaj se je zgodilo ni mogel povedati, ne da bi pri tem izdal njo, ki je pravzaprav zaslužila kaj malo obzirnosti od njega. Zavzel je bolj viteško stališče, pa ohranil njeno skrivnost zase.“

„Zaradi tega je torej zavpila in se onesvestila, ko je ugledala krono,“ je vzkliknil mr. Holder. „Oh, moj Bog, kakšen slepec in bedak sem bil! In njegova prošnja, da bi mu dovolil za pet minut iz hiše! Ta dragi mi človek je hotel pogledati, ako so pogrešani dragulji morda na prizorišču boja. Kako okrutno sem ga obsojal!“

„Ko sem dospel do vaše hiše,“ je nadaljeval Holmes, „sem se takoj podal oprezno okoli nje, da bi se prepričal, ali je kaj sledov v snegu, ki bi mi mogli pomagati. Vedel sem, da izza prejšnjega večera ni nanovo snežilo in da je po noči pomrznilo, tako da so utisi ostali neizpremenjeni. Šel sem po potu za trgovce, pa sem jo našel vso razhojeno in nerazločljivo. Toda na drugi od kuhinje oddaljeni strani je stala neka ženska ter se razgovarjala z nekim človekom, kojega odtisek na eni strani je pričal, da je imel leseno nogo. Mogoče mi je celo bilo dognati, da jih je nekdo motil, kajti ženska je stekla hitro nazaj k vratom — o tem spričujejo globoki odtiski prstov in plitvi odtiski pet — mož z leseno nogo pa je še nekaj časa čakal, nato pa odšel. Že takrat sem si mislil,

da je to morda hišna in njen ljubimec, o katerem ste mi že povedali, in poizvedovanje je potrdilo, da sem imel prav. Nato sem šel okoli vrta, vendar nisem opazil ničesar drugega kot raztresene stopinje, o katerih sem sodil, da so jih naredili policaji; ko pa sem zavil na pot od hleva, je ležala dolga in popolna zgodba napisana pred menoj v snegu.

„Tu je bila dvojna vrsta stopinj nekega obutega človeka in še ena dvojna vrsta stopinj, ki jih je pustil za seboj bosonog človek, kakor sem z veseljem opazil. Iz tega, kar ste mi pripovedovali, sem naenkrat spoznal, da je bil ta poslednji vaš sin. Prvi je hodil zložno semintja, drugi pa je hitro tekkel, in ker so bile stopinje ponekod nad utiski čevljev, je bilo jasno, da je hitel za prvim. Šel sem za prvimi ter dognal, da so vodile do okna od veže, kjer je obuti ves sneg razhodil, ko je čakal. Nato sem se podal na drugi konec sledov, ki so se nahajali kakih sto korakov daleč dol po potu. Videl sem, kje se je obuti obrnil, da je bil sneg ves pomandran, kakor da bi se bil tamkaj vršil boj in končno sem videl tudi nekoliko krvavih kapljic, ki so mi pričale, da se nisem motil. Obuti je tekkel na to dalje po poti in še ena krvava lisa mi je pričala, da je bil on tisti, ki je bil ranjen. Ko sem došel do velike ceste, sem našel, da so tlak počedili, in da je bilo konec vseh sledov.

„Ko sem se vrnil v hišo, sem s svojim povečevalnim steklom preiskal naslon večnega okna, in tukaj sem namah opazil, da je nekdo odšel iz hiše. Dalje sem mogel razločevati orise stopinje, kamor je stopila mokra noga pri povratku. Šele tedaj mi je bilo mogoče ustvariti si nekako sodbo glede tega, kar se je zgodilo. Neki človek je čakal zunaj pred oknom, in nekdo mu je prinesel dragulje; vaš sin je slučajno videl vse to, zasledoval tatu in se boril z njim; pri tem sta obadva vlekla za krono in njuna združena moč je povzročila poškodbe, kakor bi jih nobeden njiju ne bil mogel sam izvršiti. Vrnil se je s plenom domov, toda v rokah svojega nasprotnika je pustil en kos krone. Do semkaj mi je bilo vse jasno. Vprašanje pa je bilo sedaj: kdo je bil oni človek in kdo mu je prinesel krono?

„Od nekdanj že imam načelo, da mora biti po izključitvi nemogočega tisto resnično, kar ostane, najsi je še tako neverjetno. Sedaj pa mi je bilo znano, da krone niste vi prinesli dol; potemtakem mi je preostala samo še vaša nečakinja in služkinje. Ako bi služkinje to storile, čemu bi se dal vaš sin zanje obtožiti? Nobenega pametnega vzroka ni bilo za to. Ker pa je ljubil svojo sestrično, je bilo takoj jasno, zakaj je njeno skrivnost obdržal zase — in to tem bolj, ker je bila ta skrivnost sramotna. Ko pa sem se spomnil, da ste jo videli pri onem oknu in kako se je onesvestila, ko je

zopet ugledala krono, se je moje domnevanje izpremenilo v gotovost.

„Kdo pa je mogel biti njen zaveznik? Očividno ljubimec, kajti kdo drugi bi mogel premagati ljubezen in hvaležnost, ki jo je morala do vas občutiti? Znano mi je bilo, da ste malokdaj šli iz doma in da je bil krog vaših prijateljev zelo omejen. A med njimi je bil sir George Burnwell. Že prej sem slišal o njem, da je pri ženskah na slabem glasu. On je moral biti tisti človek, ki je bil obut ter obdržal pogrešane dragulje. In akoravno se je zavedal, da ga je Artur razkrinkal, se je morda vseeno še smatral varnega, kajti oni dečko ni mogel ziniti niti ene besedice, ne da bi kompromitoval svoje rodbine.

„No, vaš zdravi razum vam pove sam, kakšne korake sem zatem storil. V obliki postopača sem se podal do hiše sir Georga, se seznanil z njegovim strežajem, izvedel, da se je njegov gospod v prejšnji noči na glavi ranil, in končno sem kupil za šest šilingov njegove stare čevlje in s tem dognal vse. S temi čevlji sem se podal dol v Streatham in tam sem spoznal, da so bili ravno tako veliki kakor odtiski stopinj.“

„Snoči sem zares videl nekega slabo oblečenega postopača na oni poti,“ je rekel mr. Holder.

„Tako je. To sem bil jaz. Prišel sem do spoznanja, da sem našel pravega človeka, in tako sem se podal domov ter se zopet preoblekel.

Moja nadaljna naloga je bila zelo kočljiva; spoznal sem namreč, da se moramo izogniti javnemu zasledovanju, da preprečimo javen škandal, in svest sem si bil, da bo tako premeten lopov gledal na to, da nam zveže roke v tej zadevi. Šel sem k njemu. Izpočetka je seveda vse tajil. Ko pa sem mu naštel vse podrobnosti, ki so se prigodile, se je razvnel in vzel s stene ubijačo. Jaz pa take tičke dobro poznam in pritisnil sem mu revolver na čelo, predno je mogel udariti. Zatem je postal malo bolj razumen. Povedal sem mu, da mu damo nekako odkupnino za dragulje, ki jih je imel — tisoč funtov za vsakega. Te besede so izvabile iz njega prva znamenja obžalovanja. „Veste kaj, imejte jih vse!“ je rekel. „Dam vam jih po šeststo za vsakega!“ Skoro se mi je posrečilo izvedeti naslov skrivalca, ki jih je imel, seveda proti obljubi, da ga nikdo ne bo zasledoval. Nato sem se podal k temu in po dolgem barantanju sem dobil dragulje po tisoč funtov za vsakega nazaj. Zatem sem obiskal vašega sina, mu povedal, da je vse v redu, nato pa sem se po, skoraj bi dejal napornem delu ob dveh podal k počitku.“

„Po napornem delu, ki je obvarovalo Angleško velikega javnega škandala,“ je rekel bankir in vstal. „Gospod, nimam besedi, da bi vas dostojno zahvalil, spoznali pa boste, da vam za vaše delo ne bom nehvaležen. Vaše zmožnosti v resnici prekašajo vse, kar sem kdaj

slišal o vas. Sedaj pa moram pohiteti k svojemu dragemu fantu, da ga prosim odpuščanja za krivico, ki sem mu jo prizadejal. Kar pa ste mi povedali o Mary, me gane v dno srca. Ali mi niti vaše znanje ne more povedati, kje da je sedaj?“

„Mislim, da smemo čisto lahko reči,“ je odvrnil Holmes, „da se nahaja tam, kjer je tudi sir George Burnwell. Enako gotovo pa je tudi, da bodo njeni grehi, najsi bodo kakoršnikoli, kmalu več nego zadostno kaznovani.“

THE COPPER BEECHES.

(Rdeče bukve.)

„Človek, ki ljubi umetnost radi nje same,“ je dejal Sherlock Holmes in odložil oglasni del lista „The Daily Telegraph“, „najde pogosto v njenih najmanj važnih in najneznatnejših pojavih največje veselje. Z veseljem opažam, Watson, da si v toliko spoznal to resnico, da v onih svojih malih zbirkah naših slučajev, ki si jih bil tako prijazen zapisati in, reči moram, včasih tudi olepšati, nisi dajal tako zelo prednost mnógoštevilnim causes célèbres in senzacionalnim sodnim razpravam, pri katerih sem bil udeležen, marveč tistim manjšim dogodkom, ki so morda sami po sebi malenkostni, ki so mi pa dali priliko razvijati one zmožnosti sklepanja in logične sinteze, ki tvorijo moje špeci-jelno polje.“

„In vendar,“ sem dejal ter se nasmejal, „se ne morem smatrati popolnoma prostega očit-tanja senzacionalnosti, ki so ga dvignili proti mojim zbirkam.“

„Morda si se zmotil,“ je odvrnil, vzel s kleščami žarečo žrjavico iz kamina ter si prižgal dolgo pipo iz črešnjevega lesa, ki je ž njo nadomeščal lončeno pipo, kadar se je hotel raje razgovarjati nego razmišljati — „nemara si se

zmotil v tem, ko si skušal vlti v svoje črtice barve in življenje, mesto da bi se omejil le na to, da bi zabeležil ono strogo sklepanje iz vzroka na učinek, kar je v resnici edino znamenito na celi stvari.“

„Zdi se mi, da sem se ti izkazal v tem oziru docela pravičnega,“ sem dejal nekoliko hladno, kajti ni mi ugajal egoizem, o katerem sem večkrat opazil, da je velik činitelj v čudnem značaju mojega prijatelja.

„Ne, to ni sebičnost ali domišljavost,“ je odgovoril bolj na moje misli nego na moje besede, kakor je bila njegova navada. „Ako zahtevam pravico za svojo umetnost, se zgodi radi tega, ker je nekaj neosebnega — neka stvar, ki presega moje moči. Zločin je navaden. Logika je redka. Radi tega se raje pečajmo z logiko kot z zločinom. Ponižal si tisto, kar bi moralo biti cela vrsta razprav, v zbirko povesti.“

Bilo je mrzlo jutro v rani spomladi in sedela sva po zajutreku okolo veselega ognja na svojem starem stanovanju v Baker Streetu. Gosta megla se je valila med orisi temnobarvastih hiš in nasproti ležeča okna so bila videti skozi gosto rumeno meglo kakor temne lise brez vsake oblike. V sobi je gorel plin ter razsvitljeval beli prt in porcelanasto ter kovinsko namizno posodo, kajti miza še ni bila pospravljena. Sherlock Holmes je molčal celo jutro, se neprestano vtapljal v oglasne dele cele vrste časnikov, dokler ni naposled prenehal s svojim

Abg... 28

iskanjem ter se ne posebno dobre volje zopet prikazal, da bi mi delal pridige o mojih književnih pomanjkljivostih.

„Istočasno pa,“ je rekel po kratkem odmoru, ko je mirno sedel na svojem stolu, puhal oblake dima v zrak in zrl v ogenj, „se ti senzacionalizma pač ne more očitati, kajti velik del tistih slučajev, za katere si se sam zanimal, se sploh ne peča z zločini v postavnem pomenu besede. Ona malenkostna zadeva, ki sem v nji skušal pomagati češkemu kralju, čudna izkušnja miss Mary Sutherlandove, problem, ki se je tikal človeka z zavito ustnico, in dogodek plemenitega samca, vse to so sami slučajji, ki niso v nobenem stiku s postavo. Ako pa bi se v resnici izogibal senzacionalnostim, se bojim, da bi zašel v trivijalnosti.“

„Cilj je bil nemara pač takšen,“ sem odgovoril, „a metode so bile po moji sodbi nove in zanimive.“

„Pojdi, pojdi, moj dragi, kaj se briga občinstvo, širše neopazujoče občinstvo, ki bi moglo komaj spoznati tkalca po njegovih zobeh ali stavca po njegovem palcu, za finejše nijanse analize in dedukcije! Ako pa si trivijalen, ne morem pripisovati krivde tebi, kajti dnevi velikih slučajev so minuli. Človek, ali vsaj zločinec, je izgubil vso podjetnost in originalnost. Kar se tiče moje male prakse, se dozdeva, da propada in da se je izpremenila v agencijo za

61

iskanje izgubljenih svinčnikov in podajanje navetov mladim gospicam iz ljudskih šol. Mislim, da sem naposled vseeno prišel do konca. Tole pismo, ki sem ga prejel danes zjutraj, znači mojo najnižjo točko, kakor vse kaže. Čitaj ga!" In zalučal mi je neko zmečkano pismo preko mize.

Datovano je bilo z Montague Placa od prejšnjega večera in se je glasilo:

„Cenjeni mr. Holmes! Zelo rada bi vas vprašala za svet, ali naj sprejemem neko mesto, ki mi je bilo ponujeno kot guvernanta ali ne. Oglašim se pri vas jutri dopoldne ob polenajstih, ako vam ne bo neprilичno. Z odličnim spoštovanjem udana

Violet Hunterjeva.“

„Ali poznaš to mlado damo?“ sem ga vprašal.
„Ne.“

„Sedaj je ravno polenajstih.“

„Da, in prepričan sem, da je pravkar ona zvonila.“

„Morda se pokaže, da je stvar bolj zanimiva kakor si misliš. Gotovo se še spominjaš, da se je afera z modnim korbunkljem razvila v kaj resno preiskavo, akoravno je bila izpočetka videti tako malenkostna. Morda je s tem slučajem ravno taka.“

„No, upajmo! Pa naših dvomov bo kmalu konec, kajti tukaj prihaja ona sama, ako se ne motim.“

Pri teh besedah so se odprla vrata in v sobo je stopila neka mlada dama. Oblečena je bila preprosto, a lično, obraz ji je bil jasen, živahen, pa pegast kakor deževnikovo jajce, njeno obnašanje pa je bilo samozavestno kakor vedenje ženske, ki se sama preživlja na svetu.

„Prepričana sem, da mi oprostite, ker vas nadlegujem,“ je rekla, ko je moj tovariš vstal, da jo pozdravi. „Ali meni se je nekaj zelo čudnega pripetilo, in ker nimam niti starišev niti sorodnikov, ki bi se mogla do njih obrniti za svet, sem si mislila, da boste morda vi tako prijazni ter mi povedali, kaj mi je storiti.“

„Prosim, sedite, miss Hunterjeva. Srečen bom, ako vam morem biti na uslugo.“

Spoznal sem, da je obnašanje in govorjenje te nove kljentinje naredilo ugoden vtis na Holmesa. Pogledal jo je po svoji pozorni navadi od nog do glave, nato pa se je usedel, povetil svoje očesne vejice in sklenil svoje prste, da posluša njeno zgodbo.

„Pet let sem bila guvernant,“ je rekla, „v družini polkovnika Spenca Munroa, pred dvema mesecema pa je bil polkovnik premeščen v mesto Halifax, v Novi Škotski; ker je vzel otroke seboj, sem ostala brez službe. Dajala sem v časnike oglase, odgovarjala na nje, pa brez uspeha. Konečno mi je začel pohajati denar, ki sem si ga prihranila, tako da sama nisem vedela, kaj mi je početi.“

„Na Westendu se nahaja dobro znana posredovalnica služb za guvernante po imenu Westaways, in tam sem se nekako enkrat na teden oglasila, da izvem, da-li se je naključilo kako primerno mesto zame. Westaway je bilo ime ustanovnika te tvrdke, sedaj jo vodi pravzaprav miss Stoperjeva. Ta sedi v svoji majhni pisarni, gospice, ki iščejo službe, pa v predsobi; in kadar pogleda v svoje knjige, da vidi, ali ima kako primerno mesto zanje, jih pokliče po vrsti k sebi.

„No, ko sem se poslednji teden oglasila pri njej, so me poklicali v malo pisarno; pri vstopu sem pa spoznala, da miss Stoperjeva ni bila sama. Nek zelo čvrst človek s prijazno se smejočim obrazom in veliko, težko brado, ki se mu je kar v gubah valila na prsi, je sedel poleg nje in skozi očala zelo resnobno ogledoval gospice, ki so prihajale v sobo. Ko sem jaz vstopila, je kar poskočil in se hitro obrnil do miss Stoperjeve.

„Ta bo zadostovala, je rekel; ,boljšega ne morem zahtevati od vas. Izvrstno! Izvrstno!‘ Bil je videti jako vzradoščen in si je veselo mel roki. Bil je videti tako prijeten človek, da ga je bilo naravnost veselje gledati.

„Vi torej iščete službe, miss, ali ne?‘ je vprašal.

„Da, gospod.

„Kot guvernanta?‘

„Da, gospod.“

„In koliko plače zahtevate?“

„Na poslednjem mestu pri polkovniku Spencu Munrou sem imela štiri funte na mesec.“

„O, joj, o, joj! Beraška plača — čisto beraško plačilo!“ je zavpil in razprostrl svoji roki kakor razljučen človek. „Kako more človek ponuditi tako borno vsoto ženski take zunanosti in s tolikim znanjem?“

„Moje znanje je morda manjše kot si mislite, gospod,“ sem rekla. „Malo francoščine, malo nemščine, godba, risanje — —“

„O, le tiho o tem!“ je vzkliknil. „Po tem niti ne vprašam. Poglavitna stvar pa je, ali imate zunanost pa obnašanje kake lady. To je na kratko povedano vse. Ako tega nimate, potem niste primerni za vzgojo otroka, ki utegne nekoč igrati precejšnjo vlogo v zgodovini naše dežele. Če pa imate te lastnosti, potem ne morem umeti, kako je mogel kak gentleman zahtevati od vas, da se tolikanj ponižate, da sprejmete plačo, koje vsota je manjša od treh številk? Pri meni dobite za začetek sto funtov plače na leto.“

„Lahko si mislite, mr. Holmes, da se mi je zdela ta ponudba v moji zapuščenosti preveč dobra, da bi bila resnična. Oni gospod pa je najbrže spoznal, da se mi je zdela cela stvar neverjetna, je vzel iz žepa listnico, iz nje pa bankovec.“

„Imam tudi navado,‘ je nadaljeval in se prav prijazno smejal, ‚da dam mladim gospicam polovico njihove plače naprej, tako da poravnajo vse stroške glede pota in garderobe.‘

„Zdelo se mi je, da še nikoli nisem videla tako krasnega in tako skrbnega človeka. Ker sem bila pri raznih trgovcih že nekaj dolžna, mi je ta predujem prav dobro došel; vseeno pa je bilo na celi stvari nekaj nenaravnega, tako, da sem želela kaj več izvedeti, predno bi vzprejela ponujeno mesto.

„Ali vas smem vprašati, kje živite, gospod?‘ sem vprašala.

„Hampshire. Krasen kraj na deželi. The Copper Beeches, pet milj od Winchestra. Nad vse prijazna pokrajina, moja draga, mlada gospica, in nad vse prijetna stara hiša.‘

„In moje dolžnosti, gospod? Zelo bi me veselilo, ako bi jih poznala.‘

„En sam otrok — samo enega malega razposajenca šestih let boste imeli. Oj, ako bi ga videli, kako zna pobijati ščurke s copato! Čof! Čof! Čof! Treh ni več kot bi trenil!‘ Naslonil se je zopet nazaj v svoj stol in se zopet nasmejalo.

„Osupnila sem sicer glede načina otrokove zabave, a z ozirom na očetovo smejanje sem mislila, da se morda le šali.

„Edina moja dolžnost,‘ sem vprašala, ‚je torej, da skrbim za enega samega otroka, ali ne?‘

„Ne, ne, ne edina, ne edina, draga moja mlada gospica,‘ je vzkliknil. ‚Vaša dolžnost bi tudi bila, kar vam že sam razum pove, da ste poslušni vsakemu malemu povelju, ki vam ga morda da moja žena; kakopak samo taka povelja, ki jim je taka dama lahko poslušna. V tem ne vidite nobene težkoče, kali?‘

„Srečna bom, da se vam izkažem koristno.‘

„Tako je prav. N. pr. glede obleke! Pusti ljudje smo, veste, pusti ljudje, ali dobrega srca. Ako bi od vas zahtevali, da bi n. pr. nosili obleko, ki vam bi jo dali, potem bi gotovo ne imeli ničesar proti tej naši majhni muhavosti. E?‘

„Ne,‘ sem dejala precej začudena vzpričo njegovih besedi.

„Ali n. pr., da bi sedeli tu ali tam, to bi ne bilo nič žaljivega za vas, kajne da?‘

„Oj, ne!‘

„Ali da bi si na kratko ostrigli lase, predno pridete k nam?‘

„Svojim lastnim ušesom nisem mogla verjeti. Kakor morda vidite, mr. Holmes, so moji lasje precej bujni in neke posebne vrste kostanjaste barve. Lahko se jih smatra umetniškim. Niti v sanjah mi ni prišlo na misel, da bi jih kar tako meni nič tebi nič žrtvovala.

„Bojim se, da je to popolnoma nemogoče,‘ sem rekla. Pozorno me je pogledal s svojimi drobnimi očmi in opazila sem, da se mu je pri mojih besedah obraz namrdnil.

„Jaz se pa bojim, da je to bistveno potrebno,‘ je rekel. ‚To je neka majhna trma moje žene, in trmam žensk se mora ustreči, saj veste, madam. Torej vas ni volja, da bi si dali ostriči svoje lase?’

„Ne, gospod, v resnici ne morem,‘ sem odgovorila trdno.

„Oj, pa dobro; potem je stvar v redu. Prav žal mi je, kajti v drugih ozirih bi bili v resnici prav izvrstni. V takih okolščinah je najbolje, miss Stoperjeva, ako si ogledam še nekaj vaših mladih gospic.’

„Voditeljica je imela ves čas opravila s svojimi papirji in ni izpregovorila niti besedice proti nikomur; sedaj me je pa tako nejevoljno pogledala, da sem si morala misliti, da je z mojo zavrnitvijo izgubila prav lepo provizijo.

„Ali želite, da obdržim vaše ime še nadalje v knjigah?’ je vprašala.

„Ako vam drago, miss Stoperjeva.’

„Veste, zdi se mi, da je to precej nepotrebno, ker na tak način zavračate tako sijajno ponudbo,‘ je rekla osorno. ‚Mislim, da sploh ne morete pričakovati od nas, da se vam potrudimo najti še kako drugo tako ugodno mesto. Z Bogom, miss Hunterjeva.’ Pozvonila je in služabnica me je odpeljala iz sobe.

„Veste, mr. Holmes, ko sem prišla zopet domov in našla na polici nekaj malega za usta, na mizi pa dva, tri račune, sem se začela povpraševati, ali nisem v resnici nespametno ravnala. Akoravno so ti ljudje imeli svoje muhe

in pričakovali pokorščine v kaj izvanrednih stvareh, so bili pa vsaj pripravljeni plačati za svojo ekscentričnost. Prav malo guvernant je na Angleškem, ki imajo sto funtov na leto. Vrhu tega kaj pa so mi lasje koristili? Mnogi ljudje so lepši videti, ako jih nosijo kratke, in nemara bo z menoj enako. Naslednji dan sem že skoraj mislila, da sem v resnici naredila pogrešek, dan pozneje pa sem bila docela prepričana o tem. Premagala sem skoraj že svoj ponos, da bi se vrnila v posredovalnico ter vprašala, ali je dotično mesto morda še prazno, ko sem prejela od onega gospoda samega tole pismo. Prišla sem ga seboj, da vam ga preberem. Glasi se pa:

„The Copper Beeches, pri Winchesteru.“

„Cenjena miss Hunterjeva! — Miss Stoperjeva je bila tako prijazna, da mi je dala vaš naslov, in jaz vas od tukaj še enkrat vprašam, ako obstajate pri svojem sklepu. Moja žena bi zelo rada imela, da bi vi prišli semkaj; vsled mojega popisa vaše osebe se silno zanima za vas. Pripravljeni smo vam dati trideset funtov za četrto leta ali 120 funtov na leto, da vas odškodujemo za vse majhne neprilичnosti, ki vam bi jih utegnile povzročiti naše muhe. Te zahteve navsezadnje niso tako velike. Moja žena ljubi neko posebno nijanso električno-modre barve in bi rada videla, če bi vi vsako jutro nosili doma tako obleko. Stroškov si vam ni treba delati, ker že imamo tako obleko tukaj; last je moje ljube hčerke

Alice — ki biva sedaj v Filadelfiji — in po mojih mislih bi vam prav dobro pristojala. Kar se tiče posedanja tu ali tam ali označene zabave, ni treba da bi si radi tega belili glavo. Kar se tiče vaših las, je brez dvoma velika škoda zanje, ker sem tekom kratkega jutranjega razgovora nehote opazil njihovo krasoto; a bojim se, da moram trdovratno obstojati na tej zahtevi; nadejam se samo, da vas povišana plača odškoduje za to izgubo. Vaše dolžnosti so zelo lahke, kolikor se tičejo otroka. Poskusite toraj priti; pridem po vas z vozom v Winchester. Sporočite mi vlak.

Spoštovanjem udani

Jephro Rucastle.“

„Tako se glasi pismo, ki sem ga prejela, mr. Holmes, in odločila sem se, da ponudbo vzprejem. Predno pa storim konečni korak, se mi je vseeno zdelo umestno predložiti celo zadevo vam v uvaževanje.“

„Slišite, miss Hunterjeva, ako ste se odločili za to, je stvar rešena,“ je odgovoril Holmes in se nasmejal.

„Ali bi mi pa vi ne odsvetovali tega koraka?“

„Odkrito priznam, da ne bi rad videl, da bi se moja sestra zavzemala za tako službo.“

„Kaj vendar vse to pomeni, mr. Holmes?“

„Ker nimam nobenih podatkov, vam tega ne morem povedati. Ali ste si morda sami ustvarili kakó sodbo?“

„Meni se zdi, da je samo ena rešitev mogoča. Mr. Rucastle je bil videti zelo prijazen in dobrodušen človek. Ali morda ni mogoče, da mu je žena blazna, da želi celo stvar potlačiti iz strahu, da je ne bi odpeljali v blaznico, in da ji vsled tega izpolni vse, kar si izmisli, samo da prepreči izbruh blaznosti?“

„Tako tolmačenje je prav mogoče — da, celo najbolj verjetno, kakor stvari stoje. V nobenem slučaju pa se mi ta hiša ne zdi primerna za mlado gospico.“

„Ali denar, mr. Holmes, denar!“

„No, da, plača je v resnici dobra — predobra. A to je ravno, kar me vznemirja. Čemu bi vam dajali 120 funtov na leto, ko dobe lahko dobro guvernanto za štirideset funtov? Za tem mora tičati kak poseben vzrok.“

„Mislila sem si, da bi bilo v slučaju, ako bi potrebovala vašo pomoč, dobro, ako bi vam razmere že preje popisala, da bi jih tako že naprej poznali. Mnogo bolj pogumna bi bila, če bi vedela, da stojite vi za menoj.“

„Oh, to čustvo smete čisto lahko vzeti seboj. Zagotavljam vas, da obeta vaš mali problem biti eden najzanimivejših, kar sem jih doživel že nekaj mesecev sem. Nekatere okoliščine so nekam docela nove. Ako bi bili morda v dvomu ali nevarnosti — —“

„Nevarnosti? Kakšno nevarnost pa slutite?“

Holmes je resno zmajal z glavo. „Ako bi jo mogli natančneje označiti, potem bi ne bila več nevarnost,“ je rekel. „Pridem vam na pomoč

ob vsakem času, podnevi ali ponoči, samo da mi brzojavite.“

„To mi zadostuje.“ Živahno je vstala s stola in ves strah ji je izginil z obraza. „Sedaj pojdem popolnoma mirna dol v Hampshire. Takoj odpišem mr. Rucastlu, da pridem; zvečer si dam odstriči svoje uboge lase, jutri pa se odpeljem v Winchester.“ Zahvalila se je na kratko, voščila lahko noč in odhitela svojo pot.

„Zdi se mi,“ sem rekel, ko sva čula njene hitre, odločne korake odhajati po stopnicah navzdol, „da je to mlada ženska, ki zna prav dobro skrbeti zase.“

„In to ji bo tudi treba,“ je rekel Holmes resno. „Močno se motim, ako ne čujeva o njej, predno preteče mnogo dni.“

In v resnici ni trajalo dolgo, ko so se pre-roške besede mojega prijatelja uresničile. Preteklo je štirinajst dni; pogosto sem med tem mislil na njo in se čudil, na kako čudna pota je usoda privedla to samo žensko. Nenavadno visoko plačilo, čudni pogoji, lahke dolžnosti, vse to je kazalo na nekaj nenavadnega, dasi mi ni bilo mogoče dognati, ali so bile to samo muhe ali pa zloben naklep, ali je bil ta človek človekoljub ali lopov. Kar se tiče Holmesa, sem opazil, da je večkrat cele pol ure ves zamišljen sedel na stolu, ko pa sem omenil to zadevo, je zamahnil z roko in ni hotel o tem govoriti. „Podatke! Podatke! Podatke!“ je nepotrpežljivo vzkliknil. „Brez ilovice ne morem delati

opeke!“ In vendar je pogostokrat vzdihnil ter zamrmral, da ne bi nikoli dovolil, da bi mu sestra vzprejela tako službo.

Brzobjavka, ki sva jo kmalu za tem prejela, je prišla pozno v neki noči, ravno ko sem se hotel podati k počitku, ko se je Holmes pripravil za eno onih celonočnih preiskav, ki se jim je pogostoma udajal, ko sem ga zvečer pustil pri retortah in cevkah ter ga našel ravno tamkaj, ko sem prišel naslednje jutro k zajutreku. Odprl je rumeni zavitek, prečital brzobjavko ter jo podal meni.

„Poglej v Bradshaw, kdaj odhajajo vlaki,“ je rekel ter se povrnil k svojim kemičnim študijam.

Poročilo je bilo kratko in nujno.

„Prosim vas, bodite jutri opoludne v hotelu pri ‚Črnem labudu‘ v Winchesteru,“ se je glasila brzobjavka. „Prosim, pridite gotovo. Pri koncu sem s svojim razumom.

Hunterjeva.“

„Ali pojdeš z menoj?“ je vprašal Holmes ter se ozrl kvišku.

„Rad bi šel.“

„Torej poglej v vozni red.“

„Eden vlak odhaja ob poludesetih,“ sem rekel ter pogledal v svoj Bradshaw. „V Winchester pride ob 11 uri 30 min.“

„Ta je pravi. Potemtakem bi bilo najbolje, ako odložim svojo analizo acetonov, ker bova morala biti jutri najbrže popolnoma sveža.“

Naslednji dan ob enajsti uri sva bila na poti proti stari angleški prestolnici. Holmes je bil celo pot zakopan v jutranjih časnikih, ko smo pa prekoračili hampshirsko mejo, jih je odložil in začel občudovati pokrajino. Bil je krasen pomladanski dan in nebo sinjemodro; samo tuptam je bilo opaziti majhne pernate bele oblačke, ki so plavali od zapada proti vzhodu. Solnce je zelo svitlo sijalo, v ozračju pa je bilo nekaj poživljajočega, kar je krepčalo človeško eneržijo. Po celi pokrajini tja do valujočih gričev okoli Aldershota so gledale male rdeče in sive strehe kmetijskih hiš izmed svitlega zelenja novega listja.

„Ali ni to sveže in krasno?“ sem vzkliknil z vsem navdušenjem človeka, ki je pravkar prišel iz megle v Baker Streetu.

Holmes pa je resno zmajal z glavo.

„Znano ti je, Watson,“ je rekel, „da je eno izmed prokletstev takega duha, kakor je moj, da moram vsako stvar motriti s svojega posebnega stališča. Ti ogleduješ te raztresene kmetije naokrog in si navdušen vzpričo njihove lepote. Tudi jaz si jih ogledujem, a edina misel, ki me navdaja, je čustvo, kako osamljene da so in kako nekaznovano se morejo tudi vršiti zločini.“

„Moj Bog!“ sem vzkliknil. „Kdo bi pri pogledu na ta prijazna stara sela mislil na zločine?“

„Mene vedno navdajajo z neko grozo. Moje prepričanje je, Watson, in to prepričanje te-

melji na mojih izkušnjah, da po najzakotnejših in najbolj zloglasnih londonskih ulicah ni najti strašnejših zločinov, kot v smejoči se, krasni pokrajini na deželi.“

„Navdajaš me s strahom!“

„Vendar je vzrok čisto jasen. Pritisk javnega mnjenja more v mestu storiti, kar postava ne more doseči. Nobena zagata ni tako zlobna, da ne bi vpitje trpinčenega otroka ali glasovi pijančevih udarcev vzbudile pri sosedih sočutja ali nevolje, in cel ustroj policije je vedno tako blizu, da ga more samo ena beseda pritožbe pognati v tek, in od zločina do zatožne klopi je potem samo en korak. Sedaj pa poglej te samotne hiše, ki se nahajajo sredi svojega polja in ki biva v njih večjidel revno nevedno ljudstvo, ki ve le malo o postavah. Pomisli, kako lahko se vrše tukaj dejanja peklenške okrutnosti, pomisli na skrite grehote, ki se morejo vršiti na takih krajih, ne da bi kdo zanje vedel. Ako bi bila šla ta mlada gospica, ki nas prosi pomoči, v Winchester, bi me ne bilo strah zanj. Ker pa biva pet milj daleč zunaj na deželi, v tem ravno obstoji nevarnost. Vseeno je pa jasno, da ji osebno ne preti nobena nevarnost“

„Ne. Ako ji je mogoče priti v Winchester na sestanek z nami, potem gre lahko od hiše.“

„Tako je. Svobodno se lahko giblje.“

„A kaj more vendar biti? Ali ne moreš navesti nobene razlage?“

„Ustvaril sem si sedem različnih razlag, ki bi vsaka obsegala vsa dejstva, kolikor so nama

znana. Katera pa je prava, to se more dognati šele na podlagi novih podatkov, ki jih brez dvoma dobimo v Winchestru. No, tamle je stolp od katedrale; kmalu izvemo vse, kar nam ima miss Hunterjeva povedati.“

„Črni labud“ je dobroznana gostilna v High Streetu, nedaleč od postaje, in tam je naju mlada gospica že čakala. Najela je družabno sobo in na mizi nas je že čakal drugi zajutrek.

„Neznansko me veseli, da ste prišli,“ je rekla resnobno. „Tako prijazno je od vas; ali v resnici ne vem, kaj mi je storiti. Vaš svet mi bo naravnost neprecenljiv.“

„Prosim, povejte nama, kaj se vam je pri-petilo.“

„Prav rada, in tudi hiteti moram, kajti ob-ljubila sem mr. Rucastlu, da se vrnem do treh. Dovolil mi je priti danes dopoldne v mesto, akoravno seveda niti najmanj ne sluti, v kak namen.“

„Pred vsem smem reči, da mr. in mrs. Rucastlova vobče ne ravnata slabo z menoj. To vam moram priznati. Vendar jih ne morem razumeti in radi tega ne morem najti miru radi njih.“

„Kaj ne morete razumeti?“

„Vzrokov njihovega obnašanja. Sicer vam pa povem vse prav tako, kakor se je zgodilo. Ko sem prišla semkaj, me je čakal mr. Rucastle z vozom ter me peljal v The Copper Beeches. To poslopje ima kaj lepo lego, kakor je pri-povedoval, samoposebi pa ni lepo, kajti hiša

je velika, štirioglata in belo pobeljena, a od vlage in slabega vremena vsa umazana. Naokrog se razprostira zemljišče, in sicer na treh straneh gozdič, na četrti pa polje, ki se polagoma znižuje proti southamptonski veliki cesti, ki dela kakih sto korakov od prednjih vrat ovinek. Zemljišče spredaj spada k hiši, gozd naokoli pa tvori del lord Suthernovega lovišča. Skupina bakrenordečih bukev tik pred vežnimi vrati je dala hiši ime.

„Moj novi gospodar, ki je bil prijazen kakor vedno, me je pripeljal semkaj in me je še isti večer predstavil ženi in otroku. Tista domneva, ki se nam je zdela verjetna tam v Baker Streetu, mr. Holmes, ne drži. Mrs. Rucastlova ni blazna. Tiha, bledolična ženska je, mnogo mlajša od moža, ne več nego trideset let stara, bi rekla, med tem ko jih ima on težko da manj nego petinštirideset. Iz njunega razgovora sem spoznala, da sta se poročila pred kakimi sedmimi leti, da je bil on vdovec, in da je bila edin njegov otrok od prve žene hčerka, ki je bila odpotovala v Filadelfijo. Mr. Rucastle mi je med štirimi očmi povedal, da je šla od doma radi tega, ker ni mogla videti svoje mačehe. Ker hči gotovo ni imela manj nego dvajset let, si prav lahko mislim, da je moral biti njen položaj pri mladi ženi svojega očeta kaj neprijeten.

Mrs. Rucastlova pa se mi je zdela tudi po duhu prav tako brez barve kakor po obrazu. Name ni naredila niti prijetnega niti nepri-

jetnega vtisa. Bila je, kakor da bi je ne bilo. Lahko je bilo videti, da je bila močno udana svojemu možu in otroku. Svitlosive oči so se ji neprestano premikale od enega do drugega, opazile vsako malo željo ter jo prehitele, ako je bilo le mogoče. Tudi on je bil po svoji dobrodušni, glasni navadi prijazen do nje; sploh je bilo videti, da sta srečna in zadovoljna. In vendar je to žensko trla neka skrivna žalost. Pogostoma se je globoko zamislila in obraz ji je postal silno žalosten. Več kot enkrat sem jo iznenadila, ko je jokala. Včasih sem si mislila, da ji je značaj njenega otroka težil dušo, kajti še nikoli nisem videla tako razposajenega in tako hudobnega otroka. Za svoja leta je bil majhen in glava mu je bila povsem neprimerno velika. Celo svoje življenje, se zdi, da ni delal drugega kakor kaj divjega, razposajenega, ali pa se je kujal v kotu. Edina zabava mu je bila, da je mučil vsako bitje, ki je bilo šibkejše od njega; ima naravnost znamenito nadarjenost pri načrtih za lovenje miši, majhnih ptičev in žuželk. Toda bolje je, da ne govorim o tem človeku, mr. Holmes, posebno ker ni v nobeni posebni zvezi z mojo povestjo.“

„Mene veseli vsaka malenkost,“ je opomnil prijatelj, „naj se vam zdi važna ali ne.“

„Poskusiti hočem, da ne izpustim ničesar važnega. Kar sem takoj izpočetka opazila neprijetnega pri hiši, to je bila zunanost in obnašanje služabništva. Samo dva sta pri hiši, en moški pa njegova žena. Toller — tako mu

je namreč ime — je surov, neotesan človek z osivelimi lasmi in stransko brado, in diši neprestano po pijači. Kar sem sedaj tukaj, je bil že dvakrat popolnoma pijan in vendar se mi je zdelo, da mrs. Rucastlova tega niti opazila ni. Njegova žena je zelo velika in močna ženska, neprijetnega obraza, prav tako molčeča kakor mrs. Rucastlova, ali mnogo manj prijazna. Kaj neprijetna dvojica je to, vendar sem na srečo ves čas prebila v svoji sobi in sobi za otroke, ki sta druga poleg druge na enem koncu poslopja.

„Dva dni po mojem prihodu v The Copper Beeches je bilo moje življenje kaj mirno; tretji dan pa je mrs. Rucastlova takoj po zajutreku prišla dol in zašepetala svojemu možu nekaj na ušesa.

„Oh, da,“ je rekel ter se obrnil k meni, „kaj hvaležni smo vam, miss Hunterjeva, ker ste se uklonili našim muham ter ste si dali ostriči lase. Zagotavljam vas, da vaša zunanjost pri tem ni niti najmanj na škodi. Sedaj po hočemo videti, kako vam bo pristojala električno-modna obleka. Najdete jo na postelji v svoji sobi, in ako bi bili tako prijazni, da bi si jo oblekli, vam bova obadva neizmerno hvaležna.“

„Obleka, ki me je čakala v sobi, je bila neke posebne modre barve. Bila je iz finega blaga, vendar je bilo jasno videti, da je bila že nošena. Ako bi bila umerjena zame, bi mi ne mogla bolje pristojati. Mr. in mrs. Rucastlova sta izražala neizrečeno veselje, ko sta me videla,

vendar se mi je vse to dozdevalo precej pretirano. Čakala sta me v družabni sobi; to je zelo velika soba, ki se razprostira preko celega hišnega ospredja in ima tri okna, ki segajo prav do tal. Blizu osrednjega okna so postavili stol tako, da je bil s svojim ozadjem obrnjen proti njemu. Veleli so mi sesti na ta stol, nato pa je začel mr. Rucastle hoditi po drugi strani sobe gorindol ter pripovedovati celo vrsto tako smešnih zgodb, kakor jih še nikoli nisem slišala. Ne morete si misliti, kako komičen je bil in smejala sem se, da sem bila vsa trudna. Mrs. Rucastlova pa, ki očitno nima nobenega zmisla za humor, se ni niti nasmehnila; sedela je na svojem stolu, držala roke v naročju, obraz pa ji je bil žalosten in skrben. Nekako čez eno uro je mr. Rucastle naenkrat izjavil, da je čas pričeti z dnevnimi dolžnostmi, da se sedaj zopet lahko preoblečem ter se podam k Edvardu v otročjo sobo.

„Čez dva dni se je vršila čisto podobna predstava pod popolnoma sličnimi okoliščinami. Zopet sem se preoblekla, zopet sedela pri oknu in zopet sem se presrčno smejala smešnim zgodbam, ki jih je imel moj gospodar neizčrpno zalogo in ki jih je znal neposnemno pripovedovati. Nato mi je dal rumenovezan roman v roke, premaknil moj stol malo v stran, tako, da ne bi senca padala na knjigo ter me prosil, da bi mu glasno čitala iz knjige. Začela sem kar sredi poglavja in brala kakih deset minut; po-

tem pa mi je zopet kar iznenada sredi stavka velel prenehati in se zopet preobleči.

„Lahko si mislite, mr. Holmes, kako rado-vedna sem postala, kaj neki utegne ta izredna predstava pomeniti. Opazila sem, da so vedno skrbno gledali na to, da sem imela obraz obrnjen od okna, tako da se me je lotevalo veliko hrepenenje videti, kaj se godi za mojim hrbtom. Izpočetka se mi je kaj takega zdelo nemogoče, kmalu pa sem si izmislila zvijačo. Moje ročno zrcalo se je razbilo in prišla mi je v glavo srečna misel, da sem skrila kos tega zrcala v robec. Pri prvi priložnosti sem med smehom položila robec na oči in po kratkem obračanju mi je bilo mogoče videti vse, kar se je godilo za menoj. Priznati moram, da sem bila razočarana. Ničesar ni bilo tam.

„Vsaj tak je bil prvi vtisek, ki sem ga zadobila. Pri drugem pogledu sem pa opazila, da je na southamptonski cesti stal nek človek, majhen, bradat človek v sivi obleki, ki je očitno gledal v smeri proti meni. Cesta je važna velika cesta, na kateri so navadno vedno ljudje. Ta človek pa je slonel ob ograji, ki je mejila naša polja, in resno gledal. Povesila sem robec ter pogledala mrs. Rucastlovo in opazila sem, da me je jako pozorno gledala. Rekla ni sicer ničesar, vendar sem prepričana, da je uganila, da sem imela zrcalo v roki, in da sem videla, kaj se je godilo za menoj. Nato je naenkrat vstala.

„Jephro,‘ je rekla, ‚tam na cesti stoji nesramen človek, ki zija proti miss Hunterjevi.‘

„Ali ni morda kak prijatelj od vas, miss Hunterjeva?‘ je vprašal.

„Ne, v teh krajih ne poznam žive duše.‘

„Moj Bog! Kako nesramno! Bodite tako prijazni, pa se obrnite ter mu zamahnite, da naj se odstrani.‘

„Storila sem, kakor mi je naročil, v istem trenutku pa je mrs. Rucastlova potegnila zastor dol. To se je zgodilo pred enim tednom in od tistega časa nisem več sedela pri oknu, nisem več nosila one modre obleke in tudi nisem več videla tistega človeka na cesti.“

„Prosim, nadaljujte,“ je rekel Holmes. „Vaša povest obeta biti kaj zanimiva.“

„Bojim se, da se vam bo dozdevala brez vsakega reda in morda se naposled pokaže, da ni nobene zveze med raznimi dogodki, o katerih govorim. Takoj prvi dan, ko sem prišla v Copper Beeches, me je mr. Rucastle peljal do majhne hišice, ki stoji blizu vrat od kuhinje. Ko sva prišla bližje, sem začula glasno rožljanje verige in glas neke velike živali, ki se je premikala v njej.

„Poglejte no semkaj!‘ je rekel mr. Rucastle ter mi pokazal razpoko med dvema deskama. ‚Ali ni lep?‘

„Pogledala sem in videla dvojje svetlih oces in neko nejasno postavo, ki je ležala v temi.

„Le brez strahu,‘ je rekel gospodar ter se mi smejal, ker sem se tako močno zganila. ‚Moj

pes Karlo je. Pravim, da je moj, pravzaprav pa je moj hlapec stari Toller edini človek, ki more ž njim kaj opraviti. Enkrat na dan ga krmimo in še takrat ne preveč, tako da je vedno hud. Toller ga vsako noč izpusti in Bog pomagaj grešniku, ki položi svojo roko nanj. Za Božjo voljo nikarte pod nobenim pogojem prestopiti praga po noči, kajti lahko vam rečem, da bi bilo vaše življenje v nevarnosti.

„Svarilo ni bilo prazno, kajti dve noči pozneje sem okoli dveh zjutraj slučajno pogledala skozi okno svoje spalnice. Bila je krasna mesečna noč in trata pred hišo se je svetila kakor srebro in je bila skoraj tako svitla kot pri belem dnevu. Zavzeta sem zrla mirobno krasoto, ko sem naenkrat opazila, da se v senci rdečih bukev nekaj premika. Ko je stvar prišla na svetlo, sem videla, kaj je bilo. Bil je orjaški pes, velik kakor tele, rujavkastorumene barve, z velikim visečim črnim gobcem in ogromnimi naprej štrlečimi kostmi. Počasi je šel preko trate ter izginil na drugi strani v senci. Ta strašni, tihi stražnik me je bolj prestrašil kot bi ugledala tata ali roparja.

„Sedaj vam pa moram omeniti še en čuden dogodek. Kakor vam je znano, sem si dala še v Londonu ostriči lase, odrezano kito pa sem položila na dno svojega kovčka. Ko je neki večer otrok šel že spat, sem se jela zabavati s tem, da sem pregledovala pohištvo po svoji sobi in urejevala svoje malenkosti. V sobi se je nahajala stara omara s predali; gorenja dva predala sta bila odprta in prazna, spodnji pa

zaklenjen. Prva dva sem napolnila s perilom in ker sem imela še mnogo stvari izložiti, sem bila naravno zelo nejevoljna, ker se nisem mogla poslužiti tudi tretjega predala. Prišlo mi je na misel, da je morda samo pomotoma zaklenjen, zbok tega sem vzela ključe in ga skušala odpreti. In res je že prvi ključ pomagal in odprla sem ga. Samo ena stvar je bila v njem, in prepričana sem, da nikoli ne uganete, kaj da je bilo. Bila je kita mojih las.

„Vzela sem jo v roke in jo ogledovala. Bila je prav tiste barve in enako debela. Ali nehotе se mi je usiljevala misel, da to ni mogoče. Kako bi mogla priti moja kita tja v zaklenjeni predal? S tresočimi rokami sem odprla svoj kovček, vzela vse stvari iz njega, na dnu pa sem dobila svoje lase. Položila sem kiti druga poleg druge, in zagotavljam vas, da ste si bili popolnoma podobni. Ali ni to nekaj nenavadnega? Dasi sem ugibala to in ono, na noben način nisem mogla uganiti, kaj neki to pomeni. Položila sem čudne lase nazaj v predal, Rucastlovim pa seve nisem ničesar omenila o tem, ker sem čutila, da nisem prav storila, ker sem odprla predal, ki je bil zaklenjen.

„Že po naravi sem pozorna in pazljiva, kakor ste nemara že opazili, mr. Holmes, in kmalu sem imela načrt cele hiše v svoji glavi. Bilo pa je eno krilo hiše, v katerem je vse kazalo, da nikdo ne stanuje. Nasproti vratom Tollerjevega stanovanja so bila druga vrata, ki so bila vedno zaklenjena. Ko sem nekega dne prišla ravno po stopnicah dol, sem srečala

mr. Rucastla, ki je prišel skozi ta vrata; ključ je držal v roki, obraz pa mu je bil tak, da je bil ves drugačen od onega prijaznega obraza, ki sem ga navadno videla. Lica so mu bila rdeča, čelo nagubančeno od jeze in na sencih mu je bilo poznati žile. Zaklenil je vrata ter odhitel mimo mene, ne da bi izpregovoril besedice.

„To je vzbudilo mojo radovednost; in ko sem se podala s svojim gojencem na izprehod, sem šla okoli hiše proti strani, od kjer sem mogla videti okna tega dela hiše. Bila so štiri v eni vrsti, tri so bila kaj pomazana, četrto pa je bilo zaprto z oknicami. Vse je kazalo, kakor da bi bilo vse prazno. Ko pa sem hodila gorpadol ter se tuptam ozirala proti njim, se mi je približal mr. Rucastle vesel in prijazen kakor vedno.

„Oj!“ je rekel, „ne smete misliti, da sem surov, če sem brez vsake besede šel mimo vas, moja draga mlada gospica. Preveč sem moral misliti na kupčijske posle.“

„Odgovorila sem mu, da nisem užaljena. „Ali veste kaj,“ sem rekla, „kakor je videti imate tukaj celo vrsto praznih sob, in eno okno je celo z oknicami zaprto.“

„Ves osupel me je debelo pogledal in se vzpričo mojih besedi malo zganil, kakor se mi je zdelo.

„Pečam se namreč s fotografijo,“ je rekel. „In tam gori imam svojo temno izbo. Ali, moj Bog! Kako pozorno mlado gospico imamo! Kdo bi si kaj takega mislil! Kdo bi si kdaj kaj

takega mislil! Govoril je sicer šaljivo, a v njegovih očeh ni bilo niti najmanjše šaljivosti. Opazila sem v njih sumnjo in nevoljo, šale pa ne.

„In veste, mr. Holmes, od onega trenutka, ko sem doznala, da je v tistih sobah nekaj, kar mi ni bilo dano poznati, sem kar gorela, da bi odkrila skrivnost. A to ni bila sama radovednost, akoravno sem seveda tudi nekoliko radovedna. Bilo je neko čustvo dolžnosti — neko nejasno čustvo, da bi izvršila dobro delo, ako bi prodrla do tega prostora. Ljudje govore o ženskem instinktu; morda je bil nek tak instinkt, ki me je navdajal z onim čustvom. Na vsak način pa me je v resnici navdajalo tako čustvo in pozorno sem pazila, da se mi ponudi prilika prestopiti prepovedana vrata.

„In prav včeraj se mi je ponudila. Povem naj še, da imata poleg mr. Rucastla tudi Toller in njegova žena nekaj opraviti v teh zapuščenih sobah; enkrat sem tega zadnjega celo videla, ko je nesel veliko črno platneno vrečo skozi ta vrata. Zadnje čase je močno pil in snoči je bil silno pijan; ravno ko sem prišla gor v hišo, sem uzrla ključ v onih vratih. Niti najmanj nisem dvomila, da ga je bil pozabil. Mr. in mrs. Rucastlova sta bila obadva spodaj in tudi otrok je bil pri njih; priložnost je bila tedaj čudovita. Narahlo sem zavrtela ključ v ključavnici, odprla vrata in se splazila skozi.

„Pred menoj je bil majhen hodnik brez tapet in brez preprog, ki je tvoril na nasprotnem koncu pravokoten ovinek. Za tem vogalom so

bila tri vrata zapored in prva ter tretja so bila odprta. Skozi ta odprta vrata se je prišlo v dve zaprašeni in neprijazni sobi, eno z dvema oknom, drugo pa z enim; bila pa so tako zamazana, da je večerna svetloba le slabo prehajala skozi šipe. Srednja vrata pa so bila zaprta; na zunanji strani je bil preko njih nameščen širok drog od železne postelje, ki je bil na enem koncu vtaknjen v nekak obroč v zidu, na drugem pa privezan z močno vrvjo. Vrata sama so bila seveda zaklenjena, a ključa ni bilo videti. Ta zabarikadirana vrata so očitvidno pripadala k onemu oknu, ki je bilo zaprto z oknicami, vzlic temu sem pa mogla po svetlobi pod vrati videti, da soba ni bila čisto temna. Očitvidno je bilo v stropu nekako okno, ki je dajalo svetlobo. Ko sem stala tam v hodniku, zrla proti tem čudnim vratom in ugibala, kakšno skrivnost pač morejo zakrivati, sem naenkrat začula v sobi glas stopinj, na medli svetlobi pa, ki je prihajala izpod vrat, sem opazila, da je neka senca hodila mimo njih. Neka divja, nerazumljiva groza me je obšla, mr. Holmes. Moji prenapeti živci so me pustili naenkrat na cedilu, obrnila sem se in tekla proč — tekla, kakor da bi se za menoj iztegovala neka strašna roka ter me hotela zgrabiti za krilo. Tekla sem po hodniku, skozi vrata in naravnost mr. Rucastlu v roke, ki je stal zunaj.

„Tako torej,“ je rekel, „vi ste bili. Zdelo se mi je, da bo tako, ko sem videl vrata odprta.“

„Oh, tako sem se prestrašila!“ sem sopihala.

„Draga moja mlada gospica! Draga moja mlada gospica!“ — ne morete si misliti, kako

prijazno in pomirljivo je bilo njegovo vedenje — ,kaj pa vas je tako zelo prestrašilo, moja draga mlada gospica?‘

„Pa glas mu je bil vseeno nekoliko preveč hinavski. Malo preveč je pretiraval. Zaradi tega sem bila zelo oprezna.

„Bila sem tako nespametna, da sem se podala v ta prazni del hiše,‘ sem odgovorila. ,Ali pri tej medli svetlobi je tako samotno in prazno, da me je obšla groza in odhitela sem zopet ven na prosto. Oj, tako strašno tiho je tam notri!‘

„Samo to?‘ je rekel ter me pozorno pogledal.

„Kaj pa mislite?‘ sem vprašala.

„Čemu pa menite, da zaklepam ta vrata?‘

„Prepričana sem, da tega ne vem.‘

„Radi tega, da ne pridejo tja ljudje, ki nimajo nič opraviti. Razumete?‘ A še vedno se mi je kar najbolj prijazno smehljajal.

„Prepričana sem, ako bi to vedela —‘

„No, veste pa sedaj. Ako pa še enkrat prestopite ta prag —‘ in pri teh besedah se mu je smehljanje izpremenilo v strašno jezo, in gledal me je kakor zlobni duh, ,vas vržem psu.‘

„Bila sem tako prestrašena, da sama ne vem, kaj sem storila. Mislim, da sem odhitela mimo njega naravnost v svojo sobo. Nič drugega se ne spominjam, kakor da sem se znašla na postelji in se tresla po celem telesu. Tedaj pa sem se spomnila na vas, mr. Holmes. Brez vašega sveta mi ni bilo več mogoče tam živeti. Imela sem strah pred hišo, pred gospodarjem, pred

gospodinjo, pred posli in celo pred otrokom. Strašno me je bilo strah pred vsemi. Samo ako bi vas mogla preprosi, da bi vi prišli semkaj, potem bi bilo morda zopet vse dobro. Lahko bi seveda zbežala odtod, ali moja radovednost je bila skoraj prav tako velika kakor moja bojazen. Sklep je bil kmalu storjen. Namenila sem se vam brzojaviti. Dala sem klobuk na glavo, si ogrnila plašč ter odšla na pošto, ki se nahaja kake pol milje daleč; nato pa sem se precej pomirjena vrnila domov. Strašna bojazen se me je lotila, ko sem se bližala vratom, da ne bi bil morda pes izpuščen; spomnila sem se pa, da je bil Toller popolnoma pijan in da je on edini v celi hiši, ki je imel nekak vpliv do živali, tako da ga nikdo drugi ni mogel izpustiti. Srečno sem dospela v sobo in skoraj pol noči prečula od veselja, da vas kmalu vidim. Ni mi bilo težko dobiti dovoljenje, da smem danes v Winchester; vendar moram biti do treh zopet doma, ker gresta mr. in mrs. Rucastlova nekam na obisk, kjer ostaneta cel večer, tako da moram biti doma pri otroku. Sedaj sem vam povedala vse svoje doživljaje, mr. Holmes, in zelo bi me veselilo, ako bi mi mogli povedati, kaj neki vse to pomeni, pred vsem pa, kaj mi je storiti.“

S Holmesom sva kakor očarana poslušala to izvanredno zgodbo. Sedaj pa je moj prijatelj vstal in začel hoditi po sobi gorindol; roke je držal v žepu, na obrazu pa mu je bil videti izraz največje resnobe.

„Ali je Toller še vedno pijan?“ je vprašal.

„Da. Slišala sem, kako je njegova žena pripovedovala mrs. Rucastlovi, da ni mogoče z njim ničesar začeti.“

„To je dobro. In Rucastlova gresta drevi z doma, kajneda?“

„Da.“

„Ali je morda v hiši kaka klet, ki se dobro in močno zapira?“

„Da, vinska klet.“

„Vse kaže, da ste se vseskozi obnašali kot vrlo in razumno dekle, miss Hunterjeva. Ali menite, da bi vam bilo mogoče še nekaj storiti? Ne bi vas prosil tega, ako ne bi bil prepričan, da ste povsem izjemna ženska.“

„Bom poskusila. In kaj je to?“

„S prijateljem tule prideva v The Copper Beeches ob sedmih. Rucastlovih ob tem času že ne bo več doma, Toller pa ne bo za nobeno rabo. Preostaja nam samo še mrs. Tollerjeva, ki bi morda začela ljudi klicati. Ako jo morete poslati v klet po kako stvar in jo potem tam zapreti, bi nam neizmerno olajšali nalogo.“

„Bom storila tako.“

„Izvrstno! Potem si temeljito ogledamo celo zadevo. Seveda je v tem slučaju samo ena razlaga mogoča. Vas so vzeli v hišo, da nekoga predstavljate, prava oseba pa je ujeta v oni sobi. To je čisto jasno. Glede te ujetnice nimam niti najmanjšega dvoma, da je to miss Alice Rucastlova, o kateri so raznesli govorico, da je odšla v Ameriko, ako se prav spominjam. Vas pa so izbrali radi tega, ker ste ji vi podobni po velikosti, postavi in barvi njenih las.

Lase so ji odstrigli, morda v kaki bolezni, in radi tega ste morali seveda tudi vi dati svoje. Po čudnem naključju ste prišli do njene kite. Tisti človek na ulici je bil brez dvoma njen prijatelj — morda njen zaročenec — in ker ste nosili dekličino obleko in ji bili tako močno podobni, je bil po vašem smehu, kadar vas je videl, in pozneje po vaših kretnjah prepričan, da živi miss Rucastlova popolnoma srečna in da si ne želi njegovih pozornosti. Psa izpuste ponoči, da bi onemogočili vsak sestanek med njima. Toliko je čisto jasno. Najvažnejše pri celi stvari pa je navada otrokova.“

„Kaj za Boga pa ima to opraviti pri celi stvari?“ sem vzkliknil.

„Moj dragi Watson, ti kot zdravnik vedno spoznavaš otrokovo naravo, ako proučuješ njegove stariše. Ali se ti ne zdi, da je obratno prav tako resnično? Jaz sam sem pogostoma zadobil prvi pravi vpogled v značaj starišev s proučevanjem njihovih otrok. Narava tega otroka je abnormalno okrutna, in sicer samo radi okrutnosti; najsi pa je podedoval to od svojega smejočega se očeta, kakor jaz sumim, ali pa od svoje matere, na vsak način ne pomeni to nič dobrega za ubogo dekle, ki je v njihovi oblasti.“

„Prepričana sem, da imate prav, mr. Holmes,“ je vzkliknila naša klijentinja. „Na tisoč raznih malenkostij se spominjam, ki me potrjujejo v prepričanju, da ste pravo zadeli. Oh, ne izgublajmo niti trenutka in ponesimo hitro pomoč temu ubogemu bitju.“

„Oprezni moramo biti, kajti opraviti imamo z zelo navihanim človekom. Do sedmih ne mo-

remo ničesar ukreniti. Ob tej uri pa prideva k vam in potem ne bo trajalo dolgo, da razrešimo to skrivnostno zadevo.“

Dobro sva držala besedo, kajti ura je bila ravno sedem, ko sva dospela do The Copper Beeches. Skupina dreves, kojih temno listje se je v svitu zahajajočega solnca svetilo kakor zlikana kovina, je dovolj označevala hišo, tudi ako ne bi miss Hunterjeva smeje stala na pragu.

„Ali se vam je posrečilo?“ je vprašal Holmes.

Glasen hrušč je bilo slišati nekje spodaj v hiši. „To je mrs. Tollerjeva v kleti,“ je rekla. „Njen mož leži na odeji v kuhinji in smrči. Tukaj so njegovi ključi, ki so duplikati Rucastlovih.“

„Prav izvrstno ste vse izvršili,“ je vzkliknil Holmes navdušen. „Sedaj nam pokažite pot, da vidimo, kaj pomeni ta temna zadeva.“

Šli smo po stopnicah navzgor, odklenili vrata, stopali po hodniku in kmalu dospeli do zabarikadiranih vrat, kakor jih je popisala miss Hunterjeva. Holmes je prerezal vrv in odstranil železni drog. Nato je poskusil razne ključe, toda nobeden ni bil pravi. Od znotraj ni bilo slišati nobenega glasu in v pričo te tišine se je Holmesu omračil obraz.

„Nadejam se, da nismo prišli prepozno,“ je rekel. „Meni se zdi, miss Hunterjeva, da je bolje, ako stopiva v sobo midva sama brez vas. Watson, upri se s svojimi ramami, bomo videli, ako ne pridemo na ta način dalje.“

Vrata so bila stara in slaba, radi tega so se takoj udala pred našimi združenimi močmi. Planila sva v sobo. Bila je prazna. V njej ni bilo drugega pohištva, kakor majhna slamnata postelja, majhna miza in jerbas perila. Okno v stropu je bilo odprto, ujetnice pa nikjer.

„Tukaj se je zgodilo neko lopovstvo,“ je rekel Holmes, „ta zlodejec je uganil, kaj namerava miss Hunterjeva in je odpeljal svojo žrtev drugam.“

„Kako pa?“

„Skozi okno v stropu. Kmalu vidimo, kako se mu je to posrečilo. „Pri teh besedah se je dvignil gor na streho. „Oh, da,“ je zavpil, „tukaj ob žlebu sloni konec dolge in lahke lestve. Na ta način je svoj namen izvršil.“

„To je nemogoče,“ je rekla miss Hunterjeva, „kajti te lestvice pri odhodu Rucastlovih ni bilo tam.“

„Prišel je nazaj in izvršil svoje dejanje. Povem vam, ta človek je lokav in nevaren. Kar nič se ne bi čudil, ako bi bile njegove stopinje, ki jih slišim na stopnicah. Watson, po mojih mislih bi bilo dobro, ako pripraviš svoj revolver.“

Komaj je izpregovoril te besede, se je prikazal med sobnimi vrati zelo debel in okoren človek s težko palico v roki. Ko ga je miss Hunterjeva zagledala, je zavpila in se pritisnila k zidu, Sherlock Holmes pa mu je skočil nasproti.

„Vi, lopov!“ je zavpil, „kje je vaša hči?“

Debeluh se je ozrl, potem pa proti odprtemu oknu v stropu.

„Jaz sam vas to vprašam,“ je zavpil, „vi tatovi! Ogleduhi, tatovi! Ali vas imam, kaj? V mojih rokah ste. Jaz vam že pomagam!“ Obrnil se je in odhitel po stopnicah navzdol, kakor je le mogel.

„Po psa gre!“ je vzkliknila miss Hunterjeva.

„Moj revolver je že pripravljen,“ sem rekel.

„Bolje je, ako zapremo sprednja vrata,“ je zaklical Holmes in vsi trije smo pohiteli navzdol. Komaj pa smo dospeli do veže, smo začuli glasno pasje lajanje, nato pa strahovito vpitje in kričanje, ki ga je bilo grozno slišati. Iz nekih stranskih vrat se je opotekaje prikazal nek postaren človek rdečega obraza in tresočih se udov.

„Moj Bog!“ je zavpil. „Nekdo je izpustil psa! Že dva dni ni dobil hrane. Hitro, hitro, sicer bo prepozno!“

Planila sva s Holmesom na prosto, Toller pa je hitel za nama. Velika sestradana žival je stala tam na dvorišču in zagrebala svoj veliki črni gobec v Rucastlov vrat, Rucastle pa se je zviljal in kričal na tleh. Skočil sem k živali ter jo ustrelil, da se je kar zvrnila po tleh. Navzlic temu pa je imela svoje zobe še vedno zakopane v debelem Rucastlovem vratu. Z velikim trudom smo jih ločili ter odnesli gospodarja močno ranjenega v hišo. Položili smo ga na divan v družabni sobi, in potem ko smo poslali iztreznjenega Tollerja obvestiti o nesreči njegovo ženo, sem storil jaz vse, kar je bilo v moji moči, da mu olajšam bolečine. Bili

smo zbrani okolo njega, ko so se odprla vrata in je v sobo stopila velika, močna ženska.

„Mrs. Tollerjeva!“ je zavpila miss Hunterjeva.

„Da, miss. Mr. Rucastle me je izpustil, ko se je povrnil, predno je odšel gor proti vam. Oh, miss, kako škoda je, da mi niste povedali, kaj nameravate, kajti lahko bi vam bila povedala, da je ves vaš trud zaman.“

„Ha!“ je rekel Holmes ter jo pozorno gledal. „Jasno je, da je mrs. Tollerjevi več znano o celi zadevi nego vsem drugim.“

„Da, gospod, v resnici mi je znano in sem tudi pripravljena povedati.“

„Potem sedite, prosim, ter nam povejte vse, kar veste, kajti v tej zadevi se nahaja še nekaj okoliščin, glede katerih moram priznati, da so mi še vedno nejasne.“

„Rada vam pojasnim vse,“ je odgovorila: „storila bi bila že poprej, da bi mogla iz kleti. Ako ima policija tukaj opravila, potem vedite, da sem bila jaz edina, ki sem stala vaši prijateljici ob strani in da sem bila tudi prijateljica miss Alice.“

„Doma ni bila srečna, ta miss Alice, odkar se je njen oče drugič oženil. Slabo so ravnali z njo in v nobeni stvari se ni smela oglasiti. Vendar se ji pravzaprav v resnici ni godilo slabo, dokler se ni v neki znani hiši seznanila z mr. Fowlerjem. Kolikor sem mogla izvedeti, je imela miss Alice po oporoki svoje lastno premoženje; bila pa je tako mirna in potrpežljiva, da ga ni nikoli vzela v misel in je vse

pustila v mr. Rucastlovih rokah. Ta je vedel, da je varen glede nje, ko pa se je pojavil bodoči soprog, ki bi gotovo zahteval vse, kar mu gre po postavi, tedaj se je njenemu očetu zdelo, da je čas, narediti temu konec. Zahteval je od nje, da mu podpiše izjavo, v kateri izjavlja, da sme on prosto razpolagati z njenim denarjem, ako se ona poroči ali ne. Ker pa tega ni hotela storiti, jo je neprestano mučil, tako da je dobila možganjsko mrzlico in je bila celih šest tednov na smrt bolna. Naposled je okrevala, toda bila je kakor senca in svojih krasnih las ni imela več; v bolezni so jih odstrigli. Vse to pa ni povzročilo nobene izpremembe v njenem mladem prijatelju, ki ji je ostal zvest, kakor le more biti človek.“

„Oh,“ je rekel Holmes, „vaše pojasnilo nam popolnoma pojasnuje celo stvar, kar še preostaja, pa menim, da lahko jaz sklepam. Kaj neda, mr. Rucastle se je nato zatekel k temu zaporu?“

„Da, gospod.“

„In je pripeljal miss Hunterjevo iz Londona, da se iznebi neprijetne vztrajnosti mr. Fowlerja.“

„Tako je, gospod.“

„Pa mr. Fowler je bil vztrajen človek, kakor mora biti vsak mornar; oblegal je hišo, se seznanil z vami in vas s pomočjo gotovih dokazov, kovinskih ali pa tudi drugih, prepričal, da so njegove koristi iste kot vaše.“

„Mr. Fowler je bil kaj prijazen in radodaren gentleman,“ je rekla mrs. Tollerjeva svečano.

„In na ta način se mu je posrečilo doseči, da vašemu možu ni manjkalo pijače in da ga je čakala lestvica, kadar bi vaš gospodar odšel z doma.“

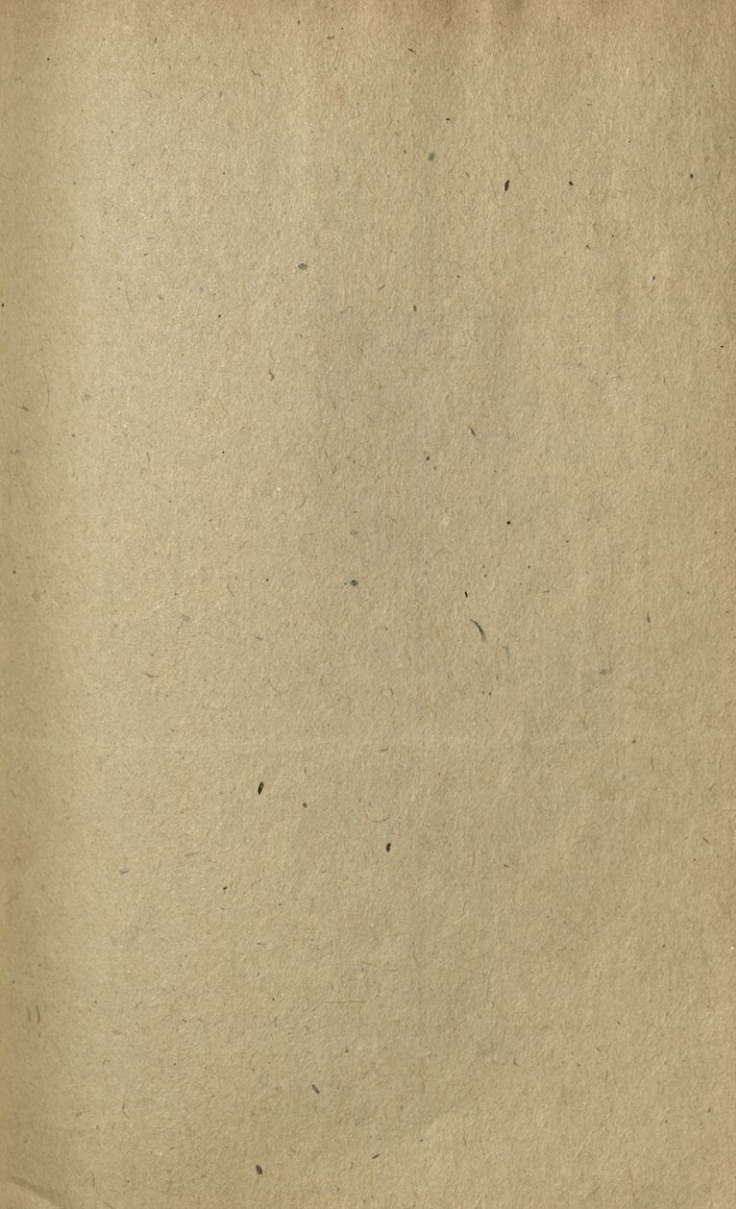
„Prav ste povedali, gospod, ravno tako se je zgodilo.“

„Zavedam se, da vas moramo prositi odpušcanja, mrs. Tollerjeva,“ je rekel Holmes, „kajti vi ste nam pojasnili vse, karkoli nam je bilo še nejasnega. Tukaj pa prihajata zdravnik in mrs. Rucastlova, in radi tega, Watson, se mi zdi najboljše, da popeljeva miss Hunterjevo nazaj v Winchester, kajti naš locus standi se mi vidi sedaj nekoliko negotov.“

Tako se je razrešila skrivnostna zadeva čudne hiše z rdečimi bukvami spredaj. Mr. Rucastle je ostal pri življenju, a ostal je vedno potrtn in je živel samo za svojo ljubljeno ženo. Še sedaj živi v tistem kraju, ž njim pa tudi njegova stara služabnika, ki jima je najbrže toliko znaneza iz prejšnjega Rucastlovega življenja, da mu je bilo težko ločiti se od njiju. Mr. Fowler in miss Rucastlova sta se dan po njunem begu v Southamptonu poročila in on je sedaj v državni službi na otoku Mavricij. Kar se tiče miss Violet Hunterjeve, se moj prijatelj v veliko moje razočaranje ni več zanimal zanjo, odkar je prenehala biti središče enega njegovih problemov, in ona je sedaj voditeljica neke zasebne šole v Walsallu, kjer je dosegla — kakor mislim — precejšne uspehe.

Vsebina.

	Stran
Modri karfunkelj	3
Grahastrak	36
Inženirjev palec	77
Plemeniti samec	110
Krona z berili	145
The Copper Beeches (Rdeče bukve)	185

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000510715

